

agatha christie

dogodilo se
na dan svih svetih

Dogodilo se na dan svih Svetih

Hallowe'en Party

Agatha Christie, 1969

1. poglavlje

Ariadna Oliver pošla je sa svojom prijateljicom, kod koje je bila u gostima, da pomogne u pripremama za dječju zabavu što se priređivala te večeri.

U tom trenu kućom je vladala zbrka i užurbanost.

Odrješite žene ulazile su i izlazile, gurajući stolice i male stolove, razmještajući vaze i unoseći mnogo žutih bundeva koje su postavljale na određena brižljivo odabrana mjesta.

Radilo se, naime, o pripremama za dječju zabavu prigodom Dana Svih svetih, za uzvanike od deset do sedamnaest godina.

Gospođa Oliver se odvojila od glavne skupine i, naslonjena na prazan dio zida,

– HALLOWEEN - 31. listopada; u starokeltskom kalendaru bio je to posljednji dan u godini, u noći kojega - vjerovalo se - svi čarobnjaci i sve vještice izlaze i bacaju čini.

Kršćanstvo je taj dan preuzelo kao značajan i dalo mu naziv Dan Svih svetih ili Svisveti. Na anglofonom području, osobito u škotskoj i sjevernoj Engleskoj, održale su se neke tradicije kojima je podrijetlo u toj i sličnima drevnim praznovjericama: tako se i danas upriličuju sjedeljke na kojima se igraju razne igre, kako za djecu tako i za odrasle, u kojima se naziru izravni ili preobraženi tragovi pučkih običaja.

Promatrala je veliku žutu bundevu što ju je držala u ruci. —

Posljednji put sam ovako nešto vidjela prošle godine u Americi - reče odmaknuvši sa svog ispupčenog čela sijedi uvojak. - Na stotine. Po cijeloj kući. Nikad u životu nisam vidjela toliko bundeva. - U stvari -

doda zamišljeno - nikad nisam doznala pravu razliku između bundeve i tikve. Bog zna što je ovo tu?

– Oprosti, draga - reče gospođa Butler spotaknuvši se o nogu svoje prijateljice.

Gospođa Oliver priljubila se još bliže zidu.

– Ja sam kriva - reče. - Stojim ovdje i svima smetam. No zaista je bilo pomalo čudno vidjeti toliko bundeva, to jest tikava, ili kako se već ti plodovi zovu. Bilo ih je posvuda, u dućanima i u kućama, a u njih su stavljali svijeće ili male noćne svjetiljke ili su ih pak vješali o konopce. Zaista zanimljivo. Ali to nije bilo za Svi-svete, već za Dan zahvalnosti. Ja sam, dakako, bundeve uvijek dovodila u vezu sa Svisvetima, a to je krajem studenog, dok Dan zahvalnosti dolazi mnogo kasnije, zar ne? Nije li Dan zahvalnosti u studenom, točnije, negdje u trećem tjednu studenog? Bilo kako bilo, izgleda da su ovdje Svisveti 31. listopada, je li? Najprije su Svisveti, a zatim, što dolazi zatim? Dušni dan? To je onaj dan kad se u Parizu ide na groblje i stavlja cvijeće na grobove. Nije to nimalo žalosna prigoda. Hoću reći, i djeca se zabavljaju na taj dan.

Najprije svi idu na trg cvijeća pa kupe mnogo, mnogo cvijeća. Nigdje cvijeće ne izgleda tako lijepo kao na trgovima cvijeća u Parizu.

Nekoliko se užurbanih žena spotaklo o gospođu Oliver, ali one nisu na nju obraćale pozornost, niti su slušale njeno izlaganje. Bile su isuviše zaokupljene onim čime su se u tom trenu bavile. Bile su to uglavnom majke i nekoliko spretnijih usidjelica. Bilo je i nekoliko korisnih tinejdžera.

Dječaka od šesnaest i sedamnaest godina, koji su se penjali po ljestvama ili stajali na stolicama postavljajući na određenu visinu razne ukrase ili bundeve, to jest tikve, ili obojene kristalne kugle.

Djevojčice između jedanaest i petnaest godina motale su se naokolo, stajale u grupicama i hihotale.

– A nakon Dušnog dana i groblja - nastavi gospođa Oliver naslonivši se na naslon sofe - dolaze Svisveti. Jesam li u pravu?

Nitko nije odgovorio na njeno pitanje. Gospođa Drake, lijepa žena srednjih godina, domaćica ove zabave, izjavila je:

– Ne smatram ovu priredbu zabavom prigodom Svisveta iako je, naravno, priređujemo na taj dan, već sam je nazvala zabavom "Jedanaest plus",^[1] jer sam je priredila za djecu te dobi, ponajviše za one koji završavaju školu "Brijestovi" i odlaze u razne druge škole.

– Mislim da taj naziv nije sasvim u redu, Rowena, ne misliš li? - upitala je gospođica.

Whittaker, popravljajući naočale s prkosnim izrazom lica.

Gospođica Whittaker, kao sve učiteljice u malim mjestima, veoma je pazila na točnost svih podataka.

– Pa zar nismo već pred dosta vremena ukinuli grupu "Jedanaest plus"?

Gospođa Oliver ustade sa sofe ispričavajući se:

– Nisam baš bila korisna. Samo sjedim ovdje i pričam gluposti o bundevama i tikvama. - "I odmaram noge", pomisli s osjećajem grižnje savjesti ali s premalo osjećaja krivnje da bi to i naglas izrekla.

– Mogu li sada nešto pomoći? - upita i usklikne: - Krasnih li jabuka!

Netko je upravo unio veliku zdjelu jabuka. Gospođa je Oliver osobito voljela jabuke.

– Krasne crvene jabuke! - uklikne.

– Nisu baš dobre - reče Rowena Drake. - Ali lijepo izgledaju, baš za zabavu. Kao stvorene su za igru hvatanja jabuka. Dosta su mekane pa će ih djeca lakše hvatati zubima. - Oduzi ih u biblioteku, Beatrice, hoćeš? Molim te. Od igre hvatanja jabuka uvijek je sve

mokro, ali nije važno. Tepih u biblioteci ionako je star. Baš ti hvala, Joyce.

Joyce, krupna trinaestgodišnja djevojčica, uzela je zdjelu s jabukama. Dvije su se otkotrljale i stale kao da su zaustavljene čarobnim štapićem pokraj noge gospođe Oliver.

– Volite jabuke, zar ne? - upita Joyce. - Negdje sam to pročitala, ili sam možda čula na televiziji. Vi pišete knjige o ubojstvima, zar ne?

– Jest - odvrati gospođa Oliver.

– Trebali smo vas zamoliti da priredite nešto što je u vezi s ubojstvom. Kako bi, na primjer, bilo da smo zamislili da se na današnjoj zabavi dogodilo ubojstvo, pa da ga ljudi rješavaju?

– Ne, hvala. Nikad više - odgovori gospođa Oliver.

– Nikad više? Što ste time htjeli reći?

– Eto, jednom sam na to pristala, ali nije baš imalo mnogo uspjeha - odgovori gospođa Oliver.

– Pa vi ste napisali mnogo knjiga - doda Joyce - na njima zarađujete mnogo novaca, nije li točno?

– Donekle - odvrati gospođa Oliver, pomislivši odmah na porezne organe.

– A detektiv vam je Finac.

Gospođa Oliver priznade ovu činjenicu. Jedan omanji dječak tupa lica koji još po mišljenju gospođe Oliver nije pripadao u grupu "Jedanaest plus", upita ozbiljno:

– Zašto baš Finac?

I sama sam se često pitala - reče gospođa Oliver iskreno.

Zadihana, u sobu uleti gospođa Hargreaves, orguljaševa žena, noseći veliko zeleno plastično vedro.

– Kako vam se ovo čini za igru hvatanja jabuka? - upita. - Vesela boja, što mislite?

Gospođica Lee, liječnikova asistentica, izjavi:

– Mislim da je emajlirani kabao pogodniji. Neće se tako lako prevrnuti. Gdje ćete to organizirati, gospođo Drake?

– Učini mi se da bi hvatanje jabuka najbolje bilo prirediti u biblioteci. Tepih je star, a uvijek se prolije mnogo vode.

– U redu. Staviti ćemo ih tamo. Rowena, evo još jedne košare jabuka.

– Dajte da vam pomognem - javi se gospođa Oliver.

Pokupila je one dvije jabuke što su se zaustavile kraj njene noge. Zagrizla je jednu od njih ni ne znajući zapravo što radi i počela polako žvakati. Gospođa Drake odlučno joj uze iz ruke onu drugu jabuku i vrati u košaru. Do njih dopre iznenadni žagor.

– Dobro, a gdje ćemo postaviti ognjenog zmaja?^[2]

– Mislim da bi ognjenog zmaja trebalo postaviti u biblioteci jer je to najtamnija prostorija.

– Ne, ognjenog zmaja ćemo staviti u blagovaonicu.

– Morat ćemo najprije nešto staviti na stol.

– Da. Najprije ćemo staviti navlaku od zelenog sukna a zatim gumeni stolnjak.

– A što će biti sa zrcalima? Hoćemo li u njima zaista vidjeti lica naših budućih muževa?

Kradomice skidajući cipele i još uvijek spokojno grickajući svoju jabuku, gospođa Oliver se ponovno spustila na sofu i kritički promatrala ljude što su ispunili prostoriju. Svojim spisateljskim duhom zamišljala je kako bi bilo kad bi o ovim osobama napisala knjigu. "Sve u svemu dobri ljudi, čini mi se. No nikad se ne zna."

Pomislila je kako je zapravo divno što o tim ljudima ništa ne zna. Svi su oni živjeli u Woodleigh Commonu i samo je o nekima imala poneku mutnu predodžbu jer joj je o njima već ranije pričala Judith. Prisjetila se sada neke gospođice Johnson koja je bila u nekakvoj vezi sa crkvom. "Ne, ona nije vikarova sestra, pa da, ona je, naravno, orguljaševa sestra. Zatim Rowena Drake koja, čini se, upravlja svime što se zbiva u Woodleigh Commonu, pa onda ona žena što je stalno otpuhivala a koja je donijela vedro, izuzetno odvratno plastično vedro." Gospođa Oliver nikad nije trpjela stvari od plastike. I na kraju, bili su tu i svi ti tinejdžeri u dobi od jedanaest do petnaest godina.

Za gospođu Oliver svu su oni zasada bili puka imena.

Neka Nan, pa Beatrice, Cathie, Diana i Joyce koja se pravi važna i postavlja pitanja. "Ne sviđa mi se osobito ta Joyce", pomisli gospođa Oliver. Bila je tu i neka visoka djevojčica, Ann, koja se ponašala nadmoćno. Zatim dva odrasla dječaka koji su se čini se, bavili isprobavanjem raznih frizura, što bi jadno završavalo.

Neki omalen dječak uđe ponešto stidljivo.

– Mama je poslala ova zrcala da vidite je li vam odgovaraju – reče, ubrzano dišući.

Gospođa Drake mu ih uze iz ruku.

– Mnogo ti hvala, Eddie - reče.

– Pa to su sasvim obična ručna zrcala - usklikne Ann razočarano. - Zar ćemo u njima zaista vidjeti lica naših budućih muževa?

- Neke hoće, a neke neće - reče Judith Butler.
- Jeste li vi ikad vidjeli lice svoga muža kada ste odlazili na zabavu, mislim, na ovakvu vrstu zabava?
- Naravno da nije - reče Joyce.
- A možda jest - primjeti superiorna Beatrice. - To se zove E. S. P., ekstra senzorna percepcija - dodaje tonom u kojem je bilo zadovoljstva što se unijela služiti ovako modernim izrazima.
- Pročitala sam jednu od vaših knjiga - obrati se Ann gospođi Oliver.
- Bila je to knjiga "Zlatna ribica na samrti".

Dobra knjiga - reče ljubazno.

- Meni se ta knjiga nije svidjela - reče Joyce. - Nije u njoj bilo dosta krvi. Volim ubojstva s mnogo krvi.
- Krv stvara prljavštinu, ne misliš li? - upita gospođa Oliver.
- Jest, ali zato uzbuđuje - odvrati Joyce.
- Uvijek ne - usprotivi se gospođa Oliver.
- Vidjela sam jednom jedno ubojstvo - izjavi Joyce.
- Ne govori gluposti, Joyce - upozori je gospođica Whittaker, učiteljica.
- Jesam - reče Joyce.
- Zaista? - upita Cathie zureći u Joyce širom otvorenih očiju. - Vidjela si ubojstvo bogme?
- Ma svakako da nije - reče gospođa Drake. - Ne govori gluposti, Joyce.
- Doista sam vidjela ubojstvo. Jesam, jesam, jesam.

Sedamnaestogodišnji dječak koji je stajao na ljestvama pogleda je sa zanimanjem.

– Kakvu vrstu ubojstva? - upita je ozbiljno.

– Ne vjerujem - reče Beatrice.

– Naravno - brzo upadne Cathina majka. - Ona samo izmišlja.

– Ne izmišljam. Vidjela sam.

– Zašto onda nisi otišla na policiju i prijavila? - upita Cathie.

– Jer tada nisam slutila da je ono što sam vidjela bio zločin. To mi je postalo jasno mnogo kasnije. Hoću reći, kasnije sam postala u to sigurna. Nešto što je netko prije mjesec ili dva rekao natjeralo me je da odjednom pomislim: Pa naravno, to što sam vidjela bilo je ubojstvo.

– Vidite da sve izmišlja - reče Ann. - To su gluposti.

– Kada se to dogodilo? - upita Beatrice.

– Prije nekoliko godina - odvrati Joyce. - Bila sam tada još mala.

– Tko je koga ubio? - upita Beatrice.

– Nikome od vas neću ništa reći - naljuti se Joyce. - Svi ste tako antipatični.

Gospođa Lee je ušla s drugom vrstom vedra. Razgovor je skrenuo na temu vedra i dokazivanje jesu li plastična ili emajlirana vedra bolja za igru hvatanja jabuka. Većina prisutnih pošla je u biblioteku kako bi sudjelovali u odabiranju najpogodnijeg mjesta za postavljanje vedra.

Oni mlađi svakako su htjeli pokazati sve teškoće ove igre, ali i svoju umješnost. Pomoćili su kosu i isprolijevali vodu pa su je onda ručnicima morali kupiti po podu. Na kraju je ipak utvrđeno da

emajlirano vedro ima prednost pred blistavim čarima plastičnoga, koje se nekako previše lagano izvrcé.

Stavljajući na stol zdjelu jabuka koju je donijela da bi za zabavu pripremila dovoljnu količinu, gospođa Oliver opet uze jednu jabuku.

– Čitala sam u novinama da volite jesti jabuke - čula je kako joj se obraća Ann ili Susan, nije bila sigurna koja, tonom u kojemu je bilo predbacivanja.

– To je moj neiskorjenjiv grijeh - reče gospođa Oliver.

– Bilo bi zgodnije da umjesto jabuka hvatamo dinje - prosvjedovao je jedan od dječaka. - One su tako sočne.

Pomislite kakav bi ovdje nastao svinjac - rekao je unaprijed uživajući u tom prizoru.

Osjećajući se pomalo nelagodno zbog javnog napada na svoju lakomost, gospođa Oliver ode iz sobe da potrazi jednu određenu prostoriju, čije se mjesto u stanu obično vrlo lako nađe. Pošla je uza stepenice i, došavši do prvog hodnika, skrenula lijevo. Iznenada se sudarila s jednim parom, djevojčicom i dječakom, koji su se čvrsto zagrijeti naslanjali na vrata za koja je gospođa Oliver bila skoro sigurna da vode u prostoriju koja je bila cilj njezina istraživanja.

"JABUKOVAC je dosta prostrana kuća. Ima dosta ugodnih kutova i zakutaka", pomisli gospođa Oliver. "Kako su ljudi sebični", razmišljala je dalje gospođa Oliver. "Nemaju obzira prema drugima." Ta dobro poznata fraza vratila joj se sada u sjećanje. Ponavljale su je redom njezina dječja negovateljica, dadilja, odgojiteljica, baka, dvije pratete, majka i još nekoliko osoba u njezinom životu.

– Oprostite - reče gospođa Oliver jasno i razgovijetno.

Dječak i djevojčica čvršće su se stisnuti nego prije, sa sljubljenim usnama.

– Oprostite - ponovi gospođa Oliver - hoćete li mi dopustiti da prođem? Prošla bih kroz ova vrata.

Nevoljko su se razdvojili i promatrali je kao da im je učinila veliku nepravdu. Gospođa Oliver uđe, zalupi vratima i zaključa se.

Vrata se nisu mogla čvrsto zatvoriti pa je do gospođe Oliver dopirao razgovor.

– Vidiš kakvi su ljudi - oglasi se pomalo nesiguran tenor. - Pa mogla je shvatiti da ne želimo da nas se smeta.

– Ljudi su tako sebični - zapiskuta djevojčica. - Misle samo na sebe.

– Nemaju obzira prema drugima - odvrati glas dječaka.

2. poglavlje

Pripreme za dječju zabavu obično organizatorima zadaju više muka nego zabave predviđene za odrasle. Dobra hrana i dobra alkoholna pića, s nešto limunade u pričuvi - to je za prave ljude dovoljno da bi se dobro zabavili. Stoji, doduše, malo više, ali je zato gnjavaža neusporedivo manja. U tome su se Ariadna Oliver i njena prijateljica Judith Butler odmah složile.

- A što misliš o zabavama za tinejdžere? - upita Judith.
- O tome ti ja ništa ne znam - odvrati gospođa Oliver.
- Mislim da se za te zabave - nastavi Judith - čovjek zapravo mora najmanje mučiti. Znaš, oni nas odrasle jednostavno izbace iz kuće i izjave da će sve sami prirediti.
- Pa prirede li?
- Ne baš u našem smislu te riječi - odgovori Judith. - Zaborave naručiti mnoge stvari, a dogodi se da nitko ne voli ono čega mnogo nabave. Nakon što su nas uklonili, obično se tuže da se za njih nismo dovoljno pobrinuli.

Obično razbiju podosta čaša i drugog posuđa, i gotovo po pravilu uvijek pozovu ponekog nepoželjnog gosta ili pak netko dovede nekog nepoželjnog prijatelja. Ma znaš već kako je to. A onda, bude i nekih čudnih droga, kako se već ono zovu, trava, marihuana ili L. S. D., što mi se uvijek činilo kao naziv za novac ali izgleda da nije.

- S novcem je povezan utoliko što mnogo stoji - primjeti Ariadna Oliver.
- Vrlo je neugodan, a marihuana strahovito smrdi.
- Sve je to žalosno - slozi se gospođa Oliver.

– Bilo kako bilo, ova će zabava sigurno uspjeti. Rowena Drake ti je jamstvo za to. Odličan je organizator. Vidjet ćeš.

– Zapravo nemam volje ići na tu zabavu - uzdahne gospođa Oliver.

– Idi malo prilegnuti, pa ćeš onda vidjeti. Bit će ti ondje ugodno. Zao mi je što Miranda ima temperaturu, tako je razočarana što ne može ići, jedno dijete.

Zabava je počela u pola osam. Ariadna Oliver je morala priznati da je njezina prijateljica imala pravo. Dobro se osjećala. Svi su došli na vrijeme. Sve se sjajno razvijalo.

Sve je bilo dobro zamišljeno, dobro organizirano i išlo je kao po urici. Postavili su crvena i plava svjetla na stubištu te posvuda mnoštvo žutih bundeva. Dječaci i djevojčice dolazili su noseći ukrašene štapove metli za natjecanje.

Nakon što su se svi pozdravili, Rowena Drake je objavila program večeri. - Najprije natjecanje za najljepši štap metle - reče. - Tri su nagrade: prva, druga i treća. Zatim dolazi na red rezanje kolača od brašna, to će biti u malom stakleniku. Onda ćemo igrati igru hvatanja jabuka. Na zidu visi popis partnera. I na kraju - ples. Kad se god ugase svjetla, promijenite partnere. Onda neka djevojčice odu u mali salon, gdje će dobiti zrcala. Nakon toga ćemo večerati, pa pojesti ognjenog zmaja, i najzad, podijeliti nagrade.

Kao i sve zabave, i ova je u početku bila nekako ukočena.

Svi su se divili ukrašenim štapovima metli. Bile su to doista male minijature metli i, sve u svemu, ukrasi nisu dosizali neku hvale vrijednu razinu: - što nam olakšava situaciju - šapatom je objasnila gospođa Drake jednoj svojoj prijateljici. - To je vrlo korisno natjecanje jer, znaš, uvijek ima dvoje-troje djece za koje se unaprijed zna da neće osvojiti niti jednu nagradu, pa onda tu malo zažmirimo i dademo im nagradu.

– Kako si neskrupulozna, Rowena.

– Ne posve. Jednostavno se brinem da svi budu zadovoljni i da se nagrade podijele svima. Sva tajna leži u tome što svatko želi nešto postići.

– Što je igra kolača od brašna?

– Ti, naravno, ne znaš kakva je to igra jer nisi bila ovdje kada smo je pripremali. Eto, napuniš čašu brašnom, dobro natiskaš, preokreneš na pladanj i staviš na vrh novčić. Zatim svatko odreže krišku, veoma oprezno, da novčić ne padne, čim nekome padne novčić, taj mora odustati. To je igra na osnovi eliminacije. Tko je zadnji, dobiva novčić. Hajde, idemo dalje ...

I tako se zabava nastavljala. Uzbuđeni povici čuli su se iz biblioteke, gdje su se igrali hvatanja jabuka, a natjecatelji su izlazili mokre kose i promočene odjeće.

Jedno od najomiljenijih natjecanja, makar među djevojčicama, bio je dolazak vještice, ulogu koje je preuzela gospođa Goodbody, po zanimanju čistačica, koja ne samo da je imala toliko potreban zavnuti nos i šiljastu bradu što su se gotovo doticali nego je bila u stanju govoriti izvještačenim glasom, s onim izričito zlokobnim prizvukom, a izgovarala je i magične, besmislene stihove.

– Ajde dođi, zoveš se Beatrice, zar ne? Beatrice. Veoma zanimljivo ime. Eto, ti hoćeš znati kako će izgledati tvoj budući muž. Dobro. Sjedni ovdje, drago dijete. Evo ovdje, ovdje, ispod ovog svjetla. Sjedni i drži ovo zrcalce u ruci, i odmah nakon što se ugasi svjetlo, vidjet ćeš ga. Vidjet ćeš kako gleda preko tvog ramena. Čvrsto drži to zrcalo.

ABRACADABRA, tko će vidjeti lice čovjeka koji će me oženiti.
Beatrice, Beatrice, ti ćeš vidjeti lice čovjeka koji će ti se svidjeti.

Iznenadni snop svjetla zasja preko sobe iz pravca ljestava što su bile postavljene iza zavjese. Bio je usmjeren na određenu točku u sobi i odradio se u zrcalu što ga je držala uzbuđena Beatrice.

– Oh - usklikne Beatrice. - Vidjela sam ga! Vidjela sam ga!

Vidim ga u zrcalu!

Snop svjetla nestane, u sobi se upali svjetlost, a fotografija u koloru što je bila priljepljena o strop, počne pa dati.

Beatrice je uzbuđeno skakutala.

– Bio je to on! Bio je to on! Vidjela sam ga - uzvikivala je.

"- Ima krasnu; svijetlu bradu.

Potrčala je prema gospođi Oliver, koja joj je bila najbliža.

– Pogledajte, pogledajte! Zar nije divan? Sličan je Eddiju Tressweightu, pop pjevaču, što mislite?

Gospođi Olivei se činilo da izgleda poput nekih lica zbog kojih je svakog dana morala patiti kad je čitala jutarnje novine. Brada je u svakom slučaju izraz genijalnosti, pomisli.

– Otkud im sve ovo? - upitala je.

– Ma, Rowena je natjerala Hickvja da napravi te fotografije, a njegov prijatelj Desmond mu pomaže. Nicky se bavi eksperimentalnom fotografijom. On i neki njegovi prijatelji našminkali su se i maskirali kosom, bradom i zaliscima. A onda svjetlosnim trikovima tjeraju djevojčice u ludilo.

– Ne mogu se oteti dojmu - reče Ariadna Oliver - da su djevojčice danas dosta blesave.

– Ne mislite li da su uvijek i bile? - upita Rowena Drake.

Gospođa Oliver razmisli.

– Pa, možda ste u pravu - prizna.

– Hajde! Večera! - povikne gospođa Drake. Bila je to dobra večera. Ukusna, pikantna predjela, račići, sir, bogati kolači sa sladoledom i kolačići od oraha. Grupa "Jedanaest plus" trpala je u sebe sve do čega je došla.

– A sada - reče Rowena - zadnja točka današnje večeri.

Plamteći zmaj. Pođite onamo preko sobe. Eto, tako. No, dobro, najprije ćemo nagrade.

Nagrade su podijeljene, a onda se začuo žalobni glas kakvim se obično navješćuje smrt u kući. Sva su djeca potrčala preko predsoblja u blagovaonicu.

Ostaci hrane bili su već uklonjeni. Na stolu se pojavila presvlaka od zelena sukna, a na nju je bila postavljena velika zdjela puna grožđica u plamenu. Svi su vriskali jureći prema zdjeli, grabeći plamteće grožđice i uzvikujući: – opekla sam se! - To je sjajno! - Malo-pomalo plamen ognjenog zmaja počeo je podrhtavati, jenjavati i konačno je ugasnuo. Svjetlo se upalilo. Zabava je završila.

– Bio je to velik uspjeh - reče Rowena.

– Nije ni čudo, kad se uzme u obzir sav tvoj trud.

– Bilo je krasno - reče Judith tiho. - Krasno.

– A sada - reče skrušeno - moramo to malo počistiti. Ne možemo sve ostaviti tim jadnim ženama za sutra ujutro.

3. poglavlje

U jednom stanu u Londonu zazvoni telefon. Vlasnik stana, Hercule Poirot, pomakne se u svom stolcu. Spopade ga intenzivan osjećaj razočaranja. Još prije no što je podigao slušalicu znao je o čemu se radi. Sigurno je njegov prijatelj Solly s kojim je namjeravao provesti večer i nastaviti njihovu uobičajenu prepirku o tome tko je pravi počinitelj zločina u Gradskom kupalištu u ulici Canning Road.

Poirot, koji je sakupio nekoliko dokaza u prilog svojoj pomalo nategnutoj teoriji, bio je duboko razočaran. Nije računao na to da će Solly prihvatiti njegovo mišljenje, no istodobno nije ni trenu sumnjao da će on, Hercule Poirot, isto tako lako oboriti fantastična uvjerenja svog prijatelja Sollvja, u ime zdrava razuma, logike te osjećaja za red i metodu. Srdila ga je, da ne kaže što drugo, mogućnost da Solly ne dođe te večeri. Istina je, doduše, da je Solly, kad su se danas sreli, trpio od napadaja kašlja i zapravo bolovao od zaraznog katara grla.

"Veoma se prehladio", pomisli Hercule Poirot, "i usprkos svim lijekovima što ih ovdje imam, vjerojatno bi i mene zarazio. Još je i bolje da ne dođe. Tout de memen, doda s uzdahom, "to znači da ću provesti dosadnu večer."

"Mnoge moje večeri sada su dosadne" prisjeti se Hercule Poirot. Njegovu izvanrednu duhu (u briljantnost kojega on sam nikad nije posumnjao) trebala je stimulacija iz vanjskih izvora. Njegov um nikad nije bio filozofskog formata. Bilo je trenutaka kada je gotovo požalio što nije studirao teologiju umjesto što je u svojim najranijim godinama pošao među policajce. Činilo mu se zanimljivim smatrati kako je to važno koliko anđela može plesati na vršcima igala i o tome žučljivo raspravljati s kolegama.

Njegov sobar George uđe u sobu.

– Zvao vas je gospodin Solomon Levy, sir.

– Doista? - začudi se Hercule Poirot.

– Veoma mu je zao što vam se večeras neće moći pridružiti. Mora ostati u krevetu jer ima jaku gripu.

– Nema on jaku gripu, već samo jaku prehladu. Svi uvijek govore da imaju gripu jer to zvuči ozbiljnije pa računaju na veće sažaljenje. S prehladom je nevolja što teško izaziva pravu pozornost i simpatiju prijatelja.

– Usprkos tomu, on danas neće doći ovamo, sir - reče George. - Te prehlade što zahvataju glavu veoma su zarazne. Ne bi bilo dobro da dobijete takvu prehladu, sir.

– Da, bilo bi to krajnje nezgodno - složi se Poirot. Telefon ponovno zazvoni.

– Tko se sada opet razbolio? - ljutito će Poirot. - Nisam više nikoga pozvao.

George krene prema telefonu.

– Javit ću se odavde, George - reče Poirot.

– Posve sigurno nije ništa zanimljivo. Ali moram se javiti, što se može - slegne ramenima.

– Uostalom, možda mi brže prođe vrijeme. Tko zna?

– Razumijem - reče George i iziđe.

Poirot pruži ruku i dohvati slušalicu, pa zvono naglo ušuti.

– Ovdje Hercule Poirot - reče u slušalicu, pomalo svisoka, želeći impresionirati svog sugovornika, bez obzira tko to bio.

– Divno je da sam vas našla kod kuće - javi se jedan nestrpljiv ženski glas, pomalo oslabljen zbog užurbana disanja. - Već sam pomislila da posve sigurno nećete biti kod kuće.

– Zašto ste to pomislili?

– Jer se u zadnje vrijeme ne mogu oteti dojmu da se danas sve događa upravo na način koji ljude razočarava.

Na primjer, treba vam netko veoma hitno, zapravo ne možete čekati, a morate čekati. Morala sam s vama hitno razgovarati, veoma hitno.

– A tko ste vi? - upita Hercule Poirot radoznalo. ženski glas s druge strane činio se iznenađen.

– Zar zaista ne znate"? - upita ne vjerujući.

– Jest, znam - reče Hercule Poirot. - Moja prijateljica Ariadna.

– Koja je u teškoj situaciji - izjavi Ariadna.

– Da, da, čujem. Jeste li trčali? Sasvim ste bez daha.

– Ne, nisam trčala, nego sam uzbuđena. Mogu li doći k vama, i to odmah?

Poirot je nekoliko sekundi pričekao s odgovorom. Činilo se da je njegova prijateljica, gospođa Oliver, krajnje uzbuđena. Bez obzira što se s njom zbivalo, vjerojatno će joj trebati mnogo vremena dok istrese sve svoje jade i brige, svoja razočaranja i sve što ju je tištalo. Kad se jednom dočepa njegove radne sobe, neće je biti lako nagovoriti da ode kući a da ne bude do stanovite mjere neuljudan. Problemi koji su obično mučili gospođu Oliver bili su i brojni i neuobičajeni, tako da je čovjek morao biti veoma oprezan kako da se s njom upusti u diskusiju.

– Nešto vas je uznemirilo?

– Jest, uznemirena sam. Ne znam što da radim. Ne znam.

Ništa ne znam. Sigurna sam, ipak, da odmah moram doći k vama i ispričati - ispričati točno što se dogodilo. Jer vi ste jedina osoba koja

će znati što treba učiniti i koja će mi reći što ja treba da radim. Onda, mogu li doći?

– Ma svakako, svakako. Radovat će me da vas vidim. čulo se kako je gospođa Oliver zalupila slušalicu. Poirot je pozvao Georgea. Razmislivši sekundu, zamoli ga da donese bitter lemon za gospođu Oliver i čašicu konjaka za njega.

– Gospođa Oliver će stići za desetak minuta - doda.

George iziđe. Vratio se sa čašicom konjaka za gospodina Poirota koju on sa zadovoljstvom uze, a onda je pošao po piće koje se, izgleda, jedino sviđalo gospođi Oliver.

Poirot pažljivo gucne svog konjaka kako bi se okrijepio da izdrži gnjavažu što će se uskoro sručiti na njega. "šteta" pomisli, "da je tako smušena, jer ideje su joj originalne. Možda će me zabaviti to što mi bude ispričala.

Možda," Poirot razmisli koju minutu, "možda će mi to njezino pričanje odnijeti veći dio večeri, a možda će to biti same gluposti. Eh bien, čovjek se u životu mora upustiti i u poneki rizik."

Oglasi se zvono. Ovaj put na vratima. Nije to bio samo jedan zvon, već dugotrajna zvonjava koja je stvarala strašnu buku.

– Mora da je uzrujana - reče Poirot.

Čuo je kako George odlazi prema vratima, kako ih otvara i prije no što ju je George uspio službeno najaviti, vrata njegova salona širom se otvore i Ariadna Oliver jurne kroz njih, dok se George vukao za njom držeći u rukama nešto što je bilo nalik na ribarski nepromočivi šešir sa širokim obodom i kaput od gumirana platna.

– Zaboga, kakva je to odjeća? - začudi se Hercule Poirot. - Dajte to Georgu, mokro je.

– Dakako da je mokro - reče gospođa Oliver. - I vani je veoma vlažno. Nikad ranije nisam razmišljala o vodi.

Strašno je misliti o vodi.

Poirot je pogleda s interesom.

– Hoćete li malo bitter lemona - upita. - Ili bih vas možda mogao nagovoriti da popijete čašicu eau de vie?^[3]

– Mrzim svaku vodu. Poirot je pogleda iznenađeno.

– Mrzim vodu. Nikad ranije, naravno, nisam razmišljala o vodi. Nevjerojatno što sve voda može učiniti.

– Draga moja prijateljice - reče Poirot dok joj je George uzimao iz ruku krut i mokr kaput od gumirana platna. - Dođite i sjednite ovamo. Dajte konačno Georgu taj vaš - kako ste ono rekli da se zove?

– Kaput od gumirana platna. Nabavila sam ga u Cornwallu. To je pravi ribarski kaput.

– Veoma korisno za ribare, ali nije baš pogodno za jednu gospođu. Teška odjeća. Hajde dođite i ispričajte mi sve po redu.

– Ne znam kako da počnem - reče, teško se spuštajući u naslonjač. - Ponekad mi se učini, znate, da to što se dogodilo nije stvaran događaj. A ipak se dogodilo. Zaista se dogodilo.

– Pričajte - ponuka je Poirot.

– No, pa konačno, zbog toga sam i došla. Ali sada kad sam ovdje, teško mi je pričati jer ne znam odakle da počnem.

– Kako bi bilo da počnete od početka? - upita Poirot. - Ili je to za vas isuviše konvencionalan početak?

– Ne znam, zapravo, gdje je početak. Zaista ne znam. Jer početak možda nije u onome što se dogodilo nedavno, već u onome što se možda dogodilo prije mnogo vremena.

– Smirite se - blago joj reče Poirot. - Koncentrirajte se i razmislite o svim pojedinostima, pa počnite pričati, što vas je u stvari uznemirilo?

– I vas bi uznemirilo - reče gospođa Oliver.

– Meni se bar tako čini. - Pogleda ga sumnjičavo. - Uostalom, čovjek zapravo ne zna što vas može uznemiriti.

Vi toliko stvari primete mirno.

– To je vrlo često najpametnije - odvrati Poirot.

– U redu. Počelo je na jednoj zabavi - svečano izjavi gospođa Oliver.

– Dobro - uzdahne Poirot, sretan što je konačno čuo nešto tako obično i razumno. - Kažete, na zabavi. Znači, bili ste na jednoj zabavi, i tamo se nešto dogodilo.

– Znate li što se zabave koje se priređuju prigodom Svisveta? - upita gospođa Oliver.

– Znam što su Svisveti - odgovori Poirot.

– To je 31. listopada. - A onda, namignuviši, doda: - To je dan kad vještice jašu na metlama.

Bilo je i štapova metli - odgovori gospođa Oliver. - A dijelili su i nagrade.

– Nagrade?

– Da. Za štapove koji su bili najljepše ukrašeni.

Poirot je pogleda u nedoumici. Njegovo prvotno ushićenje sada je naglo splasnulo. Budući da je znao da gospođa Oliver nikad ne pije

žestoka pića, nije mogao donijeti zaključak koji bi sasvim sigurno bio donio da se radilo o ma kojoj drugoj osobi.

– Bila je to dječja zabava - nastavi gospođa Oliver. - Ili, još točnije, zabava "Jedanaest plus".

– Jedanaest plus?

– Pa, tako su je nazvali. To je školski zargon, znate. Ona pametnija djeca koja su u stanju položiti prijelazni ispit mogu se upisati u srednju školu. A ako netko nije dovoljno pametan, upisuje se u školu koja se zove moderna srednja škola. Glup naziv, koji zapravo ništa ne znači.

– Moram priznati da zaista ne shvaćam o čemu govorite - reče Poirot. činilo mu se, naime, da su s područja zabave prešli na područje obrazovanja.

Gospođa Oliver duboko uzdahne i započne iznova.

– Počelo je, zapravo, s jabukama.

– Doista? - pecne je Poirot. - Mogao sam to i misliti kad je riječ o vama.

Zamislio je mala kola na vrhu brda iz kojih izlazi krupna žena. Otvorila se vreća jabuka i sve su jabuke skotrljale niz brdo.

– Da, Ariadna, rekli ste jabuke.

– Igra hvatanja jabuka - proslijedi gospođa Oliver. - To vam je jedna od igara što obično priređuju na Svisvete.

– Jest, da, čini mi se da sam čuo nešto o tome.

– Znate, svašta su radili na toj zabavi. Priredili su, kao što sam vam već rekla, igru hvatanja jabuka, onda igru rezanja kolača na vrhu kojega je novčić, onda gledanje u zrcalo ...

– Da bi djevojka vidjela lice svog budućeg muza? - pokaže Poirot kako mu je to poznato.

– O, vidim da napokon počinjete shvaćati.

– Da, ima na takvim zabavama podosta starih narodnih običaja - reče Poirot. - I sve se to, kažete, odigralo na toj vašoj zabavi?

– Da. Bila je to zapravo sjajna zabava, a završila je ognjenim zmajem. Znae već što je to. To vam je kad se grožđice zapale u velikoj zdjeli. Pretpostavljam - i tu joj glas zadrhti - da se ono dogodilo upravo u to vrijeme.

– Što se dogodilo u to vrijeme?

– Ubojstvo. Nakon plamtećeg zmaja svi su otišli kući - reče gospođa Oliver. - Tada su je našli.

– Koga su našli?

– Jednu djevojčicu. Zvala se Joyce. Svi su je dozivali i posvuda tražili i zapitkivali je li tko vidio nije li s nekim otišla kući. Njezina majka bila je pomalo uznemirena i rekla da se Joyce sigurno loše osjećala ili da je umorna kad je samo tako otišla, te da je neobazrivo s njene strane što ništa nije rekla. Ma znate što sve majke govore u takvim prilikama. No usprkos svemu, Joyce nigdje nismo mogli naći.

– No, onda? Je li sama otišla kući?

– Ne. - Odgovori gospođa Oliver. - Nije otišla kući... - glas joj opet zadrhti. - Našli smo je naposljetku - u biblioteci.

Tamo se to dogodilo - tamo je to netko učinio, znate. Igra hvatanja jabuka. Nalazio se tamo i jedan kabao. Veliki emajlirani kabao. Nije im se sviđalo plastično vjedro. Da su kojim slučajem izabrali plastično vjedro, to se sasvim sigurno ne bi dogodilo, jer bi plastično vjedro bilo prelagano. Sigurno bi se prevrnulo.

– Što se dogodilo? - upita Poirot strogim glasom.

– Tamo smo je našli - nastavila je gospođa Oliver. - Netko joj je gurnuo glavu u kabao, razumijete, u kabao u kojem je bila voda s jabukama. Gurnuo joj glavu u vodu i držao je tako dugo dok se nije ugušila. Utopila. Utopila, shvaćate, u emajliranom kablu, i to ne posve punom vode.

Vjerojatno je kleknula i sagnula glavu da bi zubima dohvatila jabuku. Mrzim jabuke - naglo reče gospođa Oliver. - Ne želim nikad više u životu vidjeti ni jednu jedinu jabuku ...

4. poglavlje

Gospođa Oliver spusti čašicu i obriše usne.

– Imali ste pravo - prizna. - Ovo pomaže. Već sam bila gotovo histerična.

– Vidim da je to za vas bio strašan šok. Kada se to zapravo dogodilo?

– Sinoć. Zar doista sinoć? Pa da, naravno.

– I zatim ste došli k meni.

Poirot nije to pitanje postavio da bi dobio precizan odgovor, već da bi potakao gospođu Oliver da iznese još više podataka o ovom slučaju.

– Zbog čega ste došli k meni? Možete li mi na to odgovoriti?

– Mislila sam da u tomu vi možete pomoći. Jer slučaj nije sasvim jednostavan, razumijete?

– Možda jest, a možda i nije - filozofski izjavi Poirot. - Zависи od mnogih okolnosti. Morate mi dati više podataka, znate. Pretpostavljam da je policija preuzela slučaj. A i liječnika su, bez sumnje, pozvali. Što je on rekao, da li se sjećate?

– Povest će se istraga - odgovori gospođa Oliver.

– To je prirodno.

– Već sutra ili prekosutra.

– Znate li koliko je bilo godina toj djevojčici?

– Sasvim točno ne znam. Vjerojatno dvanaest ili trinaest.

– Sićušna za svoje godine?

– A, to ne bih rekla. Prije bih rekla da je izgledala zrelo, čak malo nezgrapno - odvrati gospođa Oliver.

– Razvijena? Hoću reći, je li djelovala seksi?

– Da, zapravo, jest. Ipak, ne mislim da se radi o takvoj vrsti zločina. Jer, to bi bila ona jednostavnija verzija, zar ne?

– To vam je, draga moja, zločin o kakvima svaki dan čitate u novinama. Silovana djevojka, ili dijete napadnuto na putu od škole do kuće - pa to je svakodnevna priča. Ovdje je posebno to što se zločin zbio u privatnoj kući. No tko zna, možda i nije tako poseban. Ali slušajte, nisam siguran da ste mi sve ispričali.

– Ne, ne, svakako da nisam. Nisam rekla pravi razlog.

Hoću reći, razlog zbog kojeg sam došla k vama.

– Jeste li poznavali tu Joyce? Jeste li je dobro poznavali?

– Uopće je nisam poznavala. Bolje da vam odmah protumačim kako sam se uopće zatekla na toj zabavi.

– A gdje je to bilo?

– U mjestu koje se zove Woodleigh Common.

– Woodleigh Common - zamisli se Poirot. - Tamo gdje je nedavno ...
- i zastade.

– Nije to daleko od Londona. Nekih pedesetak kilometara, tako nešto. Jedno malo mjesto blizu Medchestera, jedno od onih mjestanaca što imaju nekoliko lijepih kuća a ostalo su uglavnom novogradnje. Mahom obiteljske kuće. Blizu je dobra škola iz koje se na daljnje školovanje može ići ili u Medchester ili u London. Ukratko, jedno sasvim obično mjesto u kojem žive ljudi s prosječnim dohotkom.

– Woodleigh Common - ponovi Poirot zamišljeno.

– Bila sam tamo u posjetu kod moje prijateljice Judith Butler. Ona je udovica. Upoznale smo se i sprijateljile ove godine na krstarenju po Grčkoj. Ona ima kćerku koja se zove Miranda, dvanaest ili trinaest godina. Eto, pozvala me na netko vrijeme u svoju kuću. Rekla je da njezini prijatelji priređuju tu zabavu za djecu, i to na Svisvete.

Pitala me imam li kakovu dobru ideju.

– Znači, ona nije tada spominjala hvatanje ubojice ili tako nešto?

– Zaboga, ne - odvrati gospođa Oliver. - Zar mislite da bih se opet nečim takvim bavila?

– Nisam to smatrao vjerojatnim.

– Ali, ubojstvo se ipak dogodilo. To je ono strašno u čitavoj priči - reče gospođa Oliver. - Znači, možda se to ubojstvo zapravo dogodilo samo zato što' sam ja bila prisutna.

– Joyce.

– A što je rekla? čini se da sad dolazimo do glavne stvari, odnosno do pravog razloga vašeg dolaska, zar ne?

– Jest. Mislila sam da na ovakav podatak policajac ili liječnik ne bi obratio pozornost, ali sam bila posve sigurna u to da ćete ga vi smatrati važnim.

– Eh bien - uzdahne Poirot. - Recite mi, dakle. Je li to nešto što je Joyce rekla na zabavi?

– Ne, već mnogo ranije, ali tog istog dana. Zapravo, u toku poslijepodneva, dok smo uređivale kuću za zabavu. Rekla je, nakon što je netko spomenuo da pišem kriminalističke romane, da je ona jednom vidjela jedno ubojstvo, a zatim je njezina majka ili netko drugi rekao: 'Ne budi luda, Joyce, kako možeš tako nešto reći?' A jedna starija djevojčica rekla je: 'Samo izmišljaš' a Joyce je opet ponovila:

'Jesam, jesam, vidjela sam, kad vam kažem da sam vidjela nekoga kako izvršava zločin'. No nitko joj nije vjerovao. Samo su se smijali, pa se ona jako naljutila.

– Jeste li joj vi vjerovali?

– Dakako da nisam.

– Shvaćam - reče Poirot. - Da, da, shvaćam. - Netko je vrijeme šutio lupkajući prstima po stolu, a onda upita: - čudno. Zar nije spomenula nikakve pojedinosti ili imena?

– Ne, nije. Nastavila je da se hvali i da više, srdita zbog toga što je većina djevojčica ismijava. Mislim da su se majke i ostali odrasli gosti naljutili zbog tog njezinog ispada, a djevojčice i dječaci su se samo smijali. Dovikivali su joj: 'Hajde Joyce, riječi kad je to bilo. Zašto nam nikad ranije o tome nisi pričala?' A Joyce je odgovorila da je to bilo davno i da je na to potpuno zaboravila.

– Aha, je li rekla kako davno?

– Prije nekoliko godina', rekla je. Dakako, nastojala je govoriti kao odrasli. Jedna ju je djevojčica, mislim da se zove Ann ili Beatrice, svakako jedna bistra i superiorna djevojčica, tada upitala: 'Zašto nisi otišla na policiju i prijavila Sto znaš?'

– Aha, a što je Joyce odgovorila na to?

– Rekla je: 'Zato što tada nisam znala da se radilo o zločinu.'

– Vrlo zanimljiva primjedba - reče Poirot uspravivši se u svom naslonjaču.

– Mislim da se u tom dijelu priče već bila malo zbunila - reče gospođa Oliver. - Znate, htjela je s jedne strane objasniti, a s druge strane se ljutila što joj se svi rugaju.

– Stalno su je ispitivali zašto nije otišla na policiju, a ona je ponavljala: 'Zato što tada nisam bila svjesna da je to zločin. Tek mi je

kasnije, sasvim iznenada, postalo jasno da je ono Sto sam vidjela bio pravi pravcati zločin.'

– Ali, nitko je nije shvaćao ozbiljno i nitko Joj nije povjerovao, je li tako? Ni vi joj niste povjerovali. Ali kad ste je našli mrtvu, iznenada vam je palo na pamet da je sve ono što je govorila moglo biti istina?

– Da, da, upravo tako. Nisam u tom trenu znala što bih trebala ili mogla učiniti. A kasnije sam se sjetila vas.

Poirot duboko sagne glavu i tako ostade zamišljen netko vrijeme, a tada reče:

– Moram vam postaviti jedno veoma ozbiljno pitanje i molim da dobro promislite prije no što odgovorite. Mislite li da je ta djevojka doista vidjela zločin? Ili mislite da je samo mislila da je vidjela zločin?

– Mislim da je točno ono prvo. Nisam tako mislila u početku. Mislila sam da se mutno sjeća nečega što je jednom vidjela, da je onda tome nešto dodala i izmislila uzbudljivu priču kako bi se napravila važna. Bila je veoma uzrujana kad je govorila: Vidjela sam, vidjela sam kad vam kažem. Vidjela sam kako se dogodilo.

– I onda?

– I onda sam došla k vama - reče gospođa Oliver - jer mislim da je njezina smrt shvatljiva samo onda ako se prije toga doista dogodilo ubojstvo kojemu je ona bila svjedok.

– To bi, svakako, podrazumijevalo još nešto. Značilo bi na primjer, da je jedna od osoba što su bile prisutne na zabavi počinila zločin te da je ta ista osoba bila u kući prije zabave i čula što je Joyce rekla.

– Valjda ne mislite da mi se to sve samo čini? Možda mislite da je sve što sam vam ispričala plod moje bujne mašte?

– Jedna je djevojka ubijena - reče Poirot. - A to je morao učiniti netko tko je bio dovoljno snažan da joj drži glavu zaronjenu u kabao.

Veoma ružno ubojstvo. Jedno od onih koje nam da je naslutiti da ubojica nije mogao gubiti ni trenutka. Netko je osjetio opasnost i, tko god on bio, stupio je u akciju, čim mu se pružio prvi pravi trenutak.

– Joyce, po mom mišljenju, nije znala tko je počinio zločin što ga je bila vidjela - reče gospođa Oliver - jer inače ne bi rekla ono što je rekla da je znala da se osoba na koju se to odnosi nalazi u sobi.

– Ne, nije znala. Tu ste u pravu. Mora da je vidjela ubojstvo, ali ne i lice ubojice. Moramo u daljnjem istraživanju krenuti s tog polazišta.

– Nisam sigurna da sam vas dobro razumjela.

– Možda je netko tko je bio u kući prije zabave i čuo što je Joyce rekla znao za to ubojstvo, možda je znao tko ga je počinio, i možda čak bio u bliskoj vezi s tom osobom.

Možda je taj netko mislio da je on sam jedini koji zna da je to učinila njegova žena, ili majka, ili kćerka, ili sin. Mogla je to biti i žena koja je znala što je učinio njen muž, ili sin, ili majka, ili kćerka. U svakom slučaju, netko tko je mislio da nitko drugi o tome ništa ne zna. Sve dok Joyce nije progovorila...

– I tako ...

– I tako je Joyce morala umrijeti?

– Da. što ćete sada učiniti?

– Upravo sam se sjetio - reče Hercule Poirot - zašto mi se ime Woodleigh Cornmon činilo tako poznatim.

5. poglavlje

Herculu Poirotu ponestalo je daha. Navirio se preko ulaznih vratašca na ogradi imanja "Borik". Moderna, lijepo građena kućica imala je prikladno ime: "Borik". Sagrađena je, naime, na vrhu brda po kojemu je raslo nekoliko raštrkanih borova. Pred njom je malen, dobro njegovan vrt, a u vrtu krupan, postariji čovjek, vuče po puteljku emajlirani sud za polijevanje.

Kosa gospodina Spencea, višeg policijskog inspektora, bila je posve sijeda; a kad ga je Poirot zadnji put vidio, bili su mu tek zalisci sreb masti. Nije mnogo ostarilo. Zastao je i spustio na tlo sud za polijevanje, da bi bolje vidio posjetitelja koji je stajao na vratima. Hercule Poirot se nije ni maknuo.

– Za ime boga - reče Spence. - Bogami jest! Ne mogu vjerovati, ali jest. Hercule Poirot, tako mi života!

– Aha, sjetili ste me se. To me veseli.

– Tko bi zaboravio vas i vaš snažni brk! Ostavi sud i pođe prema vratima.

– Prokleti korov - promrmlja. - A što vas je, zaboga, dovelo ovamo?

– Ono isto što me već dovelo na toliko mjesta u mom životu - osmjehne se Poirot. Ono isto što je prije više godina vas dovelo k meni. Ubojstvo.

– Ne bavim se više ubojstvima - reče Spence - osim kad je u pitanju korov. Sad se bavim time: upotrebljavam sredstvo za ubijanje korova. I nemojte misliti da je to jednostavna stvar. Uvijek nešto loše ispadne. Ponekad je to, recimo, vrijeme: ne smije biti odviše vlažno, ne smije biti odviše suho; i tako dalje. Kako ste doznali gdje živim? - upita otvarajući vrata.

- Poslali ste mi za Božić razglednicu i na njoj napisali svoju novu adresu.
- A, da. Imate pravo. Znete da sam staromodan. Volim za Božić slati razglednice starim prijateljima.
- Bilo mi je drago kad sam je primio - reče Poirot.
- Ostario sam - uzdahne Spence.
- Obojica smo ostarjeli.
- Vi nemate toliko sjedina - primjeti Spence.
- Postižem to s pomoću jedne bočice - namigne mu Poirot.
- Jer nema nikakva smisla pojavljivati se u javnosti sa sjedinama - ukoliko to čovjek sam ne želi.
- Nisam baš siguran da bi mi pristajala potpuno crna kosa - reče Spence.
- Slažem se - reče Poirot. - Izgledate dostojanstveno s tim sjedinama.
- Nikad mi nije palo na pamet da izgledam dostojanstveno.
- Kako to da ste se nastanili u Woodleigh Commonu?
- Ja sam zapravo doselio svojoj sestri. Odlučili smo da spojimo naše prihode. Ona je izgubila muza, djeca su se poženila, jedan živi u Australiji, drugi u Južnoj Africi. I tako sam se onda ja doselio. Mirovine, kao što znate nisu previsoke. A ovako, u zajednici, živimo sasvim dobro.

Izvolite sjesti.

Poveo ga je na mali popločani trijem na kojem su bila dva-tri stolića sa stolicama. Jesenje sunce ugodno je grijalo taj kutak.

– Što da vam donesem? - upita Spence. - Nemam baš osobitih pića; a, dakako, nemam ni sok od kupina ni sok od šipka, što ste ih vi patentirali. Hoćete li pivo? Ili da zamolim Elspeth da pripravi čaj? Mogu vam smiješati jedan shandy? A možda želite coca-colu? ili kakao? Moja sestra Elspeth svaki dan pije kakao.

– Zaista ste ljubezni. Dajte mi shandv. U obično pivo stavi se malo džumbirova piva. Točno?

– Upravo tako.

Ode u kuću i ubrzo se vrati noseći dvije velike čaše za pivo. - Pridruzit ću ti se.

Povuče stolicu bliže stolu i sjedne, stavljajući čaše preda se i pred Poirota.

– Što ste ono maloprije rekli? - upita dizući čašu. - Nećemo valjda kliknuti: živio zločin! Ja se time više ne bavim. A za zločin na koji pretpostavljam da mislite - a nekako drukčije ne možete ni misliti jer ga u zadnje vrijeme, koliko se sjećam, nije ni bilo - moram vam odmah reći da mi se nimalo ne sviđa način na koji je izvršen.

– Nisam ni očekivao da će vam se sviđati.

– Govorimo o djevojčici kojoj su gurnuli glavu u kabao, zar ne?

– Da - odgovori Poirot. - To je zločin o kojem ja govorim.

– Ne znam zašto ste došli baš k meni. Znae i sami da više nisam u policiji. Prestao sam raditi prije mnogo godina.

– Jednom policajac - do smrti policajac! - reče Hercule Poirot. - To znači da uvijek postoji razlika između mišljenja jednog policajca i mišljenja običnog građanina.

Upravo zato želim s vama razgovarati. I ja sam počeo kao policajac...

– Da, znam. Sjećam se kad ste mi pričali o tome. Sigurno da je stajalište jednog policajca obično drugačije, ali ja već tako dugo nisam aktivan.

– Ipak čujete što se u mjestu priča - reče Poirot. - Osim toga, imate prijatelje iz iste struke. Nadam se da ste već čuli što misle, na što sumnjaju i što znaju.

Spence uzdahne.

– Čovjek često i previše zna - reče. - To je danas jedan od problema. Dogodi se zločin izvršen na već poznat način, pa čovjek zna, to jest aktivni policajci veoma dobro znaju tko je zločinac. Ipak ništa ne kažu novinarima, koji onda vode istragu na svoju ruku. Tako i oni doznaju. Ali veliko je pitanje hoće li poslije toga nešto učiniti. Nisu takve stvari baš jednostavne, znate.

– Mislite na žene, prijateljice i slične sudionike?

– Pa i to, jest. Naposljetku, možda i uhvate zločinca.

Ponekad prođe i godina ili dvije. Općenito govoreći, mislim da se danas više djevojaka udaje za loše momke nego ikada prije.

Hercule Poirot razmisli, čupkajući svoj brk.

– Jest - reče. - Shvaćam što hoćete reći; premda mislim da su djevojke uvijek bile pomalo slabe prema propalicama.

Ali prije je bilo načina da ih se zaštiti.

– To je točno. Ljudi su prije pazili na djevojke. Osobito majke; pa onda tete i starije sestre. Tako su mlađe sestre i braća točno znali s kim imaju posla. Očevi se nisu ustručavali izbaciti iz kuće nepoželjne mladiće. Događalo se, dakako, da djevojka pobjegne od kuće s nekim propalicom. Danas im to nije potrebno! Majke niti ne znaju s kim se njihove kćeri prijatelju. Ocu se to također ne govori. Braća doduše znaju s kim je sestra, ali ih se to ne tiče. Ako se roditelji

usprotive braku, par ode matičaru i dobije dozvolu za ženidbu. Pa kad ta propalica počne svima dokazivati da je zbilja propalica, onda je to samo dolijevanje ulja na vatru. Jer ljubav je ljubav. Djevojka obično neće ni sama sebi priznati da njezin Henry ima te gadne navike s kriminalnim težnjama i sve drugo što uz to ide. Ona će zbog njega lagati, zaklinjati se da je crno bijelo, i tako dalje. Komplicirano je to; posebno za nas koji kasnije moramo slučaj razmrsiti.

Nije osobito pametno govoriti kako je prije bilo bolje. Jer možda mi samo tako mislimo. No, pustimo to. Radije mi recite, Poirot, zašto ste se vi umiješali u tu aferu. Koliko ja znam, ovdje nije vaš okrug. Vi stalno živite u Londonu, zar ne?

– Da, stalno sam u Londonu. Ovaj sam slučaj preuzeo na molbu svoje prijateljice, gospođe Oliver. Sjećate li se gospođe Oliver?

– Gospođe Oliver? Ne sjećam se.

– Ona piše knjige. Kriminalističke romane. Upoznali ste je onih dana, toga se sigurno sjećate, kad ste me nagovorili da preuzmem istragu u vezi s ubojstvom gospođu Mcgintv.

Valjda niste zaboravili gospođu i Mcgintv?

– Nisam, ni govora. Ali davno je to bilo ... Puno ste mi pomogli, zbilja puno. Došao sam vas zamoliti za pomoć i niste me iznevjerili.

– Bio sam počašćen i polaskan činjenicom da ste došli baš mene pitati za savjet. U toku te istrage bio sam jedanput ili dvaput na rubu očajanja. Za čovjeka koga smo morali spasiti, ili, bolje rečeno, spasiti mu glavu, po tadašnjem se zakonu nije moglo gotovo ništa učiniti. Tipičan primjer osobe koja sve što radi, radi protiv sebe.

– Kasnije se oženio onom djevojkom, zar ne? Ne onom pametnom koja je izbjeljivala kosu, već onom drugom.

Zanima me kako su se slagali. Jeste li išta čuli o njima?

- Nisam - reče Poirot. - Pretpostavljam da je sve u redu.
- Ne shvaćam što je u njemu našla.
- Teško je to reći - odgovori Poirot. - Ali velika je utjeha u tome što je priroda tako uredila stvari da i najneprivlačniji čovjek nekim ženama bude privlačan, čak izuzetno privlačan. Preostaje nam, dakle, nada da su nakon ženidbe živjeli sretno kao dva goluba.
- Ne vjerujem da su živjeli sretno kao dva goluba ako je s njima živjela i njezina majka.
- Da, imate pravo. Ili poočim - doda Poirot.
- Eto - reče Spence - cijelo vrijeme govorimo o prošlosti.

Sve je to davno prošlo. Znae, uvijek sam mislio da se onaj čovjek, ne mogu se sada sjetiti njegova imena, trebao baviti pogrebničkim poslom. Imao je odgovarajuće lice i ponašanje. Možda je kasnije čak i otvorio pogrebno poduzeće. Djevojka je imala novaca, je li? Da, da, bio bi sjajan pogrebni poduzetnik. Već ga vidim u crnini, kako izdaje zapovijedi u vezi s pogrebom. Možda bi čak bio sretan kad bi odabrao dobru vrstu drveta za mrtvački sanduk. Nikad, ipak, ne bi bio dobar trgovac policama osiguranja ili nekretninama. Ali nema smisla da stalno pjevamo stare pjesme. - Zatim iznenada reče: - Gospođa Oliver. Ariadna Oliver. Jabuke. Da li se zbog jabuka umiješala u ovaj slučaj? Jer djevojčici su na onoj zabavi zagnjurili glavu u kabao s vodom po kojoj su plivale jabuke. Jesu li jabuke opet privukle gospođu Oliver?

- Ne vjerujem da su je ovaj put posebno privukle jabuke - odgovori Poirot - ali bila je na zabavi.
- Hoćete reći da ona ovdje živi?
- Ne, ne, ne živi ovdje, nego ju je prijateljica, gospođa Butler, pozvala u goste.

– Butler? Da, poznajem je. Stanuje blizu crkve. Udovica.

Muž joj je bio pilot. Ima dosta zgodnu kćerku. Lijepo se ponaša. Privlačna osoba, ta gospođa Butler, zar ne?

– Jedva da sam je i upoznao. Ali mislim da je veoma zgodna.

– A kako ste vi upali u to? Niste bili ovdje kad se dogodilo ubojstvo?

– Nisam. Ali je gospođa Oliver odmah došla k meni, u moj stan u Londonu. Bila je veoma uzrujana. Molila me da nešto poduzmem.

Mali smiješak pojavi se na licu bivšeg policajca Spencea.

– Shvaćam. Stara priča. I ja sam došao k vama, onomad, prije toliko godina, jer sam htio da nešto poduzmete.

– Ja sam u toj priči napravio korak dalje: došao sam k vama - osmjehnu mu se Poirot.

– Jer želite da je nešto poduzmem? Kažem vam da ne mogu ništa učiniti.

– O da, možete, možete. Na primjer, možete mi reći sve o ljudima koji ovdje žive; pa o ljudima koji su bili na toj zabavi; onda o roditeljima djece koja su bila na zabavi; o školi, učiteljima, pravnicima, liječnicima. Netko je, kao što znate, prisililo tu djevojčicu da klekne, govoreći joj, možda u smijehu: 'Pokazat ću ti kako ćeš najbolje zubima dohvatiti jabuku. Znam trik.' A onda je ta osoba položila ruke na glavu djevojčice. Vjerojatno nije bilo ni puno opiranja, ni puno buke.

– Gadna stvar. To mi je prvo palo na pamet kad sam čuo za zločin, što zapravo želite znati? živim ovdje godinu dana. Moja sestra, ipak, živi nešto duže - dvije ili tri godine. Mjesto nije veliko niti, ima stalne stanovnike. Ljudi dolaze i odlaze. Muž obično radi u Medchesteru ili Great Canningu, ili u nekom drugom obližnjem mjestu. Djeca im idu u ovdašnju školu. Kad suprug dobije netko drugo zaposlenje, odu

svi, Neki ljudi ipak ovdje dugo ostanu. Na primjer gospođica Emlyn, učiteljica, pa doktor Ferguson.

Ali, govoreći u cjelini, to je stanovništvo koje fluktuira.

– Pretpostavljam - reče Poirot - da ćete mi, nakon što smo se složili da se radi o gadnoj stvari, moći kazati koji gadni ljudi žive ovdje.

– Da - slozi se Spence - to je prva stvar koju čovjek obično provjeri. A onda provjerava sumnjive maloljetnike ako se radi o ovakvu zločinu. Jer, kome je u interesu da uguši, da utopi jednu djevojčicu od trinaest godina? Nije bilo tragova seksualnog nasilja ili nečega sličnog, što je, dakako, prva stvar koju valja ustanoviti. A danas su veoma česti takvi slučajevi po malim mjestima i gradićima.

Meni se čini, ponavljam, da tih stvari danas ima više nego u doba moje mladosti. I mi smo imali naše mentalno poremećene, ili kako ih već zovu, ali ni u kojem slučaju toliko koliko ih ima danas, čini mi se da ima previše onih koji slobodno hodaju, umjesto da ih drže zatvorene u institucijama što su za to određene. Istina je da su sve naše bolnice za mentalne bolesnike prepune, pa liječnici često kažu: 'Neka ide kući i neka živi svakodnevnim životom, u kontaktu sa svojom obitelji.' Tu priču već znate.

A onda taj gadni tip ili jadni bolesnik, kako već gledate na to, opet osjeti potrebu za ubijanjem, opet jedna mlada žena prošeće sama i nakon toga je nađu u jami iz koje se vadi pijesak; ili je pak toliko glupa da prihvati poziv na vožnju automobilom. Dogodi se da se djeca ne vrate kući jer su ušla u automobil nepoznatih ljudi iako su ih roditelji upozoravali da to ne čine. Danas ima mnogo takvih slučajeva.

– Uklapa li se to u obrazac što ga ovdje imamo?

– Svakako, to je prvo što čovjeku padne na pamet - reče Spence. - Pretpostavimo da je netko na toj zabavi osjetio zelju za ubijanjem. Možda je on tu zelju sebi jednom ranije već ispunio. Skoro bih rekao da je to nasilje izvršeno nad jednim djetetom događaj koji se već

morao zbiti, mnogo ranije. No nitko nije ništa prijavio; bar ne službeno.

Dvojica mladića koji su bili na zabavi upravo su u godinama kad delikti takve prirode nisu nikakva rijetkost.

Jedan je od njih, Nicholas Ransom, zgodan dečko, sedamnaest ili osamnaest. Baš prave godine! Došao je odnekud s Istočne obale; djeluje u redu. Izgleda sasvim normalno; ali tko zna? Onda Desmond, kojega su zadržali u istražnom zatvoru zbog psihijatrijskog vještačenja. Ali nemam dojam da je bio u nešto upleten. Pa ipak, zlodjelo je učinio netko tko je bio na toj zabavi; premda valja uzeti u obzir i to da je svatko mogao u kuću ući i opet izići, jer kuće za vrijeme zabave nikad nisu zaključane. Obično bočna vrata ili neki prozor u prizemlju ostanu otvoreni. Možda je jedan od naših polujakih prošao onuda da vidi što se događa i uvukao se u kuću. Premda je to, moram reći, dosta riskantno. Ne znam da li bi netko dijete uopće pristalo na igru hvatanja jabuka s nepoznatom osobom. Ali, Poirot, još mi niste točno objasnili što vas je zapravo navelo da se bavite tim slučajem? Spomenuli ste gospođu Oliver. Jedna od njezinih bijesnih ideja?

– Ne bih rekao da je riječ o posve ludoj ideji - reče Poirot. - Iako priznajem da su pisci skloni takvim idejama. Ili, bolje rečeno, skloni idejama koje su daleko od vjerojatnoga. Ali u ovom slučaju riječ je o nečemu sasvim konkretnom: o jednoj izjavi djevojčice Joyce.

– Koga? Joyce?

– Da.

Spence se nagne naprijed i upitno pogleda Poirota.

– Objasnit ću vam - reče Poirot.

Sabrano i jezgrovito ispriča mu Poirot priču koju je čuo od gospođe Oliver.

– Shvaćam - reče Spence trljajući brk. - To je, velite, izjavila djevojčica? Da je vidjela ubojstvo? Je li rekla kada i gdje?

– Ne - odgovori Poirot.

– 'A što je navelo Joyce da to kaže?

– Izgleda jedna primjedba u povodu ubojstva o kojima piše gospođa Oliver. Netko je razgovarajući s njom rekao da u njezinim knjigama nema dovoljno krvi ili dovoljno leševa.

Tada je Joyce izjavila da je jednom vidjela zločin.

– Hvalila se? Tako mi se čini, prema vašem izlaganju.

– Isti je dojam stekla i gospođa Oliver. Da, hvalisala se.

– A možda je, ipak, istina?

– Premda, uopće i ne mora biti istina - reče Poirot.

– Da, imate pravo. Djeca veoma često daju takve nepromišljene izjave samo zato da bi na sebe svratila pažnju. Pa, ipak, možda je u pitanju istina, jeli tako?

– Zapravo ne znam - odgovori Poirot. - Jedna djevojčica se pohvali da je vidjela ubojstvo i samo nekoliko sati nakon toga ta je djevojčica mrtva. Morate priznati da se u tom slučaju može opravdano vjerovati u odnos uzroka i posljedice, premda je to, možda, pretjerano tvrditi. Ako je pak tako, ubojica nije gubio vremena.

– Svakako - odgovori Spence. - Znate li točno koliko je ljudi čulo izjavu male Joyce?

– Znam jedino ono što ma je kazala gospođa Oliver. Ona misli da ih je bilo oko četrnaestoro-petnaestoro: petoro-šestoro djece, petoro-šestoro odraslih koji su se brinuli oko organiziranja zabave. Ali se za sasvim točne podatke moram osloniti na vas.

– To neće biti teško - odgovori Spence. - Naravno, ne mogu ih doznati isti tren, ali nije teško pitati, što se tiče samo zabave, o tome sam već sasvim dovoljno čuo: pretežno žene; očevi se ne pojavljuju na dječjim zabavama, navrate samo ponekad, ili pak dođu djecu odvesti kući. Nazočni su bili dr Fergusson i vikar; onda majke, tete, osobe koje se bave društvenim radom, dvije učiteljice. Mogao bih vam čak dati popis, uključujući četrnaestak djevojčica i dječaka, od kojih su najmlađi oko deset godina a ostali su na putu za tinejdžersko doba.

– Pretpostavljam da ćete mi moći dati i popis sumnjivih? - upita Poirot.

– A, to već neće biti tako lako; ako je istina ono što vi mislite.

– Znači, odustali ste od verzije o seksualnom manijaku! I sad ćete se usredotočiti na osobu koja je počinila zločin, kojoj je uspjelo da do sada ostane neotkrivena, kojoj ni na kraj pameti nije bilo da bi se zločin mogao tako lako otkriti pa je doživjela strašan šok.

– Da me ubijete ne mogu zamisliti tko bi to mogao biti - reče Spence. - Nisam vam trebao reći da ovdje ima potencijalnih ubojica. Ovo nije mjesto gdje se događaju spektakularna ubojstva.

– Potencijalnih ubojica ima svugdje - reče Poirot - čak i onih nepotencijalnih, pa ipak ubojica. Samo što se na one nepotencijalne rjeđe posumnja. Protiv takvih tipova ubojica obično nema dovoljno dokaza. Možete onda zamisliti zaprepaštenje takvog ubojice kad dozna da postoji očevidac.

– Zašto Joyce onda nije nikome ništa rekla? To bi me zanimalo. Da li ju je netko podmitio da šuti? što mislite o tome? Dosta riskantno.

– Ne - odgovori Poirot - prema onome što sam zaključio iz pričanja gospođe Oliver, ona u to vrijeme uopće nije shvatila da se radi o zločinu.

– O, pa to je gotovo nemoguće! - reče Spence.

– Ne bih rekao. Jer, pazite, to je djevojčica od trinaest godina. Sjetila se nečega što je vidjela u prošlosti. Ne znam točno kada. Moglo je to biti i prije tri ili čak četiri godine.

Vidjela je događaj kojemu tada nije shvaćala pravo značenje. To bi se objašnjenje moglo primijeniti na mnoge stvari, mon cher. Na primjer, na neku neobičnu automobilsku nesreću. Jedan automobil juri ravno na nekog pješaka, rani ga ili čak ubije. Dijete koje je, možda, vidjelo događaj nije tada shvaćalo da je to bilo namjerno.

No, nakon godinu ili dvije netko nešto kaže ili ono nešto vidi, njegovo se sjećanje probudi i ono počne razmišljati: A ili 33 ili X učinio je ono namjerno. Možda je to bio zločin, a ne prometna nesreća. Postoje, dakako, i mnoge druge mogućnosti. Na neke od njih potakla me je gospođa Oliver, koja bez ikakve muke u svakoj minuti može pružiti dvanaestak rješenja za svaki problem. Većina je od njih gotovo sasvim nerealna, ali sva su ipak moguća. Na primjer, pilule koje netko stavi na tanjurić uz šalicu čaja, i tako dalje. Ili, netko biva gurnut na opasnom mjestu. Ali ovdje nema stijenja, što je, s obzirom na moguće teorije, šteta. Da, mislim da postoje mnoge mogućnosti. Možda je djevojčicu čitanje neke priče o ubojstvu podsjetilo na ono što je vidjela. Do sada ju je taj događaj zbunjivao, a kad je pročitala priču, pomislila je: 'Eto, i to je također mogao biti takav slučaj. Bog zna je li ono bilo namjerno.' Da, da, postoje mnoge mogućnosti.

– A vi ste došli da sve njih preispitate?

– To je u općem interesu, zar ne? - upita Poirot.

– A vi i ja, mi uvijek moramo misliti na opće dobro, je li?

– Vi mi, ako ništa drugo, možete dati neke informacije.

Poznajete ljude.

– Pomoći ću vam koliko budem mogao - reče Spence. - Uzdajem se u Elspeth. Gotovo da i nema stvari koju ona ne bi znala.

6. poglavlje

Zadovoljan onim što je postigao, Poirot se oprostio od svog prijatelja.

Sigurno će dobiti obavještenja koja su mu potrebna. A kad Spence jednom počne pratiti trag, nikad ga ne napušta.

Njegova reputacija umirovljenog visokog funkcionara C. I.

D.1 dobro će mu poslužiti za stjecanje veza u mjesnim policijskim uredima.

"Sada se", Poirot pogleda na svoj sat, "treba sresti s gospođom Oliver za točno deset minuta pred kućom koja se zove 'Jabukovac'"
Ime mu se činilo doista neugodno adekvatno.

"Zbilja," pomisli Poirot, "izgleda da se u ovom slučaju čovjek nikako ne može osloboditi jabuka. Ništa na svijetu nije slađe od sočne engleske jabuke. A ovdje su te jabuke pomiješane sa štapovima za metle, vješticama, starim narodnim običajima i ubojstvom djevojčice!

...

Držeći se uputa što ih je dobio, Poirot je na minutu stigao pred kuću od crvenih opeka, sagrađenu u georgijanskom stilu, s urednom ogradom od živice i ugodnim vrtom koji se nazirao iza kuće.

Pruzi ruku, podigne zasun vratašca od kovanog željeza i uđe. Na do vratku je bila ploča s natpisom JABUKOVAC.

Jednim; puteljkom dolazilo se do kućnih vrata. Ona su se otvorila u trenu kad je Poirot prošao željezne vratnice. Na njima se pojavila gospođa Oliver poput jedne od onih automatskih figura što izlaze i ulaze iznad bročanika nekih švicarskih satova.

– Vi ste utjelovljena točnost - reče bez daha. - čekala sam vas na prozoru.

Poirot se okrene i pažljivo za sobom zatvori vratašca.

Gotovo svaki put kad je sreo gospođu Oliver, bilo po dogovoru ili slučajno, odmah su se jabuke pojavile kao lajtmotiv. Ili je taj trenutak jela jabuku, ili ju je upravo pojela, o čemu je svjedočila mala koštica na njezinim grudima, ili je pak nosila vrećicu jabuka. Ali danas nije bilo ni traga jabukama. Vrlo ispravno", odobravajući pomisli Poirot. "Bio bi dokaz veoma lošeg ukusa žvakati jabuku u ovoj kući, jer ovdje se nije dogodio samo zločin, već tragedija. Drugo ništa ne može ni biti," nastavi u mislim Poirot, "iznenadna smrt djevojčice od trinaest godina." Nije volio misliti o tome. No upravo zato što nije volio o tome misliti, to čvršće je odlučio da će jedino na to stalno misliti, sve dok na ovaj ili onaj način ne bude u stanju rasvijetliti cijeli slučaj, jasno sagledati istinu, što i jest cilj zbog kojega je ovamo doputovao.

– Nikako ne shvaćam zašto ne prihvatite poziv gospođe Butler i ne dođete ovamo stanovati - prosvjedovala je gospođa Oliver - nego se gnjavite u onom petorazrednom svratištu.

– Zato što je bolje da situaciju proučim s izvjesnog odstojanja. Moram, paziti da ostanem po strani. Vi me razumijete, zar ne?

– Ne znam kako će vam uspjeti da ostanete po strani - začudi se gospođa Oliver - kad morate upoznati sve ljude i s njima razgovarati?

– Stvarno ... - potvrdi Poirot.

– S kime ste do sad razgovarali?

– S mojim prijateljem, višim inspektorom Spenceom.

– Kako je on?

– Tja, ostario je - reče Poirot.

– Naravno, a što ste drugo očekivali? što mu je oslabilo: vid, sluh, oboje? Ili se udebljao? Smršavio?

Poirot razmisli.

– Mislim da je malo izgubio na težini, i nosi naočale kad čita novine. Ne vjerujem da je nagluh, a ako i jest, ne opaža se.

– Što on o svemu misli?

– Suviše ste nestrpljivi.

– Hoću točno znati što namjeravate učiniti.

– Ja sam napravio svoj plan - odgovori Poirot. - Najprije sam posjetio svog prijatelja i s njim se posavjetovao. Molio sam ga da mi pribavi neke informacije, ako može, do kojih inače sam ne bih mogao doći.

– Računate na to da su mu policajci zapravo prijatelji pa će od njih doznati i ono što nije za javnost?

– Ne bih baš tako rekao, ali to otprilike mislim.

– I onda?

– Onda sam došao ovamo da se s vama, madame, sastanem. Moram, naime, točno vidjeti gdje se to dogodilo.

Gospođa Oliver okrene glavu i pogleda prema kući.

– Ne izgleda baš kao kuća u kojoj se dogodilo ubojstvo, zar ne? - upita Poirota.

Poirot je opet morao pomisliti: "Kakav nepogrešiv instinkt!"

– Ne - prizna - opće ne izgleda kao kuća zločina. Kad pogledam ono mjesto, otići ćemo zajedno posjetiti majku preminule djevojčice. Zanima me što će mi ona reći. A moj prijatelj Spence još će mi ovog popodneva ugovoriti sastanak s mjesnim inspektorom u vrijeme koje

ovomu bude odgovaralo, želio bih također razgovarati s ovdašnjim liječnikom i, ako je moguće, s direktoricom škole. U šest jedem kobasice i pijem čaj s prijateljem Spenceom i njegovom sestrom u njihovoj kući, i tom prilikom raspravljamo o cijelom slučaju.

– Mislite da bi vam on mogao još nešto reći?

– Zapravo želim upoznati njegovu sestru, jer ona ovdje živi duže od njega. On se doselio kad je umro njezin suprug. Vjerujem da ona dobro poznaje sve te ljude.

– Znate li kakav dojam stvarate? - upita gospođa Oliver. - Dojam kompjutora, shvaćate. Vi sami sebe programirate.

Tako se to kaže, zar ne? Primate podatke, trpate ih u sebe cijeli dan, a onda čekate da vidite što će izići.

– Zgodna misao - nasmiješi joj se Poirot, očito zainteresiran za njezin način mišljenja. - Da, da, ja igram ulogu kompjutora kojega poslužuju podacima...

– A što će se dogoditi ako budete davali same pogrešne odgovore?

– Nemoguće, kompjutori nikada to ne rade.

– Obično to nije predviđeno - slozi se gospođa Oliver - ali ne biste vjerovali što se sve ne događa. Moj posljednji račun za struju, na primjer. Znam onu poslovicu "Griješiti je ljudski ... itd., ali ljudska greška nije ništa prema onome što kompjutor može učiniti, samo ako pokuša. Dođite da vas upoznam s gospođom Drake.

"Gospođa Drake je zaista izuzetna osoba", pomisli Poirot ugledavši je. Visoka lijepa žena od oko četrdeset godina, sa alatnom kosom u kojoj je bila samo pokoja sjedina i sa sjajnim plavim očima. Utjelovljenje sposobnosti. Bilo je očito da svaka zabava koju ona organizira mora dobro uspjeti.

U salonu ih je čekala bijela kava s kolačićima.

Po svemu se vidjelo da je "Jabukovac" dobro održavana kuća. Lijep namještaj, tepisi odlične kvalitete, sve savršeno čisto i ulašteno. Nije se uopće osjećalo da nedostaju neke osobite pojedinosti, čovjek ih zapravo ovdje nije ni očekivao.

Boja zastora i presvlaka na namještaju bila je ugodna ali uobičajena. Kuća bi se u svakom trenutku mogla iznajmiti za veoma visoku stanarinu a da se ne bi morale uklanjati nikakve obiteljske dragocjenosti ili unositi neke promjene u razmještaj pokućstva.

Gospođa Drake pozdravi gospođu Oliver i Poirota, posve prikrivši ono raspoloženje koje je Poirot svakako očekivao.

Gospođa Drake morala je, naime, snažno potisnuti nelagodnost zbog situacije u kojoj se našla: ona je bila domaćica jednog društvenog događaja, zabave na kojoj je izvršen tako protudruštven čin kao što je ubojstvo. Mora da se osjećala nesretnom, pomisli Poirot, jer je, kao istaknuti član općine Woodleigh Common, na neki način iznevjerila. To što se dogodilo nikako se nije smjelo dogoditi! - ne barem njoj, u njezinoj kući. Nekom drugom - to da. Ali na dječjoj zabavi koju je ona predložila, ona organizirala, ona priredila, nešto takvo nikako se nije smjelo dogoditi. Ovako ili onako, ona je to morala spriječiti. Poirotu se činilo da ona nervozno razmišlja o razlogu koji je izazvao taj nemili događaj. Nije toliko nastojala utvrditi uzrok tog ubojstva koliko ustanoviti i utvrditi tko od osoba koje su joj pomagale nije bio dorastao situaciji i nije osjetio mogućnost takve nesreće.

– Gospodine Poirot - reče gospođa Drake svojim zvučnim glasom, koji se Poirotu učinio sjajnim za držanje predavanja u maloj dvorani ili mjesnoj predavaonici - tako mi je drago što ste došli k nama. Gospođa Oliver mi je rekla da će nam vaša pomoć u ovoj strašnoj krizi biti od neprocijenjive koristi.

– Budite mirni, madame, učinit ću sve što je u mojoj moći.

Ali vi i sami znate da će to biti težak zadatak.

– Težak? - upita gospođa Drake. - Pa naravno da će biti težak. Izgleda nevjerojatno, nevjerojatno, da se takva strahota dogodila. Pretpostavljam - doda - da policija možda već nešto zna. Inspektor Raglan uziva ovdje sjajan ugled. Ne znam da li moraju zvati Scotland Yard ili ne.

Oni, čini se, misle da je smrt te djevojčice imala netko dublje značenje za ovo mjesto. Vama, gospodine Poirot, ne moram o tome govoriti, vi isto tako čitate novine kao i ja.

Poznato vam je, dakle, da je u zadnje vrijeme u cijeloj zemlji bilo veoma mnogo zalosnih nesreća u kojima su stradala djeca. I te su nesreće sve češće. Izgleda da mentalna nestabilnost raste iz dana u dan. Ali, moram reći da majke, da obitelji ne paze više na djecu tako kao nekad, šalju ih iz škole kući same premda je već pao mrak, a ujutro još za mraka odlaze od kuće. Djeca su neoprezna, ma koliko ih se opominjalo, pa veoma često prihvate poziv da se povezu kolima - osobito ako su to neka ljepša kola.

Vjeruju strancima - i tu nema pomoći.

– Ali, ono što se ovdje dogodilo, madame, posve je druge prirode.

– Da, da, znam. Zato sam i rekla da je to nevjerojatno. Još ne mogu vjerovati - reče gospođa Drake. - Sve smo dobro organizirali, sve dobro pripremili. Sve se razvijalo sjajno, prema planu. Nevjerojatno, baš nevjerojatno. Smatram da je morao postojati takozvani vanjski faktor. Netko mora da je ušao u kuću - što u onoj situaciji uopće nije bilo teško - netko, po mom mišljenju, duševno poremećen. Jedna od onih osoba što ih iz duševnih bolnica puštaju kućama samo zato što nemaju dovoljno mjesta. Tako prave mjesto za nove pacijente. Svatko je mogao kroz prozor vidjeti da je u kući dječja zabava. Jedan od tih nesretnika - ako čovjek uopće može takve ljude zaliti, meni je to, moram priznati, veoma teško - odvuкао je nekako tu djevojčicu i ubio.

Čovjek ne može ni zamisliti da se takva stvar može dogoditi, a ipak, eto, dogodila se.

– Hoćete li mi pokazati gdje ...

– Svakako. Još malo kave?

– Ne, hvala. Gospođa Drake ustane. - Policija misli da se ubojstvo dogodilo za vrijeme igre ognjenog zmaja u blagovaonici.

Prešla je preko predvorja, otvorila vrata i pokazala velik stol i teške zastore od baršuna, poput nekoga tko blagonaklono turistima pokazuje znamenitu kuću.

– Ovdje je, naravno, bilo tamno. Gorio je samo plamen ognjenog zmaja. A sada ...

Opet ih povede preko predvorja i otvori vrata male prostorije pune naslonjača, grafika koje su prikazivale scene iz sporta te polica s knjigama.

– Ovo je biblioteka - reče gospođa Drake i malo se strese. - Kabao je stajao ovdje, na plastičnom stolnjaku, dakako ...

Gospođa Oliver nije ušla s njim u biblioteku. Ostala je u predsoblju.

– Ne mogu ući - rekla je Poirotu. - Poslije na to previše mislim.

– Sada se nema što vidjeti - reče gospođa Drake. - Pokazujem vam samo mjesto, kao što ste zamolili.

– Pretpostavljam - reče Poirot - da je tu bilo vode, i to dosta vode.

– Svakako, bilo je vode u kablu - reče gospođa Drake i pogleda Poirota kao da sumnja da mu je u glavi sve na mjestu.

– A bilo je vode i na plastičnom stolnjaku? zar ne? Mislim da je moralo biti proliveno mnogo vode ako je netko djevojčici gurnuo glavu pod vodu.

– O, da, čak smo i za vrijeme igre hvatanja jabuka morali jedanput ili dvaput nadolijevati vodu.

– Prema tome je i osoba koja je izvršila zločin također morala biti poprilično mokra.

– Jest, da, vjerojatno.

– To nitko nije posebno uočio?

– Ne, nije. Inspektor me je o tome ispitivao. Ali, vidite, pri kraju zabave već su svi bili pomalo neuredni, mokri ili puni brašna. Izgleda da tu policija nije našla neki koristan trag. Bar su tako rekli.

– Nije - potvrdi Poirot. - Mislim da je rješenje zločina u samoj djevojčici. Nadam se da ćete mi sve o njoj reći?

– O Joyce?

Kao da se lecnula. Joyce se u njezinoj svijesti, čini se, već toliko udaljila od stvarnosti da se iznenadila kad ju je na nju netko podsjetio.

– Žrtva je uvijek važna - izjavi Poirot - Jer žrtva je, znate, veoma često uzrok zločinu.

– Da, mislim da shvaćam što želite reći - izjavi gospođa Drake, iako je bilo potpuno očito da ne shvaća. - Možemo se vratiti u salon?

– Pa ćete mi tamo ispričati sve o Joyce. Ponovno su sjeli u salon.

Gospođi Drake bilo je nelagodno.

– Ne znam točno što od mene očekujete, monsieur Poirot - reče. - Jer svi podaci o njoj mogu se lako dobiti od policije ili od njezine majke. Jadna žena, bit će joj to bez sumnje teško, ali...

– Ali ono što ja želim - prekine je Poirot - nije majčin iskaz o mrtvoj kćeri. Meni treba određeno i nepristrano mišljenje osobe koja dobro poznaje ljudsku prirodu. Budući da ste vi, madame, veoma aktivni u društvenom životu, budući da često sudjelujete u dobrotvornim

akcijama, siguran sam da malo tko može tako pronicljivo sažeti karakter i narav osobe koju poznaje kao vi.

– To je ipak malo teško kad se radi o djeci tog uzrasta.

Znate, ona je imala trinaest godina, a djeca od dvanaest-trinaest godina, sva su jednaka.

– A, to nikako ne bih rekao - usprotivi se Poirot. - Ima velikih razlika u karakteru, u naravi. Jeste li je voljeli?

Gospođu Drake ovo je pitanje očito smjelo.

– Svakako, svakako, voljela sam je. Hoću reći, ja volim svu djecu. Većina ljudi, uostalom, voli djecu.

– Ni u tome se ne slažem s vama - opet se usprotivi Poirot.

– Neka djeca nisu osobito ljupka.

– Slažem se s vama da djeca danas nisu baš najbolje odgojena. Kao da je sve prepušteno školi. Uglavnom žive preslobodno. Mogu sami birati svoje prijatelje i... razumijete, monsieur Poirot.

– Je li ona bila mila djevojčica ili nije? - uporno će Poirot.

Gospođa Drake prijekorno ga pogleda:

– Morate se podsjetiti, gospodine Poirot, da je to jedno dijete mrtvo!

– Mrtvo ili živo, taj je podatak veoma važan. Jer da je ona, recimo, bila mila djevojčica, možda nitko ne bi osjetio zelju da je ubije; ako pak nije bila mila, netko je možda zato poželio da je ubije - i tu zelju ostvario.

– Shvaćam ... Ali, zar je tu doista u pitanju njezina umiljatost?

– Možda, čujem da je tvrdila kako je jednom vidjela netko ubojstvo ...

- Ah, da, to ... - prezrivo odmahne gospođa Drake.
- Vi tu njezinu izjavu niste ozbiljno shvatili?
- Pa svakako da nisam. Bila je to zbilja glupava priča.
- Kako joj je palo na pamet da tako nešto kaže?
- Mislim da su svi bili pomalo uzbuđeni nazočnošću gospođe Oliver.
- Vi ste slavna osoba, draga moja, morate to shvatiti - reče gospođa Drake obraćajući se gospođi Oliver.

Riječi "draga moja" izgovorila je jednostavno kao dio rečenice, bez imalo oduševljenja prema osobi kojoj su bile upućene.

- Mislim da se o toj temi uopće ne bi niti govorilo da djeca nisu bila uzbuđena zbog toga što su upoznala slavnu spisateljicu ...
- I tako je Joyce rekla da je vidjela ubojstvo - reče Poirot zamišljeno.
- Da, rekla je nešto takvo. Nisam je zapravo slušala.
- Ipak se sjećate da je to rekla.
- Da, da, rekla je. Ali nisam joj vjerovala - reče gospođa Drake. - Njezina ju je sestra odmah ušutkala.
- A nju je to smetalo, zar ne?
- Jest. Stalno je ponavljala da je to istina.
- Zapravo, hvalisala se.
- Pa kad ste već tako rekli... jest.
- A možda je to ipak istina... - primjeti Poirot.
- Glupost! Nimalo ne vjerujem u takvu mogućnost - gotovo se naljuti gospođa Drake. - To je njoj svojstveno, da kaže takvu besmislicu.

– Je li bila glupa?

– Spadala je u onu vrstu djevojčica koje se vole praviti vazne - reče gospođa Drake. - Zna, uvijek je željela da se misli kako je ona više vidjela ili učinila nego ostale djevojčice.

– Nije baš simpatičan karakter.

– Ne, nikako - požuri gospođa Drake. - Stalno ste je morali ušutkivati.

– Što su druga djeca na to rekla? Jesu li bila impresionirana?

– Smijali su joj se - odgovori gospođa Drake. - To je nju, dakako, još više naljutilo.

– Dobro - reče Poirot ustajući. - Drago mi je što ste me uspjeli u to tako čvrsto uvjeriti.

Uljudno se nakloni nad njezinom rukom.

– Zbogom, madame, zahvaljujem vam što ste mi dopustili da vidim poprište onog nemilog događaja. Nadam se da vas zbog toga ne muče neugodni osjećaji.

– Svakako je - odgovori gospođa Drake - veoma neugodno sjetiti se takvih stvari. Unaprijed sam se veselila da naša mala zabava dobro prođe. A i bila je to dobra zabava, svima je bilo ugodno, sve dok se nije dogodila ta strahota.

Sada, nakon svega, čovjeku preostaje jedino da što prije sve zaboravi. Zbilja je nesretna ta glupa izjava male Joyce o ubojstvu što ga je tobože vidjela.

– Da li se u Woodleigh Commonu već dogodilo netko ubojstvo?

– Ne sjećam se - odgovori gospođa Drake odrješito.

– Zvuči gotovo nevjerojatno, zar ne, budući da živimo u vremenu sve većeg broja zločina.

– Bio je jednom jedan slučaj. Vozač kamiona ubio je svog kolegu, ili nešto slično; pa ona djevojčica što su je našli zakopan u jami za šljunak, dvadesetak kilometara odavde. Ali to je bilo prije nekoliko godina. Oba su zločina bila prijava i nezanimljiva. Vjerojatno posljedica pića.

– I vi smatrate gotovo nevjerojatnim da je neka djevojčica bila očevidac takvih zločina?

– Jest, rekla bih, gotovo nevjerojatnim. A ja vas uvjeravam, gospodine Poirot, da je Joyce ono rekla samo zato da bi impresionirala svoje prijateljice i svratila na sebe pažnju jedne ugledne osobe. - Ona uputi gospođi Oliver dosta hladan pogled.

– Kako stvari što je - reče gospođa Oliver - izgleda da sam svemu kriva ja, naprosto zato što sam bila nazočna.

– Ma ne, draga moja, naravno da nisam tako mislila.

Poirot uzdahne odlazeći iz kuće s gospođom Oliver.

– Veoma prikladno mjesto za ubojstvo - reče dok su silazili puteljkom prema vrtnim vratima. - Nikakve atmosfere, nikakva pritajenog nagovještaja tragedije, ni jedne za ubojicu privlačne usobe ... premda sam, dok smo razgovarali s gospođom Drake, nekoliko puta pomislio kako bi netko mogao poželjeti da ubije gospođu Drake.

– Jest, razumijem vas. Ona ponekad djeluje veoma izazivački. Samozadovoljna i zapravo umišljena.

– Kakav joj je suprug?

– Ona je udovica. Suprug joj je umro prije godinu-dvije.

Dobio je polio, pa je godinama bio bogalj. Prije je bio bankar. Zanimao se za sport, pa je bolest posebno teško podnosio jer je

morao sve napustiti i živjeti kao invalid.

– Da - slozi se Poirot i vrati se na temu o djevojčici Joyce. - Recite mi ovo, Ariadna: je li ijedna osoba koja je čula što je Joyce rekla o ubojstvu shvatila to ozbiljno?

– Ne znam. Mislim da nije.

– Druga djeca, na primjer?

– I ja sam već o tome razmišljala. Ali mislim da joj nitko nije vjerovao. Svi su smatrali da izmišlja.

– I vama se tako učinilo?

– Da, zapravo je - odgovori gospođa Oliver. - Dakako da bi se gospođa Drake - doda gospođa Oliver - najradije pravila kao da ubojstva nikad nije bilo. Ali dotle se ipak ne može ići, zar ne?

– Čini mi se da joj je zbog svega toga teško.

– Da, na neki način - odgovori gospođa Oliver. - Ali, čini mi se da je istodobno počela pomalo uživati u tim pričama.

Mislim da joj ne bi bilo drago kad bi morala ušutjeti.

– Sviđa li vam se gospođa Drake? - upita Poirot. - Smatrate li da je ona dobra osoba?

– Postavljate mi najteža pitanja na svijetu, pitanja koja su osim toga i nezgodna - reče gospođa Oliver. - čini mi se da vas je dosad zanimalo jedino jesu li ljudi ljupki, dobri i umiljati. Rowena Drake je tip žene koja voli upravljati stvarima i ljudima. Ona, čini mi se, na neki način, upravlja cijelim mjestom. To joj zbilja sjajno polazi za rukom. Pitanje je, dakle, volite li takve žene ili ne. Ja baš ne volim ...

– A Jovcina majka, kakva je ona?

– Ona vam je, vidite, dobra žena. Doduše, malo priglupa, gotovo za sažaljevanje. Užasno je kad vam netko ubije kćer, je li tako? Osim toga, gotovo svi misle da se radi o seksualnom deliktu, što majci čitavu stvar samo otežava.

– Pa, koliko sam ja shvatio, nije bilo dokaza o seksualnom nasilju?

– Ne, ali ljudi svejedno misle da je to razlog. Njima je tako uzbudljivije. Znae kakvi su već ljudi.

– Često mislimo da znamo kakvi su ljudi... a onda, ponekad, ipak ništa ne znamo.

– Zar ne bi bilo bolje da vas moja prijateljica Judith Butler odvede gospođi Reynolds? Ona je dobro pozna, dok sam ja za nju samo strana osoba.

– Učinit ćemo kao što smo planirali.

– Računarski program se nastavlja - promrmlja gospođa Oliver u znak pobune.

7. poglavlje

Gospođa Revnolds bila je sušta suprotnost Roweni Drake.

Ničim nije pokazivala nikakve osobite sposobnosti, a vjerojatno ih nije ni imala.

Nosila je uobičajenu crninu i stiskala u ruci moker rupčić: očito je bila spremna da u svakom trenutku brizne u plač.

– Veoma je ljubazno od vas - obrati se gospođi Oliver - što ste doveli svoga prijatelja da nam pomogne. - Pružila je Poirotu vlažnu ruku i sumnjičavo ga pogledala. - Ako nam bilo kako pomogne, bit ću vam naravno veoma zahvalna, iako doista ne vidim što bi se moglo učiniti. Ništa je ne može vratiti, jadno moje dijete. Užasna je i pomisao na to.

Kako netko uopće može namjerno ubiti jedno dijete! !Da je samo viknula ... ali valjda joj je ubojica odmah gurnuo glavu pod vodu i tako je držao dok se nije ugušila. Oh, ne mogu na to ni misliti. Ne mogu...

– Zaista vas ne bih htio rastužiti, gospođo. Nemojte na to misliti, molim vas. želim vam postaviti samo nekoliko pitanja koja bi nam mogla pomoći da pronađemo ubojicu vaše kćeri. Dakako, vi ne pretpostavljate tko bi to mogao biti?

– Kako bih mogla nešto pretpostavljati? Pa ja ne mogu ni zamisliti da takva osoba u našem mjestu uopće može postojati. Ovo mjesto je tako ugodno. A i ljudi koji ovdje žive ugodni su. To mora da je bila neka strašna osoba, neki manijak koji je uskočio kroz jedan od prozora. Možda je bio drogiran ili tako nešto? Vidio je da se održava zabava pa je provalio.

– Sasvim ste sigurni da je ubojica muško?

– Da, svakako, mislim da je to bio muškarac - odgovori gospođa Revnolds zaprepašteno. - Zapravo, sigurna sam.

To nikako nije mogla biti žena, zar ne?

– I žena može biti za takvu stvar dovoljno snažna.

– Znam što želite reći: da se danas žene više bave sportom nego ranije. Ali ja sam sigurna da žena nikad ne bi mogla počiniti tako gnjusnan zločin. Ta Joyce je gotovo još bila dijete ... imala je samo trinaest godina.

– Ne želim vas žalostiti svojim pitanjima i svojom nazočnošću, madame. Znam da se već i policija za cijeli slučaj brine pa vas neću uznemiravati mislima koje vas bole. Došao sam samo zbog jedne izjave vaše kćerke, na zabavi. Vi niste bili tamo, zar ne?

– Ne, nisam bila. U zadnje vrijeme ne osjećam se dobro, a dječje zabave znaju biti zamorne. Odvezla sam djecu i kasnije se vratila po njih. Znae, sve troje je išlo zajedno na zabavu. Ann, moja starija kćerka, ima šesnaest godina, a Leopold uskoro jedanaest. A što je to Joyce rekla?

– Gospođa Oliver, koja je bila na zabavi, ponovit će vam doslovce Jovcine riječi. Rekla je da je jednom vidjela ubojstvo.

– Tko, Joyce? Nemoguće je da je tako nešto rekla! Kakvo je ubojstvo ona mogla vidjeti?

– Svima se čini da je to nemoguće - odgovori Poirot. - Mene je zanimalo čini li se i vama da je to nemoguće.

Joyce vam nikada nije ništa o tome pričala?

– O tome da je vidjela neki zločin? Joyce?

– Morate računati na to da osobe tog uzrasta riječ 'zločin' ponekad olako upotrebljavaju. Možda je ona mislila na neku automobilsku nesreću u kojoj je netko bio pregažen ili je vidjela kako se djeca tuku

pa jedno drugo guraju u rijeku ili preko mosta, nešto što nije ozbiljno mišljeno ali je ipak imalo nesretan završetak.

– Ne sjećam se da se ovdje nešto takvo dogodilo i da je to Joyce mogla vidjeti. U svakom slučaju, meni nije ništa govorila. Mora da se šalila.

– Bila je veoma uporna - uplete se gospođa Oliver. - Stalno je ponavljala da je vidjela ubojstvo i da je to istina.

– Je li joj itko povjerovao? - upita gospođa Reynolds.

– Ne znam - odgovori Poirot.

– Mislim da nije - reče gospođa Oliver - ili joj to bar nisu htjeli pokazati.

– Zapravo bi se moglo reći da su joj se rugali i govorili da izmišlja - reče Poirot, koji nije bio tako meka srca kao gospođa Oliver.

– To nije bilo osobito ljubazno od njih - reče gospođa Reynolds. - Kao da bi Joyce lagala o takvim stvarima! - Oblilo ju je rumenilo i činilo se da je uvrijeđena.

– Znam. Zvuči nevjerojatno - reče Poirot.

– Vjerojatnije je da se zabunila, da je vidjela nešto što joj je izgledalo kao ubojstvo, a zapravo je bila nesreća.

– Ona bi mi to sigurno spomenula, sigurno – reče još uvijek uvrijeđenim glasom gospođa Reynolds.

– Vjerojatno imate pravo. Ona vam, dakle, ranije nikad nije nešto takvo ni spomenula. Možda ste zaboravili, osobito ako vam se nije činilo važno.

– Kada ranije?

– Ne znamo - odgovori Poirot. U tome i jest problem.

Možda prije tri tjedna, a možda i prije tri godine. Rekla je da je tada bila još "jako mlada". Ne znam što za trinaestgodišnju djevojčicu znači "jako mlada". Vi se, dakle, ne sjećate nikakva senzacionalnog događaja u ovom mjestu?

– Ne, nikakvog. Dakako, čovjek svašta čuje, a i u novinama svašta piše, na primjer: o napadima na žene, na djevojke i njihove mladiće - i tako dalje. Ali ne sjećam se nijednog značajnijeg događaja za koji bi se Joyce zanimala.

– Pa ipak, ako je Joyce izričito tvrdila da je vidjela ubojstvo, smatrate li da je govorila istinu?

– Ona to ne bi rekla kad ne bi mislila da je istina. Izgleda da je nešto pobrkala.

– Jest, to je moguće. Hoćete li mi, molim vas, dopustiti da razgovaram s vaših dvoje djece koja su također bila na zabavi?

– Ma naravno, iako ne znam što od njih očekujete. Ann uči za ispit, a Leopold je u vrtu, pravi model aviona.

Leopold, snažan dječak bucmasta lica, bio je posve zaokupljen konstrukcijom svog aviona. Prošlo je nekoliko sekundi prije negoli je obratio pažnju na pitanje što su mu postavljena.

– I ti si bio na zabavi, zar ne, Leopolde? Čuo si što je rekla tvoja sestra. Možeš li nam ponoviti njezine riječi?

– Mislite ono o ubojstvu? - upita s dosadom u glasu.

– Jest, to - odgovori Poirot. - Rekla je da je jednom vidjela ubojstvo. Misliš li da je to istina?

– Dakako da ne mislim - odgovori Leopold. - Tko bi vidio ubojstvo? To je samo njoj slično.

– Što želiš time reći, da je to samo njoj slično?

– Pravila se važna - odgovori Leopold. Potpuno se usredotočio na namatanje zice oko jednog dijela aviona teško dišući kroz nos.

– Veoma glupa djevojka - doda. - Bila je u stanju svašta reći samo da na sebe svrati pozornost.

II

– Znači ti misliš da je ona sve to izmislila? Leopold pogleda gospođu Oliver.

– Mislim da je pokušala vas malo impresionirati - reče. - Vi pišete detektivske romane, je li tako? Ona je tu priču izmislila samo zato da je zapazite među ostalim djevojčicama.

– I to bi bilo njoj slično, zar ne? - upita Poirot.

– O da, bila je u stanju svašta reći - odgovori Leopold. - Zato se i kladim da joj nitko nije povjerovao ...

– Jesi li slušao kad se o tome govorilo? Misliš li ti da joj je netko od nazočnih povjerovao?

– Pa, čuo sam kad je to rekla, ali nisam baš slušao. Znam da joj se Beatrice rugala. A i Cathie. Obje su rekle da je to "debela laž" ili tako nešto.

Bilo je očito da se od Leopolda više ništa neće moći saznati, pa su pošli na gornji kat gdje je Ann, koja je izgledala kao da ima više od šesnaest godina, sjedila za stolom nad nekoliko otvorenih knjiga.

– Jest, i ja sam bila na zabavi - rekla je.

– Jesi li čula izjavu tvoje sestre da je vidjela ubojstvo?

– Jesam, čula sam ali nisam obraćala pažnju.

– Mislila si da to nije istina?

– Dakako da nije istina. Ovdje godinama nije bilo ni jednog ubojstva. Mislim da čak stoljećima ovdje nije bilo pravog zločina.

– Što misliš, zašto je onda to rekla?

– Voli se praviti važna, hoću reći, voljela se praviti važna, razumijete. Pričala je tako jednom jednu krasnu priču o svom putovanju po Indiji. Zapravo je moj ujak bio u Indiji, a ona je prepričavala njegove doživljaje kao da je i ona bila s njim. I mnoge su joj djevojčice u školi vjerovala.

– Ti se, dakle, ne sjećaš da se u zadnje tri ili četiri godine ovdje zbilo neki događaj, koji bi nazvala ubojstvom?

– Ne. Osim onih uobičajenih - odgovori Ann. - Mislim na ona ubojstva o kojima svakodnevno čitamo u novinama.

Ali ona se nisu dogodila ovdje u Woodleigh Commonu, već uglavnom u Medchesteru.

– Što misliš, tko je ubio tvoju sestru, Ann? Vjerojatno poznaješ njezine prijatelje i prijateljice pa sigurno znaš tko je nije volio.

– Ne mogu ni zamisliti da bi je netko želio ubiti osim kakva luđaka. Tko bi drugi mogao?

– A možda se s nekim posvađala ili se, recimo, nije slagala?

– Hoćete reći da je možda imala neprijatelja? Smatram da je to glupost. Jer ljudi zapravo nemaju neprijatelja. Ima samo ljudi koji vas možda ne vole.

Kad su izlazili iz sobe, Ann doda:

– Ne želim o Joyce govoriti ružno jer je mrtva. To s moje strane ne bi bilo lijepo. Ali ipak, moram vam reći da je bila velika lažljivica. zao mi je što to moram izjaviti o svojoj sestri, ali istina je.

– Napredujemo li? - upita gospođa Oliver kada su napustili kuću.

– Nimalo - reče Hercule Poirot. - Zanimljivo - doda zamišljeno.

Gospođa Oliver ga je gledala kao da se s njim ne slaže.

8. poglavlje

Bilo je šest sati. Hercule Poirot se, prema planu, nalazio u "Boriku". Stavio je u usta komadić kobasice i žalio ga gutljajem čaja. čaj je bio prejak i Poirotu izuzetno neukusan. Kobasica je, naprotiv, bila odlična. Skuhana bez greške. Sa zahvalnošću je pogledao gospođu Mckay, koja je sjedjela na drugom kraju stola uz veliki smeđi čajnik.

Ekspeth Mckay bila je u svakom pogledu posve drugačija od svog brata. Dok je on bio krupan čovjek, ona je zapravo bila uglata. Njeno oštro, mršavo lice promatralo je svijet oko sebe s izrazom oštromna procjenjivanja. Premda je ona bila tako mršava, među njima je ipak bilo sličnosti: uglavnom u očima i jakim čeljustima. Moglo se pouzdati i u njihove zaključke, i u njihov zdrav razum. Možda su svoja mišljenja različito izražavali, ali to je bila i jedina razlika među njima. Spence je uglavnom govorio polako i pažljivo kako bi imao vremena da dobro promisli i točno izrazi svoju misao, dok bi se gospođa Mckay obarala, brzo i žestoko, poput mačke u lovu na miša.

– Puno toga ovisi o karakteru djevojčice - protumači Poirot – Joyce Revnolds. To me najviše zbunjuje.

Upitno pogleda Spencea.

– Sa mnom se nećete puno okoristiti - odgovori mu Spence. - Tek sam stigao ovamo. Radije pitajte Elspeth.

Poirot pogleda prema drugom kraju stola, upitno podigavši obrve. Gospođa Mckay bila je oštra po svom običaju.

– Mislim da je bila prava mala lazljivica - reče.

– Nije, dakle, bila djevojčica kojoj bi čovjek povjerovao, u koju bi se općenito moglo imati povjerenja?

Elsbeth odlučno odmahne glavom.

– Ni najmanje. Izmislila bi kakvu god priču samo da se pohvali, i, znate, dobro bi pričala. Ja joj nikad nisam ni riječi povjerovala.

– Pričala je zato da se pravi važna?

– Jest, jest. Sigurno ste već čuli za njezinu priču o Indiji?

Mnogi su joj vjerovali. Netko je od njihove obitelji za praznike otišao na putovanje u inozemstvo. Ne znam točno je li to bio njezin otac, majka, ujak ili ujna. Svakako, oputovao je u Indiju. Kad se Joyce nakon praznika vratila, pričala je kako je i ona bila na tom putovanju.

Sjajna priča. Bio je tu i maharadža i lov na tigra i slonovi... bila je divota slušati je. I mnogi koji su je slušali vjerovali su joj sve. Ali ja sam odmah rekla: ona priča više no što se uistinu dogodilo. Prvo sam mislila da samo malo pretjeruje. No kasnije je priča sve više rasla, bilo je svaki put sve više tigrova, shvaćate, previše tigrova i slonova da bi stvar djelovala uvjerljivo. I prije sam je poznavala kao djevojčicu koja izmišlja priče.

– Uvijek zato da svrati na sebe pažnju?

– Eh. Pogodili ste. Bila je majstor u tomu.

– Ne možeš, Elspeth, tvrditi da je svaka njezina priča bila puka laž samo zato što je jednom malo upotpunila priču o putovanju na kojem nikad nije bila.

– Možda ne mogu baš tvrditi, ali uvijek je veća vjerojatnost da su to bile same lazi nego da je bila istina.

– I kad Joyce Reanolds ispriča da je vidjela ubojstvo, vi biste prije rekli da je to laž nego da je istina? Vi joj ne biste vjerovali?

– Ne, ne bih joj vjerovala - ustvrdi gospođa Mckay.

– A možda se i varaš - upadne njezin brat.

– Naravno. Svatko se može prevariti. To ti je kao ona stara priča o dječaku koji je stalno vikao: "Vuk, vuk", pa kad se vuk doista pojavio, nitko mu više nije vjerovao i vuk ga je ščepao.

– Vaš bi zaključak bio ...

– I dalje mislim da djevojčica najvjerojatnije nije govorila istinu. Ali ja sam pravična. Možda je ovaj put i govorila istinu. Možda je doista nešto vidjela. Dakako, ne baš onako kako je rekla, ali ipak nešto.

– I time je izazvala svoju smrt - reče Spence glasom višeg policijskog činovnika. - To bi - trebala imati na umu, Elspeth. Ona je sebe ubila.

– To je prilično vjerojatno - slozi se Elspeth. - Zato sam i rekla da je moj sud možda pogrešan. Ako je tako, zao mi je. Ali pitajte bilo koga tko je poznavao Joyce, svatko će vam reći da je za nju laž bila najprirodnija stvar na svijetu.

Osim toga, sjetite se da je bila na zabavi, da je bila uzbuđena i da je htjela o sebi ostaviti osobit dojam.

– Ali nitko joj nije vjerovao- reče Poirot. Elspeth Mckay u nedoumici odmahne glavom.

– Kakvo je ubojstvo ona mogla vidjeti? - upita Poirot.

Njegov je pogled prelazio s brata na sestru i obratno.

– Nikakvo - ustvrđi sa sigurnošću gospođa Mckay.

– Pa ipak, u zadnje tri godine, recimo, mora da je i ovdje netko umro.

– Svakako - slozi se Spence. Sve same prirodne smrti: stari ljudi, bolesnici, možda pokojni slučaj odbjeglog motorista.

– Nije bilo slučajeva iznenadne ili neuobičajene smrti?

– Pa ... - oklijevajući počne Elspeth. Spence je prekine.

– Napisao sam vam nekoliko imena - reče Spence i pruži Poirotu popis. - To će vam uštedjeti mnogo truda. Ne ćete morati svuda postavljati sva ta pitanja.

– Jesu li to, po vašem mišljenju, žrtve?

– Jedva. Ali je, ipak, moguće.

Poirot glasno pročita.

– Gospođa Llewellyn-Smythe. Charlotte Benfield. Janet White. Lesley Ferrier ... - prekine se i pogleda preko stola u pravcu gospođe Mckay.

– Može biti - reče gospođa Mckay. - Možda nešto u tome ima.

Doda jednu riječ koja je odjeknula kao "opera".

– Opera? - upita zbunjeno Poirot. Do sad ništa nije čuo o operi u ovom mjestu.

– Otišla je iznenada, jedne noći - reče Elspeth - i nikad više nismo za nju čuli.

– Tko, gospođa Llewellyn-Smythe?

– Ne, ne, nego ona opera djevojka. Lako je moguće da je nešto stavila u lijek gospođi Llewellyn-Smythe i dočepala se svog novca, je li tako- ili je bar u ono vrijeme tako mislila?

Poirot pogleda Spencea tražeći objašnjenje.

– I nikad se više nije čulo za nju. Te strankinje, sve su iste.

Tek je sada Poirot shvatio što je gospođa Mckay mislila pod riječju "opera".

– Au pair djevojka - reče s olakšanjem. - Djevojka koja za stan, hranu i mali džeparac pomaže nešto u kući.

– Tako je. živjela je s tom starom gospođom, a onda je, jedan ili dva tjedna nakon smrti stare gospođe, au pair djevojka jednostavno nestala.

– Otišla s nekim muškarcem, rekao bih - reče Spence.

– Ako je i bilo tako, nitko ništa nije o tome čuo. Inače se ovdje dosta priča. Obično se zna tko s kim hoda.

– Je li netko pomislio da sa smrću gospođe Llewellyn-Smythe nešto nije bilo u redu?

– Nije. Imala je slabo srce. Bila je pod stalnim liječničkim nadzorom.

– Pa ipak, dragi moj, vi ste je stavili na vrh svoje liste potencijalnih žrtava.

– Ma znate, bila je bogata, veoma bogata žena. Njezina smrt nije bila neočekivana, ali je ipak bila iznenadna.

Usput napominjam da je čak i doktor Ferguson bio iznenađen - malo, ali ipak je bio. Očekivao je, čini se, da će ona nešto duže živjeti. Liječnicima se, doduše, stalno događaju takva iznenađenja. A gospođa Llewellyn - Smythe nije bila od osoba koje pobožno slušaju liječnikova uputstva. Ona je živjela onako kako se njoj svidjelo. Bila je, na primjer, strastveni vrtlar i toga se nije odrekla, iako to srčanim bolesnicima nije baš korisno.

Elsbeth Mckay preuzme priču.

– Doselila se ovamo kad je već bila slaba zdravlja. Prije je živjela u inozemstvu. Odlučila je da ovdje živi kako bi bila bliže svom nećaku i nećakinji, gospodinu i gospođi Drake.

Kupila je zato onu veliku viktorijansku kuću uz napušteni kamenolom, koji je s kućom i dobila. Potrošila je tisuće funti da bi od tog kamenoloma stvorila terasasti vrt ili kako se to već stručno kaže.

Pozvala je stručnjaka za hortikulturu, iz Wisleya, mislim, da joj napravi nacрте.

Mogu vam reći, isplati se pogledati taj park.

– Svakako ću ga pogledati - reče Poirot. - Tko zna, možda mi sine neka misao.

– Da sam na vašem mjestu, ja bih sigurno prošla.

Vrijedno je truda.

– Bila je bogata, kažete? - upita još jednom Poirot.

– Udovica poznatog brodograditelja. Imala je gomilu novaca.

– Njezina smrt nije bila neočekivana jer je imala slabo srce, ali je ipak bila iznenadna - ustanovi Spence. - Nije bilo nikakve sumnje da se radi o prirodnoj smrti. Popustilo srce, odnosno koronarna... ne znam točnu dijagnozu, što su je postavili liječnici.

– Nije se uopće spominjala mogućnost istrage?

– Nije - odmahne glavom Spence.

– Poznat slučaj - reče Poirot. - Liječnik preporučio starijoj gospođi da bude oprezna, da ne trči stubama, da ne pretjeruje s vrtlaranjem, i tako dalje, i tako dalje. Ali radi se o energičnoj gospođi, koja je cijelog života bila pasionirani vrtlar, koja je uvijek živjela kako se njoj svidjelo pa se ni sada neće strogo pridržavati liječnikovih uputa.

– To je istina. Gospođa Llewellyn-Smythe učinila je čudo od bivšeg kamenoloma. Točnije, njezin stručnjak za hortikulturu. Radili su oboje na tom projektu tri ili četiri godine. Ona je prilikom jednog kružnog putovanja, mislim po Irskoj, vidjela jedan vrt, pa je po tom uzoru preuredila napušteni kamenolom. Morate to pogledati.

Teško ćete povjerovati da je ono što vidite doista stvarnost.

- Riječ je, dakle, o prirodnoj smrti - reče Poirot - koju je potvrdio i ovdašnji liječnik. To je isti liječnik koji je i sada ovdje i kojeg ću uskoro upoznati?
- Drferguson? Jest, isti je. Ima oko šezdeset godina. Dobro obavlja svoj posao i svi ga ovdje vole.
- A vi ipak pomalo sumnjate da je njezina smrt možda bila ubojstvo? Imate li još koji razlog osim onih što ste ih već spomenuli?
- Opera djevojka, na primjer - ubaci gospođa Mckay.
- Zašto?
- Mora da je ona krivotvorila oporuku. Jer tko bi je inače krivotvorio?
- Čini mi se da ću o tome čuti još neke zanimljive stvari.
- Bilo je i malo strke oko sudbene provjere ...
- Ovjere.
- Dobro, sudbene ovjere oporuke stare gospođe.
- Zar je to bila nova oporuka?
- Bilo je to nešto s čudnim imenom, kao neki medicinski izraz.

Elsbeth pogleda Poirota i on kimne.

- Mislite aneks.
- Napravila je ona nekoliko oporuka - reče Spence. - Sve su bile pomalo slične. Darovnice dobrotvornim društvima, pokloni bivšoj posluži, dok bi najveći dio bogatstva uvijek pripao njezinom nećaku i njegovoj ženi, koji su joj bili najbliži rođaci.
- A taj aneks?

– Prema njemu sve je pripalo toj opera djevojci - reče Elspeth - zbog njezine odanosti, brižnosti i dobrote.

Otpribliže zbog toga.

– A možete li mi nešto više reći o toj au pair djevojci?

– Došla je iz neke zemlje srednje Evrope. S nekim dugačkim imenom.

– Koliko je živjela u kući stare gospođe?

– Nešto više od godinu dana.

– Stalno govorimo o staroj gospođi. Koliko je ona zapravo imala godina?

– Bila je šezdesetih godina, šezdeset i pet ili šest, otprilike.

– Pa i nije bila tako stara - reče Poirot sa saželjnjem u glasu.

– Kao što vam je već Bert rekao, napisala je nekoliko oporuka - reče Elspeth - ali one su se jedna od druge malo razlikovale. Poklanjala bi novac dobrotvornim društvima, a kasnije bi mijenjala ime tih dobrotvornih društava, ili bi se predomislila pa neki suvenir poklonila nekoj drugoj služavki, i tako, znate. Ali glavnina imetka uvijek je pripala njezinom nećaku i njegovoj ženi i, mislim, još jednom rođaku, koji je također u međuvremenu umro.

Bungalov što ga je sagradila, ostavila je onom vrtlaru na uživanje dokle god bude htio. Nešto je novaca ostavila za uzdržavanje vrta u kamenolomu jer je tražila da bude otvoren za javnost.

– Pretpostavljam da ju je njezina obitelj proglasila neuravnoteženom ili tvrdila da je bila pod nečijim lošim utjecajem.

– Mislim da je baš nekako tako i bilo - reče Spence. - Odvjetnici su se, kao što sam vam već rekao, oštro okomili na tu krivotvorenu

oporuku. Premda nije bilo sasvim jasno da je krivotvorena, oni su to odmah ustanovili.

– Na vidjelo su izišle neke stvari po kojima je bilo očito da je opera djevojka sve to mogla veoma jednostavno izvesti - reče Elspeth. - Doznalo se, naime, da je ona pisala veoma mnogo pisama gospođe Llewellyn-Smythe. Gospođa je mrzila pisma pisana strojem. Dopuštala ih je samo u poslovnim odnosima. Za dopisivanje s prijateljima naložila bi djevojci: Piši što sličnije mom rukopisu i potpisi me. To je jednog dana čula gospođa Minden, čistačica. Tako se djevojka privikla da oponaša rukopis svoje poslodavke, pa joj je vjerojatno jednog dana palo na pamet što bi mogla učiniti i nakon toga pobjeći. Tako se onda i dogodilo. No odvjetnici su bili veoma oštroumni, kao što sam već rekla, i odmah su to opazili.

– Odvjetnici gospođe Llewellyn-Smythe?

– Da, tvrtka Fullerton, Harrison i Leadbetter. Veoma uvažena tvrtka iz Medchestera. Brinuli su se cijelo vrijeme za njezine pravne poslove. Pozvali su stručnjake, bilo je ispitivanja; i djevojku su ispitivali, dok jednoga dana nije nestala. Naprosto je nestala i za sobom ostavila pola svojih stvari. Već su se spremali da protiv nje pokrenu istražni postupak, ali ona na to nije čekala. Jednostavno je nestala. A iz ove zemlje nije teško nestati, samo ako se to učini na vrijeme. Na jedan dan može se otići na Kontinent čak i bez pasoša. Ako se čovjek dogovori s nekim na drugoj strani, sve se može urediti prije nego se raspiše potjernica. Sigurno se vratila u svoju zemlju, promijenila ime ili otišla nekim prijateljima.

– A svi su i dalje mislili da je gospođa Llewellyn-Smythe umrla prirodnom smrću? - upita Poirot.

– Da. To nikad nije došlo u pitanje. Ja, naravno, govorim samo o jednoj mogućnosti. Takve stvari su se događale i prije a da liječnici uopće nisu posumnjali. Zamislite, na primjer, da je mala Joyce čula kako gospođa Llewellyn-Smythe, dok joj djevojka da je lijekove, kaže: 'Ovaj lijek ima drugačiji okus nego inače', ili: 'Ovaj lijek ima gorak okus', ili: 'Ovaj je lijek malo čudan'.

– Slušajući te, Elspeth, čovjek bi pomislio da si i ti bila tamo - reče Spence. - A sve je to samo igra tvoje mašte.

– Kad je umrla? Ujutro ili večer? Unutra ili vani? Kod svoje kuće ili drugdje?

– Kod kuće. Vratila se u kuću dosta teško dišući, nakon što je nešto radila u vrtu. Rekla je da je umorna, legla na krevet i, da skratim priču, nikada se više nije probudila, što je, u medicinskom smislu, posve prirodna stvar.

Poirot izvadi malu biljeznicu. Na vrhu stranice pisalo je "žrtve". Ispod tog naslova napisao je pod brojkom 1) gospođa Llewellyn-Smythe (pretpostavka). Na drugim stranicama napisao je ostala imena koja mu je dao Spence. Upita ga sa zanimanjem:

– Charlotte Benfield? Spence spremno odgovori.

– Šestnaestgodišnja trgovačka pomoćnica. Nađena na puteljku blizu šume uz kamenolom. Odmah su osumnjičili dva mladića koji su s njom povremeno izlazili. Ali nije bilo dokaza.

– Jesu li oni policiji pomagali u istrazi? - upita Poirot.

– Tako vi to zovete. To je uobičajena fraza. Ali, nisu mnogo pomogli. Bili su uplašeni. Rekli su nekoliko lazi, sami sebi proturječili. Ali nisu ipak djelovali uvjerljivo, poput stvarnih ubojica, premda je to svaki od njih mogao biti.

– Kako su izgledali?

– Peter Gordon, dvadeset i jedna godina, nezaposlen, bio jedanput ili dvaput zaposlen ali samo na kratko vrijeme.

Lijen. Inače zgodan. Dva do tri puta uvjetno osuđen zbog manjih krađa i sličnih manjih prijestupa. Nasilje nije registrirano. Družio se s prilično okorjelim mladim kriminalcima, ali mu je uvijek nekako uspijevalo da ne upadne u neku ozbiljniju nepriliku.

– A drugi?

– Thomas Hudd. Dvadeset godina. Muca. Stidljiv.

Neurotičar. Htio postati učitelj, ali nije mogao položiti ispite. Majka udovica. Tip majke koja sina obožava. Ne dopušta prijateljice. Drži ga što više može uz svoju pregaču. Dobio je namještenje u papirnici. Bez kriminalne prošlosti. S psihološkog stajališta, čini se, ipak postoji mogućnost: djevojka ga je dosta vukla za nos. Ljubomora je moguć motiv. Bez dokaza. Obojica su imala alibi. Hudd je imao alibi svoje majke. Ona bi se zaklela na što hoćete da je cijelu večer proveo s njom u kući. Nitko to, naravno, nije mogao opovrgnuti jer ga nitko nije vidio na nekom drugom mjestu, pogotovo ne u blizini mjesta ubojstva.

Gordonu je alibi dao jedan od njegovih ne baš uvažениh prijatelja. Taj alibi nije mnogo vrijedio, ali ga nisu mogli oboriti.

– Kad se to dogodilo?

– Prije jedanaest mjeseci.

– A gdje?

– Na jednom puteljku u polju, nedaleko od Woodleigh Commona.

– Oko kilometar odavde - dopuni Elspeth.

– Blizu Jovcine kuće - kuće Revnolds?

– Ne. Na drugoj strani mjesta.

– Ne čini mi se vjerojatnim da bi to mogao biti zločin o kojem je govorila Joyce - reče Poirot zamišljeno. - Jer ako čovjek vidi da netko udara djevojku po glavi, odmah će pomisliti da se radi o zločinu. Nije potrebno da prođe godina dana da bi došao do takva zaključka.

Poirot pročita slijedeće ime.

– Lesley Ferrier.

Spence opet iznese podatke, činovnik u odvjetničkoj uredu. Dvadeset i osam godina. Namješten u tvrtki Fullerton, Harrison i Leadbetter iz Market Streeta u Medchesteru.

– Za njih ste, čini mi se, rekli da su odvjetnici gospođe Llewellyn-Smythe?

– Jest, to su oni.

– I što se dogodilo Leslevu Ferrieru?

– Netko ga je ubio nožem, udarcem u leđa, nedaleko od gostionice "Zeleni labud". Govorilo se da između njega i žene njegovog stanodavca Harrvja Griffina postoji određena veza. Još je ta gospođa Griffin dobar komad. Ipak, kao da je u zadnje vrijeme malo oronula. Bila je pet-šest godina starija od njega ali voljela je mlade.

– A oružje?

– Nož nikada nije nađen. Govorilo se da je on s njom prekinuo i upustio se s nekom drugom djevojkom, ali nikad se nije saznalo s kojom.

– Tako, dakle. A tko je naposljetku bio osumnjičen?

Stanodavac ili njegova žena?

– Sumnjivi su bili oboje. Ali, ipak, činilo se vjerojatnijim da je to ona. Veoma temperamentna poluciganka. Bilo je naravno i drugih rješenja. Naš Leslie nije bio sasvim bezazlen. Imao je oko dvadeset godina kad je došao u sukob sa zakonom jer je falsificirao neke račune. Slučaj krivotvorenih potpisa. Priča se da potječe iz obitelji rastavljenih roditelja. Znate tu priču. Poslodavci su ga zagovarali. Dobio je kratku kaznu, a nakon toga tvrtka Fullerton, Harrison i Leadbetter primila ga je opet na posao.

– Kasnije je bio u redu?

– Čini se, nema dokaza o suprotnom. To barem tvrde njegovi poslodavci. Ipak, bio je u međuvremenu umiješan u neke sumnjive transakcije svojih prijatelja. Moglo bi se reći da nije posve ispravan, ali je zato oprezan.

– Što je bila druga mogućnost?

– Da ga je ubio jedan od njegovih sumnjivih prijatelja. Tko se druzi s ološem može očekivati udarac nožem u leđa čim ih ostavi na cjedilu.

– Postoji li još nešto?

– Da. Imao je dosta novaca na računu u banci. Netko mu je, čini se, platio u gotovu. Nije se moglo ustanoviti tko. To je već samo po sebi sumnjivo.

– Možda je pomalo potkradao Fullertona, Harrisona i Leadbettera - primjeti Poirot.

– Oni su izjavili da to ne dolazi u obzir. Pozvali su stručnjaka da pogleda knjige.

– A policija nije imala pojma odakle mu taj novac?

– Ne.

– Mislim da ni to nije ono ubojstvo koje je spomenula Joyce.

Potom pročitaj zadnje ime. Janet White.

– Našli su je udavljenu na prečacu između škole i njezine kuće. Stanovala je zajedno s još jednom učiteljicom, Norom Ambrose. Prema onom što je Nora Ambrose izjavila, Janet White je bila nervozna zbog jednog čovjeka.

Ona je s njim prekinula prije godinu dana, a on joj je od tada, povremeno, slao prijeteća pisma. Nikad se ništa nije pronašlo u vezi s tim čovjekom. Nora Ambrose nije znala ni kako se zove, ni gdje stanuje.

– Aha - reče Poirot. - To mi se već više sviđa.

Stavi veliku crnu oznaku kraj imena Janet White.

– Zbog čega? - upita Spence.

– Jer se veoma lako može pomisliti da je Joyce upravo to vidjela. Možda je prepoznala žrtvu, učiteljicu koju je poznavala i koja joj je možda čak i predavala. Možda napadača nije poznavala. Vidjela je borbu, čula je svađu između djevojke koju je poznavala i muškarca kojeg nije poznavala, ali u ono vrijeme nije tome pridavala netko posebno značenje. Kada je Janet White ubijena?

– Prije dvije i pol godine.

– I to se podudara - reče Poirot. - Tada, naime, još nije mogla pomisliti da čovjek s rukama oko Janetina vrata ne grli Janet, što je bilo normalno, nego da je namjerava ubiti. A kasnije, kad je malo odrasla, shvatila je pravo značenje tog prizora.

Poirot pogleda Elspeth. - Slažete li se s mojim rasuđivanjem?

– Ja vas razumijem, ali mi se čini da se vi uzalud vrtite u krugu - i to posve pogrešnom krugu - tražeći žrtvu nekog davnog zločina, umjesto da tragate za čovjekom koji je ovdje, u Woodleigh Commonu, prije nepuna tri dana ubio djevojčicu.

– Iz prošlosti idemo prema budućnosti - reče Poirot. - Tako smo i došli iz razdoblja prije dvije i pol godine do razdoblja od prije tri dana. Zato sada moramo razmotriti, što ste vi sigurno već i učinili, koga bi se od onih koji su bili na zabavi moglo povezati s nekim ranijim zločinom.

– Mislim da bi taj krug još više mogli suziti - reče Spence - ako prihvatimo vašu pretpostavku da je Joyce ubijena zbog svoje izjave. Ona je ubojstvo spomenula na pripremama za zabavu. Možda se i varamo kad smatramo da je to bio motiv ubojstva, ali meni se ipak čini da se ne varamo. Dakle, netko je od onih koji su tog popodneva

sudjelovali na pripremanju zabave čuo izjavu Joyce i stupio u akciju čim mu se ukazala prilika.

– Tko je sve bio prisutan? Nadam se da znate.

– Jest, znam. Evo popis.

– Pažljivo ste ga provjerili?

– Jesam, dva puta. Priličan posao. Imate osamnaest imena.

Gospođa Drake (vlasnica kuće)

Gospođa Butler

Gospođa Oliver

Gospođica Whittaker (učiteljica)

Velečasni Charles Cotterell (vikar)

Simon Lampton (kapelan)

Goispođica Lee (asistentica dra Fregusona) Ann Revnolds

Joyce Revnolds

Leopold Reynolds

Nicholas Ransom

Desmond Holland

Beatrice Ardley

Cathie Grant

Diana Brent

Gospođica Garlton (kućna pomoćnica)

Gospođa Minden (čistačica)

Gospođa Goodbody (kućna pomoćnica)

– Jeste li sigurni da su to svi?

– Ne. Nisam siguran - odgovori Spence. - I ne mogu biti siguran. Nitko ne može biti siguran. Dolazili su razni ljudi i donosili stvari. Netko je donio šarene žarulje, netko opet zrcala. Bilo je i posuđenog posuđa. Netko je posudio plastično vedro. Ljudi su donosili stvari, izmijenili nekoliko riječi i opet odlazili. Nisu ostali pomoći. Zato neku od tih osoba možda nitko nije posebno ni zapazio ni zapamtio. A ona je, već samo spustivši vedro u predsoblju, mogla čuti što Joyce

govori u salonu. Djevojčica je dosta glasno govorila, znate. Prema tome, ne možemo se ograničiti na taj popis, ali to je sve s čime sigurno raspolažemo. Evo, izvolite. Pogledajte. Kraj svakog imena napravio sam vam bilješku.

– Baš vam hvala. Samo još jedno pitanje. Vjerojatno ste ispitivali neke ljude, pa i ove koji su bili na zabavi. Da li je itko, pazite, itko od njih spomenuo Jovcinu tvrdnju da je vidjela ubojstvo?

– Mislim da nije. U svakom slučaju, o tome nema službenog zapisa. Prvi put sam za tu izjavu čuo od vas.

– To je zanimljivo, zapravo značajno.

– Očito da je nitko nije ozbiljno shvatio - reče Spence.

Poirot kimne zabrinuto.

– Moram ići na sastanak s drom Pergusonom. Sada mu završava služba.

Presavije popis što mu ga je dao Spence i gurne ga u džep.

9. poglavlje

Dr Ferguson, od oko šezdeset godina, škotskog porijekla, otresita ponašanja, promatrao je Poirotu od glave do pete svojim pronicljivim očima iznad kojih su stršale već pomalo staračke obrve.

Onda reče: - No, što zapravo želite? Sjednite. Pazite, jedna noga stolice je rasklimana.

– Možda bi bilo dobro da vam objasnim... - počne Poirot.

– Ne morate mi ništa objašnjavati - prekine ga dr Ferguson. - U mjestu kao što je naše svi uvijek znaju sve.

Ja, na primjer, znam da vas je kao najvećeg živućeg detektiva dovela ona žena-spisateljica kako biste zbunili policajce. To je manje-više istina, zar ne?

– Djelomično - odgovori Poirot. - Došao sam ovamo da posjetim svog starog prijatelja Spencea, višeg inspektora, koji ovdje živi sa svojom sestrom.

– Spence? No, da. Ispravan je taj tip, Spence.

Uporan, pošten i dobar policajac staroga kova. Ne primjenjuje nasilje, nekorumpiran, a nije ni glup. Sto posto pouzdan.

– Točna ocjena.

– No, da. što ste rekli vi njemu, a što on vama?

– I on i inspektor Raglan bili su prema meni veoma susretljivi. Tome se i od vas nadam.

– Ja zapravo ne znam čime bih mogao prema vama biti susretljiv - reče Ferguson - jer ne znam što se dogodilo. Za vrijeme kućne

zabave jednoj djevojčici gurnu glavu u kabao pun vode i ona se udavi. Gadna stvar. Ali, podsjećam vas, ukokati jedno dijete danas više nije stvar koja čovjeka može zaprepastiti, često su me zadnjih desetak godina zvali da pogledam umorenu djecu.

Prečesto! Ima mnogo ljudi koji bi morali biti pod kontrolom zavoda za mentalne bolesnike, a nisu. Nema dovoljno mjesta za sve. Ima ih koji svuda slobodno hodaju, ljubazno razgovaraju, dobro su odjeveni, izgledaju poput ostalih, a u stvari cijelo vrijeme traže koga će udesiti. Oni se pri tom neizmjereno zabavljaju. Ne događa se često da počine zločin na zabavi jer je suviše velika mogućnost da budu uhvaćeni, ali novost privlači i mentalno poremećene ubojice.

– Pretpostavljate li možda tko je to učinio?

– Zar vi zbilja mislite da na to pitanje mogu tek tako odgovoriti? Morao bih prije imati neke dokaze, zar ne?

Morao bih biti posve siguran u ono što kažem.

– Ali možete i nagađati - reče Poirot.

– Svatko može nagađati. Kad me pozovu da kažem hoće li netko dobiti kozice ili je u pitanju alergija na školjke ili na perje, ja moram postavljati pitanja da bih doznao što je pacijent jeo i pio, na čemu spava, s kojom se djecom druzi, vozi li se u prenatrpanom autobusu s djecom gospođe Smith i gospođe Robinson - jer sva ta djeca imaju kozice - i niz sličnih pitanja. Tek nakon toga dođem do privremenog zaključka o kojoj bi se pojavi moglo raditi. To se, dopustite da vam kažem, zove dijagnoza. Ona se ne postavlja na brzinu i obično se provjerava.

– Jeste li poznavali djevojčicu?

– Svakako. Bila je moj pacijent. U ovom mjestu postoje dva liječnika: dr Worrall i ja. A ja sam liječnik obitelji Reynolds. Joyce je bila prilično zdravo dijete. Bolovala je samo od uobičajenih dječjih

bolesti. Ništa neobično, ništa neočekivano. Previše je jela i previše govorila.

Brbljavost joj nije previše škodila, ali je zato što je previše jela s vremena na vrijeme imala napadaj žuči. Prebolela je zaušnjake i ospice. Ništa drugo.

– Ali, čini se da je jedanput ipak previše govorila.

– To je, dakle, trag koji slijedite? Čuo sam neke priče na temu "što je vidio sobar", ali ovdje se ne radi o komediji nego o tragediji. Mislite li na to?

– Svakako. Ipak bi to mogao biti motiv, razlog.

– Jest, slažem se. Ali mogući su i drugi razlozi. Danas najprije pomislimo na mentalno poremećenu osobu. Po sudnicama izgleda da je to najčešći razlog. Nitko se nije obogatio njezinom smrću. Nitko je nije mrzio. Kao da se danas, u slučajevima kad se radi o djeci, uopće ne moraju ni tražiti neki posebni razlozi... Razlog nije negdje vani. On je u glavi ubojice. To je njegov poremećen, zao ili ekscentričan um. Svejedno kako ga nazvali. Ja nisam psihijatar. A pomalo mi već ide na živce kad čujem "istraga se nastavlja zbog psihijatrijskog vještačenja" ... čovjek izvršio provalu, porazbijao sva zrcala, pokrao sve boce viskija, srebrni pribor za jelo, na kraju udario staru ženu po glavi, a oslobađaju ga krivnje zbog mentalne poremećenosti!

– Tko bi, po vašem mišljenju, bio zreo za psihijatrijsko vještačenje u našem slučaju?

– Mislite od onih koji su te večeri bili na djelu?

– Da.

– Ubojica je morao biti nazočan, zar ne? Jer inače ne bi bilo ubojstva. Točno? Morao je biti među gostima ili među pomagačima ili

je ušao kroz prozor, s predumišljajem. U tom slučaju morao je dobro znati kako se kuća zatvara.

Možda je u kući bio ranije i dobro je razledao. Zamislite čovjeka ili dječaka koji hoće nekoga ubiti. Nije to ništa novo. Imali smo takav slučaj u Medchesteru. Izišao je na vidjelo tek nakon šest ili sedam godina. Trinaestgodišnji dječak. Htio je svakako nekoga ubiti. I ubio je dijete od devet godina. Ukrao automobil, vozio ga petnaestak kilometara, zabio ga u šikaru, sve zapalio, otišao i nakon toga živio čistim životom do svoje dvadeset i prve ili druge godine. Tako on, naravno, tvrdi. Mogao je isto tako nastaviti s ubijanjem. A vjerojatno i jest. Ustanovio je da mu se sviđa ubijati. Ne mislim, doduše, da je ubio mnogo ljudi jer bi u tom slučaju daleko prije imao policiju za vratom. S vremena na vrijeme osjetio je potrebu za ubijanjem. To piše u psihijatrijskom izvještaju. Izvršio je ubojstvo u neuračunljivom stanju. Pokušavam sebi i ovaj slučaj tako objasniti. Nisam psihijatar, hvala bogu. Imam nekoliko prijatelja psihijatara. Neki su izvanredno pametni. Neki, kažem. No, da. Ja idem dotle da tvrdim kako bi i same psihijatke valjalo podvrći psihijatrijskom pregledu. Ubojica male Joyce sigurno ima čestite roditelje, uobičajeno dobro ponašanje, pristojan izgled. Nitko niti ne sanja da s njime nešto nije u redu. Jeste li ikad zagrizli sočnu crvenu jabuku? A onda, kad ste došli do srzi, nešto izviri i maše prema vama glavom? Danas ima mnogo takvih ljudi. Više nego prije.

– Dakle nemate konkretnih sumnja?

– Ne želim se istrčati i dijagnosticirati ubojstvo bez ikakvih dokaza.

– Ali ipak ste rekli da je ubojica morao biti netko od nazočnih na zabavi. Ne može biti ubojstva bez ubojice.

– U nekim dobro napisanim detektivskim romanima - može. Možda i vaša autorica-miljenica piše takve romane.

No, u ovom slučaju, slažem se: ubojica je morao biti nazočan; ili gost ili pomoćnik ili netko tko je ušao kroz prozor. Jednostavna stvar, ako je ranije proučio kvaku na prozoru. Nekom luđaku se možda svidjela

pomisao da se na zabavi u povodu dana Svih svetih dogodi ubojstvo.

Jedino od toga možemo krenuti dalje, od jedne osobe koja je bila na zabavi.

Ispod čupavih obrva Poirota je promatrao par blistavih očiju.

– I ja sam bio tamo - doda. - Došao sam kasno, samo da vidim što se događa.

Energično kimne glavom.

– Da, odgovor treba tražiti kao u novinskim izvještajima: "među prisutnima bio je i...Ubojica".

10. poglavlje

Poirot sa zadovoljstvom pogleda zgradu škole "Brijestovi".

Odmah je bio primljen. Jedna osoba, vjerojatno tajnica, brzo ga je odvela u kabinet upraviteljice škole. Gospođica Emlyn ustade da bi ga pozdravila.

– Drago mi je što sam vas upoznala, gospodine Poirot.

Čula sam o vama.

– Vi ste preljubazni - reče Poirot.

– Pričala mi je moja stara prijateljica, gospođica Bulstrode, prijašnja upraviteljica škole "Meadowbank".

Sjećate li se možda gospođice Bulstrode?

– Nju je nemoguće zaboraviti. Izvanredna ličnost.

– Da - reče gospođica Emlyn. - Ona je od škole "Meadowbank" učinila ono što ta škola danas jest. - Uzdahne i doda: - Danas su ipak nastale neke promjene; drugi ciljevi, druge metode ... Ali to je još i sada škola poznata po svojoj posebnosti, naprednosti i tradiciji. No, ne smijemo previše živjeti u prošlosti... Vjerojatno ste došli zbog smrti Joyce Revnolds. Ne znam da li vas taj slučaj posebno zanima. Malo se udaljuje od vaše uobičajene tematike, zar ne? Poznavali ste je osobno, ili možda njezinu obitelj?

– Ne - odgovori Poirot. - Došao sam na molbu stare prijateljice, gospođe Ariadne Oliver, koja je ovdje boravila netko vrijeme i tako bila prisutna na zabavi.

– Piše sjajne knjige - reče gospođica Emlyn. - Srela sam je jedanput. U redu. Znači, bit će nam lakše razgovarati. Čim nema osobnog

interesa, čovjek može otvoreno govoriti. Zaprepastio me taj događaj. Bio je to, ako tako mogu reći, neprirodan slučaj. Djeca koja su sudjelovala na zabavi ili nisu dovoljno odrasla, ili su suviše mala da bi se taj slučaj mogao svrstati u neku nama poznatu kategoriju. Bilo je govora o nastranom ubojstvu. Slažete li se s tim?

– Ne - reče Poirot. - Mislim da se radi o tipičnom ubojstvu s motivom, vjerojatno podlim.

– Svakako. A razlog?

– Razlog je jedna rečenica koju je Joyce izrekla, ali ne na samoj zabavi, kako mi rekoše, već za vrijeme priprema u koje su bila uključena i starija djeca i neki pomagači. Ona je, naime, izjavila da je jednom vidjela jedno ubojstvo.

– Jesu li joj povjerovali?

– Mislim da joj nitko nije povjerovao.

– Posve prirodno. Bit ću iskrena, gospodine Poirot, jer ne želim da neki suvišni osjećaji zasjene mentalne sposobnosti male Joyce. Ukratko rečeno, ona je bila prosječno dijete - niti izričito glupa, niti izričito inteligentna - ali, moram otvoreno reći, i neizlječiva lažljivica. U tome nije bila lukava: nije pokušavala sakriti svoju sklonost, niti izbjeći kazni zbog nje. Voljela se 'hvalisati stvarima koje se nisu dogodile, za koje je bila sigurna da će zapanjiti njezine prijatelje i prijateljice.

Završilo se, naravno, tako da joj više nitko nije vjerovao.

– Vi, dakle, mislite da je ona tu priču o ubojstvu koje je vidjela ispričala samo zato što se htjela praviti važna i pobuditi nečiju radoznalost?

– Jest. I potpuno sam sigurna da je Ariadna Oliver bila osoba koje se htjela dojmiti.

– Prema tome, vi sumnjate da je Joyce uopće vidjela ubojstvo?

– Potpuno sumnjam.

– I smatrate da je cijelu stvar izmislila?

– To opet ne bih rekla. Možda je bila očevidac neke automobilske nesreće, ili trenutka kad je nekoga udarila i povrijedila lopta za vrijeme partije golfa, ili neke druge prigode na kojoj je mogla sagraditi priču koja će govoriti o pokušaju ubojstva, što će impresionirati njezine slušaoce.

– Dakle, jedina je pretpostavka koju možemo prihvatiti da je na zabavi u povodu dana Svih svetih bio nazočan i ubojica ...

– Svakako - odgovori gospođica Emlyn ne oklijevajući ni trena. - Svakako. Taj se zaključak logički nameće, zar ne?

– Jeste li možda razmišljali o tome tko bi mogao biti ubojica?

– To je u svakom slučaju pametno pitanje - reče gospođica Emlyn. - Jer većina djece na zabavi imala je između devet i petnaest godina i gotovo svi su, čini mi se, bili ili bivši ili sadašnji đaci moje škole. Od mene se očekuje da o njima nešto znam, a i o njihovim obiteljima, o sredini iz koje su potekli.

– Čuo sam da je jednu od vaših učiteljica prije godinu-dvije zadavio nepoznat ubojica.

– Mislite na Janet White? Imala je oko dvadeset i četiri godine. Emotivna osoba. Koliko se saznalo, išla je sama.

Naravno, možda je imala ugovoren sastanak s nekim mladićem. Bila je, znate, veoma privlačna mladićima, na skroman način. Njezinog ubojicu nikad nisu otkrili.

Policija je ispitivala nekoliko mladih ljudi, tražila od njih da pomognu u istrazi, ali nisu mogli naći dovoljno dokaza da protiv nekoga

podignu optužnicu. Slabo obavljen posao; po mišljenju mnogih, a i po mome.

– Vi i ja imamo zajednički princip: ne odobravamo ubojstva.

Gospođica Emlyn promatrala ga je sekundu-dvije. Izraz njezina lica nije se izmijenio, pa ipak, Poirot je imao osjećaj da ga ona veoma pažljivo odmjerava.

– Sviđa mi se način na koji ste se izrazili - reče - jer iz onog što svaki dan čitam ili čujem izgleda mi kao da širi krugovi zajednice danas ubojstva, polako ali sigurno, prihvaćaju kao životnu činjenicu.

Zašutjela je na trenutak, a ni Poirot nije govorio.

Vjerojatno, pomislio je, stvara plan akcije.

Ustane i pritisne dugme.

– Mislim - reče - da će biti najbolje da razgovarate s gospođicom Whittaker.

Prošlo je gotovo pet minuta, nakon što je gospođica Emlyn otišla iz prostorije, kad su se otvorila vrata i ušla žena četrdesetih godina. Crvenkasta kosa joj je bila kratko podrezana, a ušla je žustrim korakom.

– Gospodin Poirot? - reče. - Mogu li nešto učiniti za vas?

Gospođica Emlyn misli da bi vam razgovor sa mnom bio od koristi.

– Ako gospođica Emlyn tako misli, onda je to sigurno istina. Vjerujem njezinoj riječi.

– Dugo poznate gospođicu Emlyn?

– Ne. Tek sam je sada upoznao.

– Onda ste brzo o njoj donijeli sud.

– Vi ćete, nadam se, potvrditi da se nišani prevario.

Elisabeth Whittaker brzo i kratko uzdahne.

– O da, u pravu ste. Pretpostavljam da želite razgovarati o smrtnom slučaju Joyce Reynolds. Ne shvaćam potpuno kakve veze imate vi s time. Preko policije? - Na licu joj se pokaza tračak nezadovoljstva.

– Ne, ne preko policije. Privatno, preko prijateljskih veza.

Ona malo gurne stolac unatrag, kao da ga želi bolje vidjeti.

– Dobro, što želite znati?

– Gotovo da i nema potrebe da vam to posebno kažem, da gubimo vrijeme s postavljanjem suvišnih ili nevažnih pitanja. Te večeri na zabavi se nešto dogodilo. I vi mi pričajte o tome. Eto.

– Dobro.

– Bili ste na toj zabavi?

– Bila sam na zabavi. - Razmisli koji trenutak, a onda doda: - Bila je to veoma uspješna zabava. Dobro zamišljena i dobro organizirana. Tridesetak osoba - od djece, tinejdžera, odraslih pomagača, do čistačica i kućnih pomoćnica - sudjelovalo je u njoj na ovaj ili onaj način.

– A jeste li vi sudjelovali i u pripremama koje su se obavljale tog jutra ili ranog poslije-podneva?

– Nije trebalo mnogo pomagati. Gospođa Drake je sposobna da se sama pobrine za sve pripreme uz pomoć malog broja ljudi. Pomoć joj je bila uglavnom potrebna oko kućnih poslova.

– Razumijem. Vi ste, dakle, došli na zabavu kao gost?

– Tako je.

– I što se dogodilo?

– Tok zabave zacijelo vam je poznat. Vi zapravo želite znati da li vam mogu nešto posebno reći, nešto što sam zapazila ili što smatram osobito značajnim. Ne želim vam, znate, nepotrebno oduzimati vrijeme.

– Vi mi nikako ne možete oduzimati vrijeme. Dobro, gospođice Whittaker, ispričajte mi posve jednostavno što se dogodilo.

– Razni događaji na zabavi zbivali su se po utvrđenom redu. Zadnji događaj bio je zapravo više svečani trenutak koji je uobičajen na Božić, a ne na Svisvete. Mislim na ognjenog zmaja, to jest na veliku zdjelu u kojoj plivaju groždice u zapaljenoj rakiji, a oko nje što je gosti i love groždice uz urnebesane smijeh i opće veselje. U sobi je postalo vruće i zbog te zdjele koja je gorjela, pa sam izišla u predsoblje. U tom trenutku opazila sam gospođu Drake kako izlazi iz kupaonice, na prvom katu, noseći veliku vazu s jesenjim lišćem i cvijećem. Zastala je na vrhu stubišta prije nego što će početi silaziti. Pogledala je dolje, preko stubišta, ali ne prema meni, već prema drugom kraju predsoblja, gdje su vrata biblioteke i njima nasuprot vrata blagovaonice. Kao što sam rekla, gledala je u tom pravcu, zaustavivši se na trenutak prije nego što će sići.

Pomakla joj se malo vaza u rukama jer je, vjerojatno, bila nespretna i teška zato što je, kao što sam pretpostavljala, bila puna vode. Malo je i dosta oprezno promijenila njezin položaj tako da je može držati jednom rukom a drugom se pridržavati ograde ... U trenutku kad je došla do ruba stubišta, zastala je ne gledajući u vazu, nego u predsoblje.

A onda je napravila iznenadan pokret... ja bih to nazvala trzajem ... kao da ju je nešto uplašilo. Ispustila je iz ruke vazu i ona je pala, prevrnuvši se pritom tako da se sva voda prolila po gospođi Drake, a vaza je tresnula u predsoblje i razbila se u paramparčad.

– Shvaćam - reče Poirot. Ušuti na trenutak, promatrajući gospođicu Whittaker. Opazio je da su joj oči prepredene i pametne. Svojim

pogledom htjela je doznati njegovo mišljenje o onome što mu je rekla. - što ju je, po vašem mišljenju, prestrašilo?

– Razmišljajući kasnije o tome, došla sam do zaključka da je vjerojatno nekoga vidjela.

– Mislite da je nešto vidjela - ponovi Poirot zamišljeno. - Na primjer?

– Gledala je, kao što sam vam već rekla, prema vratima biblioteke, čini mi se mogućim da je vidjela kako se ta vrata otvaraju ili se samo spušta kvaka, ili je vidjela ačk nešto više od toga. Mogla je, na primjer, vidjeti nekoga tko je upravo otvarao ta vrata pripremajući se da izađe. A možda je vidjela nekoga koga nije očekivala.

– Jeste li i vi gledali prema tim vratima?

– Ne. Ja sam gledala u suprotnom pravcu, gore prema gospođi Drake.

– I vi definitivno mislite da je vidjela nešto što ju je prestrašilo?

– Da. Ništa više od toga. Vrata koja se otvaraju, ili neku neočekivanu osobu koja se iznenada pojavila. To je dovoljno da se prestraši i ispusti iz ruke onu veoma tešku vazu punu vode i cvijeća.

– Jeste li vidjeli da je netko iz te sobe izišao?

– Ne, jer ja nisam gledala u tom pravcu. I ne vjerujem da je uopće netko kroz ta vrata izišao u predsoblje.

Pretpostavljam da je taj netko vjerojatno uzmaknuo natrag u biblioteku.

– Što je gospođa Drake učinila nakon toga?

– Kriknula je od srdžbe, sišla stubama i rekla mi: 'Gledajte što sam sada učinila!' Gurnula je nekoliko komadića stakla u kut. Nije bilo zgodno u tom trenutku sve to čistiti jer su djeca počela izlaziti iz sobe

gdje je bio postavljen ognjeni zmaj. Dohvatila sam krpu i malo obrisala gospođu Drake. Malo kasnije i zabava je završila.

– Gospođa Drake nije ništa rekla o tome da se prestrašila ili zbog čega se prestrašila?

– Ne. Ništa.

– A vi mislite da se prestrašila?

– Možda. Gospodine Poirot, vi zacijelo mislite da pravim nepotreban problem oko nečega što uopće nije važno.

– Ne, zbilja ne mislim. Gospođu Drake vidio sam samo jednom - doda značajno - kad sam je, s mojom prijateljicom gospođom Oliver, posjetio u njenoj kući. Htio sam pogledati, da se melodramski izrazim, mjesto zločina.

Za vrijeme te kratke posjete gospođa Drake mi se nije učinila kao osoba koju je lako zaplašiti. Slažete li se sa mnom?

– Svakako. Zato sam i ja zbunjena.

– Niste joj ni postavljali nikakva pitanja?

– Nisam imala nikakvih razloga. Ako je osoba koja vas je pozvala u goste imala tu nesreću da ispusti iz ruke svoju najbolju vazu i ona se smrskala u sitne komadiće, onda sigurno nije zgodno da gost kaže: 'što vas je, zaboga, natjeralo da to učinite?' A gospođu Drake, mogu vas uvjeriti, nitko ne bi mogao okriviti za nespretnost ...

– I ubrzo nakon toga zabava je, kao što ste rekli, završila.

Djeca su s roditeljima ili prijateljima napuštala kuću, a Joyce nisu nigdje mogli naći. Sada znamo da je Joyee bila iza vrata biblioteke, da je bila mrtva. Tko je, dakle, tek malo ranije namjeravao izići iz biblioteke ali je, kad je čuo glasove u predsoblju, ponovno zatvorio vrata da bi izišao malo kasnije, dok u predsoblju bude vrvjelo ljudima što se opraštaju, oblače kapute i tako dalje? Pretpostavljam da ste,

gospođice Whittaker, nakon svega, kad je pronađen leš, razmišljali o onome što ste vidjeli?

– Jesam. Dakako. - Gospođica Whittaker ustane. - Aid ništa vam više ne bih mogla reći. čak je i ovo što sam vam rekla možda samo mali glupi detalj.

– Ali zamjetljiv. Jer sve što je zamijećeno valja zapamtiti.

Uostalom, rado bih vam postavio još jedno pitanje, čak dva.

Elisabeth Whittaker ponovno sjedne. - Izvolite. Pitajte što god želite.

– Možete li se točno sjetiti kako su se redali događaji na zabavi?

– Mislim da mogu. Elisabeth Whittaker razmisli časak i nastavi: - Počelo je s natjecanjem ukrašenih štapova metli.

Bile su podijeljene dvije ili tri male nagrade. Zatim je bilo natjecanje s balonima: trebalo ih je uhvatiti i probušiti.

Neka vrsta natjeravanja da se djeca ugriju. Zabava je nastavljena igrom sa zrcalima. Djevojke su se povukle u jednu manju sobu, držale u ruci zrcalo u kojem se zrcalilo lice dječaka, odnosno mladića.

– Kako su to postigli?

– Jednostavno. Skinuli su gornji dio vrata pa su kroz taj otvor gledala razna lica i odrazavala se u zrcalima što su ih djevojčice držale u rukama.

– Jesu li djevojčice prepoznale sve osobe čija su se lica odražavala u njihovim zrcalima?

– Mislim da neke jesu, ali neke i nisu. Mladići su se malo prerusili, jedan je stavio periku, drugi zaliske, treći masku, neki bradu, neki malo šminke ... Djevojčice su poznavale većinu dječaka, ali bile su i dvije-tri nepoznate osobe. Galamili su, cičali i smijali se - rekla je

gospođica Whittaker, pokazujući na trenutak svoj akademski prezir prema toj vrsti zabave. - Bila je zatim trka s preprekama, a onda su čašu napunili brašnom, preokrenuli je i na vrh tako nastalog kupa brašna stavili novčić. Zadatak je bio u tome da se otkine jedan režanj kupa. Igrač kojem se pri tome kup srušio bio je isključen iz igre - i tako redom, dok nije ostao onaj posljednji, koji je dobio novčić. Nakon te igre plesali su, do večere, a poslije večere došao je vrhunac zabave - ognjeni zmaj.

– Kada ste vi osobno posljednji put vidjeli Joyce?

– To ne znam - odgovori Elisabeth Whittaker. - Nisam ja dobro poznavala. Ona nije u mom razredu. Nije bila osobito zanimljiva djevojčica, pa je nisam ni promatrala.

Sjećam se ipak da je rezala kup od brašna. Sjećam se zato što je u tome bila prilično nespretna. Tada je dakle bila još živa. Ali to se događalo gotovo na samom početku zabave.

– Niste vidjeli da je s nekim ušla u biblioteku?

– Ne, nisam, jer bih to inače već spomenula. To bi sigurno bilo važno i značajno.

– A sada moje drugo pitanje - reče Poirot. - Od kada ste zaposleni u ovoj školi?

– Ove jeseni bit će šest godina.

– A predajete?

– Matematiku i latinski.

– Sjećate li se djevojke koja je prije dvije godine na ovoj školi bila učiteljica, zvala se Janet White?

Elisabeth Whittaker se ukoči. Napola ustane sa svog stolca, a onda opet sjedne.

– Ali to ... ali to, svakako, nema nikakve veze s ovim?

– Moglo bi imati - odgovori Poirot.

– Ali kako? Na koji način?

Školski su krugovi očito bili slabije obaviješteni od mjesnih naklapala, pomisli Poirot.

– Joyce je pred svjedocima tvrdila da je prije nekoliko godina vidjela jedno ubojstvo. Smatrate li da je to moglo biti ubojstvo Janet White? Kako je uopće umrla Janet White?

– Bila je zadavljena jedne večeri na putu iz škole kući.

– Bila je sama?

– Vjerojatno nije.

– Ali nije bila s Norom Ambrose?

– Što vi znate o Nori Ambrose?

– Za sada ništa - odgovori Poirot - ali bih htio znati. Kakve su to bile djevojke, Janet White i Nora Ambrose?

– Obje opsjednute seksom, ali svaka na svoj način. Ne vjerujem da je Joyce nešto znala o tom slučaju, niti da je nešto vidjela. To se dogodilo na puteljku uz šumu kraj kamenoloma. Ona je tada mogla imati tek deset ili jedanaest godina.

– Koja je od njih imala prijatelja? - upita Poirot - Nora ili Janet?

– Ma to je stara priča.

– Stari grijesi imaju dugu sjenu - citirao je Poirot. - U toku života saznajemo istinitost te izreke. Gdje je sada Nora Ambrose?

- Napustila je školu i radi drugi posao na sjeveru Engleske. Bila je, dakako, veoma utučena, jer one su bile dobre prijateljice.
- Policija nikada nije riješila taj slučaj? Gospođica Whittaker odmahne glavom. Ustane i pogleda na sat.
- Moram sada otići.
- Hvala vam za sve što ste mi ispričali.

11. poglavlje

Hercule Poirot pogleda pročelje Quarry Housea.^[4] Solidno građen, lijep primjerak arhitekture srednjeviktorijanskog razdoblja. Lako je mogao zamisliti njezin interjer: kredenc od teškog mahagonija, u sredini četvrtast stol, možda soba za biljar, velika kuhinja a uz nju prostorija za pranje posuđa, na podu kamene ploče, masivan štednjak na ugljen u kojem sada sigurno gori električna ili plin.

Opazio je da su na prozorima gornjeg kata još uvijek navučeni zastori. Pozvoni na ulaznim vratima. Pojavila se mršava prosijeda žena, koja ga obavijesti da su pukovnik Weston i njegova supruga otputovali u London i da se neće vratiti do idućeg tjedna.

Poirot se počne raspitivati o Quarry Gardenu.^[5] Ona mu je rekla da je otvoren za javnost, da je ulaz udaljen pet minuta hoda odavde i da na željeznim vratnicama ulaza irna ploča.

Lako je pronašao ulaz u vrt, ušao i počeo se spuštati puteljkom što je između grmlja i drveća vodio nizbrdo.

Najednom se zaustavi i ostane tako, zadubljen u misli. Nije mislio samo na ovo što se oko njega prostiralo, već je ispitivao jednu ili dvije rečenice, jednu ili dvije činjenice što mu ih je netko ranije bio rekao. To ga je tjeralo na bjesomučno razmišljanje. Krivotvorena oporuka i jedna djevojka. Djevojka je nestala. A oporuka je bila napravljena njoj u korist. Mladi umjetnik koji je ovamo došao iz profesionalnih razloga, da bi od napuštene kamenoloma stvorio vrt, dubok terasasti vrt. Poirot se osvrne oko sebe i značajno kinine glavom. Quarry Garden bio je zbilja ružno ime za taj vrt jer je podsjećalo na miniranje kamenja što ga zatim kamionima nekud odvoze da bi se od njega gradilo ceste. Iza svega su se nazirali industrijski zahtjevi. A ovaj dubok terasast vrt izgledao je sasvim drugačije. Dok je o njemu razmišljao, navirala su mu u glavu neodređena sjećanja. Dakle, gospođa Llewellyn-Smythe otišla je na

kružno putovanje po Irskoj da bi razgledala poznate parkove. Palo mu je na pamet da je i on prije pet-šest godina bio u Irskoj zbog istrage u vezi s pljačkom obiteljske srebrnine. U tom slučaju bilo je nekoliko zanimljivih elemenata koji su zagolicali njegovu radoznalost i pošto je (kao obično) - ove je zgrade Poirot sam ubacio u tok svojih razmišljanja - s uspjehom obavio svoj zadatak, odlučio je da nekoliko dana provede putujući po Irskoj i razgledavajući njezine znamenitosti.

U tom trenutku nije se mogao sjetiti nekog određenog parka koji je tada razgledao. Zar to nije bilo negdje u blizini Corca, pitao se Poirot. Killarnevja? Ne, nije bilo blizu Killarnevja. Negdje u blizini Bantry Baya? - A zapamtio ga je zato što se radilo o parku posve drugačijem od svih parkova koje je dotad smatrao značajnijim dostignućima našeg vremena na tom području: na primjer, parkovi dvoraca na Loiri, ili park velike formalne ljepote u Versaillesu. Sjećao se da je obilazak tog parka započeo vozeći se u čamcu s malom grupom ljudi. Bez pomoći dvojice jakih i spretnih veslača, koji su ga naprosto stavili u taj čamac, sigurno se uopće ne bi upustio u taj pothvat.

Veslali su prema malom otoku koji nije baš zanimljivo djelovao. Poirot je požalio što je uopće krenuo na taj izlet.

Noge su mu bile vlažne i hladne, a vjetar je prodirao kroz sve otvore njegova kišnog kaputa. Razmišljao je kakve bi naravi mogla biti ljepota tih oblika, kakav bi se veličanstven raspored mogao naći na tom kamenitom otoku s tako malo drveća. Nikakva, zbilja nikakva!

Pristali su u maloj luci. Mornari su ga spustili na zemlju istom spretnošću kojom su ga stavili u čamac. Drugi su krenuli naprijed, smijući se i razgovarajući. Poirot je pošao za njima nezanimljivom stazom uz koju je raslo mnogobrojno šiblje, grmlje i poneko stablo. Namještao je ogrtač i učvršćivao vezice što su mu se u međuvremenu odvezale. Zaista krajnje nezanimljiv park, pomislio je Poirot.

A onda su, potpuno nenadano, izišli iz te šikare i našli se na terasi sa stubištem koje se spuštalo. Pogledao je u tom pravcu i ugledao nešto što ga se dojmilo kao posve nestvarno, nešto što može postojati jedino zahvaljujući nadnaravnim bićima iz irske poezije.

Jer mora da su ona izišla iz svojih pećinastih brda i tu stvorila park, ne teškim i napornim radom već udarcem čarobnog štapića. Kad se pogleda dolje, prema parku, njegova ljepota, cvijeće, grmlje, fontane, staze oko njih, očaravaju svojom potpuno neočekivanom ljepotom. Stao je i pokušao zamisliti kako je to ranije moralo izgledati.

Djelovalo je odviše simetrično a da bi moglo nastati iz kamenoloma. Izgledalo je kao duboka rupa u izdignutom tlu otoka, iznad kojega se mogao vidjeti zaljev i brda na drugoj strani sa svojim u maglu zavijenim vrhuncima.

Prizor koji očarava. Pomislio je da je možda upravo taj park izazvao u gospođi Llewellyn-Smythe zelju da i ona postane vlasnik jednog takvog parka, da uživa u zadovoljstvu što je kupila napušteni kamenolom - u ovom inače tako urednom, ubavom, jednostavnom i uglavnom konvencionalnom dijelu Engleske - i pretvorila ga u čudesan vrt. Onda je počela tražiti onoga tko bi mogao ostvariti njezine zelje. Našla je mladića, Michaela Garfielda. On je imao odgovarajuće stručne kvalifikacije.

Dovela ga ovamo i, bez sumnje, obilato mu platila da bi mu zatim čak i kuću sagradila. Michael Garfield, pomisli Poirot, gledajući oko sebe, nije iznevjerio svoju poslodavku.

Poirot dođe do klupe i sjedne. Položaj klupa bio je gotovo strateški. On pokuša zamisliti, dočarati sebi sliku terasa parka u proljeće.

Bilo je tu mnogo bukava, breza bijele kore, koja je podrhtavala, trnovitog žbunja, grmlja bijelih ruža, patuljastih smreka. Ali i za jesen su se pobrinuli tvorci tog čudnog parka: ukrašavali su ga sada zlatni i crveni javori, cvatuće grmlje borovice ili žutilovke, uvijek nova iznenađenja po puteljcima... Poirot nije bio siguran u imenima, jer osim ruža i tulipana nije dobro poznao ni jednu ukrasnu biljku.

Sve što je ovdje raslo kao da je raslo samo od sebe, kao da nije bilo nikakva ljudskog posredovanja ili prisile. Pa ipak, pomisli Poirot, nije bilo tako. Sve je u parku plod ljudskih ruku, sve je planski izvedeno, od najmanje biljke koja je ovdje rasla pa do onog visokog žbuna što se tako ponosito uzdiže sa svojim zlatnim i crvenim lišćem. Da, sve je tu bilo planirano i smišljeno uređeno, štoviše, rekao bih da se sve tome podvrglo. Kome se sve to podvrglo - zapitao se Poirot - gospođi Llewellyn-Smythe ili gospodinu Michaelu Garfieldu? Jer u tome ipak ima razlike, reče sam sebi. Ima razlike, dakako. Gospođa Llewellyn-Smythe bila je dobar poznavalac vrtlarstva. Sasvim sigurno. Mnoge godine bavila se time. Bila je član Kraljevskog društva za hortikulturu, odlazila na izložbe, proučavala stručne kataloge, posjećivala znamenite parkove... Često je putovala u inozemstvo iz botaničkih razloga. Ona je sigurno znala što hoće i to je znala točno objasniti. No, je li to bilo dovoljno?

Poirot je smatrao da nije. Ona je možda znala izdati naloge vrtlarima i pobrinuti se da budu provedeni u djelo. Ali, je li mogla predvidjeti, zbilja predvidjeti, u svojoj mašti dočarati konačnu sliku svojih ostvarenih odluka? U prvoj godini uređivanja vrta, a niti u drugoj, sigurno nije; možda tek nakon šest ili sedam godina. Michael Garfield, pomisli Poirot, Michael Garfield je, dakako, znao što ona želi jer mu je rekla. Ali samo on zna kako se može postići da ovaj goli kamenolom, pun kamenja i stijenja, procvjeta kao što i pustinja može procvjetati. On je to smislio i proveo u djelo. Bez sumnje, osjetio je ono duboko zadovoljstvo što ga osjeća umjetnik kad mu njegov poslodavac stavi na raspolaganje veliku svotu novaca. Zamisao ove zemlje iz bajki, ugrane u nezanimljiv i običan predio, bila je u cijelosti njegova. I o njemu je ovisilo hoće li ona izrasti, ostvariti se. Posadio je skupo ukrasno grmlje, za koje je valjalo ispuniti čekove na povećé svote. A ovo rijetko bilje vjerojatno se moglo nabaviti samo zahvaljujući blagonaklonosti prijatelja. Svakako, vrt nije mogao nastati bez skromnih biljčica, biljčica koje gotovo ništa ne što je.

Oni čuperci na obali, tu s lijeve strane, pokazivali su da će u proljeće ovdje procvjetati žuti jaglaci.

U Engleskoj, pomisli Poirot, ljudi vam pokazuju svoje travnjake, vode vas da vidite njihove ruže i opširno vam govore o svojim vrtnim perunikama. Da bi vam otkrili koliko cijene jednu od velikih ljepota Engleske, pokazuju vam to na dan kad sunce sja, kako javori listaju, a ispod njih se prostiru polja divljeg zumbula. Da, to je prekrasan prizor, ali meni su ga, mislim, prečesto pokazivali. Više mi se dopada- Na tom se mjestu njegova misao prekine.

Nastojao se sjetiti prizora koji su mu bili draži. Vožnja cestama u Devonu, na primjer. Vijugavim cesticama i visokim nasipima koji su se protezali s obje strane, kao veliki prostirači od žutih jaglaca. A jaglaci su tako blijedi, tako krhki, jedva žućkasti, iz njih se širio onaj sladak, nježan, gotovo neosjetan miris, tako osebujan za jaglace i za proljeće. Jest, ovdje nije raslo samo skupo zburje. Bit će tu i proljeća i jeseni, bit će malih divljih ciklama, ali i jesenjeg šafrana. Prekrasno mjesto.

Razmišljao je o ljudima koji sada žive u Quarry Houseu.

Znao je kako se zovu. Postariji pukovnik u mirovini i njegova supruga. Palo mu je na pamet da mu je Spence o njima mogao reći i više nego je rekao. A bio je uvjeren da, ma tko bio sadašnji vlasnik Quarry Housea, nije tu kuću volio kao pokojna gospođa Llewellyn-Smythe. Ustao je i krenuo stazicom. Ubrzo opazi da je ona veoma ugodna za hodanje, brižljivo poravnana i projektirana tako da starija osoba može po njoj što lakše šetati, bez nepotrebnih strmina i stuba. A na zgodnim mjestima i u prikladnim razmacima bile su postavljene klupe rustična izgleda; manje rustične nego se na prvi pogled činilo. Kut pod kojim su se sastajali naslon i sjedalo bio je veoma ugodan i za leđa i za noge. Poirot pomisli kako bi mu bilo drago vidjeti tog Michaela Garfielda. Jer zbilja se iskazao! Znao je svoj posao. Bio je dobar projektant, a imao je i dobre suradnike, koji su njegove planove proveli u djelo. Osim toga, uspjelo mu je uvjeriti svog poslodavca da je park samo njegova točno ostvarena zamisao, da je izrađen isključivo po njegovim planovima. A ja sam uvjeren da je ovo uglavnom mladićevo djelo. Da, volio bih ga vidjeti, ako još uvijek živi

tamo, u onoj kućici koja je bila za njega sagrađena. Pretpostavljam ... misao mu se prekine.

Zagleda se preko jame podno svojih nogu u puteljak što ju je okruživao. Pogled mu se zaustavi na jednom crveno-zlatnom grmu koji je nešto uokvirio, a Poirot nije mogao odmah reći radi li se o nečem stvarnom ili je to samo efekt sjene, sunca i lišća. Što ja to vidim? zapita se Poirot. Neku posljedicu čarolije?

Možda. Na ovom mjestu i to je moguće. Je li to ljudsko stvorenje ili je ... što bi to moglo biti? Misli mu se zaustave na nekim dogodivštinama koje je tada nazvao Herkulovim zadacima,^[6] svojim najmukotrpnijim poslom. Nekako se, pomisli Poirot, osjećam kao da uopće nisam u engleskom parku. U vrtu je vladala neka posebna atmosfera; pokušao ju je raščlaniti. Bilo je u njoj nešto nadnaravno, čarolija.

Posve sigurno ljepota. Stidljivo, a ipak divlje. Kad bi - sa zadacima što ih Heraklo - Hercule Poirot - izmišlja za sebe, kako bi izbjegao dugočasje, zapravo neangaziranost.

Zadataka je dvanaest, kako bi shema bila valjana.

A ovo bio dekor za kazališnu predstavu, pred vama bi se pojavile nimfe, pan, grčka ljepota, ali osjetili biste također i strah... Da, pomisli Poirot, u ovom terasastom vrtu osjeća se strah, što je ono Spenceova sestra rekla? Nešto o zločinu, koji se dogodio prije mnogo godina u kamenolomu? Krv je ostavila mrlje na stijeni, a smrt je nakon toga bila zaboravljena i sve je bilo zataškano. Došao je Michael Garfield, zamislio i stvorio park velike ljepote, a jedna postarija žena kojoj je preostalo još samo nekoliko godina života dala je za to potreban novac.

Sada je shvatio da pred njim stoji mladić, s onu stranu jame, uokviren zlatno-crvenim lišćem, mladić neobične ljepote, zapazi Poirot. Danas se o mladićima ne misli na ovakav način. Danas se kaže da je seksi ili ludo privlačan, a ti su predikati veoma često i točni. U mnogo slučajeva odnose se na čovjeka hrapava lica,

neuredne, masne kose i posve nepravilne građe. Danas se za mladića ne kaže da je lijep. Ako se to ipak dogodi, onda uvijek ima prizvuk ispričavanja, kao da ste izrekli pohvalu nekoj već davno nestaloj ljudskoj vrijednosti. Seksi djevojke ne žele više Orfeja s lutnjom, već pop pjevača promukla glasa, divljih očiju i s plastom neuredne kose.

Poirot ustane i krene vijugavim puteljkom. Kad je došao na drugu stranu strmog spusta, u susret mu pođe mladić koji je izišao iza stabla ' da bi ga pozdravio. Njegova je mladost bila njegova najizrazitija osobina iako, Poirot se u to uvjerio, više nije bio stvarno mlad. Prešao je tridesetu, približivši se možda četrdesetoj. Smiješak na njegovu licu jedva se opažao i nije baš izgledao kao smiješak dobrodošlice. Bio je to znak Poirotu da ga je prepoznao. A mladić je visok, vitak, savršenih oblika kakve stvaraju kipari klasične škole. Oči su mu tamne, a crna kosa uokviruje glavu kao kaciga ili šljem. Poirotu se na trenutak pričinilo da je njegov susret s mladićem možda dio neke srednjovjekovne igre koja se upravo uvježbava.

Ako je tako, pomisli Poirot gledajući svoje galoše, moram otići do garderobe da me prikladnije odjenu.

– Možda sam bespravno ušao u park - reče Poirot. - Ako jesam, moram se ispričati. Stranac sam u ovom dijelu svijeta. Stigao sam tek jučer.

– Mislim da se to ne bi moralo nazvati bespravnim ulaskom. - Glas mu je bio veoma tih i uljudan ali nekako čudno nezainteresiran, kao da su mu misli bile negdje drugdje. - Zapravo, park nije otvoren za javnost, ali ljudi po njemu šeću. Stari pukovnik Weston i njegova supruga ne bune se protiv toga. Sigurno bi negodovali kada bi zbog toga park bio oštećen. To se, međutim, ne događa.

– Znači, ne dolazi do vandalizma - reče Poirot, ogledajući se. - Vidim da nema ni otpadaka, čak ni košare za otpatke.

To je zbilja neuobičajeno. I park djeluje čudno, napušteno.

Čovjek bi očekivao - nastavi Poirot - da će ovdje sresti ljubavne parove.

– Oni ovamo ne dolaze - odgovori mladić. - Vjeruje se da ovo mjesto zbog nečega donosi nesreću.

– Jeste li vi možda arhitekt? Ili nisam pogodio?

– Ja sam Michael Garfield - odgovori mladić.

– To sam i mislio - reče Poirot i napravi neodređenu kretnju rukom oko sebe. - Vi ste ovo napravili?

– Da - odvrati Michael Garfield.

– Veoma je lijepo - primjeti Poirot. - Čovjek se na izvjestan način pomalo začudi kad u ovom, iskreno govoreći, dosadnom dijelu Engleske nađe nešto lijepo, čestitam - doda Poirot - mora da ste zadovoljni s ovim što ste ovdje postigli.

– Ne znam može li čovjek ikada biti zadovoljan ...

– Vi ste stvorili ovaj park, koliko ja znam, po nalogu gospođe Llewellyn-Smythe, koja, kako mi kažu, nije više živa. Sada ovdje žive pukovnik Weston i njegova žena.

Jesu li oni sadašnji vlasnici?

– Jesu. Jeftino su kupili imanje. Kuća je velika, neprikladna za stanovanje i vođenje kućanstva. Ne odgovara onome što većina ljudi danas od kuće traži.

Oporučno je bila ostavljena meni.

– A vi ste je prodali?

– Jest, kuću sam prodao.

– A Quarry Carden niste?

- I park zajedno s kućom. Gotovo bi se moglo reći kao privagu.
- Ali zašto? - upita Poirot. - To je zanimljivo. Ne ljutite se što sam malko radoznao?
- Vaša pitanja nisu baš uobičajena - primjeti Michael Garfield.
- Obično me manje zanimaju činjenice, a više razlozi. Na primjer, zašto je A postupio ovako? I zašto je B to učinio na drugi način? Zašto se ponašanje C sasvim razlikuje od ponašanja AIB?
- O tome bi morali porazgovarati s nekim učenjakom - odgovori Michael. - To je, kako nas barem danas uče, pitanje gena i kromosoma. Međusobni odnosi i obrasci ponašanja. I tako dalje.
- Upravo ste mi rekli da niste posve zadovoljni, pitajući se da li je uopće itko ikada potpuno zadovoljan. A vaša poslodavka, odnosno vaša gazdarica, nazovite je kako hoćete, da li je ona bila zadovoljna s ovom ljepotom što ste je za nju stvorili?
- Donekle - odgovori Michael. - Toliko sam uspio. Jer nju nije bilo teško zadovoljiti.
- To me čudi - reče Hercule Poirot - jer je, kako su mi rekli, imala preko šezdeset godina, najmanje šezdeset i pet. A ljudi te dobi često nisu baš zadovoljni?
- Uspio sam je uvjeriti da je ono što sam izveo bilo točno po njezinim uputama, prema njezinoj mašti i njezinim zamislima.
- A je li bilo tako?
- Pitate li me ozbiljno?
- Ne - odgovori Poirot. - Ne, zaista ne.
- Da bi uspio u životu - počne Michael Garfield - čovjek se mora baviti poslom kojim želi i razvijati talente koje ima. Ali mora biti i trgovac. Mora znati prodavati svoju robu. Inače je osuđen da

ostvaruje tuđe ideje i onda kad se one ne slažu s njegovim vlastitima. Ja sam uglavnom ostvarivao vlastite zamisli i prodavao. Bolje rečeno, iznosio na tržište, za potrebe poslodavaca koji su me zapošljavali, praveći se kao da se radi o njihovim idejama. Tu vrstu umjetnosti nije teško naučiti. To je kao da djetetu prodajete smeđa jaja umjesto bijelih. Moraš kupca uvjeriti da su ona najbolja, da su ona prava, najvažniji proizvod tog kraja, da ih, na primjer, i sama kokoš koja ih je snijela više cijeni.

Ali ta smeđa seoska jaja, s poljoprivrednog imanja, nećete prodati ako kažete: ova su jaja kao i sva druga jer je jedina razlika među jajima jesu li ona svježija ili nisu.

– Vi ste neobičan mladić - ustvrdi Poirot - i arogantan - doda zamišljeno.

– Možda.

– A ovo ovdje veoma ste lijepo izveli. Iz grubog materijala industrijskog kamenoloma, u kojem nema ni traga ljepoti, izbija sada dah vaše mašte, ostvarena je vizija ljepote koju ste sami zamislili... I uspjeli ste za taj plan naći novac ... čestitam vam i divim se. Divim vam se poput stara čovjeka kojemu se približava vrijeme da vlastiti posao privede kraju.

– Ali sada se još njime bavite?

– Vi dakle znate tko sam?

Poirotu je bilo veoma drago. Sviđalo mu se da ljudi znaju tko je on. Jer, morao je sa žaljenjem ustanoviti, bilo je sve manje ljudi koji su za njega čuli.

– Držim da ste vi gospodin Hercule Poirot, je li tako? - upita.

Glas joj je bio zvučan poput zvona. Bila je to krhka djevojčica i nešto se u njoj slagalo s ovim vrtom. Izgledala je kao nimfa ili kakvo šumsko biće iz priče.

- Tako se zovem - odgovori Poirot.
- Došla sam ovamo da se s vama sretnem - reče djevojčica. - Pozvani ste k nama na čaj, zar ne?
- Da, s gospođom Oliver.
- Tako je. To su se dogovorile mama i teta Ariadna. - Zatim doda s prijekorom u glasu:
- Malo ste zakasnili.
- Žao mi je. Nepredviđeno sam razgovarao s jednom osobom.
- Vidjela sam vas. Razgovarali ste s Michaelom. Točno?
- Poznajete ga?
- Pa svakako. Mi ovdje živimo već dugo vremena.

Poznajem svakoga.

Poirot se pitao koliko bi ona mogla imati godina. Pitao ju je. Odgovorila je:

- Imam dvanaest godina. Iduće godine idem u internat.
- Dali te to veseli ili žalosti?
- Nisam sigurna dok tamo ne dođem. Mislim da ovo mjesto ne volim više toliko koliko sam ga dosad voljela. A sada vas molim da dođete sa mnom.
- Ma svakako. Svakako. Ispričavam se što sam zakasnio.
- O, nije važno.
- Kako se zoveš?

– Miranda.

– Mislim da ti pristaje.

– Mislite na Shakespearea?

– Da. čitate ga u školi?

– Jest. Gospođica Emlyn čitala nam je nešto od njega.

Molila sam mamu da mi čita još. Svidio mi se. Prekrasno zvuči. Vrli novi svijet. Nitko nešto slično nije rekao, slažete li se?

– Vjeruješ li u njega?

– A vi?

– Uvijek postoji vrli novi svijet - odgovori Poirot. - Ali samo za one sasvim izvanredne ljude, za one koji imaju sreću, za one koji u sebi nose zamisli tog novog svijeta.

– Razumijem - reče Miranda. Bilo je očito da je s velikom lakoćom razumjela, ali Poirot se pitao je li to ona doslovce shvatila.

Djevojčica se okrene, pođe puteljkom i reče:

– Ići ćemo ovim putem. Nije daleko. Možemo proći kroz zivicu našeg vrta.

Tada pogleda unatrag, preko ramena i, pokazujući prstom, reče: - Ondje u sredini je mjesto gdje je prije bila fontana.

– Fontana?

– Da, prije mnogo godina. Mislim da je još ovdje, ispod grmlja azaleja i drugog bilja. Svu su je razbili, znate. Ljudi su odnosili komadić po komadić, a nitko nije ništa popravljao.

– Šteta.

- Ne znam. Nisam sigurna. Vi veoma volite fontane?
- Sa depend - odgovori Poirot.
- Znam malo francuski - reče Miranda. - To znači "ovisi", je li tako?
- Potpuno si u pravu. Veoma si obrazovana.
- Svi kažu da je gospođica Emlyn veoma dobra učiteljica.

Ona je upraviteljica naše škole. Jako je stroga i malo ukočena, ali ponekad nam priča veoma zanimljive stvari.

- Onda je zaista dobra učiteljica - reče Hercule Poirot.
- Izgleda da dobro poznaješ ovo mjesto, kao da znaš svaki puteljak. često dolaziš ovamo?
- Da. Tu najradije šetam. Kad sam ovdje, nitko ne zna gdje sam, znate. Sjedim u drveću, na granama i promatram. To volim. Volim promatrati što se zbiva.
- Što voliš promatrati?
- Ponajviše ptice i vjeverice. Ptice su veoma svadljive, znate. Nije kao u pjesmi koja kaže: "Ptičice se u svojim malim gnijezdima slažu". Jer zapravo se ne slažu. A zatim, volim promatrati i vjeverice.
- Promatraš i ljude?
- Ponekad. Ali ovamo ne dolazi mnogo ljudi?
- Zašto?
- Mislim da se boje.
- Čega se boje?

– Jer je prije mnogo vremena ovdje netko ubijen, prije no što je postojao ovaj vrt. Onda je tu bio kamenolom, žrtvu su našli u jednoj hrpi šljunka ... ili pijeska. Vjerujete li vi u staru izreku koja kaže: svaki se čovjek rađa da bi bio obješen ili udavljen?

– Danas se nitko ne rađa da bi bio obješen ili udavljen. U ovoj zemlji više ne vješamo ljude.

– Ali u nekim drugim zemljama još vješaju ljude, zar ne? čak i na ulicama, čitala sam u novinama.

– Jest. što misliš, je li to dobro ili loše? Mirandin odgovor nije se izravno odnosio na njegovo pitanje, ali Poirot je osjećao da je ona to zapravo i htjela.

– Jovce je udavljena - rekla je. - Mama je to krila od mene, što nije bilo pametno, zar ne? Naime, ja imam dvanaest godina.

– Jovce ti je bila prijateljica?

– Jest. Bila mi je velika prijateljica, na neki način.

Ponekad mi je pričala veoma zanimljive stvari. O slonovima i radzama. Jednom je bila u Indiji. I ja bih voljela da sam bila u Indiji. Jovce i ja smo jedna drugoj povjeravale sve tajne. Ja nemam tako mnogo stvari za pričanje kao moja mama. Ona je bila u Grčkoj, znate.

Tamo je upoznala tetu Ariadnu. A mene je ostavila kod kuće.

– Tko ti je rekao za Jovce?

– Gospođa Perring, naša kuharica. Razgovarala je s gospođom Minden, koja dolazi pospremati stan. Rekla je da joj je netko držao glavu u vedru s vodom.

– Jesi li razmišljala tko je to mogao učiniti?

– Ne, nisam. Ni one nisu ništa znale. Ali obje su dosta glupe.

– A da li ti nešto znaš, Miranda?

– Nisam bila ondje. Boljelo me grlo, imala sam temperaturu, pa me mama nije htjela poslati na zabavu.

Ipak mislim da bih mogla pogoditi. I to zbog toga jer je bila udavljena. Zato sam vas i pitala vjerujete li da se ljudi rađaju da bi bili udavljeni. Ovdje idemo kroz živicu. Pazite na odjeću.

Poirot je išao za njom. Prolaz kroz živicu više je odgovarao vilinskoj vitkosti njegova vodiča. Za nju je izgledao čak preširok, kao cesta. Ali djevojčica je bila veoma obazriva prema njemu i upozoravala ga na trnje, držeći grančice dok je prolazio. Ušli su u vrt nedaleko od hrpe gnoja i zaokrenuli kod gredice krastavaca, uz koju su bile smještene dvije kante za smeće. Od toga mjesta širio se uredan cvijetnjak, uglavnom zasađen ružama, a preko njega dolazilo se do male kuće, građene u stilu bungalova.

Miranda ga je uvela kroz širom otvoren francuski prozor, najavljujući ga sa skromnim ponosom sakupljača kukaca kojemu je upravo uspjelo uloviti rijedak primjerak.

– Uhvatila sam ga.

– Miranda, nisi valjda gospodina dovela kroz živicu?

Trebala si poći okolo puteljkom i ući na pokrajnji ulaz.

– Put kroz živicu je bolji - reče Miranda. - Brzi i kraći.

– I naporniji, rekla bih.

– Zaboravila sam- reče gospođa Oliver - jesam li vas predstavila mojoj prijateljici, gospođi Butler, ili nisam.

– Naravno da jeste. U pošti.

Poirot je gospođu Butler upoznao prilikom jednog sasvim kratkog susreta u repu ispred šaltera. Poirot je sada imao priliku da u

neposrednom dodiru bolje upozna prijateljicu gospođe Oliver. U prvom susretu vidio je samo vitku ženu u kišnom ogrtaču, s maramom na glavi. Sada je ipak opazio da je Judith Butler žena od trideset i pet godina, i dok je njezina kćer izgledala poput šumske vile, Judith je više podsjećala na vodenu vilu. Lako ste je mogli zamisliti kao djevojku s Rajne. Dugačka plava kosa teško joj je padala na ramena, bila je nježno građena, imala je dugoljasto lice istaknutih osobnih kostiju s velikim, kao more zelenim očima uokvirenima dugačkim trepavicama.

– Drago mi je, gospodine Poirot - reče gospođa Butler - što mi se pružila prilika da vam osobno zahvalim što ste ovamo došli. Veoma je ljubazno od vas što ste se odazvali Ariadninu pozivu.

– Kad god me moja prijateljica gospođa Oliver nešto zamoli, ja to moram učiniti - odgovori Poirot.

– On se šali - usprotivi se gospođa Oliver.

– Znae Ariadna je sigurna, gotovo potpuno sigurna, da ćete uspjeti otkriti istinu o tom ružnom događaju.

Miranda, dušo, hoćeš li malo otići u kuhinju? Naći ćeš kolačiće na rešetki iznad štednjaka pa ih donesi, molim te.

Miranda nestane. Na odlasku uputi svojoj majci smiješak koji je jasno govorio: želi me se na kratko vrijeme riješiti.

– Pokušala sam od nje sakriti tu strahotu - reče Mirandina majka. - Ali mislim da sam se uzalud trudila.

– Zapravo, jeste - odgovori Poirot. - Jer nema te stvari koja bi se u ovakvu naselju brže širila od vijesti o katastrofi, osobito ako ima neugodnih pojedinosti. Osim toga - doda - nitko ne može dugo ići kroz život a da ne opazi što se oko njega zbiva. A djeca kao da su posebno spretna u doznavanju onoga što se od njih htjelo sakriti.

– Nisam posve sigurna da li je Burns ili pak Sir Walter Scott rekao: "Među vama ima jedan chiell koji zapisuje," reče gospođa Oliver - ali taj je posve sigurno znao što govori.

– Joyce Revnolds je očito vidjela nešto u vezi s nekim ubojstvom - reče gospođa Butler - iako je to teško vjerovati.

– Što je teško vjerovati? Da je Joyce nešto opazila?

– Ne, nego vjerovati da je nešto vidjela i da o tome već ranije nije ništa rekla. To nije slično Joyce.

– Prva stvar koju mi gotovo svi kažu - reče Poirot - jest tvrdnja da je ta djevojčica, Joyce Reynolds, bila lažljivica.

– Mislim da je posve vjerojatno - nastavi gospođa Butler - da jedno dijete njenih godina može nešto izmisliti i da se to kasnije obistini.

– U svakom slučaju to je središnja točka od koje polazimo – ustvrdi Poirot. - Jer, nema sumnje da je Joyce Reynolds ubijena.

– Vi ste, dakle, već počeli svoje istraživanje? Vjerojatno već i sve znate? - reče gospođa Oliver.

– Gospođo, nemojte od mene tražiti nemoguće. Uvijek vam se tako zuri?

– Zašto ne? Danas nitko ne bi ništa obavio kad se ne bi zurio.

Miranda se vrati iz kuhinje s prepunim pladnjem kolačića.

– Da ih stavim ovamo? - upita. - Pretpostavljam da ste završili razgovor. Ili možda želite još nešto iz kuhinje?

U glasu joj se osjećala blaga zajedljivost. Gospođa Butler spusti srebrni georgijanski čajnik na ploču štednjaka, uključi struju, pričekala dok voda ne zakipi, stavi u čajnik čaj i posluži ga. Miranda je držala pladanj s toplim kolačićima i sendvičima od krastavaca te ih nudila odmjerenim kretnjama dobro odgojene djevojke.

– Ariadna i ja upoznale smo se u Grčkoj reče Judith.

– Pala sam u more - nastavi priču gospođa Oliver - kada smo se vraćali s jednog od otoka. More je bilo dosta uzburkano. Mornari obično kažu "skočite" kada je čamac najbliže obali. To je u redu; ali kad pratite što se sve s čamcem događa, počnete se kolebati, izgubite živce i skočite, dakako, upravo onda kad se čamac odmakne. - Gospođa Oliver zastane da bi došla do daha. - Judith je pomogla da me izvuku i to nas je zblizilo, zar ne, Judith?

– Pa, svakako - odvrati Judith Butler. - Osim toga, svidjelo mi se vaše ime - doda. - činilo mi se nekako prikladnim.

– Da, mislim da je to grčko ime - reče gospođa Oliver - i moje pravo ime. Nisam ga, naime, izmislila u literarne svrhe. Ali moram vam priznati da mi se nije nikada ništa dogodilo što bi me dovelo u vezu s mojom praimenjakinjom. Moj dragi me nije ostavio na pustom grčkom otoku ili tako nešto.

Poirot je rukom dotakao svoj brk kako bi sakrio smiješak, što mu se pojavio na licu pri pomisli na gospođu Oliver u ulozi napuštene grčke djevice.

– Ne možemo svi biti vrijedni svojih imena - reče gospođa Butler.

– Zaista ne. Ja vas, na primjer, ne mogu zamisliti kako rezete svom ljubavniku glavu. Tako se to dogodilo s Juditom i Holofernom, zar ne?

– Da, ali to je bila njezina patriotska dužnost - objasni gospođa Butler- zbog koje je, ako se dobro sjećam, dobila visoku pohvalu i veliku nagradu.

– Nisam upoznata s pojedinostima priče o Juditi i Holofernu. To je Stari zavjet, je li tako? Ipak, malo promislite, ljudi danas drugima, to jest svojoj djeci, daju veoma čudna imena. Tko je, na primjer, zabijao čavle u glavu onog drugog? Jael ili Sisera? Uvijek zaboravim tko je od to dvoje muško a tko žensko. Mislim da je Jael žensko.

Nikad nisam čula da je netko krstio dijete tim imenom.

– I posluži ga maslacem u otmjenoj posudi - iznenadi ih Miranda u trenu kad je odnosila pladanj.

– Ne gledajte mene - reče Judith Butler. - Nisam je ja učila Starom zavjetu. To je naučila u školi.

– Neobično za današnji školski program, zar ne? - reče gospođa Oliver. - Obično im umjesto Starog zavjeta predaju etiku.

– Gospođica Emlyn ne - reče Miranda. - Rekla nam je da danas u crkvi čujemo samo modernu verziju Biblije, ali da ona nema literarne vrijednosti. Kaže nam da moramo ako ništa drugo, poznavati barem lijepu prozu i slobodan stih autorizirane verzije Biblije. Svidjela mi se priča o Jael i Siseru. Iako meni nikad ne bi palo na pamet da nekome dok spava zabijam čavle u glavu.

– Nadam se da ne bi - klikne njezina majka.

– A kako bi se ti rješavala svojih neprijatelje, Miranda? - upita Poirot.

– Bila bih veoma dobra prema njima - reče Miranda pomalo zamišljeno. - Bilo bi to doduše teško, ali meni bi bilo draže, jer ne volim nekome učiniti zlo. Upotrijebila bih netko sredstvo koje se upotrebljava za eutanaziju. Moji bi neprijatelji pošli spavati, lijepo sanjali i naprosto se ne bi više probudili. - Miranda pokupi nekoliko šalica, kruh i zdjelicu za maslac. - Ja ću oprati posuđe, mama - reče - ako ti želiš gospodinu Poirotu pokazati vrt. Još uvijek cvate nekoliko ruza uz ogradu.

Ode iz sobe pažljivo noseći pladanj.

– Miranda je čudesna djevojka - reče gospođa Oliver.

– Imate veoma lijepu kćer, madame - reče Poirot.

– Jest, mislim da je sada lijepa, čovjek nikada ne zna kako će djeca izgledati dok rastu. Ponekad nakupe toliko dječjeg sala da izgledaju

kao dobro uhranjeni odojci. Ali sada, sada je ona prava šumska vila.

– Nikakvo čudo što voli Quarry Garden.

– Ponekad pozelim da ga manje voli Čovjek postane nervozan kad mu dijete šeće usamljenim mjestima, iako su ta mjesta posve blizu naselja. Čovjek se danas zapravo cijelo vrijeme boji. I zbog toga svakako morate otkriti razlog onog gnjusnog događaja, gospodine Poirot. Jer sve dok ne doznamo tko je to učinio, nećemo se ni jednog trenutka osjećati sigurni; sigurni za svoju djecu, prije svega. Odvedi gospodina Poirota u vrt Ariadna, molim te, ja ću doći za koju minutu.

Uzela je dvije preostale šalice i jedan tanjur i pošla u kuhinju. Poirot i gospođa Oliver izašli su kroz francuski prozor. Mali vrt pred njima izgledao je poput većine vrtova u jesen. Ostalo je još nekoliko zlatnih krizantema, zvjezdana i nekoliko ruža koje su svoje ružičaste glavice ponosito držale uspravno. Gospođa Oliver je hitrim koracima prešla preko vrta i uputila se prema mjestu gdje je bila kamena klupa. Sjela je i mahnula Poirotu da sjedne kraj nje.

– Za Mirandu ste rekli da izgleda poput šumske vile. A što mislite o Judith?

– Mislim da bi se Judith zapravo morala zvati Undina.

– Jest, voden-vila. Imate pravo, čovjeku se čini da je upravo isplivala iz Rajne ili iz mora ili iz šumskog jezera.

Kosa joj izgleda kao da je bila pod vodom. Usprkos tome, uopće ne djeluje neuredno ili razbarušeno.

– Ona je veoma lijepa žena - reče Poirot.

– Što mislite o njoj?

– Nisam imao dovoljno vremena da donesem neki određeni sud. Zasada mislim jedino da je privlačna i lijepa te da joj nešto zadaje mnogo brige.

– Pa to je prirodno, zar ne?

– Bilo bi mi draže, madame, kad biste vi meni rekli što vi o njoj mislite.

– Dobro. Vjerujem da sam je veoma dobro upoznala na krstarenju. Znate, u takvim prigodama čovjek se brže sprijateljuje. Nađe jednu ili dvije osobe s kojima postane prislan. S ostalima se druži, ali se kasnije ne trudi da ih opet sretne. Eto, Judith je bila jedna od osoba koju sam željela ponovno vidjeti.

– Prije krstarenja niste je poznavali?

– Ne.

– Ali sada nešto ipak znate o njoj?

– Pa, tek obične stvari. Ona je udovica. Suprug joj je umro prije nekoliko godina. Bio je pilot. Nastradao je u automobilskoj nesreći, kad je jedne večeri skretao s glavne na sporednu cestu ili tako nešto. Ostavio ju je u lošoj financijskoj situaciji, čini mi se. Koliko sam opazila, bila je veoma utučena. Ni danas ne voli o njemu govoriti.

– Je li Miranda njihovo jedino dijete?

– Jest. Judith radi pola radnog vremena. Obavlja posao tajnice, tu u susjedstvu, ali nema stalnog zaposlenja.

– Poznaje li ljude koji žive u Quarry Housen?

– Mislite pukovnika Westona i njegovu suprugu?

– Ne, ne, bivšu vlasnicu, gospođu Llewellyn-Smythe.

– Mislim da ju je poznavala. Spominjala je to ime, čini mi se. Ona je umrla prije dvije-tri godine, pa o njoj nismo mnogo razgovarali. Nisu vam dovoljni živi ljudi? - upita gospođa Oliver, pomalo iritirana.

– Ni govora - reče Poirot. - Moram se zanimati za one koji su umrli ili nestali s poprišta naše priče.

– Tko je nestao?

– Jedna au pair djevojka.

– No dobro, pa one i onako uvijek nestaju, zar to niste znali? Obično im netko plati put da bi nekamo došle i pomagale u kući, a one odu ravno u bolnicu jer su u drugom stanju i moraju roditi. Dijete se zove Auguste, Hans ili Boris. Doputuju da bi se udale ili slijede mladića u kojeg su zaljubljene. Izgleda gotovo nevjerojatno što mi prijatelji o njima pričaju! Te su au pair djevojke ili pravi dar božji prezaposlenim majkama pa se od njih nikad u životu ne želite rastati, ili vam krađu čarape, ili pak izazovu nekoga da ih ubije... - naglo prekine. - On! - reče zbunjeno.

– Umirite se, madame - reče Poirot. - Uopće se ne radi o tome da je netko ubio au pair djevojku. Naprotiv.

– Što mislite pod tim "naprotiv"? To je besmisleno.

– Možda jest. Pa ipak ...

Uzme svoju bilježnicu i nešto zabilježi.

– Što ste to zapisali?

– Neke stvari koje su se zbile u prošlosti.

– Kao da ste posvema opsjednuti prošlošću.

– Prošlost je otac sadašnjosti - reče Poirot poslovično.

Pruzi joj svoju bilježnicu.

– Hoćete li pročitati što sam napisao?

– Svakako da hoću. Bojim se da ništa neću shvatiti. Ja nikad ne bih zapisala ono što vi smatrate tako važnima.

Još joj jednom pruži svoju malu crnu bilježnicu.

Ona pročita: umrli: npr. gospođa Llewellyn-Smythe (bogata), Janet White (učiteljica), činovnik u odvjetničkoj uredu ubijen nožem, ranije ispitivan zbog krivotvorenja.

Ispod toga bilo je napisano "opera djevojka nestala".

– Kakva opera djevojka?

– To je riječ koju sestra mog prijatelja Spencea upotrebljava kad misli na au pair djevojku.

– Zašto je ona nestala?

– Jer se činilo da će upasti u neku pravnu nepriliku.

Poirotov se prst zaustavi na narednom retku. Pisalo je jednostavno "krivotvorina".

– Krivotvorina? - upita gospođa Oliver. - Zašto krivotvorina?

– To sam i ja pitao: zašto krivotvorina?

– Kakav krivotvorina?

– Jedan testament bio je falsificiran ili točnije, aneks testamentu. Aneks koji je napisan u korist au pair djevojke.

– Loš utjecaj?

– Krivotvorina je nešto mnogo ozbiljnije od lošeg utjecaja - reče Poirot.

– Ne shvaćam kakve to veze ima s ubojstvom Joyce Revnolds. - Niti ja - reče Poirot. - Baš zato je to zanimljivo.

- Što tu dalje piše? Ne mogu pročitati. * - Slonovi.
  - To pak ne mogu dovesti u vezu ni sa čim.
  - Moglo bi imati veze, vjerujte mi - reče Foirot i ustane.
  - Moram vas sada ostaviti. Ispričajte me, molim vas, kod naše domaćice što joj nisam rekao doviđenja. Veoma mi je drago da sam je upoznao, kao i njezinu dražesnu, izvanrednu kćerku. Recite joj neka pazi na tu djevojčicu.
  - Nikad se ne bih smjela, rekla mi je mama, igrati s djecom u šumi sama - citirala je gospođa Oliver. - Pa, doviđenja. Kad baš hoćete biti tajnoviti, budite tajnoviti.
- Čak mi nećete niti reći što ćete dalje raditi?
- Ugovorio sam sastanak s gospođom Fullerton, Harrison i Leadbetter u Medchesteru.
  - Zašto?
  - Da razgovaramo o falsifikatima i drugim stvarima.
  - A zatim?
  - Zatim želim razgovarati s još nekima koji su također bili prisutni.
  - Ne zabavi?
  - Ne. Na pripremama za zabavu.

12. poglavlje

Poslovne prostorije tvrtke Fullerton, Harrison i Leadbetter potpuno su odgovarale staromodnosti i više nego velikom ugledu koji je ova odvjetnička ured uživala. Vrijeme je učinilo svoje. Harrison i Leadbetter u međuvremenu su umrli. Kancelariju su sada vodili gospodin Atkinson i mladi gospodin Cole, zajedno sa starim partnerom, gospodinom Jeremvjem Fullertonom.

Gospodin Fullerton bio je mršav, postariji čovjek, ravnodušna lica. Govorio je suhoparno i službeno. Pogled mu je djelovao začudno lukavo. Pod rukom je držao list papira na kojem je bilo napisano samo nekoliko riječi.

Pročitao ih je jedanput, dvaput, procjenjujući njihovo pravo značenje. Zatim pogleda čovjeka na kojeg su se te riječi odnosile.

– Gospodin Hercule Poirot? - U sebi je prosuđivao Poirota, koji je stajao pred njim. Postariji čovjek, veoma pažljivo odjeven, s cipelama od lakirane kože, koje su mu, pomisli gospodin Fullerton, sigurno preuske. Gotovo neprimjetne bore nazirale su se u kutovima njegovih očiju. Kicoš, fićfirić, stranac kojega mu je preporučio nitko drugi nego inspektor Henry Raglan iz Odjela za ubojstva te viši inspektor Spence, sada u mirovini, koji je svojedobno radio u Scotland Yardu.

– Viši inspektor Spence, je li? upita gospodin Fullerton.

Fullerton je poznavao Spencea, čovjeka koji je svojedobno dobro obavljao svoj posao i zato uživao veoma dobar glas u svojim pretpostavljenih. Pomalo izbljedjele uspomene navru mu u misli. Sjeti se prilično čuvenog slučaja, slučaja koji je ispao kudikamo poznatiji no što se u početku moglo i pomisliti. Izgledalo je kao da je cijela stvar zaključena, arhivirana. I njegov je nećak, Robert, mladi savjetnik, bio upleten u tu priču o psihopatskom ubojici koji se, izgleda, nije ni pokušavao braniti, kao da mu do toga uopće nije

stalo, čovjek bi lako mogao pomisliti da je zapravo želio da bude obješen. U to je doba, naime, takav zločin za sobom povlačio kaznu na smrt vješanjem, a ne petnaestak godina zatvora. Ne, tada se plaćalo punom mjerom za zlodjela i prava je šteta što se od toga odustalo, zaključio gospodin Fullerton na svoj nemaštovit način.

Danas mladi prijestupnici smatraju da ne riskiraju previše ako u svojim kriminalnim postupcima odu dotle da prouzrokuju i smrt. Jer, kad je napadnuti mrtav, onda barem nema opasnosti da će napadača prepoznati i protiv njega svjedočiti.

Spence je taj slučaj vodio na miran, uporan način, cijelo vrijeme tvrdeći da je policija optužila pogrešna čovjeka. I oni su stvarno bili zatvorili pogrešnog čovjeka. Osoba koja je o tome pronašla dokaze bio je neki umirovljeni detektiv koji je ranije pripadao belgijskoj policiji. Tada u zreloj dobi, sada vjerojatno već senilan, pomisli gospodin Fullerton.

Usprkos svemu, gospodin će Fullerton u svojim odgovorima nastojati da bude oprezan. Od njega su se zahtijevale informacije. Baš tako. Obavijesti koje je, napokon, bez straha mogao pružiti, budući da po vlastitoj procjeni nije raspolagao ni s jednim jedinim podatkom koji bi mogao imati netko značenje u ovom slučaju, to jest u ubojstvu jednog djeteta.

Gospodin Fullerton pretpostavljao je veoma određeno tko je mogao izvršiti to ubojstvo, ali ipak nije bio do kraja siguran: u obzir su dolazila trojica nevaljalaca. Svaki je od njih mogao biti ubojica. Riječi su mu se same nametale: duševno zaostali. Nalaz psihijatra. Tako će vjerojatno čitava stvar i završiti. Pa ipak, ugušiti dijete za vrijeme zabave - nije to samo jedan od onih brojnih slučajeva kad djeca ne stignu kući jer su prihvatila poziv nepoznate osobe da ih provoza kolima premda im je toliko puta rečeno da to ne čine. Kasnije bi ih pronašli u obližnjoj šikari ili u šljunčari. Zadnji put bila je to šljunčara. Kad se to dogodilo? Prije mnogo, mnogo godina. Tako je gospodin Fullerton razmišljao četiri-pet minuta, pomalo astmatičarski pročistio grlo i progovorio.

– Gospodine Hercule Poirot - počne gospodin Fullerton - što mogu učiniti za vas? Vjerojatno se radi o slučaju gospođice Joyce Revnolds.

Ružna stvar, veoma ružna stvar. Ali ja zbilja ne znam u čemu bih vam mogao pomoći. Ne znam gotovo ništa o tome.

– Vi ste, koliko mi je poznato, pravni savjetnik obitelji Drake?

– O, jesam, jesam. Huga Drakea, onog jadnika. Veoma drag momak. Poznajem ih godinama, od trenutka kada su kupili "Jabukovac" i nastanili se ovdje. Kako je to žalosno, zaradio je dječju paralizu jedne godine za vrijeme ljetovanja u inozemstvu. Dakako, njegove duševne sposobnosti ostale su netaknute. Posebno je žalosno kada se tako nešto dogodi čovjeku koji je cijelog života bio dobar sportaš, atlet, uspješan u raznim natjecanjima. Da, zbilja je tužno kad čovjek sazna da je postao bogalj za cijeli svoj život.

– Vi ste, ako se ne varam, vodili i pravne poslove gospođe Llewellyn-Smythe?

– Njihove tete, da. Zaista izvanredna osoba. Preselila se ovamo kad joj se narušilo zdravlje. Htjela je biti što bliže svom nećaku i njegovoj ženi. Kupila je zato Quarry House i platila daleko više na što je posjed vrijedio. Nije marila za novac jer ga je imala dosta. Dakako, mogla je naći mnogo zanimljiviju kuću, ali nju je prije svega očarao kamenolom.

Pozvala je i zaposlila stručnjaka za parkove, koji je, koliko mi je poznato, bio veoma cijenjen u svojoj struci. Jedan od onih dugokosih, ljepuškastih momaka, koji je ipak dobro znao svoj posao. Radeći na uređenju tog kamenoloma, nije zaboravio niti na sebe. Stekao je pristojno ime, spomenut je i u časopisu "Homes and Gardens". Da, gospođa Llewellyn-Smythe znala je odabrati ljude. Nije se tu radilo samo o nekom ljepuškastom mladiću u ulozi štíćenika.

Jer, neke su postarije žene dovoljno šašave da se u takvu stvar upuste. Ovaj je mladić, ipak, imao soli u glavi i bio je na vrhu svoje stručne karijere. Uostalom, malo sam zastranio, zar ne? Gospođa Llewellyn-Smythe je umrla prije gotovo dvije godine.

– Naglo.

Fullerton oštro pogleda Poirota.

– Pa, baš i ne. Ne bih rekao. Pobolijevala je na srcu i liječnici su nastojali da je sačuvaju od prekomjernog rada. No, bez uspjeha. Bila je jedna od onih osoba kojima se nije moglo naređivati. Nikako se nije mogla smatrati umišljenim bolesnikom. - Zakašljao je i nastavio: - čini mi se da se udaljujemo od predmeta zbog kojeg ste me potražili.

– Pa i ne - primjeti Poirot - iako bih vam veoma rado postavio nekoliko pitanja u vezi s posve drugim stvarima. Zanima me, naime, jedan od vaših namještenika. Zove se Lesley Ferrier.

Gospodin Fullerton pogleda Poirota pomalo iznenađeno. - Lesley Ferrier? - upita Fullerton. - čekajte. Lesley Ferrier.

Ja sam na njega gotovo i zaboravio. Da, pa naravno. Onaj što su ga proboli nožem, zar ne?

– Upravo sam na njega mislio.

– Zbilja ne vjerujem da vam o njemu mogu nešto posebno važno reći. Zbilo se to prije izvjesnog vremena. Proboli su ga jedne noći, u blizini gostionice "Zeleni labud". Nitko nikad nije bio uhvaćen zbog toga. Usudio bih se reći da je policija imala veoma određeno mišljenje o tome tko je izvršio zločin, ali, koliko ja znam, nije bilo moguće prikupiti dokaze.

– Radilo se o ubojstvu iz emotivnih razloga? - ispitivao je Poirot.

– Da. Mislim da je to bila prava pozadina. Ljubomora, znate. Dugo se družio s nekom udatom ženom. Njezin je suprug bio gostioničar, vlasnik "Zelenog labuda" u Woodleigh Commonu. Beznačajna gostionica. Pričalo se da se mladi Leslev kasnije počeo motati oko neke mlade djevojke, čak oko nekoliko njih. On je bio onaj pravi za djevojke. Jedanput ili dvaput došlo je čak i do neprilika.

– Ali ste s njegovim radom bili zadovoljni?

– No da, prije bih rekao da nisam bio nezadovoljan. Imao je, doduše, svoje dobre strane. Znao je postupati sa strankama i temeljito je proučavao svoje predmete. Jedino je premalo pažnje posvećivao svom društvenom položaju i pravilima dobra ponašanja. Na žalost, umjesto toga se petljao s djevojkama koje su uglavnom, prema mom pomalo starinskom shvaćanju, bile daleko ispod njegove razine. Jedne noći došlo je do nereda u "Zelenom labudu" i Leslev Ferrier je izboden nožem kad se vraćao kući.

– Što mislite, tko je bio kriv - jedna od tih devo jaka ili žena vlasnika "Zelenog labuda"?

– Znate, u takvim se slučajevima ne može ništa tvrditi sa stopostotnom sigurnošću. Policija je, čini mi se, zaključila, da je u pitanju ubojstvo iz ljubomore, ali... - nije dovršio, samo je slegnuo ramenima.

– Vi izgleda niste u to baš sigurni?

– Događaju se i takva ubojstva - reče gospodin Fullerton. - Ni u paklu nema bijesa ravna bijesu prezrene žene. Te se uzrečica stalno citira na sudu. Ponekad je i istinita.

– Pa ipak, vi uopće niste sigurni da je po srijedi bila ljubomora, meni se bar tako čini.

– Znate, bilo bi mi draže da je za taj zaključak bilo više dokaza. Koliko je meni poznato, i javni tužilac odbacio je objašnjenje s ljubomorom.

– Moglo se, dakle, raditi i o nekim drugim razlozima?

– Da. Ima čak nekoliko teorija. Mladi Ferrier nije bio osobito stabilna karaktera, ali je bio dobro odgojen.

Simpatična majka, udovica. Otac nije toliko vrijedan hvale.

Za dlaku se izvukao iz nekoliko neprilika. Veoma neugodno za njegovu ženu. Naš je mladić na stanovit način očev sin. Jednom ili dvaput spetljao se s pomalo čudnim ljudima. U pomanjkanju suprotnih dokaza, više sam volio vjerovati da je nedužan. Bio je još mlad.

Upozorio sam ga, međutim, da se ne druži s ljudima koji su se isuviše bavili transakcijama izvan zakona. Govoreći iskreno, zadržao sam ga isključivo zbog njegove majke. Bio je mlad, imao stanovite sposobnosti. Savjetovao sam ga nekoliko puta, nadajući se da će to biti dovoljno. Danas na sve strane ima odviše korupcije, zadnjih desetak godina svakim danom sve više.

– Vjerujete da mu se netko želio osvetiti?

– Više no moguće. Čovjek je izložen nekim opasnostima čim se spetlja s takvim društvancima, jer banda je pomalo melodramatična riječ, čim netko od njih pokaže namjeru da se povuče, ne smije se iznenaditi ako dobije udarac nožem među plećke.

– Nitko nije vidio kad se to zbilo?

– Ne, nitko nije ništa opazio. Zločin je dobro pripremljen, počinitelj se osigurao čak i protiv slučajne znatiželje. Nitko nije bio uhvaćen bez alibija - i tako dalje ...

– Pa ipak, netko je mogao vidjeti što se dogodilo, netko na koga se uopće ne bi pomislilo. Dijete, na primjer.

– Tako kasno u noći? U susjedstvu "Zelenog labuda"?

Sumnjam da bi netko u to mogao povjerovati, gospodine Poirot.

– Dijete - ponovio je uporno Poirot - koje bi se toga moglo kasnije sjetiti, dijete koje se vraćalo kući iz nekog posjeta, nedaleko od svoje kuće, na primjer. Možda je nešto vidjelo vraćajući se stazom ili stojeći iza ograde.

– Vi, gospodine Poirot, zbilja imate živahnu maštu! To što pričate meni izgleda posve nevjerovatno.

– Ali ne i meni - odvrati Poirot. - Događa se da djeca vide takve stvari jer se često nađu na mjestima gdje ih čovjek ne očekuje.

– Da, ali kad dođu kući, ispričaju to svojim roditeljima.

– Ne uvijek - odvrati Poirot. - Djeca ponekad nisu sigurna u ono što su vidjela, posebno kada se radi o događajima koji su ih mogli zastrašiti. Djeca kod kuće ne pričaju uvijek o nesrećama što su ih vidjela na ulici ili o neočekivanim nasiljima. Ona veoma dobro čuvaju svoje tajne, čuvaju i razmišljaju o njima. Ponekad im osjećaj da znaju neku tajnu pruža veliko zadovoljstvo, pa je stoga pažljivo čuvaju za sebe.

– Ali majci ipak sve kažu - primjeti gospodin Fullerton.

– Nisam u to baš mnogo uvjeren - odvrati Poirot. - Koliko se ja sjećam, djeca mnogo toga nikad ne kažu svojim majkama.

– Mogu li znati zašto vas upravo to zanima u slučaju Leslevja Ferriera? Sigurno to nije samo način na koji je taj mladić završio, način koji je, na žalost, tako čest u današnjem svijetu?

– Ništa ne znam o Leslevju Ferrieru, ali bih htio nešto saznati o njemu zbog njegove nedavne naprasne smrti. Za mene bi to moglo biti posebno važno.

– Znate, gospodine Poirot - reče gospodin Fullerton s malo jetkosti u glasu - meni stvarno nije jasno zašto ste me posjetili i što vas zapravo zanima. Zar vi zbilja pretpostavljate da može postojati neka veza između smrti male Joyce Reynolds i smrti tog mladića koji je i

obećavao i bavio se pomalo kažnjivim stvarima, mladića mrtvog već nekoliko godina?

– Ne radi se o sumnjičenju - odvрати Poirot - nego o tome da se što više otkrije.

– Oprostite mi, ali dokazi su ono što je svakome potrebno kad je u pitanju zločin.

– Možda ste čuli da je pokojna Joyce pred nekoliko svjedoka pričala da je vlastitim očima vidjela jedno ubojstvo.

– U mjestima kao što je Woodleigh Common - reče gospodin Fullerton - obično se čuju sva prepričavanja koja su u toku. Najčešće su, ako tako smijem reći, pomalo pretjerana i zato u njih uglavnom ne treba vjerovati.

– Posve točno - primjeti Poirot. - Koliko znam, Joyce je upravo bila navršila trinaest godina. Dijete od devet godina moglo bi, na primjer, vidjeti kako auto bježi nakon nesreće, tučnjavu noževima u mračnoj noći, napad na učiteljicu. Svi ti događaji mogu ostaviti snažan utisak na dječju psihu, pa dijete o tome ipak nikome ništa ne kaže zato što, možda, ne shvaća pravo značenje. I događaji ostanu skriveni duboko u njemu, sve dok ga na njih nešto ne podsjeti. Slažete li se sa mnom da je to moguće?

– Slažem se, slažem, ali... ipak mislim da je to krajnje pretjerana pretpostavka za slučaj o kojem govorimo.

– Osim toga, koliko mi je poznato, odavde je nestala i jedna djevojka, strankinja. Mislim da joj je ime Olga ili Sonja. Prezimena se ne sjećam.

– Da, uistinu. Olga Seminoff.

– Čini mi se da ona nije bila osoba u koju bi se čovjek mogao pouzdati?

– Nije.

– Ona je bila pratilja ili bolničarka gospođe Llewellyn-Smythe o kojoj ste mi upravo pričali? Tete gospođe Drake?

– Jest. Nekoliko je djevojaka radilo na tom mjestu. Još dvije strankinje, djevojke, koliko se sjećam. S jednom se od njih odmah posvadila, druga je bila zgodna, ali beznadno glupa. Gospođa Llewellyn-Smythe nije spadala među osobe koje mogu trpjeti budale, činilo se da joj Olga, koja je posljednja radila na tom mjestu, veoma odgovara. Koliko se sjećam, to nije bila osobito privlačna djevojka - napomenu gospodin Fullerton. - Bila je malena, čvrsto građena i prilično ozbiljna. Ljudi u susjedstvu nisu je previše voljeli.

– Ali ju je zato voljela gospođa Llewellyn-Smythe - nabaci Poirot.

– U jednom se trenutku činilo da nije bilo baš pametno što je u nju imala toliko povjerenja.

– Ah, tako.

– Uopće ne sumnjam - reče gospodin Fullerton - da ovo za vas nisu nikakve novosti. Vi ste sve to već čuli. Takve se stvari, ponavljam, šire poput šumskog požara.

– Koliko sam shvatio, gospođa Llewellyn-Smythe ostavila je djevojci priličnu svotu novaca.

– Dogodilo se nešto zaista neočekivano - reče gospodin Fullerton. - Gospođa Llewellyn-Smythe nije godinama mijenjala temeljne odredbe svoje oporuke. Jedino bi, ponekad, dodala nove zaklade u dobrotvorne svrhe ili bi mijenjala odluke koje se nisu mogle provesti zbog smrti osoba korisnica. Siguran sam - ako vas to zanima - da vi i to već dobro znate. Svoj novac gospođa je oporučno ostavila svom nećaku i nećakinji zajedno, to jest Hugu Drakeu i njegovoj supruzi, koja je istodobno bila i njegova prva sestrična, dakle nećakinja gospođe Llewellyn-Smythe.

Ako bi jedno od njih umrlo ranije, sav novac bi, prema oporuci, pripao onom drugom. Mnogo je novaca bilo ostavljeno i starim slugama te raznim dobrotvornim zakladama. Posljednji dodatak oporuci, kako se netko vrijeme pretpostavljalo, bio je napisan oko tri tjedna prije njezine smrti. Nije ga, kao ostale, sastavila naša tvrtka.

Riječ je o aneksu napisanom rukom pokojnice. On se sastojao od nekoliko dobrotvornih poklona, među kojima nije bilo ni jednog člana posluge. Svote su bile manje nego u prethodnim slučajevima. A cijeli je ostatak svoje pozamašne imovine ostavila Olgi Seminoff u znak zahvalnosti za njezinu odanost u službi i privrženost u svakidašnjim odnosima. Taj aneks bio je potpuno različit od svega što je ranije gospođa Llewellyn-Smythe poduzimala s testamentom.

– A zatim? - upita Poirot.

– Vjerojatno ste već čuli što se kasnije dogodilo.

Vještačenjem stručnjaka za rukopise pokazalo se da je dodatak oporuci u stvari krivotvorina. Potpun. Rukopis je tek malo bio sličan rukopisu gospođe Llewellyn-Smythe.

Ona je, naime, toliko mrzila pisaće strojeve da je često od Olge tražila da pisma osobne prirode piše u njezino ime rukom. Olga je pritom ne samo oponašala rukopis svoje poslodavke nego je ponekad i potpisivala gospođu Llewellyn-Smythe. Imala je dovoljno prilika da se u tome izvježba. Poslije smrti gospođe Llewellyn-Smythe djevojka je, čini se, otišla korak dalje: zaključila je da tako dobro oponaša rukopis svoje poslodavke da ono što napiše može podmetnuti kao njezino. Ali nije uspjela zvesti stručnjake. Ne, zbilja nije.

– Proveden je postupak kojim je dokazano da je taj aneks nezakonit?

– Upravo tako. Prvo je došlo do uobičajenog pravnog postupka koji prethodi sudskom postupku. Za to vrijeme djevojka je izgubila živce i, kao što ste maločas rekli, nestala.

13. poglavlje

Nakon što se Hercule Poirot pozdravio s njim i otišao, Jeremy Pullerton sjeo je za svoj писаći stol i lagano po njemu bubnjao vršcima prstiju. Oči su mu dotle, bile uperene nekamo u daljinu. Bio je zamišljen.

Dohvati jedan službeni papir što se nalazio pred njim na stolu i pogleda ga, ne trudeći se da mu shvati značenje.

Jedva zamjetljivo zujanje kućnog telefona natjera ga da digne slušalicu.

– Da, gospođice Miles?

– Gospodine, ovdje je gospodin Holden.

– Da, da, ako se ne varam, trebao je doći još prije tri četvrt sata. Je li rekao zašto toliko kasni? ... Da, da, shvaćam.

Gotovo isti razlog naveo je i prošli put. Recite mu da sam u međuvremenu imao drugu stranku i da sada više nemam vremena. Ugovorite s njime sastanak za slijedeći tjedan.

Hoćete? Ne možemo dopustiti da se takve stvari ponavljaju.

– Da, gospodine Pullerton.

Vratio je slušalicu na mjesto i zamišljeno stao gledati u dokument ispred sebe. Još uvijek ga nije čitao. Počeo je razmišljati o stvarima koje su se dogodile u posljednje dvije godine, gotovo dvije godine. Sjećanje mu je oživio taj čudnovat mali stranac s kojim je upravo razgovarao, čovjek u lakiranim cipelama i s velikim brkovima. Razmišljao je o njegovim pitanjima i prebirao u mislima po razgovoru što ga je vodio prije gotovo dvije godine.

Opet je na stolici nasuprot njemu sjedila djevojka. Niska, zbijena osoba, zelenkasto-smeđe koze, tamno crvenih i bujnih usana, jako izraženih osobnih kostiju i odlučna pogleda. Ispod jakih obrva gledale su ga oštre plave oči s lica punog strasti, punog životnosti, lica koje je znalo za patnju i uvijek će za patnju znati, s lica osobe koja nikada neće otkriti kako se patnja može prihvatiti kao nešto neizbježno. Bila je to ona vrsta žene koja će se boriti i buniti sve do kraja života. Zapita se gdje li je ona sada? Na ovaj ili onaj način pošlo joj je za rukom da ... što joj je zapravo pošlo za rukom? Tko joj je u tome pomagao? Da li joj je itko pomogao? Netko joj je ipak morao pomoći.

Pretpostavljao je da opet živi u nekom mjestu Srednje Evrope, odakle je svojedobno i došla, kamo je spadala, kamo se morala na kraju vratiti, jer drugo joj ništa nije ni preostajalo ako je željela ostati na slobodi.

Jeremv Fullerton bio je jedan od čvrstih poštovalaca zakona. Vjerovao je u zakonitost. Bio je protivnik mnogih današnjih sudaca jer su izricali preblage kazne i osjećali potrebu za školastičkim pristupom sudstvu. Studenti su krali knjige, mlade udate žene perušale su samoposluživanja, djevojke su neovlašteno uzimale novac svojih poslodavaca, momci su obijale telefonske aparate u javnim govornicama. Nitko od njih nije to radio zato što nije imao drugog izlaza, nitko od njih nije to činio iz očaja, već iz obijesti, koja je bila posljedica prevelike popustljivosti u odgoju i uvjerenja da ono što ne mogu kupiti, jer nemaju novaca, mogu jednostavno uzeti. Pa ipak, usprkos svom nepomućenom vjerovanju da zakone valja nepopustljivo primjenjivati, gospodin je Fullerton bio jedan od onih koji su znali što je to sažaljenje. Ponekad mu je zbilja bilo zao pojedinaca. Mogao je osjetiti sazaljenje, i osjetio ga je, prema Olgii Seminoff, premda ga zar njezinih argumenata nije nimalo dirao.

– Došla sam da mi pomognete. Vjerujem da možete. Prošle godine bili ste ljubazni prema meni. Pomogli ste mi oko formalnosti s produživanjem boravka u Engleskoj još za godinu dana. Rekli su mi

da ne moram odgovoriti ni na jedno pitanje ako ne želim, da umjesto mene može govoriti odvjetnik. Zato sam došla k vama.

– Okolnosti na koje ste ukazali... - i gospodin Fullerton sjeti se suhoparnosti i hladnoće svoga glasa dok je to izgovarao, suhoparnosti i hladnoće, posebno naglašene zato što je htio prikriti sažaljenje ... - ne mogu se u ovom slučaju primijeniti. Ne mogu vas pravovaljano zastupati, jer već zastupam interese obitelji Drake. Kao što vam je poznato, bio sam pravni zastupnik gospođe Llewellyn-Smythe.

– Ali ona je mrtva. I sada, kad je mrtva, nije joj potreban pravni zastupnik.

– Voljela vas je - primjeti gospodin Fullerton.

– Da, voljela me je. To vam zapravo i želim reći. Zato je i odlučila da mi pokloni novac.

– Sav svoj novac?

– Zašto? Zašto ne? Nije voljela svoje rođake.

– Varate se. Veoma je voljela svoju nećakinju i svog nećaka.

– U redu, možda je voljela gospodina Drakea, ali ne i gospođu Drake. Smatrala je da je gospođa Drake veoma dosadna. A gospođa Drake se u sve miješala. Pokušala je spriječiti gospođu Llewellyn-Smythe da provede ono što je nakanila. Nije joj dopuštala ni da jede ono što je voljela.

– Ona je veoma savjesna žena i zato je pokušavala natjerati svoju tetu da se pridržava liječničkih uputa i dijete koju su joj propisali. To se odnosilo na sve zabrane, naravno.

– Ali ljudi ne vole uvijek izvršavati sve što im liječnici naređuju, ne vole da im se rođaci u sve miješaju, žele živjeti na svoj način, raditi ono što vole, imati ono što ih veseli. Gospođa Llewellyn-Smythe bila

je bogata, bogata, bogata, i mogla je sa svojim novcem raditi što je htjela, od svega imati koliko je poželjela. Gospodin i gospođa Drake već su imali dovoljno novaca. Bili su vlasnici lijepe kuće, posjedovali dvojica kola. Imućni ljudi, ugledna obitelj. Zašto bi im trebalo još više?

– Oni su njezini jedini živi rođaci.

– Ali ona je željela da ja imam novaca! zalila me je jer je znala što sam sve u životu pretrpjela. Znala je što se dogodilo mome ocu, da je bio uhićen, i mojoj majci. Znala je da je umrla, da su svi moji umrli. Pretrpjela sam strahote. Nemate pojma što znači živjeti u policijski drzavi u kakvoj sam ja živjela. Ne, ne. Vi ste na strani policije!

Niste na mojoj strani!

– Ne, nisam na vašoj strani - odvrati gospodin Fullerton. - Nisam na vašoj strani, zao mi je što vam se sve to dogodilo, ali vi ste za ovu nepriliku sami krivi.

– Nije istina. Nisam učinila nešto nedopušteno, što sam učinila? Bila sam prema njoj ljubazna, dobra, davala joj da jede i ono što nije smjela jesti, čokoladu. Maslac. Morala je jesti biljnu mast, a ona to nije voljela. Htjela je maslac, mnogo maslaca.

– Ne radi se samo o maslacu - primjeti gospodin Fullerton.

– Brinula sam se za nju. Bila s njom ljubazna. I zato mi je bila zahvalna. A kad je umrla i kad sam otkrila da mi je u svojoj dobroti i ljubavi prema meni napismeno ostavila sav svoj novac, došli su ti Drakeovi i rekli mi da od toga neće biti ništa. Oni pričaju koješta. Kažu da sam loše utjecala na pokojnicu. A govore i još kudikamo gore stvari, mnogo gore. Kažu da sam ja sama napisala oporuku. To je besmislica. Ona ju je napisala. Ona ju je napisala. Zatim je zatražila da iziđem iz sobe. Pozvala je čistačicu i vrtlara Jima. Rekla je da će oni, a ne ja, potpisati taj dokument, jer ću na osnovu toga dobiti novac. Zašto ja ne bih dobila taj novac? Zašto ne bih napokon imala malo sreće u životu? Izgledalo je to tako divno, što sam sve zamišljala da ću imati kad sam to saznala! ...

– Ne sumnjam, ne, u to ne sumnjam.

– Zašto ne bih ostvarila planove? Zašto se ne bih radovala? Izgledalo je da ću biti sretna i bogata, imati sve što sam toliko željela ... Jesam li učinila kakvo zlo? Nisam.

Ništa. Kažem vam: ništa!

– Pokušao sam vam to objasniti - dobaci gospodin Fullerton.

– Sve su to lazi. Kažete da lažem. Kažete da sam sama napisala taj dodatak oporuci. Nisam ga sama napisala.

Ona ga je napisala. Nitko ne može dokazati suprotno.

– Zbilja, ljudi svašta pričaju - reče gospodin Fullerton. - Sada slušajte. Prestanite se opravdavati i slušajte. Točno je, zar ne, da je gospođa Llewellyn-Smythe često od vas tražila da što bolje oponašate njezin rukopis u pismima koja ste za nju pisali. Tražila je to od vas stoga što je pomalo staromodno smatrala da je u biti nepristojno pisati strojem pisma upućena prijateljima ili poznanicima. To su ostaci shvaćanja iz vremena kraljice Viktorije. Danas je ljudima svejedno da li im netko piše strojem ili rukom. Za gospođu Llewellyn-Smythe bio je to, međutim, dokaz nedostatka dobrog odgoja. Shvaćate li o čemu govorim?

– Da, razumijem. I zato je to tražila od mene. Rekla bi:

Hajde, Olga, na ova četiri pisma odgovorit ćete prema uputama koje sam vam dala. Imate stenografski zapis. Ali, pisat ćete rukom i pokušati da vam rukopis što je moguće više nalikuje na moj.' Tražila je od mene da se uvježbam pisati slova onako kako ih je ona pisala; da, na primjer, obratim pažnju na to kako ona piše "a", ili "b", ili "s" i sva ostala slova. 'Dobro je.

Vježbajte dotle dok ne bude djelovalo kao moj rukopis' - govorila je. 'U tom slučaju možete potpisati i moje ime i prezime. Ne želim da netko pomisli kako više ne mogu sama napisati pismo. Istina je, kao

što znate, da je kostobolja u mom ručnom zglobu svaki dan sve jača i nepodnošljivija, ali ipak ne želim da se moja osobna pisma pišu strojem.'

– Mogli ste ih pisati svojim rukopisom - rekne gospodin Fullerton - a zatim na kraju dodati "napisala tajnica" ili jednostavno staviti inicijale, ako vam je to više odgovaralo.

– Ona nije htjela da tako činim, željela je da se misli kako je pisma osobno napisala.

Lako moguće, pomisli gospodin Fullerton. To se od gospođe Llewellyn-Smythe moglo i očekivati. Oduvijek je mrzila i pomisao da više ne može raditi ono što je radila, da više ne može otići u šetnju daleko od kuće ili se brzo popeti na brežuljak, ili da vlastitim rukama ne može obaviti poslove koje je dotad obavljala, posebno one koje je inače obavljala desnom rukom. Htjela je da uvijek može reći: 'Osjećam se izvanredno! I nema toga što ne bih mogla poduzeti ako se odlučim na to!' Jest, ono što mu je Olga upravo rekla bila je posve sigurno istina. I baš zato nitko u početku nije ni posumnjao u vjerodostojnost dodatka oporuci, koja je, inače, pravno bila valjano sastavljena i uredno potpisana od gospođe Llewellyn-Smythe. Prva sumnja u vjerodostojnost rukopisa u dodatku oporuci rodila se u ovom uredu, prisjeti se gospodin Fullerton.

Zapravo, on i njegov mladi partner u poslu poznavali su veoma dobro rukopis gospođe Llewellyn-Smythe. Mladi je Cole prvi primijetio:

– Znate, nikako ne mogu povjerovati da je Louise Llewellyn-Smythe osobno napisala ovaj dodatak oporuci.

Znam da je u posljednje doba bolovala od artritisa, ali, ipak, pogledajte ostale primjerke njezina rukopisa što sam ih našao među njezinim papirima i uzeo da vam pokažem.

Nešto mi se ne dopada u tom dodatku oporuci ...

Gospodin Pullerton se složio s time da nešto nije u redu s tim dodatkom oporuci. Zaključio je da bi valjalo pozvati u pomoć stručnjake za rukopise. Odgovor stručnjaka bio je nedvojbena. Pojedinačna mišljenja o tome također se nisu međusobno razlikovala. Rukopis aneksa stvarno nije pripadao oporuci Louise Llewellyn-Smythe. Da je Olga bila manje pohlepna, pomisli gospodin Fullerton, da se zadovoljila da dodatak započne kao što je i započeo... "U znak zahvalnosti za veliku brigu i pažnju prema meni, kao i za nježnost i ljubaznost koju mi je ukazivala, ostavljam ..." i da se zatim nastavio time što se odanoj djevojci koja je radila za stan, hranu i mali džeparac - gotovo više kao prijateljica nego kao službena kućna pomoćnica - ostavlja lijepa svotica novca, rođaci bi možda zaključili da je pokojnica malo pretjerala, ali bi taj dodatak ipak prihvatili bez velikog mrmljanja. Ali, iz oporuke posve izbaciti rođake, nećaka koji se kao tetkin glavni nasljednik spominjao u četiri posljednje oporuke, što ih je napisala u razmaku od gotovo dvadeset godina, i sve staviti strankinji Olgi Seminoff, ne, to nije odgovaralo karakteru Louise Llewellyn-Smythe. Svakako, već i sama pomisao na loš utjecaj mogla je takav dokument dovesti u sumnju. Ne.

Bila je pohlepna, ta punokrvna, strastvena djevojka. Lako je moguće da je gospođa Llewellyn-Smythe kazala Olgi da joj namjerava ostaviti nešto novaca zbog njezine ljubaznosti i pažnje, zbog ljubavi koju je stara gospođa počela osjećati prema djevojci jer je ispunjala svaku njezinu željicu, jer je za nju napravila sve što je od nje zatražila. To je Olgi otvorilo 'horizonte. Uzet će sve. Stara gospođa treba joj ostaviti sve i ona će dobiti sav novac, kuću, odjeću, sav nakit. Sve! Pohlepna djevojka. I zbog toga je upala u neprilike.

Gospodin Fullerton osjeti da mu je zao djevojke, protiv vlastite volje, protiv osjećaja za zakonitost; i ne samo toga ... Zbilja mu je bilo zao djevojke. Patila je od djetinjstva.

Osjetila je strogost policijske države, izgubila je roditelje, izgubila brata i sestru, upoznala nepravdu i strah. To je u njoj razvilo karakternu osobinu s kojom se bez sumnje rodila ali koja se tek sada razvila u strastvenu pohlepu za novcem.

– Svi su protiv mene - reče Olga. - Svi! Svi ste protiv mene!

Niste korektni prema meni, zato što sam strankinja, zato što ne pripadam ovoj zemlji, zato što ne znam što da kažem, što da učinim, što uopće mogu učiniti? Zašto mi ne kažete što moram poduzeti?

– Zato što ne vjerujem da nešto možete poduzeti - dobaci gospodin Fullerton. - Za vas će biti najbolje da priznate sve do kraja.

– Ako kažem ono što vi od mene očekujete, bit će to samo laž i neistina. Ona je napisala tu oporuku. Napisala svojom rukom i zahtijevala od mene da iziđem iz sobe dok su se drugi potpisivali kao svjedoci.

– Vi znate da protiv vas postoje dokazi. Ima ljudi koji će potvrditi da gospođa Lewellyn-Smythe nije znala što potpisuje. Bilo je tu dokumenata različita sadržaja, a ona nije uvijek iznova čitala ono što joj se davalo na potpis.

– Onda, znači da nije znala što je govorila?

– Drago moje dijete - reče gospodin Fullerton - najbolje će biti da se branite time što vam je ovo prvi prijestup, što ste strankinja, što engleski poznajete samo u njegovu osnovnom značenju... U tom slučaju možete se izvući s manjom kaznom ili čak uvjetnom presudom.

– Riječi, samo riječi! Strpat će me u zatvor i nikad me neće pustiti!

– Sad govorite gluposti - primjeti gospodin Fullerton.

– Bit će najbolje da nestanem, da nestanem i se tako dobro sakrijem da me nitko ne može naći.

– Ako se jednom izda nalog za vaše uhićenje, onda će vas ionako pronaći.

– Neće ako se pozurim. Neće ako odmah nestanem. Neće ako mi netko pomogne. Mogla bih pobjeći. Pobjeći iz Engleske. Čamcem ili

zrakoplovom. Mogla bih pronaći nekoga tko umije krivotvoriti putnice, vize, dokumente ... nekoga tko bi za mene želio nešto učiniti. Imam prijatelja.

Ima ljudi koji me vole. Netko od njih mogao bi mi pomoći da nestanem. To mi treba. Mogla bih na glavu staviti periku i hodati na štakama!

– Slušajte - odlučno reče gospodin Fullerton. - zao mi vas je, pa ću vas preporučiti odvjetniku koji će učiniti za vas što god je moguće. I nemojte se nadati da možete nestati.

To je djetinjasto.

– Imam dovoljno novaca. Uštedjela sam. - Zatim je dodala:

– Pokušali ste biti dobri prema meni. To vjerujem. Ali ništa nećete za mene poduzeti jer se radi o zakonu i o zakonitosti.

Netko će me ipak pomoći. Netko. I ja ću nestati ondje gdje me nitko nikada neće moći pronaći.

Nitko je nije našao, pomisli gospodin Fullerton. Pitao se, da, stvarno se zamislio, gdje je, odnosno gdje bi mogla sada biti Olga Seminoff.

14. poglavlje

Hercule Poirot ušao je u "Jabukovac". Uveli su ga u salon i rekli mu da će gospođa Drake odmah doći.

Prolazeći predsobljem, začuo je žagor ženskih glasova iza vrata za koja je pretpostavljao da vode u blagovaonicu.

Poirot priđe prozoru salona i pogleda lijepo uređen i pažljivo održavan vrt. Bujne jesenje tratinčice još uvijek su cvjetale, čvrsto privezane uz štapiće. Krizanteme se još nisu odricale života. Još se moglo vidjeti jednu-dvije uporne ruze koje su prkosile dolazećoj zimi.

Poirot nije mogao opaziti ni jedan znak da je vrt uređivao čovjek koji se razumio u parkove. Ono što je vidio djelovalo je više kao rezultat brižnog održavanja i uobičajenog shvaćanja vrtova. Razmišljao je da li je gospođa Drake išla na živce gospodinu Michaelu Garfieldu. Vrt je pokazivao sve osobine periferijskog ali sjajno održavanog vrta.

Vrata se otvoriše.

– Gospodine Poirot, zao mi je što ste morali čekati - reče gospođa Drake.

Vani, u predsoblju, glasovi su, kako su se pojedine osobe međusobno opraštale i odlazile, zamirali.

– Pripremamo se za proslavu Božića - objasni gospođa Drake. - Sastanak odbora koji organizira proslavu i drugo s time u vezi. Dakako, takvi sastanci uvijek potrajaju dulje no što treba. Netko ima neku posebnu primjedbu na nečiji prijedlog ili pak ima dobru ideju koja je, kao i sve dobre ideje, potpuno neostvariva.

U njezinom se glasu osjećala jedva primjetljiva ljutnja.

Poirotu nije bilo teško zamisliti da je Rowena Drake bila u stanju proglasiti takve ideje jednom zauvijek nerazumnima. Odlučno i nepovratno! Za taj zaključak, tako brzo stvoren, zahvaljuje primjedbama Spenceove sestre na račun gospođe Drake. Pomogli su mu, naravno, i drugi razgovori i druge obavijesti. Rowena Drake spadala je među osobe od kojih svi očekuju da preuzmu vodstvo parade i upravo zato prema njima ne osjećaju osobite sklonosti. I nije bilo teško zamisliti da upravo savjesnost svoje nećakinje gospođa Llewellyn-Smythe nije osobito cijenila, zato što je i sama bila takva. Ona je, vjerovao je Poirot, došla ovamo živjeti da bi bila što bliže svom nećaku i njegovoj ženi. Ali Rowena Drake je odmah preuzela nadzor nad tetkom, koliko je mogla, s obzirom da nisu živjeli pod istim krovom. Gospođa Llewellyn-Smythe je sigurno u sebi odavala priznanje Roweni za sve što je za nju učinila, predbacujući joj istodobno način na koji je to radila: njezin zapovjednički ton prije svega.

– Dobro, sada su svi otišli - reče Rowena Drake pošto je čula i posljednji udarac vrata u predsoblju. Dakle, što mogu učiniti za vas? Ćelite još nešto čuti o onoj dosadnoj zabavi? Voljela bih da je nikada nisam ovdje ni priredila.

Ali, ni jedna druga kuća nije odgovarala toj svrsi. Je li gospođa Oliver još uvijek kod Judith Butler?

– Jest. Mislim da se za dan - dva vraća u London. Niste je poznavali ranije?

– Nisam. Ali sviđaju mi se njezine knjige.

– Vjerujem da je smatraju veoma dobrim, piscem - reče Poirot.

– O, da. Ona i jest dobar pisac. U to nema sumnje.

Istodobno je i veoma zabavna osoba. A naslućuje li gospođa Oliver ... tko je mogao učiniti tu strašnu stvar?

– Mislim da ne naslućuje. A vi, gospođo?

– Već sam vam rekla: uopće ne mogu zamisliti tko bi to mogao biti.

– Možda ste samo tako rekli. Možda, ipak, imate neku predodžbu, samo predodžbu, neku, recimo, napola uobličenu zamisao? Ostvarljivu zamisao?

– Što vas je dovelo do takva zaključka? - upita gledajući ga radozno.

– Mogli ste slučajno nešto ugledati, nešto naoko beznačajno ali ipak nešto što vam se nakon dužeg razmišljanja moglo učiniti značajnijim nego na prvi pogled.

Moguće je, zar ne?

– Očigledno mislite na nešto sasvim određeno, gospodine Poirot, na neki određeni događaj.

– U redu. Priznajem. Jedna mi je osoba, naime, nešto spomenula o tome.

– Ma nemojte. A tko je to bio?

– Gospođica Whittaker, učiteljica.

– Pa naravno, Elizabeth Whittaker. Ona predaje matematiku u školi "Brijestovi", zar ne? Bila je na zabavi.

Sjećam se. I nešto je opazila?

– Nije riječ o tome da je ona nešto opazila, već o njezinoj pretpostavci da ste vi možda nešto opazili.

Gospođa Drake pogleda začuđeno i zaniječe glavom.

– Ne mogu se sjetiti nečeg određenog - reče gospođa Drake – ali nikad se ne zna ...

– U vezi s vazom - reče Poirot - vazom sa cvijećem.

– Vazom sa cvijećem? - Rowena Drake pogleda začuđeno Poirota. A onda joj se obrve razidoše. - Jest, naravno, sjećam se. Velika vaza puna jesenjeg lišća i krizantema na stolu, u kutu, pokraj stubišta. Veoma lijepa staklena vaza.

Jedan od poklona što sam ih dobila za vjenčanje. Lišće je već bilo na putu da uvene, dva tri cvijeta također. Sjećam se da sam to opazila prolazeći hodnikom. Zabava je bila pri kraju, čini mi se, ali nisam baš sigurna. Zastala sam da vidim zašto se to cvijeće i to lišće tako pokunjilo.

Gurnula sam prste u vazu i otkrila da je neki idiot to lijepo cvijeće i lišće stavio unutra zaboravivši uliti vodu! Naljutila sam se, uzela vazu i odnijela je u kupaonicu te napunila vodom. Ali ništa nisam vidjela u kupaonici. Nikoga u njoj nije bilo. U to sam sigurna. Mislim da su se neki stariji dječaci i djevojčice za vrijeme zabave u kupaonici malko navlačili, dakako, ništa ozbiljno, ali kad sam ja ušla, noseći vazu s cvijećem i lišćem, unutra nije bilo nikoga.

Ne, nisam na to mislio - reče Poirot. - Koliko znam, došlo je do nezgode. Vaza vam je ispala iz ruku, pala u predvorje i razbila se u komadiće.

__ Aj to - reče Rowena. - Da, je razbila se u komadiće. I jako sam se zbog toga uzrujala jer se radilo, kao što sam to već rekla, o poklonu za vjenčanje, o zbilja prekrasnoj vazii, tako velikoj da su se u nju mogli staviti veliki jesenji buketi. Ni sama ne znam kako se to dogodilo. Prsti su mi naprosto popustili, vaza ispala iz ruku i tresnula dolje u predsoblje na pod. Elizabeth Whittaker našla se pokraj mene i pomogla mi pokupiti krhotine, da se nitko ne bi porezao slučajno nagazivši na staklo. Samo smo metlom gurnuli sve u kut, kraj djedova zidnog sata, u namjeri da to kasnije očistimo.

– Promatrala je Poirota ispitivačkim pogledom.

– Na tu ste nezgodu mislili? - upita Rowena.

– Da - odvrati Poirot. - Gospođica Whittaker se čudila, koliko se sjećam, što ste ispustili vazuu. Ona pretpostavlja da vas je možda nešto uznemirilo.

__Uznemirilo? - Rowena Drake pogleda Poirota, a zatim se namršti pokušavajući se prisjetiti cijele zgrade. - Ne, ne vjerujem da me je nešto uznemirilo ili prestrašilo. Vaza mi je naprosto ispala iz ruku. To se ponekad dogodi i kad se pere posuđe. Mislim da je to bila posljedica premorenosti koju sam već osjećala. Najprije pripreme za zabavu, onda sama zabava, pa zatim sve drugo. Radi se jednostavno o jednoj od onih nespretnosti koje su neizbježne kad je čovjek umoran.

– Sigurni ste da se niste imali zbog čega prestrašiti? Niste, na primjer, vidjeli ništa neočekivano?

– Vidjela? Gdje? Dolje, u predsoblju? Ništa nisam vidjela.

Predsoblje je bilo prazno. Svi su se okupili u sobi gdje je gorio ognjeni zmaj, svi osim mene i gospođice Whittaker, dakako. Uostalom, ja se čak niti ne sjećam da sam opazila njezinu nazočnost, sve dok nije prišla da mi pomogne.

– Možda ste ugledali nekoga kako upravo izlazi iz biblioteke? I zatvara vrata?

– Vrata biblioteke ... znam što mislite. Da, mogla sam vidjeti. - Dugo je šutjela, a onda pogledala Poirota jasnim i čvrstim pogledom. - Nikoga nisam vidjela - odvrati napokon - baš nikoga.

Zamislio se. Zbog načina na koji je to rekla sumnjao je u istinitost njezine izjave. Naprotiv, vjerovao je da je nešto vidjela. Možda samo vrata kako se malo otvaraju ili pak obris osobe koja se unutra nalazila. Ali ona je postojana u poricanju, čudio se toj upornosti. Zašto tako odlučno poriče i samu mogućnost da je nešto vidjela? Možda zato što je vidjela osobu koju čak ni u mislima nije željela povezati sa zločinom što se dogodio iza tih vrata? Osobu do koje joj je stalo, koju želi zaštititi? To mu se činilo najvjerojatnijim. A možda

je vidjela nekoga za koga misli da nije svjestan užasnog zločina što ga je upravo počinio?

Poirot je bio uvjeren da je gospođa Drake osoba s kojom nije lako izići na kraj, ali i osoba kojoj se ništa značajno ne može zamjeriti. Pripadala je onoj vrsti žena koje često obavljaju dužnost sudaca, vode dobrotvorne akcije, savjetodavne ustanove - ukratko sve poslove koje zovemo dobročinstvima. Te žene lako prihvaćaju olakšavajuće okolnosti, uvijek su spremne pronaći po koju dobru riječ za mlade zločince, za maloljetnike, mentalno zaostale djevojke ili one koji su već bili, kako se to kaže, pod paskom. Ako je Rowena vidjela da jedna od takvih osoba izlazi iz biblioteke, pomisli Poirot, onda je u pitanju njezin zaštitnički osjećaj... Jer danas nije tako neuobičajeno da djeca izvrše zločin, čak posve mala djeca od desetak godina! često je pred sudovima za maloljetnike bilo veoma teško poduzeti prave mjere protiv takvih mladih kriminalaca, za koje je zločin bio gotovo prirodna stvar. I onda su se pronalazila opravdanja: obitelj koja se raspala, nemarni i neodgovorni roditelji ... Oni koji su ih uporno zastupali, koji su uvijek tražili netko opravdanje za zločine tih maloljetnika, obično su bili poput Rowene Drake.

Ozbiljne i stroge žene, osim u ovakvim slučajevima.

Poirot nije tako mislio. Pripadao je soju ljudi koji su uvijek i prije svega zastupali pravdu. Bio je po prirodi sumnjičav prema samilosti, prema velikoj sposobnosti opraštanja.

Sudio je prema svom iskustvu. Prevelika sklonost opraštanju često je uzrok novih zločina, redovito sudbonosnih za nevine žrtve koje to nikada ne bi postale da je u presudi najprije udovoljeno pravdi pa tek onda osjećaju samilosti.

– Znam - reče Poirot - znam.

– A vi mislite da je gospođica Whittaker mogla nešto vidjeti? - upita gospođa Drake.

Poirot ju je sa zanimanjem gledao.

– Znači, ipak pretpostavljate da se nešto moglo dogoditi?

– Obična pretpostavka. Mogla je opaziti da netko prolazi bibliotekom nekoliko minuta prije nego mi je ispala vaza, zaključiti da sam i ja tu osobu opazila i zato ispustila vazu... Možda ona ne želi govoriti jer nije sasvim sigurna tko je to bio? Možda je ona tu osobu samo ovlaš i na trenutak vidjela, recimo s leđa?

– Vi, gospođo, čini mi se, pretpostavljate da je to učinilo netko dijete, neki maloljetnik, zar ne? Vjerujete da se ne radi o nekom drugom tipu zločina, da tako kažem, nekoj drugoj vrsti, nego o djelu takve mlade osobe?

Jedno je vrijeme razmišljala o tom zaključku.

– Jest - rekla je napokon. - Mislim da imate pravo, čini mi se da se danas zločini veoma često pripisuju mladima, osobama koje nisu posve načisto s onim što poduzimaju, koje teze za glupim osvetama, kojima je uništavanje urođeno. Jer oni uništavaju telefonske govornice, buše automobilske gume, nastoje bilo kome napakostiti, jednostavno zato što mrze, ne neku određenu osobu, već čitav svijet! To je neka vrsta simptoma našeg doba. I onda, kad se dogodi nešto kao što je slučaj da netko udavi dijete za vrijeme zabave, bez nekog osobitog razloga, svi odmah pomislimo da je to učinio netko tko još nije svjestan odgovornosti za svoja djela. Zar to nije i u ovom slučaju najbliže istini?

– Koliko znam, i policija misli ili je mislila kao i vi?

– Oni bi u svakom slučaju morali o tome nešto znati. U našem okrugu radi nekoliko zbilja dobrih policajaca.

Pokazali su to u nekoliko sličnih slučajeva. Mnogo se trude i ne odustaju lako od istrage. Nadam se da će uspjeti objasniti i ovaj zločin, premda ne vjerujem da će to biti brzo. Takve stvari obično traju dugo. Potrebno je mnogo vremena i strpljenja za prikupljanje dokaza.

– U ovom slučaju neće biti baš lako prikupiti dokaze.

– I ja mislim da neće. Kad je moj suprug ubijen ... Bio je bogalj, znate. U trenutku kad je prelazio cestu naletio je na njega auto i pregazio ga. Nikada nisu otkrili krivca. Moj je suprug bio ... možda to ne znate ... moj je suprug bio žrtva dječje paralize, djelomično je bio paraliziran od te bolesti, šest godina ranije. Stanje mu se bilo popravilo, ali je još uvijek bio bogalj i zato se nije mogao na vrijeme ukloniti automobilu koji je naglo naišao. Ponekad mi se učinilo da sam ja kriva što mu se to dogodilo, premda je on uvijek inzistirao da sam izlazi van, bez ičije pomoći.

Smetala ga je i sama pomisao da ga netko prati. Uvijek je veoma oprezno prelazio preko ulice. Pa ipak, čovjek sebi štošta prebacuje kad se nesreća dogodi.

– To se dogodilo poslije smrti vaše tetke?

– Ne, ona je umrla odmah nakon toga. Sve kao da se odjednom zbilo.

– Izgleda tako - reče Hercule Poirot i nastavi: - Policiji nije pošlo za rukom da uđe u trag kolima koja su pregazila vašeg muza?

– Radilo se o autu tipa "Grasshopper Mark 7", kako mi je rečeno. A svaki treći auto na cesti bio je tada upravo toga tipa. Najpopularnija kola na tržištu, kažu. Pretpostavlja se da su kola bila ukradena s tržnice u Medchesteru. Auto je tamo bio parkiran. Pripadao je gospodinu Waterhousu, postarijem trgovcu žitaricama u Medchesteru. Gospodin je Waterhouse bio veoma oprezan vozač. Posve je sigurno da on nije prouzročio nesreću. Očigledno je u pitanju jedan od onih slučajeva kad neodgovorni mladići "posude" tuđa kola. Takve neobzirne, a moglo bi se čak reći i opasne mladiće, valjalo bi, bar se meni tako čini, mnogo strože kažnjavati nego što ih danas kažnjavaju.

– I ja mislim da su možda potrebne oštre zatvorske mjere.

Ovako s novčanim kaznama od suca za prekršaje, kaznama koje redovno plaćaju popustljivi roditelji, cijeli slučaj ne ostavlja na mladiću nikakva traga.

– Ali čovjek ne smije zaboraviti - dopuni Rowena Drake - da je za te mlade ljude ponekad, u određeno doba života, od presudne važnosti da nastave sa svojim studijima ukoliko žele uspjeti u životu.

– Uvijek to božanstvo odgoja! - nestrpljivo će Hercule Poirot i brzo doda: - Ovu sam rečenicu, naime, čuo od ljudi koji bi o tome, ako tako smijem reći, morali nešto znati: od ljudi koji se nalaze ili su se nalazili na značajnim akademskim položajima.

– Možda oni dovoljno ne uvažavaju činjenicu da se radi o mladim ljudima, loše odgajanima, o djeci rastavljenih roditelja ...

– Smatrate, dakle, da zaslužuju nešto drugo, a ne zatvorsku kaznu?

– Na primjer, odgovarajući popravni postupak - odvrati bez oklijevanja Rowena Drake.

– A to će nas opet dovesti do stare poslovice koja kaže: od đavola se ne može stvoriti anđeo. Vjerujete li vi u mišljenje da se čovjek rađa s unaprijed određenom sudbinom?

Gospođa Drake je izgledala zamišljeno i nezadovoljno.

– Mislim da je to muslimanska poslovice - nastavi Poirot.

Gospođa Drake kao da ga nije čula.

– Nadam se - reče ona - da svoje ideje ili – još točnije - ideale ne uzimamo sa Srednjeg Istoka...

– Ali činjenice ipak moramo prihvatiti - reče Poirot - a činjenice koje zastupaju suvremeni biolozi, zapadni biolozi – požuri da doda – očito nameću zaključak da ponašanja pojedinaca imaju porijeklo u njihovoj genetskoj strukturi. Drugim riječima, ubojica od dvadeset i četiri godine bio je potencijalni ubojica od svog rođenja...

– Mi ne raspravljamo o ubojicama - primjeti gospođa Drake. - Moj suprug je umro od posljedica nesretnog slučaja do kojeg je došlo zbog neopreznosti i loše prilagođene ličnosti vozača automobila. Ma tko bio taj vozač, dječak ili mladić, uvijek ima nađe da će se jednog dana prilagoditi mišljenju da nam je dužnost voditi računa o bližnjima, to jest da će shvatiti koliko je odvratno oduzeti nekome život iz puke nebrige, samo zato što smo bili, da tako kažem, zločinački neoprezni, a ne i zločinački nastrojani.

– Vi ste, dakle, potpuno uvjereni da se nije radilo o zločinačkoj namjeri?

– Bila bih strašno iznenađena kad bi se utvrdilo suprotno – reče gospođa Drake i pogleda ga malko ispitivački. - Koliko znam, policija nikad nije ozbiljno uzela u obzir takvu mogućnost; ja još manje. Bio je to nesretan slučaj, veoma tragičan, slučaj koji je izmijenio kolotečinu života mnogih ljudi, uključivši i moj.

– Kažete mi da ne razgovaramo o ubojstvu - primjeti Poirot. - Ako je riječ o onom što se dogodilo maloj Joyce, onda se radi upravo o zločinu. Nikako se ne može govoriti o nesretnom slučaju. Nečije su ruke namjerno gurnule glavu te djevojčice pod vodu i tako je držale sve dok nije nastupila smrt. To je bio namjeran čin.

– Znam, znam. Strašno je to. Ne volim na to ni pomisliti, niti se na to podsjećati.

Ustane i nemirno počne hodati prostorijom. Poirot neumorno nastavi.

– I dalje smo pred zadatkom da pronađemo motiv zločina, da otkrijemo razlog ubojstva.

– Meni se čini da za ovaka ubojstva nije nužno ustanoviti motiv.

– Vjerujete da bi taj zločin mogao počiniti netko toliko duševno poremećen da uživa u ubijanju radi ubijanja? Ili netko tko jednostavno uživa u ubijanju mladih, nezrelih osoba?

- Često se govori o takvim slučajevima. I teško je pronaći prave razloge takvih zločina. Čak se ni psihijatri u tome ne slažu.
- Ne želite ni raspravljati o nekom jednostavnijem rješenju?
- Jednostavnijem?
- Na primjer, o nekome tko nije duševno poremećen, tko nije slučaj za psihijatre? Recimo o nekome tko se jednostavno želio osigurati?
- Osigurati? Aha, vi mislite ...
- Djevojčica se hvalila tog istog dana, nekoliko sati prije zabave, da je jednom vidjela ubojstvo.
- Joyce? - upita gospođa Drake mirno. - Ona je bila mala i veoma glupa djevojčica. Bojim se, također, da nije uvijek govorila istinu ...
- To su mi i svi ostali rekli - odgovori Hercule Poirot. - I napokon počinjem vjerovati da je ono što mi svi govore ipak istina. Obično je tako - doda Poirot s uzdahom.

Ustane. U njegovu se ponašanju nazirala promjena.

- Gospođo, moram vas zamoliti da mi oprostite. Govorio sam o stvarima koju su za vas bolne, o stvarima koje se mene, na kraju krajeva, i ne tiču. Naime, iz onoga što sam čuo od gospođice Whittaker stekao sam dojam ...
- Zašto ne pokušate od nje saznati nešto više?
- Mislite ...
- Ona je učiteljica. Ona zna daleko bolje od mene kakve se mogućnosti, kako vi to kažete, kriju u djeci koju podučava.

Načas je zašutjela, a zatim nastavi:

- I gospođica Emlyn.

– Upraviteljica? - Poirot kao da se iznenadio.

– Da. Ona se razumije u te stvari. Ona je psiholog po prirodi. Pretpostavljali ste da bih ja mogla imati ideju, makar i poluideju, o tome tko je ubio Joyce. Meni se čini da bi gospođica Emlyn mogla nešto više znati o tome.

– To je zanimljivo ...

– Naravno, ne mislim da ona ima dokaze, već da naprosto sna. I ona bi vam mogla reći što zna ... ali ne vjerujem da će htjeti...

– Počinjem shvaćati - reče Poirot - koliki je još put preda mnom. Ljudi znaju štošta, ali ne žele o tome govoriti. - Zamišljeno je gledao Rowenu Drake.

– Kod vaše tetke, gospođe Llewellyn-Smythe, radila je jedna djevojka, jedna strankinja, koja se o njoj brinula.

Djevojka je radila za stan, hranu i dzeparac - dakle, ne kao kućna pomoćnica.

– Očigledno, upućeni ste u sve lokalne brbljarije - primjeti suho Rowena. - Da, istina je. I napustila nas je ponešto naglo, odmah nakon tetkine smrti.

– Čini se da je imala ozbiljne razloge ...

– Ne znam da li je to optužba ili ogovaranje, ali ona je krivotvorila dodatak oporuci moje tetke. A netko joj je u tome pomogao ...

– Netko?

– Bila je u prijateljskim odnosima s jednim mladićem koji je radio u odvjetničkoj uredu u Medchesteru. On je jednom, ranije, već bio umiješan u krivotvorenje. Djevojka je nestala i slučaj nije došao na sud. Shvatila je da taj dodatak oporuci neće biti prihvaćen kao vjerodostojan.

Otišla je i više nikad nismo o njoj ništa čuli.

– I ona je, također, kako mi je rečeno, dijete rastavljenih roditelja - reče Poirot.

Rowena Drake oštro ga pogleda. Poirot joj uzvratil prijateljskim smiješkom.

– Gospođo, hvala vam za sve što ste mi rekli - završi Poirot.

Izišavši iz kuće, Poirot pođe na kraću šetnju. Skrenu s glavnog puta na odvojak pred kojim je pisalo "Helpsly Cemetary Road." Brzo je stigao do groblja, najviše za desetak minuta. Odmah se vidjelo da je groblje podignuto zadnjih desetak godina, po svoj prilici zato što je Woodleigh Common u međuvremenu postao uvažena četvrt imućnijih građana pa je trebao i primjereno groblje.

Okolo povelike crkve, sagrađene prije dva ili tri stoljeća, bio je malen ograđen prostor, već dobrano ispunjen grobovima. Novo groblje povezano je s tim prostorom jednom stazom koja vodi preko polja. Poirot je odmah uočio da je groblje pomalo praktično, suvremeno, s određenim mislima koje su ispisane na granitnim ili mramornim pločama. Bilo je tu urni, malih nasada, žbunja ili cvijeća. Ni jednog starinskog natpisa ili zapisa, ničeg zanimljivog za čovjeka koji se bavi starinama, čisto, prikladno i dobro uređeno groblje.

Zastao je da pročita natpis na jednoj od ploča koje su bile podignute gotovo istodobno, prije dvije do tri godine.

Natpis je bio jednostavan. "Posvećeno sjećanju na Huga Edmunda Drakea, voljenog supruga Rowene Arabelle Drake, koji se od života rastao na dan 20. ožujka 19 .."

"Koga bogovi vole umire mlad."

Sjetivši se dinamične i energične gospođe Drake, Poirot pomisli da je gospodin Drake radosno dočekao smrt...

U spomeniku - urna od alabastera, ostaci cvijeća ...

Postariji vrtlar, očito unajmljen da se brdne o grobovima dobrostojećih građana koji su napustili naš svijet, približi se Poirotu, očigledno se nadajući da će s njime pročavrljati. Odloži metlu i motiku.

– Ako se ne varam - reče vrtlar - vi ste stranac u ovom kraju, zar ne, gospodine?

– Baš tako - odvrati Poirot. - Stranac sam ovdje, kao i moji preci.

– Negdje na ovom grublju zapisan je veoma sličan tekst, tamo negdje u kutu. Da - nastavi vrtlar - bio je to fin gospodin ... gospodin Drake. On je, znate, bio bogalj.

Bolovao je od dječje paralize. Tako zovu tu bolest, premda od nje ne boluju samo djeca, često napada i odrasle, osobito muškarce, ali i žene... Jedna tetka moje supruge, na primjer, imala je dječju paralizu. Oboljela je u španjolskoj.

Otputovala je na skupni izlet, okupala se negdje, u nekoj rijeci... Kasnije su govorili da se radilo o zarazi u vodi. Ja u to ne vjerujem. Uopće, ako mene pitate za mišljenje, liječnici ne znaju puno. Svakako, danas je mnogo drugačije. Sve te injekcije što se daju djeci... i tako dalje ...

Nema više toliko bolesti kao prije. Da, gospodin Drake bio je fin gospodin. Nikad se nije tužio što je bogalj, iako mu nije bilo lako, dakako... Dobar sportaš, u svoje vrijeme.

Igrao je kriket u našoj momčadi, često postizao pogotke.

Da, da... fin gospodin ...

– Nastradao je u prometnoj nesreći, zar ne?

– Upravo tako. Prelazio je cestu, u sumrak. Naletio je jedan od onih automobila u kojemu sjedi nekoliko današnjih mladića, s bradama do

uha. Tako barem kažu.

Nije se niti zaustavio. Naprosto je odjurio dalje. Ni okrenuli se nisu. Zatim su auto ostavili negdje na parkiralištu, petnaestak kilometara dalje. Nije bio njihov. Ne. Ukrali su ga od nekoga. To je strašno. Danas se to često događa, a policija je u mnogim slučajevima posve nemoćna, žena mu je bila veoma odana. Nesreća ju je jako potresla. Jako.

Svake nedjelje dolazi na grob, sa cvijećem. Da, bili su veoma pobožan par. Ali ja mislim da ona neće dugo ostati u ovom kraju.

– Stvarno? Pa ona ovdje ima veoma lijepu kuću.

– Naravno ... Osim toga, veoma je zaposlena. Zna, ona vam se bavi svim onim stvarima ... ženskim društvima, priređivanjem zabava, različitim organizacijama i drugim... Mnogo toga vodi gospođa Drake. Neki misle da je i previše stvari uzela u svoje ruke. Voli zapovijedati, znate, zapovijedati i petljati se u tuđe poslove. Vikar se međutim, oslanja na nju. Ona da je inicijativu za ženske djelatnosti, ali i za sve ostalo. Organizira izlete i izlaske, često pomislim, iako to ne govorim svojoj ženi, da nam svi ti dobrotvorni poslovi puno ne pomažu u našoj ljubavi ...

Zbog toga se ne volimo jače ... Tjene sada kao da sve najbolje znaju. Stalno govore što treba, a što ne treba raditi. Nismo slobodni. A danas i tako nema previše slobode!

– Zašto onda mislite da bi gospođa Drake mogla otići odavde?

– Ne bi me začudilo da ode živjeti negdje u inozemstvo.

Sada mnogi vole živjeti u inozemstvu. Navikli su se na to odlazeći tamo za praznike.

– I ona jedino zbog toga želi odavde otići?

Odjednom se na vrtlarevu licu pojavi lukavi smiješak.

– Znete, ja mislim da je ona ovdje napravila sve što se dalo napraviti. Govoreći jezikom poslovice, treba joj drugi vrt da ga obrađuje. Treba joj još više dobrotvornih poslova.

Naše mjesto joj više nije dovoljno, ne zadovoljava je.

Učinila je sve što se moglo učiniti, čak i više od toga, kako neki misle. Da.

– Treba joj drugo polje za sjetvu? - primjeti Poirot.

– Pogodili ste. Treba otići u netko drugo mjesto, dovesti ga u red, gospodariti nad novim ljudima, u novim društvima... Nas je stavila u red po svojoj volji i više nema što raditi, nema drugih poslova...

– Možda imate pravo - reče Poirot.

– Nema više čak ni muza da bi se o njemu brinula dobrih nekoliko godina. To je ispunjavalo veći dio njezina života, kako se to kaže; jedan dio to, drugi opet mnoštvo poslova izvan kuće. I tako je bila cio dan zaposlena. Ona je tip osobe koja to i želi. Nema djece. Zbilja velika šteta. Zato mislim da će otputovati, početi sve nanovo, ali na drugom mjestu.

– Ima u tome nešto ... A kamo bi mogla otići, što mislite?

– To ne bih mogao reći. Možda nekamo na Rivijeru, u španjolsku, Portugal ili Grčku... čuo sam kako spominje Grčku ... otoke. Gospođa Butler bila je na jednom od tih izleta u Grčku. Oni to zovu helenski izlet, a ja helenska vatra ... ili sumpor ...

Poirot se nasmije.

– Grčki otoci - promrmlja i zatim upita: - Sviđa vam se gospođa Drake?

– Gospođa Drake? Ne mogu reći da mi se baš sviđa. Ona je dobra žena. Izvršava svoje obveze prema susjedima i sve ostalo, ali to najviše treba njoj, mislim obveze prema susjedima ... jer ljudi, da

vam pravo kažem, baš ne vole one koji uvijek izvršavaju svoje obveze. Eto, objašnjavala mi je, na primjer, kako da uzgajam ruže, iako ja to i sam dobro znam. Stalno me je nagovarala da sadim nove vrste povrća. A meni je sasvim dobar kupus!

Poirot se nasmije. - Moram za poslom. Možete li mi reći gdje žive Nicholas Ransome i Desmond Holland? - upita na odlasku.

– Kad prođete crkvu, treća kuća s lijeve strane. Stanuju kod gospođe Brand i svaki dan idu u medchestersku tehničku školu. Sad su sigurno već kod kuće.

Pogledao je Poirota sa zanimanjem.

– U tom pravcu, dakle, razmišljate? Ima i drugih koji tako misle.

– Ne. Zasad još ništa ne zaključujem. Ali oni su također bili prisutni. To je sve.

Odlazeći ponovi u sebi, "Prisutni. Bili su među prisutnima.

Došao sam gotovo do kraja svojeg spiska."

15. poglavlje

Dva para očiju promatrala su Poirota s nelagodnošću.

– Ne znam što bismo vam još mogli reći. Već nas je policija ispitala, gospodine Poirot.

Poirot je pogledavao tren jednog, tren drugog dječaka. Oni sigurno ne bi pristali da ih se smatra dječacima. Svim silama su nastojali da djeluju odraslo. Slušajući ih zatvorenih očiju, čovjek bi pomislio da to razgovaraju odrasli ljudi. Nicholasu je bilo osamnaest, a Desmondu šesnaest godina.

– Raspitujem se za osobe koje su sudjelovale na jednom skupu da bih učinio uslugu svojoj prijateljici. Ne mislim na zabavu povodom dana Svih svetih, već na pripreme za tu zabavu. Vi ste obojica sudjelovali u tim pripremama, zar ne?

– Jesmo.

– Do sada sam - reče Poirot - razgovarao sa čistačicama, dopustili su mi da doznam službeno mišljenje policije, nalaz liječnika koji je prvi pregledao tijelo, razgovarao sam s jednom učiteljicom koja je bila na zabavi, onda s upraviteljicom škole s uciviljenom rodbinom... a čuo sam i veliki dio priča što o tom događaju kruže mjestom. Nego, rekli su mi da imate i mjesnu vješticu?

Oba mladića prasnuše u smijeh.

– Mislite na mamu Goodbody? Da, ona je došla na zabavu i odigrala ulogu vještice.

– A sad sam došao mlađoj generaciji - nastavi Poirot - koja dobro vidi i dobro čuje, kojoj je poznata moderna znanost i filozofija. Zanima me, veoma me zanima, vaše mišljenje o tom slučaju.

Osamnaest i šesnaest godina, pomisli Poirot, promatrajući mladiće koji su mu sjedili sučelice. Po mišljenju policije - mladići, po njegovu - dječaci, a po mišljenju novinara - maloljetnici. No nije važno kako ih zovete. Današnja generacija. Nijedan od njih, po njegovu sudu, nije glup.

Ali, naravno, njihovo obrazovanje nije bilo tako veliko kakvim ga je maločas prikazao Poirot. On im je tako polaskao da bi olakšao razgovor. Obojica su bili gosti na zabavi, a bili su i ranije u kući da bi pomogli gospođi Drake u pripremama.

Penjali su se na ljestve ukrašavajući kuću, postavljali velike žute tikve na vješto izabrana mjesta, bavili se pomalo i elektrikom da bi kuća bila za tu priliku posebno osvjetljena, jedan od njih postigao je sjajan uspjeh s portretima budućih muževa koje je, s pomoću fotomontaže, napravio upravo onakvima kakve su ih djevojčice zamišljale i priželjkivale. A bili su takvog uzrasta da su, po mišljenju inspektora Raglana i nekih drugih građana, prvi stavljani na listu sumnjivih. U posljednjih nekoliko godina veoma se povećao broj ubojstava što su ih počinile osobe njihove dobi. Poirot se u principu nije slagao s tim mišljenjem, ali, uostalom, sve je moguće, pa čak i to da je ubojstvo, počinjeno prije dvije ili tri godine, djelo dječaka, mladića, odnosno maloljetnika od četrnaest ili dvanaest godina. I novine su nedavno spominjale takve slučajeve.

Držeći sve ove mogućnosti na pameti, Poirot ih je privremeno "spremio iza zastora" i usredotočio se na stjecanje vlastitog suda o dvojici dječaka.

Sakrivajući se iza laskavih riječi i naglašanih manira stranca kako bi njegovu sugovornici prema njemu osjetili ugodno omalovažavanje, doduše prikrivano pristojnim ponašanjem, Poirot je zapravo na taj samo njemu svojstven način proučavao njihov izgled, njihovu odjeću, njihovo ponašanje, njihovo izražavanje, i tako dalje.

Obojica su se vrlo dobro ponašala. Nicholas, kojemu je bilo osamnaest godina, izgledao je dobro. Nosio je duboke zaliske, a u svom crnom odijelu djelovao je pomalo pogrebnički. No to očito nije

bila crnina zbog nedavne tragedije, već je ona otkrivala njegov ukus u odijevanju.

Mlađi, Desmond, imao je na sebi kaput od ružičasta baršuna, svijetlo sive hlače i košulju s volančićima. Po svemu se vidjelo da su obojica dosta novaca trošili na odjeću, koja, osim toga, nije bila domaće proizvodnje. Bilo je, također, jasno da račune nisu plaćali ni roditelji, ni staratelji, već oni sami.

Desmondovu je glavu krasila obilna i našušurena crvenkasta kosa.

– Rekli su mi da ste u kući Drake bili na dan zabave, i ujutro i popodne, i da ste pomagali u pripremama.

– Da, bili smo rano popodne - reče Nicholas.

– Što je bio vaš posao u tim pripremama? čuo sam od nekoliko ljudi što je sve učinjeno, ali njihove se izjave nisu u potpunosti slagale.

– Postavili smo, na primjer, žice i žarulje za veći dio osvjetljenja u kući.

– Penjali ste se na ljestve da biste nešto postavili visoko ili objesili? čuo sam - nastavi Poirot - da ste napravili neke dobre fotomontaže...

Desmond odmah posegne u džep i izvadi nekoliko fotografija.

– Najprije smo se ovako prurušili - reče. - I tako smo došli do likova budućih muževa za naše djevojčice. Sve su one jednake. Svaka hoće modernog mladića. Dobar izbor, zar ne?

Pruzi Poirotu nekoliko tipova mladića. Poirot je s velikim interesom promatrao fotografije. Na prvoj - mladić sa crvenom bradom, na drugoj – mladić s aureolom kose oko glave, na trećoj – mladić s kosom gotovo do koljena. Redali su se mladići s velikim zaliscima ili nekim drugim ukrasima muških lica.

– Svi su različiti. Nije loše, zar ne?

– Imali ste modele?

– Ne, sve smo to nas dvojica. Samo smo se malo prurušili i našminkali, a onda je Nick slikao mene a ja njega.

Uglavnom smo mijenjali frizure, motiv kose, kako smo to mi nazvali.

– Veoma inteligentno - reče Poirot.

– Nastojali smo dobiti malo nejasne fotografije, a ne oštre, tako da više djeluju kao fotografije nestvarnih ljudi...

Drugi je mladić dodao:

– Gospođa Drake bila je veoma zadovoljna s ovim fotografijama, čestitala nam je. Čak se i nasmijala! U kući smo se uglavnom bavili električarskim poslom. Namjestili smo dva reflektora kojima smo u određenom trenutku osvijetlili jedno od ovih lica pred platnom. Djevojčica s ogledalom u ruci vidjela je to lice u njemu. Svaka je, dakle, vidjela drugo lice.

– Jesu li one znale da ste to uvijek vas dvojica?

– Ne, ne, mislim da nisu znale, barem ne na zabavi. Znale su, doduše, da smo pomagali u kući, ali mislim da nas nisu prepoznale u zrcalima. Nisu za to, rekao bih, dosta pametne. Osim toga, nas dvojica veoma smo se brzo prurušavali i mijenjali lice, prvo ja, pa onda Nicholas.

Djevojčice su vriskale i cičale. Ludo zabavno!

– A što je s drugima koji su dolazili to popodne? Ne zanimaju me oni koji su bili na zabavi.

– Na zabavi ih je bilo oko trideset, čini mi se. A poslije podne bila je, dakako, gospođa Drake, gospođa Butler, jedna od učiteljica, mislim da se zove Whittaker, zatim gospođa Platterbut ili tako nekako, orguljaševa sestra ili supruga, onda asistentica doktora Fergusona, gospođica Lee. Imala je slobodno poslijepodne pa je došla malo

pomoći. I neka djeca također su htjela biti od koristi, ali im to nikako nije pošlo za rukom ...

Djevojčice su se samo cerekale i motale po kući.

– Da, da. A sjećate li se koje su djevojčice bile u kući?

– Obje Revnoldsove, naravno, jedna Jovce koju su kasnije ukokali i njezina starija sestra Ann. Strašna ženska. Jako je ambiciozna. Misli da je silno pametna. Potpuno sam siguran da će položiti sve ispite. A onaj mali, Leopold, taj je strašan - reče Desmond. - Podmukao je. Prisluškuje i priča tračeve, i to one opake... Zatim Beatrice Ardlev i Cathie Grant, koja je tupa kao noć ... Bilo je i nekoliko kućnih pomoćnica, mislim čistačica. Naravno, i ona gospođa spisateljica koja vas je dovela ovamo.

– Ni jedan muškarac?

– Navratio je vikar, ako na njega uopće treba obratiti pažnju. Dosta zgodan stari djedica. Zatim novi kapelan.

Muca kada je nervozan. Ne živi ovdje odavna. Mislim da su to svi, nikoga se više ne sjećam.

– Iz onoga što su mi dosad ispričali zaključio sam da je Jovce Revnolds izjavila kako je vidjela jedan zločin. Nešto u tom smislu.

– To uopće nisam čuo - odgovori Desmond. - To je rekla?!

– Tako kažu - doda Nicholas. - Ni ja nisam čuo. Vjerojatno u tom trenutku nisam bio u sobi. Gdje se nalazila kad je to rekla?

– U salonu.

– Jest. Većina je ljudi bila u salonu kada nisu nešto posebno radili. Nick i ja, dakako, najviše smo vremena proveli u pripremama igre zrcalima za djevojčice. Stavljali smo žice i ostalo. Kasnije smo pak bili na stubištu i montirali žarulje. U salon smo ušli jedanput-dvaput,

postavili tikve, koje su bile izdubljene da bi u njima moglo gorjeti svjetlo. Ali ništa nisam čuo dok smo bili unutra, zar ne, Nick?

– Ja nisam. - Onda nastavi sa zanimanjem:

– Je li Jovce zbilja rekla da je vidjela neki zločin? Prokleta zanimljivo, znate, ako je stvarno nešto vidjela.

– Zašto misliš da je to prokleta zanimljivo? – upita Desmond.

– Zato što je to dokaz za ESP, razumiješ li, ekstra senzorne percepcije. Izjavi da je vidjela zločin, a onda, za sat-dva i sama bude ubijena! Kao da je imala neku vrstu vizije. To čovjeka tjera na razmišljanje. Prema zadnjim pokusima izgleda da se to može spriječiti s pomoću elektrode ili nečeg sličnog što se stavi u vratnu žilu. Negdje sam o tome čitao.

– Na području ESP nije učinjen nikakav značajan napredak - protumači Nicholas, s malo prezira u glasu. - Ljudi sjede svaki u svojoj sobi, neki gledaju karte, neki riječi napisane u kvadratima i drugim geometrijskim oblicima. Nikad ne shvate pravu stvar, ili veoma rijetko.

– Čovjek mora biti veoma mlad da bi mu to uspjelo.

Maloljetnicima lakše polazi za rukom nego odraslima.

Hercule Poirot, kojega nije zanimala ta rasprava na visokom znanstvenom nivou, upadne:

– Sjećate li se možda da se za vrijeme vašeg boravka u kući dogodilo nešto što vam je upalo u oči kao zlokobno ili na bilo koji način važno? Nešto što drugi vjerojatno ne bi opazili, a vi jeste?

Nicholas i Desmond namrštili su se i s očajničkim naporom nastojali sjetiti nekog značajnog događaja sa zabave.

– Ne. Sve se svodilo na uređivanje kuće za...

- Imate li vi kakvu teoriju? Poirot je to pitanje uputio Nicholasu.
- Što, teoriju o tome tko je udesio Joyce?
- Da. Jeste li možda opazili nešto zbog čega bi na nekoga posumnjali, na čisto psihološkoj osnovi?
- Shvaćam što mislite. Ima nešto u tome.
- Whittaker, ako mene pitate - upadne Desmond u Nicholasovo mišljenje.
- Mislite na učiteljicu? - upita Poirot.
- Jest. Prava usidjelica, znate. Gladna seksa. A ništa drugo ne radi, nego predaje na školi okružena svim tim ženama. Sjećate se da je prije dvije-tri godine jedna učiteljica nađena zadavljena. Bila je malo nastrana, čujem.
- Lezbijka? - upita Nicholas glasom svjetskog čovjeka.
- Što se čudiš? Sjećaš li se Nore Ambrose, djevojke s kojom je stanovala? Nije bila loša mačka. Govorilo se da ima jednog ili dva prijatelja, pa je djevojka s kojom stanuje zbog toga pobjesnila. Netko je čak rekao da je ona neudata majka. Izbivala je dva semestra zbog neke bolesti, a onda se vratila. Doduše, u ovom gnijezdu ogovaranja svašta će izmisliti.
- Svakako, Elizabeth Whittaker je gotovo cijelo vrijeme bila u salonu. Ona je sigurno čula što je Joyce rekla.

Možda je tako dobila bubu u glavu što mislite?

- Čuj - reče Nicholas - pretpostavimo da je "Whittaker... što misliš, koliko bi ona mogla imati godina? Oko četrdeset? Na putu prema pedesetoj? žene postanu malo čudne u toj dobi.

Obojica pogledaju Poirota s izrazom zadovoljnih pasa koji su nanjušili važan trag.

– Siguran sam da to zna i gospođica Emlyn, ako je vaša pretpostavka točna. U toj školi nema mnogo stvari koje bi njoj izbjegle.

– A zar vam ona to ne bi rekla?

– Možda misli da mora biti lojalna i štititi je.

– Uopće ne vjerujem da bi ona tako postupila. Ako misli da je Elizabeth Whittaker šenula, onda... hoću reći, ima još mnogo djece u školi kojima bi se to isto moglo dogoditi.

– Što mislite o kapelanu? - upita Desmond optimistički. - On bi također mogao biti pomalo ćaknut. Znae već, prvi grijeh i tako dalje, pa onda ona voda i jabuke i cijela atmosfera. Slušajte, imam ideju. Pretpostavimo da je on malo nastran. Ne živi ovdje dugo. Nitko o njemu ne zna mnogo. Možda ga je ognjeni zmaj inspirirao. Vatra pakla.

Svi oni plameni jezici koji su se dizali u vis. Možda je zgrabio Joyce i rekao joj: "Pođi sa mnom da ti nešto pokažem", odveo je u sobu s vjedrom i jabukama, rekao: "Klekni, pa ću poglavlje te krstiti", onda joj gurnuo glavu u vodu.

16. poglavlje

– Shvaćate? Sve se slaže. Adam i Eva, jabuke, paklena vatra, ognjeni zmaj i krštenje koje oslobađa od grijeha.

– Možda joj se prije toga čak i ponudio - reče Nicholas, s puno nade u glasu. - Mislim da u svemu moramo tražiti seksualnu pozadinu.

Obojica su zadovoljnih lica promatrala Poirota.

– Zbilja ste mi dali dosta materijala za razmišljanje ...

Hercule Poirot je sa zanimanjem promatrao lice gospođe Goodbody. Zaista je savršeno odgovaralo modelu vještice, činjenica da je gospođa Goodbody istodobno bila izvanredno umiljata osoba nije kvarila iluziju. Rado je i mnogo govorila.

– Jest, bila sam gore, u kući, naravno. Svugdje po kućama igram vješticu. Prošle godine vikar me pohvalio za moju ulogu u jednoj crkvenoj predstavi i obećao da će mi kupiti nov šiljasti šešir. Znae, vještčin se šešir izliže kao svaki drugi. Da, da, bila sam ondje. Ja pišem i stihove, znate, stihove koji se odnose na djevojčice, pa upotrebljavam njihovo ime, razumijete? Jednu pjesmicu napišem za Beatrice, drugu za Ann, i tako redom. Dajem ih onome tko glumi duha, da tu pjesmicu pročita djevojčici kad u zrcalu vidi lice svog budućeg muza. Umirem od smijeha kad se samo sjetim kako su se Nicholas i Desmond prurušili.

Puna im lica dlaka, a onda jedan drugoga fotografiraju. A tek kako su obučeni! Vidjela sam mladog gospodina Desmonda neki dan. Ne možete ni zamisliti što je imao na sebi!

Ruzičasti kaputić i sive hlače! A djevojke polude. One se danas bave jedino time da sve više i više zadizu svoje suknje. Nije to ni tako praktično jer onda moraju više toga oblačiti ispod. Mislim na te razne trikoe i hulahop čarape... U mojoj mladosti nosile su ih samo

djevojke iz kazališta. A danas djevojke na to troše sav svoj novac. A mladići, bože oslobodi, izgledaju kao paunovi ili rajske ptice. I ja volim boje. Uvijek sam mislila kako je zgodno bilo u ono davno vrijeme, što se vidi na slikama, kad su svi bili s čipkama, uvoj cima i velikim šeširima. Djevojke su imale u što gledati. A tek prsluci i trikoi!... U to doba djevojke su mislile samo, kao se meni čini, na one suknje s balonima, kasnije su ih, mislim, nazvali krinolinama.

Imale su i mnogo volana oko vrata. Moja baka mi je pričala da su njezine mlade gospođice - znate, ona je bila u službi u jednoj dobroj viktorijanskoj obitelji - njezine mlade dame - mislim da je to bilo čak prije vladavine kraljice Viktorije, u doba kralja kruškolike glave koga su zvali Ludi Billy, Williama četvrtog, zar ne? - No, pa te mlade dame moje bake nosile su haljine od muslina, veoma dugačke, do gležanja, veoma čedne. Ali one su ih namakale u vodu, tako da se tkanina priljepila uz tijelo i vidjelo se sve što se imalo vidjeti. Hodale su okolo kao skromne djevojke, a zapravo su izazivale gospodu. - Posudila sam gospođi Drake moju kristalnu kuglu, za zabavu. Dobila sam je jednom na tomboli. Sada visi tamo kraj dimnjaka, vidite? Lijepa tamnoplava boja. Inače je držim iznad vrata.

– Proričete li sudbinu?

– To ne smijem priznati, zar ne? - nasmija se. - Policija to ne voli. Ali njih zapravo uopće ne smeta proricanje sudbine. U mjestu kao što je naše čovjek obično zna tko s kim hoda, pa to olakšava posao.

– Možete li pogledati u vašu kristalnu kuglu i vidjeti tko je ubio djevojčicu Joyce?

– Pobrkali ste stvari - reče gospođa Goodbody. - To je kugla u koju se gleda da bi se vidjele obične stvari. To nije magična kugla. Kad bih vam rekla svoje mišljenje o tome tko je ubio Joyce, ne bi vam se svidjelo. Rekli biste da je protuprirodno, to biste rekli, Ali danas se događaju mnoge protuprirodne stvari.

– Tu imate pravo.

– Ovo je, sve u svemu, dobro mjesto. Ljudi su pristojni, većina, ali kud god ideš - đavo ima svoje prste. Zato i postoji.

– Mislite na crnu magiju?

– Ne, ne mislim na to. - Gospođa Goodbody bila je puna prezira. - To je za one osobe, koje se vole obući u čudnu odjeću i varati ljude. I seks miješaju u to. Mislim na one koje je đavo dotakao svojom rukom. Oni su se takvi rodili.

To su sinovi Lucifera. Rodili su se takvi. Ne boje se ubijanja. Zanima ih samo njihova korist. Ako nešto žele, žele. I nemaju skrupula da to postignu. Lijepi su kao anđeli. Jednom sam poznavala takvu djevojčicu. Imala je sedam godina. Ubila je svog malog brata i sestru. Bili su dvojci, imali su oko pet-šest mjeseci. Ugušila ih je u njihovim kolicima.

– To se dogodilo ovdje, u Woodleigh Commonu?

– Ne, ne nije se dogodilo u Woodleigh Commonu. Ako se još točno sjećam, to sam čula u Yorkshireu. Odvratna stvar. Krasna mala djevojčica. Mogli ste joj pričvrstiti krila, staviti je na podij i pjevati božične pjesme: izgledala je kao anđelak. Ali nije to bila. Shvaćate što mislim. Barem znate koliko zloće ima u svijetu.

– Na zalost - reče Poirot. - Imate pravo, znam i predobro.

Ako je Joyce zaista vidjela neki zločin...

– Tko to kaže? - upita gospođa Goodbody.

– Ona je to rekla.

– Baš nikakav razlog da se u to vjeruje... Oduvijek je bila mala lažljivica. - Oštro ga pogleda: - To nećete povjerovati, zar ne?

– Hoću - reče Poirot. - Previše me ljudi u to uvjeravalo pa ne mogu i dalje sumnjati.

– Čudne se stvari gomilaju u jednoj obitelji - reče gospođa Goodbody. - Uzmite, na primjer, obitelj Reynolds. Prvo gospodin Reynolds: bavi se nekretninama. Nikad nije imao naročitog uspjeha. A gospođa Reynolds je stalno zabrinuta i uzbuđena. Ni jedno od njihove djece nije na svoje roditelje. Ann je, na primjer, pametna. Dobro uči i dobro će napredovati. Ići će i u koledz. Uopće me ne bi čudilo kad bi postala učiteljica. Ona je veoma zadovoljna sama sa sobom. Tako je samozadovoljna da se nitko ne želi s njom družiti. Dječaci na nju nikad ne pogledaju dvaput. Zatim Joyce. Nije bila pametna kao Ann, niti kao njezin brat Leopold, ali je uvijek htjela biti.

Stalno je željela znati više od drugih, biti bolja od njih i zato je bila u stanju svašta reći, samo da na sebe svrati pažnju. Gotovo bi se moglo reći da ni jedna riječ koju je izgovorila nije bila istina: od deset puta, devet puta je lagala.

– A dječak?

– Leopold? Njemu je devet ili deset godina, mislim. Dosta je pametan za svoje godine. I spretan. Hoće studirati fiziku. Dobro mu ide matematika. U školi su bili iznenađeni. Mogao bi postati učenjak. Ali ako mene pitate, on će se kao učenjak baviti gadnim stvarima, na primjer, atomskom bombom! On će biti jedan od onih pametnih, koji cijeli život studira da bi izmislio nešto što će uništiti pola kugle zamaljske i sve jadne ljude. Morate se čuvati Leopolda. On prisluškuje i ucjenjuje ljude. Doznaje sve njihove tajne, što mislite, odakle mu sav onaj džeparac?

Sigurno ne od mame ili tate. Oni sebi ne mogu priuštiti da mu toliko daju. On uvijek ima mnogo novaca, drži ga u ladici ispod čarapa. Stalno nešto kupuje. Dosta skupe stvari. Odakle mu sav taj novac, htjela bih znati? Doznaje tajne drugih ljudi, a onda ih natjera da mu plaće za šutnju.

Zaustavi se da bi došla do daha.

– Žao mi je, ali mislim da vam ni u čemu ne mogu pomoći.

– Već ste mi pomogli, i to mnogo - reče Poirot. - A što se dogodilo s onom strankinjom o kojoj govore da je pobjegla?

– Nije daleko stigla, po mom mišljenju. Trajla lila lala, mačkica u zdenac pala. Uostalom, tako mislim oduvijek.

17. poglavlje

– Oprostite, gospođo, mogu li s vama porazgovarati?

Gospođa Oliver stajala je na trijemu kuće svoje prijateljice i gledala hoće li se odnekud pojaviti Hercule Poirot. On je telefonirao da će u to vrijeme doći... Naglo se okrenu.

Pred njom je stajala uredno obučena žena srednjih godina, zbunjeno vrteći rukama na kojima je imala čiste končane rukavice.

– Da? - odgovori gospođa Oliver upitnim tonom.

– Oprostite, gospođo, što vam smetam, ali, pomislila sam, gospođo ...

Gospođa Oliver je slušala ali ništa nije učinila da bi olakšala i potakla razgovor. Pitala se zašto je ta žena toliko zabrinuta.

– Je li točno da ste vi ta gospođa koja piše knjige? Priče o ubojstvima, zločinima i sličnim stvarima?

– Da - odgovori gospođa Oliver - ja sam ta.

Sada je postala radoznala. Hoće li ta žena poslije ovog uvoda zatražiti autogram ili čak potpisanu sliku? Nikad se ne zna. Čovjeku se u životu događaju najčudnije stvari.

– Pomislila sam da ste vi prava osoba koja će mi znati reći...

– Bit će najbolje da sjednete - reče gospođa Oliver.

Shvatila je da će toj ženi (udata je, zaključila po vjenčanom prstenu na ruci) biti potrebno dosta vremena dok ne prijeđe na stvar, žena sjedne i nastavi vrtjeti rukama.

– Zbog nečega ste zabrinuti? - upita gospođa Oliver trudeći se da joj pomogne.

– Da. Htjela bih vaš savjet. Da, istina je, zabrinuta sam zbog jednog slučaja što se dogodio prije dosta vremena.

Nije me to onda zabrinjavalo. Ali znate kako je, čovjek promisli i onda poželi da s nekim porazgovara o tome.

– Shvaćam - reče gospođa Oliver nadajući se da će joj uliti povjerenje.

– Ako čovjek shvati što se ovdje nedavno dogodilo, onda mora pomisliti da čovjek nikad ne zna, je li?

– Mislite li...?

– Mislim na ono što se dogodilo na zabavi, na onoj zabavi za dan Svih svetih. To dokazuje da ovdje ima ljudi kojima ne možeš vjerovati, je li tako? Osim toga, dokazuje vam da ono što se prije toga dogodilo nije baš onakvo kakvim se tada činilo. To jest, možda nije sve onako kako sam mislila da jest, ako shvaćate što želim reći.

– Da? - upita gospođa Oliver s još više radoznalosti u glasu. Nisam sigurna da sam zapamtila vaše ime.

– Leaman, gospođa Leaman. Ja čistim po kućama još od smrti muza, a on je umro prije pet godina. Radila sam kod gospođe Llewelin-Smythe, one gospođe koja je živjela u Quarry Houseu prije nego su se doselili pukovnik Weston i njegova žena. Ne znam jeste li je poznavali.

– Nisam - odgovori gospođa Oliver. - Nisam je nikad vidjela. Ja sam prvi put u Woodleigh Commonu.

– A tako. Pa i da ste bili ovdje, možda biste veoma malo čuli o tome što se u to vrijeme događao i govorilo u povodu toga.

– Već sam nešto o tome čula otkako sam ovdje - reče gospođa Oliver.

– Znae, ja ništa ne znam o zakonima pa sam uvijek uzbuđena i zbunjena kad je o njima riječ. Pravici bi to, mislim, zapetljali, a ja ne bih zbog toga rado išla na policiju. Uostalom, i nije slučaj za policiju kad se radi o pravnoj stvari, zar ne?

– Možda nije - oprezno odgovori gospođa Oliver.

– Možda ste čuli što se u ono vrijeme govorilo o oporuci, zapravo o ...

– Ankesu? - pomogne joj gospođa Oliver.

– Da, da, to sam mislila. Gospođa Llewellyn-Smythe napravila je takav... aneks, kojim je sav svoj novac ostavila onoj strankinji koja se za nju brinula. To je bilo veliko iznenađenje, znate, jer ona je ovdje imala rođake i došla je ovamo živjeti samo da bi bila blizu njih. Bila im je veoma odana, osobito gospođi Drake. Zato se taj aneks ljudima učinio čudnim. A onda su i pravnici počeli svašta pričati. Rekli su da gospođa Llewellyn-Smythe uopće nije napisala taj papir. Kad su vidjeli da je sav novac ostavljen strankinji, rekli su da je to napisala ona sama, da će stvar dati na sud. A gospođa Drake je trebala oporuku razvrgnuti.

– Opovrgnuti. Da, pravnici su namjeravali osporiti oporuku. Mislim da sam nešto čula o tome - reče gospođa Oliver. - A vi također znate nešto o tome? - hrabrila je gospođa Oliver svoju sugovornicu.

– Nisam ništa loše mislila - reče gospođa Leaman.

Gospođa Oliver opazi u njenu glasu plačljiv prizvuk, a iz iskustva je vrlo dobro znala što to znači.

Gospođa Leaman je sigurno žena u koju ne možeš imati potpuno povjerenje, pomisli. Vjerojatno uhodari i prisluškuje na vratima.

– Ništa tada nisam rekla - nastavi gospođa Leaman - jer nisam bila sasvim sigurna. Sad mi se to čini čudnim pa sam odlučila sve priznati gospođi poput vas koja zna što je što. A ja bih htjela znati istinu. Radila sam za gospođu Llewellyn-Smythe netko vrijeme, pa bih htjela znati što se zapravo dogodilo.

– Svakako - reče gospođa Oliver.

– Nisam mislila da sam učinila nešto loše. Ja bih odmah priznala da jesam. Ali vidite, nisam mislila da sam pogriješila, barem ne u ono vrijeme.

– Dobro. Sigurna sam da ću vas potpuno shvatiti - reče gospođa Oliver - samo nastavite. Govorili ste o aneksu oporuke.

– Da. Eto, jednog dana gospođa Llewellyn-Smythe sve nas je pozvala u svoju sobu. Nije se dobro osjećala. Bili smo ja i Jim, mladić koji je pomagao u vrtu i donosio u kuću drva i ugljen. Ušli smo svi u sobu, a ona je sjedila za stolom, s papirima pred sobom. Tada se obrati toj strankinji ... svi smo je zvali gospođica Olga... i reče joj: 'Ti sada iziđi, dušo, jer ne smiješ imati veze s ovim.' U tom smislu. Tako je gospođica Olga izišla, a gospođa Llewellyn-Smythe reče nam da dođemo bliže i objasni nam: 'Ovo je moja oporuka.' Preko gornjeg dijela stavila je bugačicu, ali donji dio mogao se jasno pročitati. Rekla je: 'Hoću nešto napisati na ovom papiru i želim da vas dvoje budete svjedoci da sam to ja napisala i potpisala. I onda je pisala na tom komadu papira. Uvijek je upotrebljavala pera koja su grebla. Nije htjela drugu vrstu pera. Napisala je dva-tri rijetka i potpisala se, a onda reče meni: 'Evo, gospođo Leaman, ovdje napišite svoju adresu.' Zatim reče Jimu: 'I ti ovdje dolje napiši svoju adresu. Tako. Sad je dobro. Vidjeli ste da sam to ja napisala, vidjeli ste da sam se potpisala i napisali ste svoja imena kao dokaz da je tako.' Onda nastavi: 'Hvala vam lijepa, to je sve.' Zatim smo izišli iz sobe. U ono vrijeme nisam više na to mislila, iako sam se malo začudila. A onda sam nešto vidjela kada sam okrenula glavu, prije nego što ću izići. Znae, vrata se nisu dobro zatvarala, moralo ih se malo povući. Dok sam to namjeravala učiniti... nisam znate namjerno gledala, shvaćate li što hoću reći...

– Shvaćam što hoćete reći - reče gospođa Oliver neodređenim glasom.

– I tako sam vidjela gospođu Llewellyn-Smythe kako se diže sa stolice, znate, ona je imala kostobolju pa se ponekad teško kretala, i prilazi polici s knjigama. Uzela je jednu knjigu i u nju stavila papir što smo ga upravo potpisali, prvo u omotnicu, pa u knjigu. Bila je to jedna velika knjiga, s donje police. Zatim je knjigu stavila natrag na njezino mjesto. Nisam kasnije više o tome razmišljala.

Zaista nisam. Ali kad je nastala sva ta guzva oko oporuke, eto, činilo mi se, dakako ... - Tu se zaustavi.

Gospođu Oliver je opet poslužila njezina izvanredna intuicija.

– Niste valjda tako dugo čekali...

– Dobro. Reći ću vam istinu. Hoću. Priznajem da sam bila radoznala. Konačno, čovjek želi saznati što je potpisao.

Mislim da je to u ljudskoj prirodi.

– Da, to je u ljudskoj prirodi - slozi se gospođa Oliver.

Pomisli da je radoznalost glavna osobina ljudske prirode gospođe Leaman.

– I tako, eto priznajem, drugi dan, kad je gospođa Llewellyn-Smythe otišla u Medchester a je pospremala njezinu spavaću sobu, - bio je to zapravo spavaći salon jer se ona morala mnogo odmarati - pomislila sam, zaboga ako sam nešto potpisala, moram znati što sam potpisala. Ionako nam kod podizanja kredita uvijek govore da pročitamo sitno tiskane upute.

– U ovom slučaju rukom pisani tekst - reče gospođa Oliver.

– Pa sam tako pomislila, nema nikakva zla u tome, nije to kao kad bih nešto uzela, naime, potpisala sam se na tom papiru, pa sam normalno mislila da imam pravo znati što sam potpisala. Tako sam

pogledala na policu. Svakako se morala pobrisati prašina. I našla sam knjigu. Bila je na najdonjoj polici. Stara knjiga, kao knjige iz vremena kraljice Viktorije. Našla sam i omotnicu s presavijenim papirom. Naslov knjige bio je "Knjiga odgovara na svatko pitanje". A to mi se nekako činilo da ima veze, shvaćate li?

– Naravno - reče gospođa Oliver. - I doista je imalo veze.

Tako ste, dakle, izvadili papir i pročitali ga?

– Tako je, gospođo. Jesam li učinila nešto loše ili nisam, to ne znam. Ali učinila sam. Bio je to stvarno pravni dokument kao što sam i mislila. Na zadnjoj stranici bio je onaj tekst što ga je jučer ujutro napisala. Vidjelo se da je novi rukopis i drugo, škripavo pero. Moglo se ipak lako čitati, iako je gospođa imala dosta nečitak rukopis.

– I što je pisalo? - upita gospođa Oliver, koja je sada već bila isto toliko radoznala koliko i gospođa Leaman prije nego je pročitala oporuku.

– Pa, pisalo je nešto o aneksu - naravno da se sada ne mogu točno sjetiti svega - i da, osim poklona spomenutih ranije u oporuci, sav svoj imetak ostavlja Olgi, ne znam više točno njeno prezime.

Počimalo je sa S, možda Smirnoff ili Seminoff... i to iz zahvalnosti zbog njezine velike dobrote i brige za nju za vrijeme njezine bolesti. Tako je napisala i potpisala, a potpisali smo i ja i Jim. Poslije sam kuvertu stavila natrag u knjigu jer nisam htjela da gospođa Llewellyn-Smythe opazi da sam kopala po njezinim stvarima. - No eto, rekla sam sama sebi, to je iznenađenje, zamisli tu strankinju koja dobiva sav novac, jer svi smo znali da je gospođa Llewellyn-Smythe veoma bogata. Njezin je suprug bio u brodogradnji i ostavio joj je veliko bogatstvo. Pomislila sam: u redu, neki ljudi zbilja imaju sreću. Nisam, znate, osobito voljela tu Olgu. Ponekad je bila oštra, imala je lošu narav. Ali prema staroj gospođi, moram priznati, bila je uvijek jako pazljiva i uljudna. Pri tom se, izgleda, zapravo brinula za sebe i na kraju sve postigla. Pomislila sam: baš fino, sve je ostavila toj djevojci, a svojoj obitelji ništa. Onda mi je palo na pamet da se

možda s njima porječkala i da će to proći pa će rasparati taj papir i napisati drugu oporuku ili aneks, kako vi to zovete. Ali tada je u aneksu stajalo to, pa sam ga ja pospremila i nakon toga zaboravila. - No kad je izbio skandal s oporukom, kad se pričalo o tome da je krivotvorena, da gospođa Llewellyn-Smythe to nikako nije mogla sama napisati - jer govorili su, znate, da to ona nije sama napisala, nego netko drugi...

– Da, shvaćam - reče gospođa Oliver. - I što ste učinili?

– Ništa nisam učinila. Sada me to zabrinjava. Nisam odmah shvatila u čemu je stvar. A kad sam o svemu razmislila, nisam točno znala što moram po dužnosti činiti. Zapravo sam mislila da su to sve same priče jer su odvjetnici bili protiv strankinje, jer oni su uvijek protiv stranaca, kao što znate. Ni ja, priznajem, baš ne volim strance. Ali, eto, tako je to bilo, a mlada dama se okolo šepirila, pravila važna i bila jako zadovoljna sama sobom.

Mislila sam da je sve to u rukama pravnika, da će oni pokazati da ona nema pravo na taj novac jer nije u srodstvu sa starom gospođom. I tako će sve biti u redu. Na neki način i bilo je u redu, jer, znate, odustali su od sudskog procesa. Nije niti došla na sud, a kao što svi znaju, gospođica Olga je pobjegla. Pobjegla je natrag na Kontinent, u zemlju iz koje je došla. Tako da je ipak, čini se, u vezi s njom bio neki hokus-pokus. Možda je prijetila staroj gospođi i prisilila je da joj prepíše sav novac? Nikad se ne zna, zar ne? Jedan od mojih nećaka, koji će postati liječnik, kaže da se izvanredne stvari mogu postići s pomoću hipnoze. Možda je ona hipnotizirala staru gospođu.

– Kada je to bilo?

– Gospođa Llewellyn-Smithe je mrtva ... čekajte, ima tome gotovo dvije godine.

– I cijelo vrijeme to vas nije zabrinjavalo?

– Ne, nije me zabrinjavalo, barem ne tada. Jer, shvaćate, nisam znala da je to važno. Sve se činilo u redu, nitko nije spominjao da je gospođica Olga pobjegla s novcem, pa se tako nisam htjela nepotrebno miješati.

– A sada mislite drugačije?

– Da. Ta gadna smrt, to dijete komu su glavu gurnuli i vedro s vodom i jabukama, koje je govorilo o zločinu tvrdeći da je nešto vidjelo, da nešto zna o nekom ubojstvu... Pa mi je palo na pamet, možda je gospođica Olga ubila staru gospođu znajući da joj pripada sav taj novac, a onda dala petama vjetra kad je čula da je došlo do gužve, da su se umiješali odvjetnici i policija... Tada sam pomislila, možda bih morala nekome reći, pa sam se sjetila da ste vi gospođa koja možda ima veze s pravnicima, a možda i s policijom pa ćete im vi lakše objasniti da sam ja samo brisala prašinu na polici za knjige, da se taj papir tamo nalazio u knjizi, da sam ga ja stavila natrag tamo gdje sam ga i našla; niti sam ga sakrila, niti uzela, niti bilo što slično.

– Ali vidjeli ste što se tom prilikom dogodilo? Vidjeli ste da je gospođa Llewellyn-Smythe napisala dodatak svojoj oporuci; vidjeli ste da se potpisala, a i vas dvoje ste, onaj Jim i vi, napisali ispod toga svoja imena. Zar nije tako?

– Tako je.

– Prema tome, ako ste vas dvoje vidjeli da se gospođa Llewellyn-Smythe potpisala, onda potpis na aneksu nikako nije mogao biti krivotvoren. Zar ne? Jer vi ste je sami vidjeli kako se potpisala?

– Da, ja sam je sama vidjela kako se potpisala, i to što govorim čista je istina. I Jim bi to potvrdio, da nije otišao u Australiju. Otišao je prije godinu dana. Ne znam gdje je sada; ne znam ni njegovu adresu. On ionako nije rodom odavde.

– I što sada hoćete da ja učinim?

– Pa, eto htjela bih da mi kažete moram li negdje nešto reći ili učiniti. Nitko me ništa nije pitao, znate. Nikad me nitko nije ništa pitao o toj oporuci i aneksu.

– Zovete se Leaman, zar ne? A kako vam je ime?

– Harriet.

– Harriet Leaman. A Jim, kako je njemu prezime?

– Bože, kako se zvao? Jenkins. Jest, tako je. Jenkins.

James Jenkins. Bila bih vam veoma zahvalna kad biste mi pomogli. Jer, vidite, zabrinuta sam. Ta nesreća ... ako je gospođica Olga to učinila, naime ubila gospođu Llewellyn-Smythe, pa ako je to mala Joyce vidjela... A gospođica Olga se ponašala kao netko tko likuje, mislim u vezi s pravnicima i oko toga da će dobiti toliku gomilu novaca. Sve se promijenilo kad je došla policija i počela postavljati pitanja. Naglo je nestala. Mene nitko nije ništa pitao. Ali sada mi ne ide iz glave pomisao da sam možda ipak trebala nešto reći.

– Mislim - reče gospođa Oliver - da ćete cijelu tu priču morati nekom ispričati, nekome tko je zastupao interese gospođe Llewellyn-Smythe. Dobar će pravnik sigurno shvatiti vaše stajalište i vaše razloge.

– I ja vjerujem, samo ako im vi to objasnite, budući da ste gospođa koja zna što je što, kako je do toga došlo, kako ja nikad i nikako nisam imala namjeru učiniti nešto nepošteno. Mislim, sve što sam učinila ...

– Sve što ste učinili jest to da ništa niste rekli - reče gospođa Oliver. To je posve razumno objašnjenje.

– Pa ako biste mogli to umjesto mene objasniti i reći koju riječ za mene, bila bih vam veoma zahvalna.

– Učinit ću sve što mogu - uvjeri je gospođa Oliver.

Njezin pogled odluta prema vrtu gdje ugleda jedan skladan lik kako se penje puteljkom.

– Pa, hvala vam. Rekli su mi da ste veoma fina gospođa.

Veoma sam vam zahvalna.

Ona ustane, navuče svoje pamučne rukavice, koje je u međuvremenu bila zbog zbunjenosti skinula, malo se nakloni i odmaršira. Gospođa Oliver pričekava da se pojavi Poirot.

– Dođite ovamo i sjednite - reče mu. - što vam je? Nešto vas je uznemirilo?

– Strašno me bole noge - odgovori Hercule Poirot.

– To je zbog tih vaših odvratnih, uskih lakiranih cipela - naljutila se gospođa Oliver. - Sjednite. Recite mi najprije zbog čega ste došli ovamo, a zatim ću ja vama ispričati nešto što će vas iznenaditi!

18. poglavlje

Poirot sjedne, ispruži noge i reče:

– Ah, to je već bolje.

– Svucite cipele - reče gospođa Oliver - i odmorite noge.

– Ne, ne, to nikako ne bih mogao učiniti. - Prenerazila ga je i sama pomisao na takvo ponašanje.

– Pa mi smo već stari prijatelji - primjeti gospođa Oliver - a ni Judithu ne bi smetalo, kad bi slučajno došla.

Oprostite što ću vam to reći, ali na ladanju ne biste smjeli nositi lakirane cipele. Zašto ne nabavite nešto mekano, na primjer, od antilopa ili onakve kakve sada nose svi mladići koji žele izgledati kao hipiji? Znaite, one cipele što se samo navuku i nikad ih ne morate čistiti. One se, čini se, čiste same od sebe. Jedan od izuma koji nam olakšavaju život...

– Ne bi me to zanimalo - oštro odgovori Poirot - zaista ne.

– Nevolja je u tome što vi - reče gospođa Oliver odmatajući na stolu neku očito tek kupljenu stvar - svakako želite biti elegantni. Gala. Više pazite na svoju odjeću, na svoje brkove i na svoj izgled negoli na svoju udobnost. A udobnost je divna stvar. Kad jednom prijeđete, recimo, pedesetu, udobnost je jedina stvar koja bi vas trebala zanimati.

– Madame, chere madame, nisam siguran da se s vama slažem.

– Bilo bi vam bolje da se složite - reče gospođa Oliver - jer ćete inače veoma patiti, iz godine u godinu sve više i više.

Gospođa Oliver iz razmotanog papira izvadi šarenu kutiju.

Skinuvši poklopac, uze malo onoga što je bilo unutra i prinese ustima. Zatim poliže prste, obriše ih rupčićem i dosta nerazgovijetno promrmlja:

– Lijepi se.

– Ne jedete više jabuke? Do sada sam vas uvijek viđao s velikom vrećicom jabuka u ruci. Ponekad ste ih samo jeli, a ponekad bi vrećica pukla, jabuke popadale i otkotrljale se cestom ...

– Rekla sam vam da ne želim više nikada vidjeti ni jednu jabuku. Ne. Mrzim jabuke! Možda ću se jednog dana osloboditi ovog osjećaja i opet ih početi jesti, ali sada - ne mogu, zbog onoga na što me podsjećaju.

– A što sada jedete? - Poirot uze u ruku šarenu kutiju. Na poklopcu je bila naslikana jedna palma. Tunis dates. - A, datulje!

– Tako je - reče gospođa Oliver - datulje. Ona uzme još jednu datulju, izvadi košticu, baci je daleko u grmlje, a plod stavi u usta i počne polako žvakati.

– Datulje! - usklikne Poirot. - Kako je to čudno!

– Što je čudno u tome da netko jede datulje? Pa ljudi jedu datulje!

– Ne, ne, nisam mislio da je čudno što jedete datulje, već je čudno što ste mi upravo u ovom trenutku tako jednostavno rekli datulje.

– Zašto?

– Jer me riječ datulje podsjetila na riječ datumi. Vi mi uvijek i ponovno pokazujete put, chemin, kojim moram ići, kojim sam već davno trebao krenuti. Vi mi pokazujete pravac. Datulje! Datumi! Sve do ovog trenutka nisam ni pomislio koliko su datumi važna stvar.

– Ne vidim da datumi imaju bilo kakve veze s onim što se ovdje dogodilo, ne vidim nikakav vremenski faktor. Ta slučaj se dogodio tek prije pet dana!

– Prije četiri dana. Da, točno je što kažete, potpuno točno.

Ali nikad ne smijete zaboraviti da u svemu što se sada zbiva uvijek ima i dijelić prošlosti. Jedan dio sadašnjosti postojao je jučer ili prošlog mjeseca ili prošle godine.

Sadašnjost gotovo uvijek ima korijen u prošlosti. Prije godinu, dvije, možda i tri, dogodilo se ubojstvo. Jedna je djevojčica to ubojstvo vidjela. Zato što je jednog, sada već davno prošlog, dana vidjela ubojstvo, ta je djevojčica prije četiri dana morala umrijeti. Zar nije tako?

– Jest. Tako je. Meni se barem čini da je tako. A možda i nije! Možda se radi o mentalno poremećenoj osobi, osobi kojoj se jednostavno sviđa ubijati ljude, koja se, recimo, voli igrati s vodom tako da u nju zagnjuri nečiju glavu i netko je vrijeme drži unutra. Možda je takav mentalno poremećeni delikvent pomislio: 'Idem se i ja malo pozabaviti na toj zabavi.'

– To vas uvjerenje, madame, nije ponukalo da potražite moju pomoć.

– Ne, nije - odgovori gospođa Oliver. - Istina je. Nešto mi se u cijeloj stvari nije svidjelo, ni danas mi se ne sviđa.

– Slažem se s vama. Mislim da ste potpuno u pravu. Ako se čovjeku nešto ne sviđa, mora doznati zašto. Zato se ja trudim, iako se to možda odmah ne vidi, da doznam zašto mi se tu nešto ne sviđa.

– Trudite se tako da šćete naokolo, razgovarate s ljudima, da biste doznali jesu li simpatični ili nisu, i da im postavljate nekoliko pitanja?

– Upravo tako.

– Pa što ste doznali?

– Činjenice - reče Poirot - koje u pravo vrijeme treba staviti na njihovo pravo mjesto, uz pomoć datuma.

– I to je sve? Ili ste još nešto doznali?

– Ustanovio sam da nitko ne vjeruje u istinitost izjave Joyce Revnolds.

– U to da je vidjela kako je netko počinio ubojstvo? Ali ja sam je sama čula.

– Da, ona je to rekla, ali nitko ne vjeruje da je to istina.

Prema tome, postoji vjerojatnost da nije govorila istinu, da uopće nije vidjela ni ubojstvo, ni nešto slično.

– Čini mi se da s tim činjenicama što ste ih doznali vaše istraživanje uopće ne napreduje, čak ne ostaje na istom mjestu; naprotiv, vi s njima nazadujete!

– Stvari se moraju slagati, znate. Uzmite, na primjer, krivotvorina, činjenicu da imamo krivotvorina. Svi govore da je djevojka koja je radila kod gospođe Llewellyn-Smythe postala toj staroj, bogatoj udovici tako draga da je ona napisala oporuku, točnije rečeno dodatak oporuci kojim sav svoj novac ostavlja toj djevojci. Pitanje je sada tko je falsificirao oporuku - djevojka ili netko drugi?

– Tko bi drugi mogao falsificirati oporuku?

– U mjestu je u ono vrijeme živio još jedan stranac. On je već ranije bio optužen za krivotvorina, ali je dobro prošao jer je imao olakotne okolnosti. A osim toga, bio je to njegov prvi prekršaj.

– Opet netko novo lice? Ili netko za koga sam već čula?

– Ne poznate ga. Mrtav je.

– Zbilja? A kad je umro?

– Prije dvije godine, otprilike. Za sada još ne znam točan datum, ali ću ga morati doznati, zato što se on bavio falsifikatima i živio ovdje. Onda ga je, jednog dana, netko probio nožem ... zbog ženske ljubomore i nekih drugih osjećaja. Imam dojam, znate, da bi se čitav niz odvojenih zbivanja mogao dovesti u međusobnu vezu, mnogo

veću no što je dosad nekome palo na pamet. Ne svih, vjerojatno ne svih, ali nekoliko njih sigurno.

– Zvuči zanimljivo - reče gospođa Oliver - ali ne shvaćam...

– Za sada ni ja ne shvaćam - reče Poirot. - Pretpostavljam jedino da će mi pomoći datumi, datumi nekih događaja; na primjer, kada su se i gdje neki ljudi nalazili, što im se dogodilo i što su radili. Svi misle da je ona strankinja falsificirala oporuku i vrlo vjerojatno - reče Poirot - ljudi imaju pravo. Ona je, naime, jedina od toga imala koristi, zar ne? čekajte, čekajte...

– Što da čekam? - upita gospođa Oliver.

– Misao koja mi je upravo sinula u glavi - reče Poirot.

Gospođa Oliver uzdahne i uze još jednu datulju.

– Vi se vraćate u London, madame? Ili ćete još ostati ovdje?

– Putujem prekosutra. Moram se vratiti kući. Već se nagomilalo dosta stvari koje moram obaviti.

– Recite mi, imate li možda u svom stanu, odnosno kući - ne sjećam se više što sada imate, jer ste se u zadnje vrijeme toliko selili - sobu za goste?

– Nikad još nisam priznala da imam takvu sobu - reče gospođa Oliver. - Jer ako samo jednom priznate da u Londonu imate sobu za goste, onda ste sami krivi za sve što će vam se od tada događati. Svi vaši prijatelji, i ne samo prijatelji nego i poznanici, čak i rođaci vaših poznanika, pišu vam svakodnevno pisma i pitaju vas imate li nešto protiv da tu i tu osobu smjestite za jednu noć. Ja, svakako, imam! Moram se brinuti za jastuke, za posteljinu, za čaj ujutro, a često i za druge obroke. Osim toga, dovode vam u kuću strane ljude... Zato ja nikad ne govorim da imam slobodnu sobu. Moji prijatelji, ljudi koje zaista želim primiti, dolaze mi u goste, ali drugi ne. Nisam susretljiva. Ne volim da me iskorištavaju.

- Tko to voli! - reče Hercule Poirot. - Veoma ste mudri.
- A zašto ste me to pitali?
- Zato da znam da li biste, ako zatreba, mogli primiti u kuću jednog ili dva gosta?
- Mogla bih - reče gospođa Oliver. - Koga želite da primim? Ne valjda vas osobno? Vi imate sjajan vlastiti stan - supermoderan, veoma apstraktan, sve sami kvadrati i kocke.
- Čini mi se da će biti potrebne neke mjere opreza.
- Zbog koga? Očekujete da bi još netko mogao biti ubijen?
- Nadam se i držim palce da neće, ali ipak je moguće.
- Ali tko, tko? Ništa ne shvaćam.
- Poznajete li dobro vašu prijateljicu?
- Poznajem li je dobro? Ne, ne poznajem. Postale smo simpatične jedna drugoj za vrijeme krstarenja pa smo se počele družiti. Ona ima u sebi nešto, kako da vam kažem - uzbudljivo. Drugačija je od drugih.
- A niste tada pomislili da bi vam mogla poslužiti kao lik za jednu od vaših narednih knjiga?
- Mrzim tu riječ "poslužiti". Ljudi mi često o tome govore, ali oni se varaju. Apsolutno. Ja ne stavljam ljude u knjige, barem ne one koje susrećem ili poznajem.
- Smatrate da ne bi bilo osobito zabavno pisati knjige s poznanicima u ulogama pojedinih lica?
- Imate potpuno pravo - reče gospođa Oliver. - Doista ponekad dobro pogađate. Upravo tako mislim.

Događa se da se vozim u autobusu i promatram neku debelu ženu kako jede kolač. Usta joj se miču jer žvače. Ali možda i zato što s nekim u sebi razgovara ili pak smišlja telefonski razgovor koji mora obaviti... ili upravo piše netko pismo ... Promatram je, proučavam njezine cipele, suknju, šešir ... pogađam koliko bi godina mogla imati, gledam ima li na prstu vjenčani prsten, i tako redom.

Onda iziđem iz autobusa. Ne želim je više nikada u životu vidjeti, ali u glavi već imam gotovu priču: Izvjesna gospođa Carnabv vraća se autobusom kući, upravo je obavila jedan čudan razgovor u kuhinji slastičarne. Srela je, naime jednu osobu koja ju je podsjetila na neku drugu osobu o kojoj su pričali da je umrla, a pokazalo se da to uopće nije istina. Gospođa je tu osobu srela samo jedanput u životu.

Bože dragi - reče gospođa Oliver hvatajući zrak - stvarno je tako bilo, znate. Zaista sam sjedjela sučelice jednoj takvoj osobi, baš prije no što sam otputovala iz Londona. I smislila sam cijelu priču. Uskoro će biti sasvim gotova.

Znam cijeli tok događaja, na primjer njezin povratak i slastičarnu, ono što će tom prilikom reći, hoće li to nju dovesti u opasnost ili će ona nekog drugog dovesti u opasnost... čak joj i ime znam! Zove se Constance.

Constance Carnabv. Samo bi jedna stvar mogla upropastiti moju priču.

– A to je?

– Ponovni susret u autobusu, razgovor s njom, prilika da me ona oslovi ili neki drugi način na koji bih o njoj nešto поближе doznala. To bi upropastilo cijelu moju priču.

– Da, da. Jer priča mora svakako biti vaša, jer lik mora isključivo biti vaš. To je kao da je ona vaše dijete. Vi ste je stvorili, ona je za vas osoba, vi znate što ona osjeća, gdje živi i što radi. Sve je, istina, započelo s pravim, živim čovjekom, ali kad biste doznali kakav je taj čovjek zaista, onda ... naprosto ne bi bilo priče. Imam li pravo?

– Opet imate pravo - reče gospođa Oliver - kao i onda kad ste spomenuli Judith. Jer i tu, mislim, imate pravo. Istina je, naime, da smo zajedno bile na krstarenju i zajedno razgledavale razna mjesta, ali ipak, nisam je dobro upoznala. Ona je udovica, njezin suprug je poginuo i ona se našla u teškoj situaciji s djetetom, s malom Mirandom koju ste upoznali. Ponekad one u meni izazivaju neki čudan osjećaj, kao da je s njima nešto važno povezano, kao da su umiješene u neku zanimljivu dramu. Ali mene ne zanima kakva je to drama, čak ni ne želim da mi to kažu. Hoću da sama izmislim dramu u kojoj bi ih ja voljela vidjeti.

– Da, da, shvaćam to. Već ih vidim kao kandidate za novi bestseler Ariadne Oliver.

– Ponekad ste doista nepodnošljivi - reče gospođa Oliver. - Vi to sve tako pojednostavljeno tumačite. - Onda malo promisli pa nastavi: - Možda to i jest jednostavno.

– Ne, nije, to nije pojednostavljeno, to je zapravo ljudski.

– Zar vi želite da Judith i Mirandu pozovem u moj stan u Londonu?

– Još ne - reče Poirot - barem dok ne ustanovim da je jedna od mojih malih zamisli točna.

– Oh, vi i vaše male zamisli. A sada i ja za vas imam jednu malu vijest.

– Madame, vi me oduševljavate.

– Nemojte u to biti tako sigurni. Uvjerena sam da će ovo što ću vam reći poremetiti vašu teoriju, to će se dogoditi, na primjer, ako vam kažem da krivotvorina kojim ste se toliko bavili zapravo uopće nije krivotvorina?!

– O čemu vi govorite?

– Gospođa Jones Smith ili kako se već zove, doista je sama svojoj oporuci napisala aneks kojim sav svoj novac ostavlja onoj djevojci, vlastručno ga potpisavši. Štoviše, potpisala ga je u nazočnosti dva svjedoka. Stavite to pod svoj brk i dobro prožvačite.

19. poglavlje

- Gospođa Leaman ... ponovi Poirot, pišući to ime u svoju bilježnicu.
  - Točno. Harriet Leaman. A drugi je svjedok James Jenkins. Posljednja vijest o njemu kaže da je odselio u Australiju. A posljednja vijest o Olgi Seminoff kaže da se ona vratila u zemlju iz koje potječe. Svi su, dakle, nekamo otputovali, u neku drugu zemlju.
  - Što mislite, koliko čovjek može vjerovati toj gospođi Leaman?
  - Mislim da nije mogla baš sve izmisliti, ako na to mislite.
- Vjerojatno je nešto potpisala, onda ju je zanimalo što je potpisala pa je iskoristila prvu priliku da svoju radoznalost zadovolji.
- Zna čitati i pisati?
  - Pretpostavljam da zna. Ali, moram priznati, ljudi ponekad ne pročitaju točno rukopis starih osoba jer zna biti uglat i nečitljiv. Ako je kasnije čula što svijet priča o oporuci, zapravo o dodatku oporuci, lako je mogla pomisliti da je upravo to ono što je ona pročitala.
  - Radi se, dakle, o originalnom dokumentu !- reče Poirot. - Postoji, međutim, i krivotvoreni dodatak oporuci.
  - Tko kaže?
  - Pravnici.
  - Možda oporuka uopće nije krivotvorena?
  - Pravnici su veoma oprezni u ovakvim stvarima. Bili su spremni cijeli slučaj iznijeti pred sud, a kao svjedoke imali su stručnjake za rukopis.

– Pa dobro - reče gospođa Oliver - onda je veoma jednostavno zaključiti što se dogodilo.

– Što se dogodilo? što je tako jednostavno?

– Dan ili nekoliko dana ili čak tjedan dana nakon što je napisala dodatak oporuci, gospođa Llewellyn-Smythe posvađala se sa svojom vjernom au pair djevojkom ili je doživjela dražesnu scenu pomirenja sa svojim nećakom Hugom ili sa svojom nećakinjom Rowenom, pa je poderala J i zadnju oporuku, možda samo precrtala dodatak, učinila nešto drugo, slično, a možda je cijeli taj papir naprosto spalila.

– I što je onda bilo?

– Ubrzo nakon toga gospođa Llewellyn-Smythe je umrla. Djevojka je iskoristila priliku i napisala novi dodatak, po prilici istim riječima i rukopisom što je mogla sličnijim rukopisu gospođe Llewellyn-Smythe, oponašajući također i potpise svjedoka. Vjerojatno je dobro poznavala rukopis gospođe Leaman. Sigurno ga je našla na legitimaciji socijalnog osiguranja ili sličnim dokumentima.

Bila je uvjerena da će svjedoci svjedočiti u korist te oporuke, da će sve proći u najboljem redu. Ali taj krivotvorina nije sasvim uspio i tu počinju neprilike.

– Smijem li se poslužiti vašim telefonom, madame?

– Da, dopuštam vam da se poslužite telefonom moje prijateljice Judith.

– A gdje je ona?

– Otišla je u češljaonicu, a Miranda je otišla prošetati.

Izvolite samo, telefon je tamo u onoj sobi.

Poirot se vrati za desetak minuta.

– Onda, što ste učinili?

– Nazvao sam odvjetnika Pullertona. Sada ću vam nešto ispričati. Onaj dodatak oporuci, onaj falsificirani, koji je trebao doći na sud, nije potpisala, kao svjedok, Harriet Leaman. Na njemu je potpisana sada već pokojna Mary Doherty, koja je također bila u službi gospođe Llewellyn-Smythe, ali je nedavno umrla. Drugi svjedok je isti - James Jenkins, koji je, kao što vam je rekla vaša prijateljica gospođa Leaman, odselio u Australiju.

– Prema tome, postoji falsificirani dodatak oporuci - reče gospođa Oliver. - Onda bi, dakle, mogao postojati i pravi dodatak oporuci. Slušajte, Poirot, nije li sve to postalo malo prije-komplicirano?

– Postalo je nevjerojatno komplicirano - odgovori Poirot. - Uopće, čini mi se da u ovom slučaju ima podosta falsifikata.

– Možda je onaj originalni dodatak još uvijek u biblioteci Quarry Housea u knjizi "Knjiga odgovora na svatko pitanje"?

– Čujem da je cjelokupna imovina gospođe Llewellyn-Smythe, osim nekoliko komada pokućstva i nekoliko obiteljskih slika, već prodana.

– U ovom trenutku je, dakle, najvažnije pronaći jedan primjerak "Knjige odgovora na svatko pitanje". Krasan naslov, zar ne? Sjećam se da je i moja baka imala takvu knjigu. U njoj ste mogli naći odgovor na kojekakva pitanja.

Bilo je tu pravnih stvari, kuharskih recepata, uputa za čišćenje mrlja od tinte, na primjer, opis postupka za pravljenje domaćeg pudera koji neće škoditi licu, i još mnogo, mnogo drugih stvari. Sada bi vam takva knjiga dobro došla, zar ne?

– Bez sumnje! - reče Hercule Poirot. - Sigurno bih u njoj našao recept za sredstvo protiv umornih nogu.

– I uz recept nekoliko savjeta. Ali možete odmah početi tako, da kupite prostrane cipele kakve se nose na ladanju.

- Madame, vi znate da svojim izgledom želim djelovati dotjerano.
- U redu, onda morate i dalje nositi ono što vam nanosi bol, protiv čega stalno govorite ali to i dalje podnosite - reče gospođa Oliver. - Inače, moram priznati, od cijelog slučaja sada više ništa ne razumijem. Zar mi je ta Leamanova ispričala same lazi?
- Uvijek je moguće.
- Mislite li da ju je netko nagovorio da mi ispriča te lazi?
- I to je moguće.
- Da joj je netko platio da mi ispriča te laži?
- Nastavite - zamoli je Poirot - samo nastavite, veoma dobro napredujete.
- Mislim - nastavi gospođa Oliver zamišljeno - da je gospođa Llewellyn-Smythe, poput svih bogatih osoba, uživala u sastavljanju oporuka. Vjerujem da ih je za svoga života sastavila barem nekoliko. Znae već kako je to. Prvo sve poklanja jednoj osobi, onda se sjeti neke druge i tako redom. Mijenja mišljenje. Obitelj Drake bila je ionako imućna. Pretpostavljam da im je uvijek ostavljala pristojan imetak, ali izgleda da nikada nikome nije ostavila toliko koliko je, prema riječima gospođe Leaman i prema falsificiranoj oporuci, ostavila toj djevojci, Olgi. Zbilja bih voljela nešto više saznati o toj djevojci! Veoma uspješna osoba, a nestala!
- Uskoro ću o njoj saznati nešto više - reče Hercule Poirot.
- Kako?
- Dobit ću jedan podatak.
- Znam da ste ovdje sakupljali podatke.
- Ne samo ovdje. Imam jednog agenta u Londonu koji za mene prikuplja informacije u zemlji i inozemstvu.

Očekujem od njega neke informacije iz zemlje u kojoj se Olga rodila.

– Hoće li vam javiti i da li se vratila kući?

– I to će biti jedan od podataka koji će mi javiti. Ali, možda ću dobiti i jednu zanimljivu obavijest o pismima što ih je odavde pisala. U kojima, naime, spominje prijatelje koje je u međuvremenu stekla.

– A što je s učiteljicom? - upita gospođa Oliver.

– Na koju učiteljicu mislite?

– Na onu koju su zadavili, na onu koju je spomenula Elizabeth Whittaker. - I doda: - Ne sviđa mi se osobito ta Elizabeth Whittaker. Zamorna vrsta žene ali bistra, čini mi se. - Nastavi dalje, gotovo sanjarski: - Svakako bih temeljito razmislila da li je sposobna za ubojstvo ...

– Vi, drugim riječima, mislite da bi ona mogla biti u stanju da zadavi svoju kolegicu, učiteljicu?

– Čovjek u principu mora misliti na sve mogućnosti ...

– Kao toliko puta do sada, i u ovoj prilici, madame, oslonit ću se na vašu intuiciju.

Gospođa Oliver počne žvakati još jednu datulju, udubivši se u vlastite misli.

20. poglavlje

Izišavši iz kuće gospođe Butler, Poirot je pošao istim putem kojim ga je vodila mala Miranda. Učinilo mu se da je otvor u živici sada nešto proširen. Izgleda da je taj prolaz koristio netko ponešto krupniji od Mirande. Spustio se puteljkom i došao u kamenolom, uživajući još jednom u prizoru što se pred njim pružao. Veoma lijepo mjesto, pomisli Poirot, ali kao i prvi put spopadne ga osjećaj da je to ipak ukleto mjesto. Imalo je u sebi nešto od poganske okrutnosti. Lako se moglo zamisliti kako su ovim zavojitim stazama vile progonile svoje žrtve ili kako su hladne boginje određivale prinošenje žrtava.

Zato ovo mjesto i nije postalo omiljelim izletištem za piknike. Ljudi ne žele u ovaj park donositi svoja tvrdo kuhana jaja, salatu i naranče, ne žele ovdje pričati viceve i proveseliti se. Bilo je to posve drugačije mjesto, posve drugačije. I možda bi bolje bilo da gospođa Llewellyn-Smythe nije poželjela ovu nadzemaljsku transformaciju.

Od kamenoloma se moglo napraviti skroman terasasti vrt, ali bez atmosfere. No ona je bila ambiciozna žena, ambiciozna i veoma bogata. Na trenutak pomisli na oporuke, na onu vrstu oporuka kakvu sastavljaju bogate žene, na sve lazi koje se pletu oko njihovih oporuka, na mjesta po kojima se sakrivaju neke od tih oporuka.

Istodobno se, cijelo to vrijeme, nastojao uziviti u psihu falsifikatora. Nema nikakve sumnje da je oporuka koju je tvrtka Fullerton ponudila za sudski postupak, zaista bila krivotvorina. Gospodin Fullerton bio je veoma oprezan i sposoban pravnik, uvijek siguran u svoju stvar. Spadao je među one pravnike koji svom klijentu nikad ne bi savjetovao da iznese pred sud neki slučaj ili da poduzme neke pravne korake ako za to ne bi imao veoma dobre dokaze i razloge.

Dođe do zavoja puteljka. U jednom trenutku pomisli da su mu noge važnije od razmišljanja. Pitao se ide li prečacem prema kući svog prijatelja Spencea ili ne? Vjerojatno ide gotovo zračnom linijom, iako

bi glavna cesta više odgovarala njegovim umornim stopalima. Put nije bio prekriven travom ni mahovinom, već je bio tvrd, od kamena iz kamenoloma. Zastade.

Pred sobom je opazio dvije prilike. Na jednoj stijeni sjedio je Michael Garfield. Na koljenima je držao blok za crtanje i bio sasvim unesen u rad. Malo podalje od njega, stojeći sasvim blizu malenog ali ipak bučnog potočića koji se rušio s visine, stajala je Miranda Butler. Hercule Poirot je zaboravio na bol u svojim stopalima i na ostale nedaće svog tijela usredotočivši se sav na ljepotu ljudskih stvorenja. Nije bilo nikakve sumnje da je Michael Garfield bio veoma lijep i mlad čovjek. Nije mogao reći da li mu se Michael Garfield osobno sviđao ili ne. Teško je sa sigurnošću reći da ti se sviđa netko tko je lijep. Čovjek voli ljepotu gledati, ali je inače, u principu, ne podnosi, žene mogu biti lijepe. To da. Ali Hercule Poirot za sada nije bio siguran da voli ljepotu u muškaraca. On sam nikako ne bi volio biti lijep, mlad muškarac, niti je ikada imao priliku da to bude ... Poirotu je bio važan izgled samo jedne jedine stvari - izgled njegova bujnoga brka. Zato se stalno brinuo kako će ga šišati, njegovati, uređivati. Njegov je brk bio sjajan. Nikoga živog nije poznavao tko bi samo upola imao takav brk. On sam nikada nije izgledao dobro niti bio zgodan, još manje lijep.

A Miranda? Ponovno mu padne na pamet, kao i onda kad ju je prvi put vidio, da je njezina ozbiljnost ono najprivlačnije na njoj. Pitao se što ona sada misli. Nešto što čovjek nikad neće moći doznati. Bio je siguran da ona, ako je upitate, nikad neće reći što je upravo mislila. Ima originalan um, pomislio je, um koji djeluje promišljeno.

Također je i osjetljiva. Znao je još neke stvari o njoj, ili je bar vjerovao da zna. Zapravo, bio je gotovo siguran, premda se radilo samo o razmišljanju.

Michael Garfield pogleda prema njemu i reče:

– Aha, Senor Moustahios! želim vam doista dobar dan, sir!

– Smijem li pogledati što radite, ili vas to smeta? Ne bih želio ispasti nametljiv.

– Možete pogledati - reče Michael Garfield. - Meni je svejedno. - I doda blago: - Ovaj rad mi pruža veliki užitek.

Poirot stane iza njegova ramena i kimne odobravajući. Bio je to tako nježan crtež olovkom da su se crte jedva razabirale, čovjek zna crtati, pomisli Poirot, a ne samo praviti nacрте za vrtove. Rekao je gotovo nečujno:

– Divno!

– I ja tako mislim - reče Michael Garfield. Sugovornik nije mogao ni po čemu utvrditi da li se njegovo mišljenje odnosi na crtež ili na model.

– Zašto? - upita Poirot.

– Pitate me zašto ovo radim? Smatrate li da imam razloga?

– Mogli biste imati.

– Potpuno ste u pravu. Ako odem odavde, htio bih zapamtiti jednu ili dvije stvari. Miranda je jedna od njih.

– Biste li je lako zaboravili?

– Veoma lako. Takav sam. Ali ako zaboravim nešto, ako se ne mogu sjetiti nekog lica, pokreta ramenom ili rukom, ako zaboravim netko drvo, cvijet, obris krajolika, ako više ne znam kako sam se osjećao kad sam gledao neki prizor, ako više nisam u stanju vidjeti neku sliku u svom sjećanju, to u meni izaziva - kako da se izrazim ... - gotovo agoniju. Eto, vidite, čovjek percipira svijet oko sebe, sve je tako prolazno.

– Ali ne i Quarry Garden ili neki drugi park. Oni ne nestaju tako brzo.

– Mislite? Brzo će nestati Quarry Garden, ako ovdje ne bude nikoga tko bi se o njemu brinuo. Ovaj park zahtijeva mnogo ljubavi, pažnje, skrbi, a i umješnosti. Ako ga preuzme neki odbor, a to je ono što se u zadnje vrijeme često događa, onda će ga, kako se to obično kaže - održavati. Možda će netko zasaditi najmodernije žbunje, možda će netko preurediti puteljke i postaviti nove klupe; možda će se čak pojaviti i košarice za smeće, članovi odbora obično su silno pažljivi silno dobri i odlično paze na održavanje onoga što im je povjereno. No ovaj vrt ne možete samo "održavati". Jer on je divlji. A čuvati nešto divlje kudikamo je teže nego održavati.

– Gospodine Poirot... - Mirandin glas nadjača šum potočića.

Poirot joj se približi kako bi je bolje čuo.

– Tu sam vas, dakle, našao. Došli ste pozirati za svoj portret, zar ne?

Ona zaniječe glavom.

– Ne, nisam radi toga došla. Poziranje za portret došlo je spontano.

– Jest - reče Michael Garfield. - To se dogodilo sasvim slučajno, čovjek ponekad jednostavno ima sreću.

– Zapravo ste šetali svojim omiljenim vrtom?

– Zapravo sam tražila bunar.

– Bunar?

– Jednom je u ovoj šumi postojao bunar iznad kojega ste mogli nešto poželjeti.

– U prijašnjem kamenolomu? Nisam znao da su u kamenolomima imali bunare.

– Oduvijek je kamenolom okruživala šuma. Uvijek je ovdje bilo stabala. Michael zna gdje se bunar nalazio, ali mi neće reći.

– Bit će ti mnogo zabavnije ako ga budeš sama tražila - reče Michael Garfield - osobito ako nisi sasvim sigurna postoji li on uopće.

– Gospođa Goodbody znade sve o njemu - reče Miranda, a zatim doda: - Ona je vještica.

– Sasvim točno - reče Michael. - Ona je mjesna vještica, gospodine Poirot. Zna, u gotovo svim malim mjestima postoji mjesna vještica. Premda one same sebe ne nazivaju uvijek vješticama. No svi znaju. One proriču sudbine, bacaju uroke na vaše begonije, čaranjem vam sasušpe peonije ili vam krava prestane davati mlijeko, a vrlo često prave i ljubavne napitke.

– To je bio bunar iznad kojega se moglo nešto zaželjeti - reče Miranda. - Ljudi su zato i dolazili ovamo. Morali su tri puta obići bunar natraške, a kako je bunar bio na brežuljku, to nije uvijek svakome lako uspijevalo. - Ona pogleda iznad glava Michaela i Poirota: - Jednog ću ga dana naći - reče - čak i ako mi ga ne pokažeš. Mora da je negdje ovdje. Zatvorili su ga prije mnogo godina, rekla mi je gospođa Goodbody. Zatvorili su ga zato što je navodno bio opasan. Davno, davno, palo je u njega jedno dijete.

Jedna djevojčica, zvala se Kitty. A možda je još netko unutra pao.

– Samo nastavi sa svojim razmišljanjem - reče Michael Garfield. - Dobra je to priča. Točno je da ovdje postoji bunar za izricanje zelja, ali to je ondje, u Little Bellingu.

– Ma, to znam - reče Miranda nestrpljivo. - O onom bunaru znam sve. To je običan bunar. I svi drugi za njega znaju da je veoma običan.

Ljudi u njega bacaju novčiće, premda unutra više nema vode pa se niti ne čuje da je novčić pljusnuo.

– Žao mi je.

– Reći ću vam kad nađem bunar - reče Miranda.

– Ne smijete uvijek povjerovati u ono što kaže vještica. Ne vjerujem da je netko dijete palo u taj bunar. Možda je pala neka mačka i utopila se.

– Trajla lila lala, mačkica u bunar pala - reče Miranda i ustane. - Moram sada ići - reče.

– Mama me čeka.

Oprezno se spusti sa stijene, nasmije se obojici muškaraca i pođe još krivudavim puteljkom koji je vodio s druge strane vode.

– Trajla lila lala - reče Poirot zamišljeno.

– Čovjek obično vjeruje ono što želi, zar ne, Michael Garfield? Da li je Miranda imala pravo ili nije?

Michael Garfield ga značajno pogleda, a zatim se nasmije.

– Ima ona pravo - reče. - Ovdje postoji jedan bunar i tako je kao što ona kaže: zatvorili su ga. Vjerojatno je bio opasan. Naravno, ne mislim da je to bio bunar zelja. To je sigurno gospođa Goodbody izmislila, kao zgodan podatak.

Bilo je tu jedno stablo zelja. To da. Jedan javor na pola puta odavde do brežuljka, oko kojega su ljudi tri puta hodali natraške u nadi da će im se ispuniti njihova zelja.

– Što je bilo s tim drvetom? Zašto više ne hodaju oko njega?

– Čini mi se da ga je prije kojih šest godina pogodio grom i raspolovio ga.

– Jeste li to spomenuli Mirandi?

– Ne. Mislio sam da je bolje ostaviti je u uvjerenju kako se ta lijepa priča odnosi na bunar što ga ona neprestano traži. Sigurno je drvo' u koje je udario grom ne bi toliko veselilo. Što mislite?

- Moram ići dalje.
- Idete opet svom prijatelju policajcu?
- Da.
- Izgledate umorni.
- Jesam, umoran sam - reče Hercule Poirot. - Jako sam umoran.
- Bilo bi vam ugodnije u platnenim cipelama ili sandalama.
- Ah, ca non.
- Razumijem. Vi imate ambicija u pogledu odjeće. - Pogleda Poirota od glave do pete. - Pazite na cjelokupan dojam, a on je zbilja dobar, osobito vaši brkovi, ukoliko dopuštate takvu primjedbu.
- Zahvalan sam vam - reče Poirot - što ste ih opazili.
- Zapravo, može li ih netko ne opaziti? Poirot malo nagne glavu, pa reče:
- Govoreći o crtežu što ste ga maločas radili, rekli ste da želite zapamtiti malu Mirandu. Znači li to da odavde odlazite?
- Jest. Razmišljao sam o tome.
- A meni se čini da ste ovdje bien place.
- O da, odlično! Imam kuću, doduše malu ali koju sam sam projektirao, imam svoj posao koji me sada manje zadovoljava nego ranije, i zato me obuzeo nemir.
- Zašto vas sada vaš posao manje zadovoljava?
- Jer ljudi od mene traže najstrašnije stvari. Neki žele da im poljepšam vrt; neki opet kupe zemljište, grade kuću i traže od mene nacрте za novi vrt.

- Hoćete li napraviti i nacrt za vrt gospođe Drake?
- Ona to od mene stalno traži. Dao sam joj nekoliko sugestija i ona se s njima izgleda slaže. Ali ja ipak mislim - doda - da joj ne mogu sasvim vjerovati.
- Pretpostavljate da vam neće dopustiti da učinite ono što želite?
- Uvjeren sam da će, svakako, postići ono što ona hoće, da će, premda su joj se moje ideje svidjele, iznenada zatražiti nešto sasvim drugo. Bit će to nešto utilitarno, vjerojatno skupo, nešto čime će se ona htjeti pred drugima pokazati. Ona bi pokušala i gospodariti nadomnom, inzistirala bi da se provedu njezine zamisli, ja se s njima ne bih slagao i mi bismo se posvađali. I tako, sve u svemu, bilo bi bolje da odem prije nego se posvađim, naravno, ne samo s gospođom Drake nego i s mnogim drugim susjedima. Dosta sam poznat. Nije mi potrebno uvijek ostati na jednom mjestu. Mogao bih si pronaći neki drugi kutak u Engleskoj, a možda i u Normandiji ili Bretanji.
- Negdje gdje biste mogli uljepšati prirodu, poboljšati njezin izgled; negdje gdje biste mogli eksperimentirati, posaditi nešto neobično, nešto što ondje nikad ranije nije raslo, što neće ni sunce spržiti, ni mraz uništiti.

Priželjkujete komad zemlje na kojemu ništa ne raste, tako da možete još jednom odigrati ulogu Adama? Jeste li oduvijek tako nemirne naravi?

- Nigdje nisam dugo ostajao.
- Jeste li već bili u Grčkoj?
- Jesam. Volio bih ponovno u Grčku. Da, ima nešto u tome što ste upravo spomenuli. Vrt na grčkom brežuljku.

Samo nekoliko čempresa i ništa više. Gola stijena. Ali, ako čovjek samo zaželi, što sve tamo ne bi mogao stvoriti?

- Vrt po kojem bi šetali bogovi ...
- Jest. Odlično čitate misli, zar ne, gospodine Poirot?
- Volio bih da je tako. Mnogo bih želio doznati, a što još ne znam.
- Sada govorite o nečem veoma prozaičnom, zar ne?
- Na žalost.
- Arsen, ubojstvo i iznenadna smrt?
- Manje-više. Nisam doduše mislio na arsen. Recite mi, gospodine Garfield, budući da zivite ovdje već netko vrijeme, jeste li poznavali nekog mladog čovjeka imenom Leslev Ferrier?
- Da. Sjećam ga se. Radio je u odvjetničkoj uredu u Medchesteru, je li tako? U tvrtki Fullerton, Harrison i Leadbetter. Mlađi činovnik, tako nešto. Zgodan čovjek.
- Iznenada je umro, zar ne?
- Jest. Ubili su ga jedne noći. ženska posla, mislim. Svi, čini se, misle da policija dobro zna tko je to učinio, ali nemaju potrebnih dokaza. Održavao je veze sa ženom koja se zove Sandra. Ne mogu se sjetiti prezimena. Njezin suprug bio je vlasnik mjesne gostionice. Ona i mladi Leslev imali su stanovite odnose. Onda je Leslev započeo s jednom drugom djevojkom. Tako se bar pričalo.
- A Sandri se to nije svidjelo.
- Uopće joj se nije svidjelo! On je bio, znate, veliki ljubitelj žena. U isto je vrijeme imao po dvije-tri žene.
- Sve su bile Engleskinje?
- Zašto? Čudno pitanje! Ne vjerujem da se ograničavao samo na engleske djevojke. Dovoljno je da djevojka zna engleski toliko da razumije što on njoj govori i da on razumije što ona njemu govori.

- Vjerojatno i ovamo od vremena do vremena dođe koja strankinja?
- Svakako. Postoji li uopće mjesto u koje ne dođe? Danas su au pair djevojke sastavni dio svakodnevnog života.

Ružne, lijepe, poštene, nepoštene, neke pomažu majkama, neke nisu od nikakve koristi, a neke jednostavno pobjegnu.

- Kao djevojka koja se zvala Olga?

- Upravo tako! Kao djevojka koja se zvala Olga.

- Da li je Leslev bio Olgin prijatelj?

– Ah, u tom se pravcu kreće vaše razmišljanje! Da, bio joj je prijatelj. Mislim da gospođa Llewellyn-Smythe nije o tome ništa znala. Olga je bila dosta oprezna. Ozbiljnim je glasom govorila o osobi za koju se namjeravala udati jednog dana, u svojoj zemlji. Ne znam je li to bilo istina ili je to ona izmislila. Leslev je bio privlačan mladi muškarac, kao što sam vam rekao. Ne znam što je vidio u Olgi, jer nije bila baš lijepa. Ipak ... - razmisli trenutak - bila je na neki način intenzivna. Mislim da je to za mladog Engleza moglo biti privlačno. Bilo kako bilo, Leslev je imao uspjeha, a to se njegovim prijateljicama nije svidjelo.

- To je veoma zanimljivo - reče Poirot. - Nadao sam se da ćete mi vi dati informaciju koja mi treba.

- Na temelju čega? O čemu se zapravo radi? Kakve veze ima Leslev s tim? Zašto toliko čeprkate po prošlosti?

– Pa, eto, ima stvari koje hoću doznati, na primjer, kako dolazi do nekih stvari. Zanima me također i još starija prošlost: vrijeme prije no što su se Olga Seminoff i Leslev Ferrier potajno sastali, o čemu gospođa Llewellyn-Smythe ništa nije znala.

- Ni ja o tome zapravo ništa ne znam. Samo sam nagađao.

Sretao sam ih dosta često, ali Olga mi se nikad nije povjeravala; Leslevja Ferriera gotovo nisam ni poznavao.

– Zanima me to vrijeme kao pozadina... Koliko sam čuo, on nije imao sasvim čistu prošlost.

– Da. Mislim da nije. Tako su ljudi ovdje pričali. Gospodin Fullerton ga je uzeo u službu nadajući se da će od njega učiniti poštena čovjeka. Dobar čovjek, stari Fullerton.

– Bili su ga optužili, ako se ne varam, za krivotvorina.

– Jest.

– Rekli su mi da je to bio njegov prvi prijestup, a da je bilo i drugih olakotnih okolnosti. Imao je bolesnu majku, oca pijanca ili tako nešto. Svakako, na sudu je dobro prošao.

– Nisam čuo pojedinosti. Prvo je učinio nešto zbog čega nije bio osuđivan, a onda su ga otkrile računovođe. Znam da je ovo što vam govorim mutno, ali vam samo prenosim ono što sam i ja od drugih čuo. Krivotvorina. Da, to je bio predmet optužbe. Krivotvorina.

– A kad je gospođa Llewellyn-Smythe umrla, pronašli su da je i njezina oporuka, koju su provjerili, krivotvorena.

– Da. Shvaćam vaš način razmišljanja. Uspoređujete te dvije stvari da biste vidjeli imaju li neke međusobne veze.

– Imamo čovjeka koji je do neke mjere bio uspješan krivotvoritelj. On je postao prijatelj jedne djevojke koja, ako oporuka nakon provjere bude proglašena pravovaljanom, treba naslijediti veći dio golema bogatstva.

– Da, da, tako to redom ide.

– Ta djevojka i taj čovjek, koji je napravio krivotvorina, veliki su prijatelji. On je napustio svoju djevojku i povezo se s tom strankinjom.

– Vi, drugim riječima, smatrate da je tu falsificiranu oporuku krivotvorio Ferrier.

– Čini se logičnim, zar ne?

– Smatra se da je Olga bila u stanju dosta dobro oponašati rukopis gospođe Llewellyn-Smythe. Meni je ta pretpostavka uvijek izgledala sumnjiva. Ona je pisala pisma gospođe Llewellyn-Smythe oponašajući njezin rukopis, ali mislim da nije postigla naročitu sličnost rukopisa; svakako ne toliku da bi prošla provjeru. Ali ako su ona i Lesley u toj stvari radili zajedno, onda je to sasvim nešto drugo. Ja, naime, smatram, da je on bio u stanju napraviti sasvim dobar krivotvorina i da je bio sto posto siguran da se to neće otkriti. Samo, on je i prvi put, kod svog prvog falsifikata, bio siguran, a nije uspio. To mu se i sada dogodilo. Kad je bomba prasnula, kad su odvjatnici počeli praviti neprilike i kad su bili pozvani stručnjaci da provjere autentičnost rukopisa, mora da je Olga izgubila živce i posvađala se s Lesleyjem. Onda je zaključila da je najbolje nestati, nadajući se da će sve pasti na njegovu glavu.

Garfield oštro odmahne glavom, negodujući.

– Zašto ste došli ovamo, u moj lijepi vrt, da mi pričate o takvim stvarima?

– Jer hoću znati istinu.

– Bolje je ništa ne znati. Najbolje je nikad ništa ne znati!

Neka stvari budu kakve jesu. Ne smije se navaljivati, uhoditi i zabadati nos u tuđa posla.

– Vi želite Ljepotu - reče Hercule Poirot - i to pod svaku cijenu. A ja, vidite, želim Istinu. Uvijek istinu. Pod svaku cijenu!

Michael Garfield se nasmije: - Idite svojim prijateljima policajcima, a mene ostavite u mom privatnom raju. Apage Sotono.

21. poglavlje

Poirot se penjao uzbrdo. Odjednom više nije osjećao bol u stopalima. Nešto mu je sinulo. Stvari za koje je znao ili tek naslućivao da imaju veze, ali nije točno znao kakve, sad su se odjednom stopile u cjelovitu sliku. Istog trenutka postao je svjestan opasnosti koja se svake minute mogla pretvoriti u nečiju nesreću ukoliko se odmah ne poduzmu koraci da se to spriječi. Bila je to ozbiljna opasnost.

Elsbeth Mckay dočeka ga na vratima. - Izgledate iznemogli. Dođite ovamo i sjednite.

– Je li vaš brat kod kuće?

– Ne. Otišao je na policijsku stanicu. Mislim da se nešto dogodilo.

– Nešto se dogodilo? - Bio je zaprepašten. - Tako brzo?

Nemoguće!

– Molim? - upita Elspeth. - što kažete?

– Ništa, ništa, čuli ste da se nekome nešto dogodilo?

– Da, ali ne znam kome. Nazvao je Tim Raglan i zamolio ga da smjesta dođe. Dat ću vam šalicu čaja, hoćete li?

– Ne, hvala - reče Poirot. - Idem odmah kući. - Nije mogao ni zamisliti da bi opet morao progutati onaj crni gorki čaj.

Pokušao je izmisliti neki valjan razlog kako bi što bolje sakrio pravi razlog svoga ponašanja. - Moje noge, znate, strašno me bole noge. Nemam baš prikladnu obuću za ladanje. Veoma bi mi dobro došlo da promijenim cipele.

Elsbeth Mckay pogleda njegove cipele: - Ne, ove vam cipele nikako ne odgovaraju. Lakirana koza samo zulja. Imate pismo, gotovo sam vam zaboravila reći, sa stranim markama. Znači da je došlo iz inozemstva. Na njemu piše: Kod višeg inspektora Spencea, "Borik". Sad ću vam ga donijeti.

Vratila se za koji tren i predala mu pismo.

– Ako vam ne treba omotnica, dajte je meni. Jedan moj nećak skuplja marke.

– Naravno, izvolite. - Poirot otvori pismo i dade omotnicu gospođi Mckay. Ona mu zahvali i ode u kuću.

Poirot odmah pročita pismo.

Ured gospodina Gobyja vodio je svoje inozemne poslove istom umješnošću kao i svoje poslove kod kuće. Nije žalio izdatke i dobivao je rezultate veoma brzo.

Poirot je morao priznati da rezultati nisu bili značajni, ali više nije ni očekivao.

Olga Seminoff nije se vratila u svoj rodni grad. Tamo od njezine obitelji nije bilo više nikoga živog. Imala je u gradu samo jednu prijateljicu, jednu postariju ženu s kojom se neprekidno dopisivala i javljala joj vijesti o sebi. Pisala joj je da se dobro slaže sa svojom poslodavkom, koja ponekad malo pretjeruje ali je zato velikodušna.

Nekoliko posljednjih pisama što ih je primila od Olge stigla su prije otprilike godinu i pol. U njima je spominjala jednog mladića i davala do znanja da je bilo govora o ženidbi, ali se taj mladić, čije ime nije navela, mora tek snaći, tako da se još ništa određeno ne može reći. U zadnjem pismu je sva zadovoljna pisala o tome kako su im izgledi dobri. Kad nakon toga pisma više nisu pristizala, Olgina je prijateljica zaključila da se Olga za svog Engleza udala i promijenila adresu. Takve su se stvari često događale djevojkama koje su otišle u Englesku. Ako su se sretno udale, nikad više nisu pisale.

Ona nije bila zabrinuta.

Sve se slagalo, pomisli Poirot. I Lesley je govorio o ženidbi, iako vjerojatno nije mislio ozbiljno. Za gospođu Llewellyn-Smythe rekla je da je velikodušna. Zna se da je Lesleyju netko dao novaca.

Možda je Olga onim novcem što ga je do tada primila od svojih poslodavaca unaprijed platila krivotvorina u svoju korist.

Elsbeth Mckay ponovno dođe na terasu. Poirot i nju upita za mišljenje o eventualnom partnerstvu između Olge i Lesleyja.

Ona časak promisli, a onda prozbori nepogrešivi autoritet:

– Ako je i bilo tako, ona je to u sebi dobro čuvala. Nikad se o njima nije ništa čulo. U našem mjestu, ako se nešto dogodi, odmah se o tome govori.

– Lesley Perrier održavao je stanovite odnose s jednom udatom ženom. Možda je zato upozorio djevojku da svojoj poslodavki o njemu ništa ne govori.

– Posve moguće, jer je gospođa Smythe vjerojatno nešto znala o lošem karakteru Lesleva Ferriera pa bi je sigurno upozorila neka se s njime ni u što ne upušta.

Poirot slozi svoje pismo i stavi u džep.

– Bit će mi veoma drago ako mi dopustite da vam donesem šalicu čaja.

– Ne, ne... moram odmah otići kući i promijeniti cipele. Ne znate kada će se vaš brat vratiti?

– Nemam pojma. Nisu mu rekli zašto ga zovu.

Poirot se cestom vraćao u svoje svratiste, samo stotinjak metara udaljeno od kuće Elspeth Mckay. U trenutku kad se približavao

vratima, na njima se pojavi njegova gazdarica, vesela žena tridesetih godina:

– Čeka vas jedna gospođa - reče. - Već je dosta dugo ovdje.

Rekla sam joj da ne znam točno kamo ste otišli i kada ćete se vratiti, ali je ona rekla da će vas čekati. A zatim doda: - To je gospođa Drake. Rekla bih da je sva uzbuđena. Inače je tako mirna. Mora da je doživjela neki strašan udarac, čeka vas u salonu, želite li da donesem čaja, ili nešto drugo?

– Ne, hvala - reče Poirot - bolje ne. Prvo da čujem što mi ona ima reći.

Poirot otvori vrata i uđe u salon. Rowena Drake je stajala ispred prozora. Prozor nije gledao na ulicu, pa ga ona nije mogla vidjeti kad je dolazio. Naglo se okrenula začuvši otvaranje vrata.

– Monsieur Poirot, konačno! Tako vas dugo čekam! Meni se bar čini jako dugo!

– Žao mi je, madame, bio sam u Quarry Woodu, razgovarao s mojom prijateljicom, gospođom Oliver, a onda još s dva mladića, Nicholasom i Desmondom.

– Nicholas i Desmond? Jest, znam. Pitam se ... o, bože, čovjeku svašta padne na pamet.

– Vi ste uznemireni, gospođo - reče blago Poirot.

Nikada ni u snu nije mislio da će tako nešto doživjeti: Rowena Drake uzbuđena, Rowena Drake koja nije više gospodar situacije, koja nije više organizator svih zbivanja, koja ne nameće drugima svoje odluke.

– Čuli ste, zar ne? - upita. - A možda niste?

– Što sam to trebao čuti?

– Nešto strašno. On je ... on je mrtav! Netko ga je ubio!

– Tko je mrtav, madame?

– Znači niste čuli?! A on je doista tek dijete, također, pa sam mislila... o, bože, kakva sam ja budala. Trebala sam vam odmah reći, čim ste me pitali. Sada se strašno osjećam! Osjećam se krivom jer sam mislila da ja najbolje znam, da sam najpametnija. Ali bilo je to u najboljoj namjeri, gospodine Poirot, vjerujte!

– Sjednite, madame, sjednite. Umirite se i onda mi sve ispričajte. Kažete da je jedno dijete mrtvo? Opet jedno dijete?

– Njezin brat! - reče gospođa Drake. - Leopold.

– Leopold Reynolds?

– Da. Našli su ga mrtvog na jednom od puteljaka u polju.

Mora da se vraćao iz škole i skrenuo prema potoku da se tamo malo poigra. Netko mu je držao glavu pod vodom, u potoku.

– Dakle, isti slučaj kao i s Joyce?

– Jest, jest. Sigurno se radi o ... nekoj vrsti ludila. A ne znamo tko je taj ubojica. To je strašno! Nemamo ni najmanjeg pojma! A činilo mi se da znam. Zaista sam mislila... da, to je gnjusna stvar.

– Morate mi to ispričati, madame.

– Da. Sve vam želim reći. Zbog toga sam i došla. Vidite, došli ste k meni nakon razgovora s Elizabeth Whittaker.

Ona vam je rekla da me je nešto moralo prestrašiti, da sam vjerojatno nešto vidjela u predsoblju. Ja sam vam tada rekla da ništa nisam vidjela, jer sam mislila, vidite ... i zastane.

– Što ste vidjeli?

– Trebala sam vam tada reći. Vidjela sam kako se vrata biblioteke otvaraju, polako, oprezno, i onda se on pojavio.

Nije sasvim izišao, nego je zastao na vratima, a onda ih naglo opet zatvorio i vratio se u biblioteku.

– Tko je to bio?

– Leopold. Leopold, dječak što su ga sada ubili. A vidite, ja sam mislila ... bože, kakva greška! Kakva strašna greška!

Mislila sam da ćete, ukoliko vam to kažem, istraživati pozadinu.

– Vi ste dakle, mislili - upita je Poirot - da je Leopold ubio svoju sestru. To ste mislili?

– Da, to sam mislila. Ne odmah, naravno, jer u tom trenutku nisam još znala da je Joyce mrtva. No on je imao neki čudan izraz lica. Oduvijek je bio čudno dijete, čak smo ga se pomalo bojali jer smo znali da nije sasvim normalan. Bio je veoma pametan i imao je veoma visok kvocijent inteligencije. Pa ipak nije bio sasvim normalan.

– U onom sam trenutku mislila: 'Što Leopold radi u biblioteci, umjesto da je u sobi gdje se upravo igraju ognjenog zmaja?' I još sam se pitala: 'što tamo radi kad izgleda tako čudno?' Kasnije, dakako nisam više na to mislila; ali kad sam ga ugledala, mora da sam se prestrašila zato što je čudno izgledao. I zato sam ispustila vazru. Elizabeth mi je pomogla skloniti krhotine, a nakon toga sam se vratila u sobu, gdje je bio ognjeni zmaj. Nisam više mislila na tu nezgodu, sve dok nismo našli Joyce. U taj sam tren pomislila ...

– Tada ste pomislili da je to učinio Leopold?

– Jest, da. Upravo sam to pomislila, činilo mi se da sam pronašla razlog zašto je onako čudno izgledao. Mislila sam da znam. Tako sam uvijek, cijelog svog života, mislila da znam mnogo o stvarima i da imam pravo. Sada vidim kako sam pogriješila. Jer to da je

dječaka netko ubio, to svemu da je sasvim drugo značenje. Mora da je ušao unutra i našao je tamo - mrtvu - što je u njemu izazvalo strašan šok. Uplašio se. Htio je neopazice izići iz te sobe, a onda je gore opazio mene i vratio se u biblioteku, zatvorio vrata i čekao da se predsoblje isprazni pa da onda iziđe.

Ali ne zato što ju je on ubio, nego zato što ju je našao mrtvu.

– A vi ste čitavo vrijeme šutjeli? Niste htjeli reći koga ste vidjeli, čak i kad je otkrivena mrtva Joyce?

– Ne. Ja ... znate nisam mogla. On je, shvaćate li, tako mlad, bio tako mlad, moram sada reći. Mislim da je imao deset, najviše jedanaest godina. Sama sebi sam rekla: ne zna što radi. Nije on za to kriv. Ne može biti moralno odgovoran. Uvijek je bio malo čudan. Podvrgnut ćemo ga liječenju. Nećemo sve prepustiti policiji. Oni će ga poslati u neki kazneno-popravni dom. Umjesto toga pružit ćemo mu specijalni psihološki tretman, ukoliko se bude pokazalo potrebnim. Ja sam ... mislila najbolje. Morate mi vjerovati.

Mislila sam dobro.

Kakve žalosne riječi, pomisli Poirot, najžalosnije riječi na svijetu... Gospođa Drake kao da je znala što on misli.

– Da. Učinila sam to u najboljoj namjeri. Mislila sam dobro, čovjek uvijek misli da zna što je najbolje za druge, ali u stvari ne može znati. Jer sada je očigledno da je Leopold onako ustuknuo ili zato što je vidio tko je ubio Joyce, ili zato što je našao trag po kojem se moglo zaključiti tko je ubojica. Sigurno je znao nešto zbog čega se ubojica više nije osjećao sigurnim. I cijelo vrijeme on je čekao priliku da se dočepa dječaka nasamo, a kad mu se ona pružila, udavio ga je u potoku da ne bi progovorio, da ne bi rekao što zna. Da sam barem onda rekla, da sam sve ispričala vama, policiji, bilo kome! AU ja sam mislila da znam što radim ...

– Tek danas ste progovorili - reče Poirot nakon što je netko vrijeme šutke promatrao gospođu Drake kako sjedi pred njim suzdržavajući

suze. - Rekli su mi da je Leopold u zadnje vrijeme imao mnogo novaca. Mora da mu je netko plaćao da šuti.

– Ali zašto - tko?

– Doznat ćemo - reče Poirot. - I to veoma brzo.

22. poglavlje

Nije bilo u prirodi Hercula Poirota da druge pita za mišljenje. Obično je bio posve zadovoljan s vlastitim. Pa ipak, u nekim je slučajevima pravio iznimke. To se događalo upravo sada. On i Spence kratko su razgovarali, onda se Poirot obratio poduzeću za iznajmljivanje automobila, obavio još jedan kratak razgovor s inspektorom Raglanom i potom otišao. Naručio je auto da ga odveze u London, tako da se na putu još jednom nakratko zaustavi. Svratio je, naime, u školu "Brijestovi".

Rekao je šoferu neka ga petnaestak minuta pričeka, ušao i zamolio da ga gospođica Emlyn primi.

– Žao mi je što vas u ovo doba uznemirujem. Sigurno sada večerate.

– Nadam se da ćete shvatiti kao kompliment, gospodine Poirot, ako vam kažem kako sam potpuno sigurna da me vi nikada, ni u koje doba, ne biste uznemiravali bez velika razloga.

– Veoma ste ljubazni. Da budem iskren, došao sam vas zamoliti za jedan savjet.

– Doista?

Gospođica Emlyn kao da je bila iznenađena. Ne samo iznenađena već i pomalo sumnjičava.

– Izgleda mi da je to sasvim neubičajeno za vas, gospodine Poirot - reče ona. - Jer vi ste, zar ne, obično zadovoljni vlastitim mišljenjem.

– Jesam, obično sam zadovoljan vlastitim mišljenjem, ali utješilo bi me i pomoglo mi kad bi se sada sa mnom složio netko do čijeg mišljenja držim.

Ništa nije rekla, samo ga je radoznalo promatrala.

– Znam tko je ubio Joyce Revnolds - reče - a vjerujem da i vi znate.

– Nisam to nikad rekla - reče gospođica Emlyn.

– Niste. Znam da niste. A to mi pokazuje da je u pitanju samo mišljenje.

– Mislite predosjećaj? - upita gospođica Emlyn svojim najhladnijim tonom.

– Volio bih da ne upotrijebimo tu riječ. Prije bih rekao da imate određeno mišljenje.

– U redu, dakle. Priznajem da imam određeno mišljenje.

To još uvijek ne znači da ću vam ga reći.

– Predlažem, gospođice Emlyn, da na komadiću papira napišem četiri riječi. Onda ću vas upitati slažete li se s te četiri riječi.

Gospođica Emlyn ustane, priđe svom pisaćem stolu, uzme komadić papira i vrati se Poirotu.

– Zanimaju me vaše četiri riječi.

Poirot izvadi iz džepa pero, napiše četiri riječi, savije papir i pruži ga gospođici Emlyn. Ona ga uze i pročita.

– Dakle? - upita Poirot.

– Slažem se s dvije riječi na vašem papiru. A što se tiče drugih dviju, to je već teže reći. Nemam nikakvih dokaza a, moram priznati, nije mi ta ideja ni pala na pamet.

– Za one dvije riječi imate dokaze?

– Mislim da imam.

– Voda - reče Poirot značajno. - Čim ste to čuli, znali ste sigurno, čim sam, naime, ja za to čuo, znao sam sigurno.

Sada smo sigurni vi i ja. A jeste li već čuli da je i dječak umoren tako da mu je netko glavu držao pod vodom? U potoku?

– Čula sam. Telefonirali su mi i rekli da je to Jovcin brat.

Kakve je on veze imao s cijelim slučajem?

– Htio je novaca - reče Poirot. - I dobio ga je. A onda, čim se ukazala zgodna prilika, udavili su ga u potoku.

Glas mu se nije mijenjao. Ako se neka promjena uopće mogla primijetiti, nije to bio mekaniji, već nešto grublji ton.

– Osobu koja mi je to ispričala - reče - razdiralo je suosjećanje. Njezini su osjećaji bili uzburkani. Ja nisam takav. Leopold je bio veoma mlad, gotovo još dijete. Ali njegova smrt nije nesretan slučaj, nego posljedica, kao i tolike stvari u životu, njegovih postupaka, želio je novac i upustio se u rizik. Bio je dovoljno pametan i dovoljno zreo da zna u što se upustio. Pa ipak; želio je novac. Bilo mu je samo deset godina, ali uzrok i posljedica su isti kao da mu je bilo trideset, pedeset ili devedeset. Zna li na što prvo pomisliti u ovakvim slučajevima?

– Rekla bih - reče gospođica Emyln - da imate više smisla za pravdu, nego za suosjećanje.

– Moje suosjećanje - reče Poirot - Leopoldu ionako ne bi pomoglo. On je izvan domašaja bilo kakve pomoći. I ako se izborimo za pravdu, vi i ja, jer ja mislim da u ovom slučaju mislimo jednako, ni ta pravda ne može pomoći Leopoldu.

Ali ona zato može pomoći jednom drugom Leopoldu, može pomoći da netko drugo dijete ipak ostane na životu - ako je na vrijeme uspijemo postići. Dvostruki ubojica, kojemu je ubijanje način da postigne osjećaj sigurnosti, taj ubojica je velik rizik... Ja putujem u

London, gdje ću se sastati s nekim ljudima da bih se s njima dogovorio kako treba postupiti, da bih im, možda, prenio svoja uvjerenja o ovom slučaju.

– To vam neće biti lako - reče gospođica Emlyn.

– Znam da neće. Put i način na koji to namjeravam postići nisu jednostavni, ali makar ću ih upoznati s onim što znam i što se doista dogodilo. A to su ljudi koji shvaćaju kako funkcionira um kriminalaca. Ima još jedna stvar koju bih vas zamolio. Treba mi vaše mišljenje. Ovaj put samo vaše mišljenje, ne i dokazi. Zanima me što mislite o karakteru Nicholasa Ransoma i Desmonda Hollanda.

Savjetujete li mi da im vjerujem?

– Smatram ih obojicu dostojnima povjerenja. To je moje mišljenje. Obojica su u mnogim stvarima budalasti, ali to su tek efemerne stvari u životu. U osnovi su to zdravi mladići. Zdravi poput jabuke bez crva.

– Izgleda da se uvijek vraćamo na jabuke - reče Hercule Poirot žalosno. - Moram sada ići. čeka me automobil.

Moram na još jedno mjesto.

23. poglavlje

– Jeste li čuli što se događa u Quarry Gardenu? - upita gospođa Cartwright, stavljajući u košaricu kutiju praška Omo i kutiju Bijelog labuda.

– Quarry Woodu? - upita Elspeth Mckay, kojoj se gospođa Cartwright obratila. - Ne, nisam ništa osobito čula. - Odabrala je još kutiju kukuruznih pahuljica. Obje su žene bile u novootvorenom supermarketu radi svoje jutarnje kupovine.

– Pričaju da tamo netko drveće predstavlja opasnost.

Jutros je došlo nekoliko šumara. Radi se o stablu koje raste na onoj drugoj strani brda, gdje je strma padina, pa se stablo nagnulo. Možda može i pasti. U jedno od stabala udario je grom prošle zime, ali ono je, mislim, podalje od mjesta gdje raste nagnuto stablo. U svakom slučaju, počeli su kopati oko korijenja stabla. Šteta. Upropastit će taj dio vrta.

– Što možete - reče Elspeth Mckay. Valjda znaju što rade.

Netko ih je pozvao, je li?

– Da. S njima su i dva policajca, koji paze da nitko ne priđe. Kažu da moraju utvrditi koje će od bolestnih stabala prvo biti posječeno.

– Razumijem - rekla je Elspeth Mckay. Posve je vjerojatno da je razumjela. Nitko joj, dakako, ništa nije objasnio, ali njoj i nije trebalo objašnjavati.

Ariadna Oliver otvori telegram što ga je upravo primila.

Bila je tako naučena primati telegrame telefonom - prvo je trčeci uokolo tražila olovku da zapiše sadržaj, a onda bi ipak molila da joj pošalju tekst - da se sada, primivši "prvi telegram", gotovo zapanjila.

MOLIM DOVEDITE GOSPOĐU BUTLER I MIRANDU U
VAŠ STAN HITNO STOP NE GUBITE NI TRENA STOP
VAŽNO OBAVITI LIJEČNIČKI PREGLED ZBOG
OPERACIJE

Odmah požuri u kuhinju, gdje je Judith Butler kuhala džem od dunja.

– Judy, idi spakirati najvažnije stvari. Ja se vraćam u London, a ti ćeš sa mnom; i Miranda.

– Veoma si ljubazna, Ariadna, ali ja moram obaviti još toliko poslova. Valjda ni ti ne misliš danas otputovati?

Zbilja ne moraš zuriti.

– Moram. Rekli su mi da moram - odgovori gospođa Oliver.

– Tko ti je rekao? Tvoja gazdarica?

– Ne, netko drugi - odgovori Ariadna Oliver. - Jedna od rijetkih osoba koje u životu slušam. Hajde, požuri.

– Sada se stvarno ne mogu maknuti iz kuće. Ne mogu.

– Moraš poći sa mnom - reče gospođa Oliver oštro. - Već nas čeka auto, iza kuće. I odmah ćemo krenuti.

– Ali nema smisla da vodim Mirandu. Mogu je kod nekoga ostaviti; kod Revnoldsovih, na primjer, ili kod Rowene Drake.

– I Miranda ide s nama - prekine je gospođa Oliver. - Nemoj stvarati poteškoće, Judy, to ti posve ozbiljno savjetujem. Uostalom, kako uopće možeš i pomisliti da je ostaviš kod Revnoldsovih?! Zar nije nedavno dvoje njihove djece ubijeno?

– Da, imaš pravo. S tom kućom nešto nije u redu, zar ne?

Izgleda da tamo ima netko tko ... Bože dragi, što to govorim!

– Previše govorimo - reče gospođa Oliver. - U svakom slučaju, ako još netko mora biti ubijen, onda će to, po mom mišljenju, biti Ann Revnolds.

– Ali što se to s tom obitelji događa? Zašto ih ubijaju, jedno za drugim? O, Ariadna, to čovjeku tjera strah u kosti!

– Da, to zastrašuje. Ali ima trenutaka kad čovjek ima pravo da se boji. Upravo sam primila jedan telegram i poduzimam korake u vezi s tim.

– Nisam čula telefon.

– Nisam ga primila telefonom, već su mi ga donijeli.

Časak je bila u nedoumici, a zatim pruži telegram svojoj prijateljici.

– Što ovo znači? Kakva operacija?

– Radi se vjerojatno o krajnicima - reče gospođa Oliver. - Prošlog tjedna Mirandu je jako boljelo grlo, sjećaš se? što je prirodnije nego da ode u London, na pregled specijalistu?

– Nisi valjda poludjela, Ariadna?

– Možda jesam - reče gospođa Oliver - akutno ludilo. Ali, idemo! Mirandi će se svidjeti u Londonu. Ne moraš brinuti.

Neće ići ni na kakvu operaciju. To je ono što se u špijunskim romanima zove cover. Odvest ćemo je u kazalište, u operu ili na baletnu predstavu, što joj bude milije. Ja mislim da bi najbolje bilo odvesti je na baletnu predstavu.

– Bojim se - reče Judith.

Ariadna Oliver iznenađeno pogleda svoju prijateljicu, koja je podrhtavala. Nalikovala je na Undinu kao nikad prije; kao da nije bila

dio stvarnosti.

– Hajde, dođi - reče joj gospođa Oliver.

– Obećala sam Herculu Poirotu da ću te dovesti kad mi on dade znak. I sad mi je taj znak dao.

– Ali, što se ovdje zapravo događa?! - upita Judith. - Nije mi jasno kako sam uopće došla ovamo.

– I ja sam se to već pitala - reče gospođa Oliver. - Ali nikada se ne može dokučiti razlog zašto ljudi žive na jednom mjestu, a ne na drugom. Jedan je moj prijatelj nedavno otišao živjeti u Moretbninthe-Marsh. Pitala sam ga zašto ide tamo živjeti, a on mi je odgovorio da je oduvijek na to mislio i uvijek to želio. Odlučio je da ode tamo živjeti čim bude u mirovini. Rekla sam mu da ja osobno nisam nikad tamo bila, ali da mi to mjesto zvuči jako vlažno. Kakvo je to zapravo mjesto, upitala sam ga.

On mi je odgovorio da ne zna jer nikad tamo nije bio, ali je oduvijek želio tamo živjeti. Napominjem da je on posve normalan čovjek.

– Je li se preselio?

– Jest.

– I svidjelo mu se?

– Ništa još nisam čula - reče gospođa Oliver. - No ljudi su veoma čudni, zar ne? Na primjer, utuče sebi u glavu da nešto žele raditi, a onda na kraju ispadne da to moraju raditi. - Gospođa Oliver ode do prozora i vikne: - Miranda, dođi, idemo u London!

Miranda im se polako približavala.

– Idemo u London?

– Ariadna će nas autom odvesti u London - odgovori joj majka. - Gospođa Oliver se nada da će nam moći nabaviti karte za baletnu

predstavu. Hoćeš li ići na balet?

– O, veoma rado! - uzviknu Miranda, a oči joj zasiju: - Onda se moram oprostiti od svog prijatelja.

– Dobro, požuri, jer idemo odmah!

– Ne treba mi mnogo vremena, samo da mu objasnim.

Nešto sam obećala!

Otrčala je odmah niz vrt i nestala kroz otvor u živici.

– Tko su Mirandini prijatelji? - upita gospođa Oliver sa zanimanjem.

– To zapravo ni ja ne znam točno - odgovori Judith. - Ona nikad ne priča o svojim stvarima. Ponekad mi se čini da su jedina stvorenja koja smatra svojim prijateljima ptice koje promatra u šumi, vjeverice ili neke druge šumske životinje, čini mi se da je svi uglavnom vole, ali ne znam ima li nekih pravih prijatelja. Ne dovodi djevojčice kući na čaj, barem ne toliko kao drugi. Mislim da joj je Joyce Reynolds bila najbolja prijateljica. - A onda neodređeno doda: - Joyce joj je obično pričala nekakve fantastične priče o slonovima i tigrovima. - Judith se digne. - Moram sad ići spremi stvari, kad već toliko inzistiraš; premda mi se, moram ti reći, ne kreće od kuće. Toliko sam poslova samo napola obavila; ovaj džem, na primjer ...

– Moraš sa mnom - reče gospođa Oliver sasvim strogo.

Judith se spuštala stubama, noseći u svakoj ruci po jedan kovčeg, upravo u vrijeme kad je u kuću utrčala Miranda, sva zadihana.

– Zar nećemo prvo ručati? - upita.

Premda je izgledala poput šumske vile, Miranda je bila veoma zdravo dijete i voljela je jesti.

– Zaustavit ćemo se negdje putem pa ćemo jesti, recimo u gostionici "Kod crnog dječaka" u Havershamu - reče gospođa Oliver. - To je

sjajan lokal. Tamo smo za tri četvrt sata, a odlično se jede. Hajde Miranda, sada krećemo.

– Onda neću stići do Cathie i obavijestiti je da ne mogu s njom sutra u kino. Možda bih joj mogla telefonirati?

– Hajde, požuri.

Miranda potrči u salon, gdje se nalazio telefon. Judith i gospođa Oliver stavljale su kovčege u auto. Miranda se brzo vrati iz salona. - Ostavila sam poruku - reče gotovo bez daha. - Sada je sve u redu.

– Mislim da si poludjela, Ariadna - reče Judith kad su ulazili u automobil. - čemu sve ovo?! O čemu se zapravo radi?

– Doznat ćemo za kratko vrijeme, nadam se - odgovori gospođa Oliver. - Ne znam tko je tu lud, on ili ja.

– On? Tko on?

– Hercule Poirot.

U Londonu, sjedio je Hercule Poirot u sobi s još četvoricom muškaraca. Jedan od njih bio je inspektor Timothy Raglan, čovjek dostojanstvena izgleda i lica na kojemu se ništa nije mogle pročitati. Takav je uvijek izgledao u prisutnosti svojih pretpostavljenih. Drugi je bio Spence, viši inspektor, a treći Alfred Richmond, šef okružne policije, četvrta osoba, oštra službena lica, bio je predstavnik javnog tužioca. Promatrali su Herkula Poirota s različitim izrazima lica ili, točnije, bezizražajnih lica.

– Izgleda da ste prilično sigurni u ono što ste nam iznijeli.

– Svakako da sam siguran. Kad se stvari ovako slože, čovjek shvati da upravo tako mora biti. Onda počne tražiti razloge zbog kojih to ne bi moglo tako biti, pa ako ih ne nađe, još jače učvrsti svoje prvobitno mišljenje.

– Motivi su nekako složeni, ako vam smijem na to skrenuti pažnju.

– Nije točno - reče Poirot - uopće nisu složeni. Naprotiv, tako su jednostavni da ih je teško jasno sagledati.

Predstavnik pravde primio je tu napomenu sa sumnjom.

– Uskoro ćemo imati jedan čvrst dokaz - reče inspektor Raglan. - Jedino ako nismo upravo tu učinili grešku ...

– Trajla lila lala, mačkica nije u bunar pala? - upita Hercule Poirot. - Na to mislite?

– Jest. Ali ipak se morate složiti da se radi samo o vašoj pretpostavci.

Svi su dokazi cijelo vrijeme upravo na to ukazivali. Kad jedna djevojka nestane, onda za to nema mnogo razloga.

Prvi je, obično, da je otišla s nekim muškarcem; drugi, da je mrtva. Sve ostalo su samo pretpostavke, koje se u zbilji nikad ne dogode.

– Nema više nekih važnih točaka na koje biste nam htjeli skrenuti pažnju, gospodine Poirot?

– Ima. Bio sam u vezi s poznatom tvrtkom za promet nekretninama. To su moji prijatelji, koji su se specijalizirali za prodaju zemljišta u Zapadnoj Indiji, obalama Egejskog, Jadranskog i Sredozemnog mora te svim ostalim mjestima gdje ima mnogo sunca. Klijentela im je, uglavnom, veoma bogata. Nedavno je uglavljena ova kupovina. Mislim da bi vas taj podatak mogao zanimati.

Pruzi presavijen komad papira.

– Mislite da to moramo povezati...

– Siguran sam.

– Vjerovao sam da je kupoprodaja otoka u toj zemlji zabranjena.

– Novcem se često pronađe način da se zaobiđu zakoni.

- Ima li još nešto što biste željeli da raspravimo?
- Može se dogoditi da ću u toku dvadeset i četiri sata imati nešto, što će potkrijepiti moje pretpostavke.
- A to je?
- Očevidac.
- Želite nam time reći...
- Očevidac zločina.

Predstavnik pravde promatrao je Poirota sa sve većom nevjericom.

- Gdje je sada taj očevidac?
- Na putu za London. Nadam se ...
- Kao da ste zabrinuti?
- Da. Istina je. Jesam. Učinio sam sve što sam mogao, za sve sam se pobrinuo, pa ipak, moram priznati da se bojim; usprkos svim mjerama opreza što sam ih poduzeo, bojim se. Jer suočeni smo - kako da vam to objasnim - suočeni smo s okrutnošću, brzim potezima, gramzljivošću koja prelazi sve granice koje se mogu očekivati u ljudskog stvorenja i nečim ... u to nisam sasvim siguran ... što bismo gotovo mogli okrstiti ludilom. Ne ludilom u medicinskom smislu te riječi dakle nečim prirođenim, već o vrsti ludila što ga čovjek sam odnjeguje. Poput sjemena što uhvati korijen i brzo naraste da bi u određenom trenutku preuzelo vlast, nametnuvši neljudski odnos prema životu.
- Morat ćemo u vezi s tim zapitati za mišljenje još nekolicinu ljudi - reče predstavnik pravde. - Ne možemo se samo tako upustiti u stvari. Mnogo, dakako, ovisi o onomu što će reći šumari. Ako dobijemo potvrđan odgovor, možemo krenuti u akciju, ali ako on bude negativan, morat ćemo dobro promisliti.

Hercule Poirot ustane.

– Sada ću se od vas oprostiti. Rekao sam vam sve što znam, čega se sve bojim i što sve smatram mogućim. Bit ću s vama u vezi.

Prije nego što je izišao, rukovao se sa svakim pojedinačno, preciznošću jednog stranca.

– Ovaj čovjek je pomalo šarlatan - reče predstavnik pravde. - Zar vam se ne čini da je malo ćaknut? U svakom slučaju, ima dosta godina. Ne znam možemo li se osloniti na mišljenje čovjeka njegove dobi?

– Mislim da se na njega možete mimo osloniti - reče okružni šef policije. Takav je moj dojam. Spence, poznajem vas već mnogo godina, vi ste mu prijatelj. Je li postao malo senilan, što mislite?

– Ne mislim da je postao senilan - odgovori Spence. - što vi mislite, Raglan?

– Tek sam ga nedavno sreo. Ispočetka mi se učinilo da način na koji izlaze stvari, način na koji misli, da su ... recimo, čudni. Ali, sve u svemu, sada mislim drugačije.

Uvjeren sam da će se dokazati da ima pravo.

24. poglavlje

Gospođa Oliver udobno se smijestila za stolom u udubini prozora gostionice "Kod crnog momka". Bilo je još dosta rano pa blagovaonica nije bila prepuna. Onda je za stol došla i Judith Butler, nakon što je napudrala nos. Sjela je sučelice gospođi Oliver i počela proučavati kartu.

– Što voli Miranda? - upita gospođa Oliver. - Možemo odmah i za nju naručiti. Valjda će doći za koju minutu.

– Ona voli piliće na žaru.

– To je jednostavno. A što je s tobom?

– I ja ću to.

– Tri porcije pilića na žaru - naruči gospođa Oliver. Zatim se nasloni, intenzivno promatrajući svoju prijateljicu.

– Zašto me tako gledaš?

– Mislim.

– Na što misliš?

– Mislim kako u stvari malo o tebi znam.

– Pa, tako je sa svima, zar ne?

– Misliš da čovjek o drugome nikad ne može sve znati?

– Da, upravo tako.

– Valjda imaš pravo. Obje ušute na netko vrijeme.

– Dosta im dugo treba da serviraju.

– Sad će.

Priđe konobarica s poslužavnikom punim raznih zdjela.

– Mirande dugo nema. Zna li ona točno gdje je blagovaonica?

– Naravno da zna. Već smo zavirile ovamo na putu za toaletu. Judith se nestrpljivo digne. - Idem je potražiti.

– Da joj možda nije pozlilo od automobila?

– Prije, kad je bila manja, znalo joj je pozliti, ali sada više ne.

Judith se vrati nakon pet minuta.

– Nema je tamo gdje piše "Gospođe" - reče. - Jedna vrata vode u vrt. Možda je onuda izišla da pogleda neku pticu ili nešto drugo. To bi njoj bilo slično.

– Danas nije pravi trenutak za gledanje ptica - reče gospođa Oliver. - Iди je dozvati. Morat ćemo brzo dalje.

Elsbeth Mckay probola je nekoliko kobasica vilicom, stavila na tavu i odložila u hladnjak, pa počela guliti krumpire.

Uto zazvoni telefon.

– Gospođo Mckav? Ovdje narednik Goodwin. Je li vaš brat kod kuće?

– Ne, danas je u Londonu.

– Zvao sam ga i ondje, ali je otišao. Hoćete li mu, molim vas, kad dođe kući, reći da imamo pozitivan rezultat.

– To znači da ste u bunaru našli tijelo?

– Izgleda da više nema mnogo smisla o tome šutjeti. Već se pročulo.

- Koga ste našli? Olgu Seminoff ?
- Po svemu sudeći.
- Jadna djevojka - reče Elspeth. - Da li se sama bacila ... ili, što?
- Nije bilo samoubojstvo. Netko ju je ubo nožem. Pravo pravcato ubojstvo.

Nakon što je njezina majka napustila prostoriju s natpisom "Gospođe", Miranda pričekala trenutak, zatim otvori vrata, oprezno pogleda van, otvori vrata kroz koja se ide u vrt i potrča puteljkom koji je vodio prema stražnjem dijelu vrta. Prije je tu bilo mjesto za kočije, a sada garaža.

Miranda produži dalje kroz mala vrata predviđena za pješake i iziđe na put. Malo podalje bio je parkiran jedan automobil. U njemu je sjedio čovjek s čekinjastim sijedom obrvama i sijedom bradom čitajući novine. Miranda otvori vrata i sjedne pored vozača. Nasmije se.

- Smiješno izgledaš.
- Možeš se srdačno nasmijati, nitko te neće sprečavati.

Automobil krene, spusti se putom, zaokrene udesno, zaokrene ulijevo, onda opet udesno i dođe do ceste drugog reda.

- Na vrijeme smo - reče čovjek sa sijedom bradom.
- U pravi tren. Može se vidjeti znak dvostruke sjekire, a i Kilterburv Down. Krasan vidik.

Kraj njih projuri jedan automobil, tako blizu da su gotovo morali sletjeti u živicu.

- Mladi idioti - promrmlja sjedobradi. Jedan od mladića imao je kosu do ramena i velike naočale tako da je podsjećao na sovu. Drugi je pak, sa svojim bogatim zaliscima, nastojao izgledati poput Španjolca.

– Ali mama bi se mogla brinuti gdje sam ...

– Neće se stići brinuti. Jer kad se počne brinuti, ti ćeš već biti tamo gdje želiš biti.

U Londonu, Hercule Poirot podigne slušalicu i začuje glas gospođe Oliver.

– Izgubili smo Mirandu.

– Kako to mislite - izgubili?

– Bili smo na ručku u gostionici "Kod crnog momka". Ona je otišla u toalet i više se nije vratila. Rekli su nam da ju je netko vidio kako se odvezla s jednim starijim gospodinom.

Ali nije sigurno da je to bila ona. Mogao je biti i netko drugi. Jer ...

– Stalno ste morale biti uz nju! Vas dvije niste je smjele ni jednog trenutka ispuštati iz vida.

Rekao sam vam da je u opasnosti! Je li gospođa Butler jako zabrinuta?

– Naravno da je zabrinuta ... Što mislite! Poludjela je od straha. Inzistira da se pozove policija.

– Jest, bilo bi to najprirodnije. I ja ću ih zvati!

– Ali zašto bi Miranda bila u opasnosti?

– Zar ne znate? Do sada ste to već morali čuti! - A onda doda: - Našli su tijelo. Upravo su mi javili...

– Kakvo tijelo?

– Tijelo u bunaru.

25. poglavlje

– Divno je! - reče Miranda obazirući se.

Kilterburv Ring predstavljao je turističku ljepotu ovoga kraja, iako njegovi ostaci nisu bili osobito poznati. Bio je razrušen prije nekoliko stotina godina. Pa ipak, tu i tamo, dizao se po koji megalit i, uspravno stojeći, govorio o davno prošlom ritualnom bogoštovlju. Miranda je postavljala pitanja:

– Čemu im je sve ovo kamenje služilo?

– Za ritual. Za ritualno bogoštovlje. Za ritualno prinošenje žrtava. Shvaćaš što su žrtve, zar ne, Miranda?

– Mislim da shvaćam.

– Žrtve se moraju prinostiti, znaš. To je važno.

– Ti misliš da to nije neka vrsta kažnjavanja? Nego nešto posve drugo?

– Jest. To je nešto posve drugo. Umreš zato da bi drugima omogućio da žive. I da se rode. To je ono važno.

– Mislila sam da možda ...

– Da, Miranda?

– Mislila sam da možda moraš umrijeti zato što je neki tvoj postupak izazvao nečiju smrt.

– Kako ti je to palo na pamet?

– Mislila sam na Joyce. Da joj nisam pričala o jednoj stvari, možda ona ne bi umrla, što misliš?

– Možda ne bi.

– Bila sam zabrinuta nakon što je Joyce umrla. Nisam joj trebala pričati, je li? Rekla sam joj jer sam i ja njoj htjela ispričati nešto važno. Ona je bila u Indiji i stalno je o tome pričala; o tigrovima, o slonovima, o njihovim zlatnim privjescima i ukrasima i o njihovim bogato urešenim ormama. A onda sam odjednom osjetila potrebu da i netko drugi zna ono što sam ja znala. Jer ranije, vidiš, uopće nisam na to mislila.

– Na trenutak zašuti, pa upita:

– Je li i ono također bila žrtva? - U neku ruku jest.

Miranda je zamišljena šutjela, a zatim reče:

– Zar još nije vrijeme?

– Sunce još nije u pravom položaju. Još možda pet minuta, pa će obasjati kamen.

I opet su tako sjedili, šuteći, kraj automobila.

– Sada! Mislim da je sada pravi trenutak - reče sjedobradi pogledavši u nebo na kojemu je sunce kretalo prema horizontu. - To je krasan trenutak. Nikoga nema. U ovo doba nitko se ne penje na vrh Kilterburv Downa da bi vidio Kilterburv Ring. Prehladno je u studenom, a nema više ni kupina. Prvo ću ti pokazati Znak dvostruke sjekire na kamenu. Urezali su ga kad su došli iz Mikene ili Krete, prije nekoliko stotina godina. To je čudesno, zar ne, Miranda?

– Jest, to je čudesno - reče Miranda. - Pokazi mi.

Penjali su se do najvišeg kamena. Kraj tog najvišeg kamena ležao je drugi koji se srušio, a malo dalje, nešto niže, još jedan, koji se nagnuo kao pod teretom prohujalih godina.

– Jesi li sretna, Miranda?

– Da. Sretna sam.

– Evo znaka. Tu je.

– Zar je to zbilja znak dvostruke sjekire?

– Da. Malo je izbledio od vremena, ali tu je. To je taj simbol. Stavi na njega glavu. A sada... sada ćemo nazdraviti prošlosti, budućnosti i ljepoti.

– Oh, kako je to lijepo! - usklikne Miranda. Sjedobradi joj stavi u ruku zlatnu čašu i iz jedne pljoske natoči zlatkastu tekućinu.

– Ima voćni tek, tek breskve. Popij to, Miranda, i bit ćeš još sretnija.

Miranda uze sjajnu čašu i pomirisa.

– Da, zaista miriše po breskvama. Pogledaj sunce! Kao crveno zlato, izgleda kao da leži na rubu svijeta!

On se okrenu prema suncu.

– Podigni čašu i ispij.

Ona se poslušno okrene. Jedna ruka još uvijek joj je bila na megalitu s poluizbrisanim znakom. Sjedobradi je sada stajao iza nje. Ispod nagnutog kamena išuljale su se dvije polusagnute prilike. Ono dvoje što su stajali na vrhu bili su im okrenuti leđima. Nisu ih mogli primijetiti. Brzo ali oprezno pojure te dvije prilike uzbrdo.

– Nazdravi ljepoti, Miranda.

– A, to bome neće! - reče netko iza njih. Ruzičast baršunasti kaput padne preko glave sjedobradoga i jedna mu šaka izbije nož iz ruke koja se već polako dizala.

Nicholas Ransom zgrabi Mirandu i, čvrsto je držeći, odvuče od one dvojice, što su se hrvala.

– Ti vražja mala budalo - reče Nicholas Ransom. - Doći ovamo s okorjelim ubojicom. Morala si znati što radiš.

– U neku ruku sam i znala - odgovori Miranda. - Trebala sam biti žrtvovana zato što sam za sve kriva. Joyce je zbog mene ubijena pa je pravo da i ja budem zrtvovana, zar ne?

Bilo bi to ritualno ubojstvo.

– Ma kakvo ritualno ubojstvo, ne govori gluposti! Našli su i onu djevojku, znaš, onu au pair djevojku koja je nestala prije dvije godine otprilike i nigdje je nisu mogli pronaći.

Svi su mislili da je pobjegla zato što je krivotvorila oporuku. Nije ona pobjegla. Njeno tijelo su našli u bunaru.

– Oh - otme se Mirandi uzvik bola. - Valjda ne u bunaru želja, koji sam toliko željela pronaći! Nemoj mi reći da su je pronašli u bunaru zelja! Tko ... tko ju je tamo stavio?

– Ista osoba koja je tebe dovela ovamo.

26. poglavlje

Opet su četvorica muškaraca sjedila promatrajući Poirota.

Timothy Raglan, Spence, i šef policije imali su zadovoljan izraz lica: na njima se vidjelo da su puni očekivanja, poput mačke koja će svakog trena ugledati zdjelicu vrhnja. Samo četvrti kao da i dalje nije odustajao od nepovjerenja.

– Onda, gospodine Poirot - reče šef policije, preuzevši inicijativu i ostavivši čovjeka iz javnog tužilaštva da bude službeni promatrač - svi smo ovdje ...

Poirot dade rukom znak. Inspektor Raglan iziđe iz sobe, a zatim se vrati uvodeći jednu ženu tridesetih godina, jednu djevojku i dva mladića.

Predstavi ih šefu policije: - Gospođa Butler, gospođica Butler, gospodin Nicholas Ransom i gospodin Desmond Holland.

Poirot ustane i povede Mirandu držeći je za ruku. - Sjedni ovdje, kraj majke, Miranda. Gospodin Richmond, šef policije, hoće ti postaviti nekoliko pitanja i moli te da mu na njih odgovoriš. Radi se o onome što si ti vidjela prije više od godinu dana, sada već gotovo dvije. Ti si to ispričala jednoj osobi i, ako sam točno shvatio, samo toj jednoj osobi. Je li tako?

– Rekla sam Joyce.

– Što si doslovce rekla Joyce?

– Da sam vidjela jedan zločin. , : - I nikome više nisi rekla?

– Nisam. Ali mislim da je Leopold nagađao. On je, znate, često prisluškiavao za vratima. Volio je znati tajne drugih ljudi.

– Ti si čula da je Joyce Revnolds onog popodneva prije zabave za dan Svih svetih tvrdila kako je ona osobno vidjela zločin. Je li rekla istinu?

– Nije. Ona je jednostavno ponovila ono što sam joj ja rekla - praveći se da se to njoj dogodilo.

– Hoćeš li nam sada točno reći što si vidjela?

– Nisam isprva znala da se radi o ubojstvu. Mislila sam da je posrijedi bila nesreća; mislila sam da je pala s neke visine.

– Gdje je to bilo?

– U Quarry Gardenu, u udubini - gdje je nekoć bila fontana. Sjedila sam na grani, na jednom drvetu.

Promatrala sam jednu vjevericu, a pri tom čovjek mora biti veoma miran inače vjeverica odmah pobjegne. Vjeverice su neobično brže.

– Riječi nam što si vidjela?

– Jedan čovjek i jedna žena podigli su je i odnijeli puteljkom uzbrdo. Mislila sam da je nose u Quarry House ili u bolnicu, žena je naglo zastala i rekla: 'Netko nas promatra.' I počela je pažljivo gledati u moje stablo. Ja sam se prestrašila i sasvim se ukočila. Muškarac reče: 'Koješta!' I oni krenuše dalje. Opazila sam krv na šalu, a na njemu je bio i krvav nož. Pomislila sam, možda se netko pokušao ubiti. I dalje sam nepomično sjedila na drvetu.

– Zato što si se bojala?

– Jest, ali nisam znala zašto.

– Ništa nisi rekla svojoj mami?

– Nisam. Pomislila sam da možda nisam tamo smjela biti i sve promatrati. Slijedećeg dana nitko ništa nije govorio o nekoj nesreći, pa sam to zaboravila. Nikad se toga više nisam sjetila sve dok ...

Naglo se zaustavi, šef policije otvori usta kao da će nešto reći, a onda ih opet zatvori. Pogleda Poirota i napravi lagani pokret.

– Da, Miranda. Sve dok?

– Izgledalo je kao da se sve ponovno odigrava. Ovaj put promatrala sam jednu ženu pa sam sjedila, sasvim mirno, iza jednog grma. Njih dvoje sjedili su i pričali o nekom otoku, otoku u Grčkoj. Ona je rekla nešto u smislu 'Sve je potpisano. Naš je. Možemo ići kad god zaželimo. Ali bolje je da još za sada nikamo ne zurimo. Nema smisla prenageliti.' U tom trenu žena odleti i ja se pomaknem. Ona tada reče: 'Tiho, budi tiho, netko nas promatra.' Rekla je to na isti način kao i prvi put, imala je isti izraz lica i ja sam se opet prestrašila, sjetivši se onoga što sam tada vidjela. No sada sam znala. Znala sam da je ono što sam tada vidjela bilo ubojstvo i da je ono bilo mrtvo tijelo što su ga njih dvoje nosili da ga negdje sakriju. Znate, sada više nisam bila dijete. Znala sam što neke stvari znače ... krv i nož i mrtvo tijelo, mlohavo ...

– Kad je to bilo? - upita šef policije. - Prije koliko vremena?

Miranda promisli trenutak.

– Prošlog ožujka. Odmah nakon Uskrsa.

– Možeš li sa sigurnošću reći, Miranda, tko su bili to dvoje?

– Naravno da mogu. - Miranda je djelovala zbunjeno.

– Jesi li im vidjela lica?

– Dakako.

– Riječi nam, tko su oni?

– Gospoda Drake i Michael...

Ta optužba nije u sebi imala ništa dramatično. Glas joj je bio posve miran, kao da je u njemu nije bilo čuđenja, ali njezine riječi djelovale

su uvjerljivo. šef policije reče: - Nikome nisi rekla. Zašto ne?

– Mislila sam da se možda radi o nekoj vrsti žrtve.

– Tko ti je to rekao?

– Michael mi je rekao. Rekao je da su žrtve potrebne.

Poirot je blago upita: - Voljela si Michaela?

– O, da! - reče Miranda. - Veoma sam ga voljela!

27. poglavlje

– Sada, kad sam vas se konačno dočepala - reče gospođa Oliver - hoću o svemu znati sve.

Pogleda Poirota odlučno i upita ga strogo:

– Zašto niste došli ranije?

– Oprostite, madame, ali bio sam veoma zauzet pomažući policiji u njezinoj istrazi.

– To obično rade kriminalisti. Što vas je, za ime Boga, navelo na pomisao da je Rowena Drake umiješana u ubojstvo? Nitko drugi ne bi ni sanjao o tome.

– Jednostavno sam došao do tog zaključka kad sam našao pravi trag.

– Što je za vas pravi trag?

– Voda. Tražio sam osobu koja je bila na zabavi i bila - mokra, premda nije trebala biti. Jer tko je god ubio Joyce Reynolds, morao je biti moker. Ako netko snažnoj djevojčici drži glavu u vedru punom vode, onda će svakako biti otimanja i voda će na sve strane prskati pa će taj netko biti sav moker. Zato se moralo dogoditi još nešto što će dati bezazleno objašnjenje činjenici da je netko moker od pete do glave. Kad su se svi nagurali u sobu gdje je bio postavljen ognjeni zmaj, gospođa Drake je pvela Joyce u biblioteku. Ako te tvoja domaćica zamoli da pođeš s njom, onda ćeš poći. Joyce, svakako, nije ni trenutak posumnjala u gospođu Drake. Jer Miranda joj je samo rekla da je jednom vidjela ubojstvo. I tako je Joyce bila ubijena, a njen ubojica sav moker. Gospođa Drake je znala da mora pronaći neki dobar razlog za tu činjenicu. I počela je tražiti rješenje. Znala je također da mora imati svjedoka koji će vidjeti kako se ona smočila. Čekala je na vrhu stubišta držeći u ruci ogromnu vazuu punu

vode. U dogledno vrijeme iz sobe, u kojoj su svi bili, izašla je gospođica "Whittaker. Bilo joj je vruće. Gospođa Drake je odglumila da se u tom trenutku prestrašila, ispustila vazu iz ruke, ali pazeći da se voda po njoj prilije prije no što vaza padne na pod predsoblja i razbije se. Onda je potrčala niza stube pa su njih dvije, ona i gospođica Whittaker, pokupile komadiće stakla i rasuto cvijeće. Pritom se gospođa Drake zalila zbog gubitka svoje lijepe vaze.

Uspjelo joj je da gospođica Whittaker stekne dojam kako je vidjela nekoga na vratima sobe u kojoj je počinjeno ubojstvo. Gospođica Whittaker je tu zgodu shvatila onako kako se na prvi pogled dogodila. Ali kad je sve ispričala gospođici Emlyn, ova je odmah naslutila zanimljivu stranu te priče. I zato je natjerala gospođicu Whittaker da mi je ispriča.

– Tako sam onda - reče Poirot sukajući svoj brk - i ja znao ubojicu Joyce.

– A Joyce zapravo nikad nije vidjela nikakav zločin!

– Nije. Gospođa Drake to dakako nije znala. Ali je uvijek sumnjala da je netko bio u Quarry Gardenu kad su ona i Michael ubili Olgu Seminoff, i da je sve vidio.

– Kada ste vi saznali da to nije bila Joyce nego Miranda?

– Čim me je zdrav razum prisilio da prihvatim opće mišljenje o maloj Joyce kao lažljivici. Odmah sam shvatio da je pravi svjedok Miranda. Često je odlazila u Quarry Garden promatrati ptice i vjeverice. A Joyce joj je bila, rekla mi je Miranda, najbolja prijateljica. Rekla mi je još:

'Mi jedna drugoj sve kažemo. Kako Miranda nije bila prisutna, lažljivica Joyce poslužila se pričom koju joj je ispričala njena prijateljica. Pohvalila se da je jednom vidjela jedno ubojstvo, vjerojatno da bi impresionirala vas, madame, poznatog pisca kriminalističkih romana.

- U redu. Svalite svu krivnju na mene.
- Ne, ne.
- Rowena Drake ... - razmišljala je glasno gospođa Oliver.
- Još uvijek ne mogu vjerovati.....
- Imala je sve potrebne kvalitete. Uvijek sam se pitao - doda - kakva je vrsta žene bila Lady Macbeth i kako bi izgledala kad bi je čovjek sreo u stvarnom životu. I, eto, sreo sam je.
- A Michael Garfield? Izgledaju tako daleki, tako različiti...
- Zanimljivo ... Lady Macbeth i Narcis! Neobična kombinacija! ...
- Lady Macbeth - ponovi gospođa Oliver zamišljeno.
- Lijepa žena, spretna i sposobna, rođeni rukovodilac i neočekivano dobra glumica. Samo da ste je čuli kako oplakuje smrt malog dječaka Leopolda, kako li je gorke suze u suhi rupčić!
- Odvratno!
- Sjećate li se kad sam vas pitao tko prema vašem mišljenju, nije dobar čovjek?
- Mislite li da je Michael Garfield bio u nju zaljubljen?
- Sumnjam da je Michael Garfield ikoga u životu volio osim sebe. Htio je novaca - i to mnogo. Možda se isprva nadao da će se gospođa Llewellyn-Smythe u njega zaljubiti i učiniti ga svojim nasljednikom. Ali gospođa Llewellyn-Smythe nije spadala u tu vrstu žena.
- A što je bilo s onim falsifikatom? To još uvijek ne razumijem. U čemu je zapravo bila poanta?

– U početku se to i meni činilo zamršenim. Moglo bi se čak reći da je bilo previše tih falsifikata! No kad čovjek malo promisli, svrha je sasvim jasna. Treba samo imati na umu što se sve dogodilo. - Sve bogatstvo gospođe Llewellyn-Smythe pripalo je Roweni Drake. Dodatak oporuci bio je tako očito krivotvoren da bi ga svaki odvjetnik odmah otkrio. Zato je provedena ekspertiza, dodatak oporuci proglašen nepravovaljanim, a na snagu je stupila prvobitna oporuka. Kako je suprug Rowene Drake upravo umro, ona bi naslijedila sve.

– A što je bilo s onim dodatkom oporuci o kojemu mi je govorila čistačica?

– Pretpostavljam da je gospođa Llewellyn-Smythe otkrila vezu između Rowene Drake i Michaela, vjerojatno još prije smrti njezinoga muza. Bijesna zbog toga, stara je gospođa napisala dodatak oporuci, prema kojemu sve ostavlja svojoj au pair djevojci. Nadajući se udaji, djevojka je vjerojatno spomenula Michaelu taj dodatak.

– Mislila sam da je kandidat bio Ferrier.

– Bila je to samo dobro smišljena priča koju je, bez ikakvih dokaza, ispričao Michael.

– Ako je znao da postoji pravi dodatak, zašto se onda nije oženio Olgom i tako dobio sav željeni novac?

– Jer je sumnjao da će ona zaista dobiti sav taj novac. U pravu postoji i ono što se zove loš utjecaj. Gospođa Llewellyn-Smythe bila je stara i bolesna žena. Sve su njezine prethodne oporuke bile napisane u korist članova njezine obitelji, razumne oporuke kakve sudovi obično bez teškoća odobravaju. Mladu je pak strankinju gospođa Llewellyn-Smythe poznavala tek godinu dana pa djevojka nije ni mogla imati nikakvih potraživanja. Makar dodatak i bio pravi, moglo ga se lako osporiti. Osim toga, sumnjam da bi Olga mogla na svoje ime kupiti otok u Grčkoj, zapravo, sumnjam da li bi ona uopće pristala na to. Nije imala utjecajnih prijatelja u poslovnom svijetu. Michael ju je privlačio, ali ona je u njemu vidjela samo dobru priliku

za brak koji će joj omogućiti da živi u Engleskoj, što je i bio njezin glavni cilj.

– A Rowena Drake?

– Ona je pak bila zaljubljena. Njezin je suprug godinama bio nemoćan invalid. Iako srednjih godina, ona je strastvena žena i u njezin je svijet odjednom ušao mlad čovjek izuzetne ljepote, žene su se veoma lako vezale uz njega, ali ono što je njega zanimalo nije bila ljepota žena, već mogućnost ispoljavanja vlastitog poriva da stvara ljepotu. A za to mu je bio potreban novac - mnogo novaca! što se pak ljubavi tiče, on je ionako volio samo sebe. Bio je pravi Narcis. Ima jedna stara francuska pjesmica koju sam čuo prije mnogo godina. - Potiho je počeo pjevušiti: Regarde, Narcisse Regarde dans l'eau ... Regarde Narcisse que tu est beau r Il n'y a au monde Que la Beaute Et la Jeunesse, Helas! Et la Jeunesse ... Regarde, Narcisse ... Regarde dans l'eau ...

– Ne mogu vjerovati, upravo ne mogu vjerovati da bi netko mogao ubiti samo zato da stvori park na nekom grčkom otoku - reče sumnjičavo gospođa Oliver.

– Ne možete? Ne možete sebi dočarati kako je u svojoj glavi zamišljao taj vrt? Gola stijena, i Narcise, Narcise / Pogledaj vodu... / Pogledaj, Narcise kako si lijep / Na ovom svijetu / Tek je ljepota / I mladost... / Ah, ta mladost... / Narcise, Narcise.../

Pogledaj vodu... ali takve vrste da za hortikulturu pruža nebrojene mogućnosti. I zatim gomila plodne zemlje koja će pokrivati gole izdanke stijenja. Pa onda sve one biljke, sjemenje, žbunje, stabla. Možda je u novinama čitao o nekom brodovlasniku-milijunaru koji je stvorio otok-park za ženu koju je ljubio, pa je tako i on došao na ideju da stvori takav park, ali ne za neku ženu, već za sebe.

– Još uvijek zvuči suludo.

– Tu imate pravo, čini mi se da njemu uopće nije palo na pamet da su njegovi motivi podli. Sve je mjerio time koliko mu pomaže, ili

može pomoći, u stvaranju ljepote. Kao da je poludio od stvaralačkog zanosa. Dosad je stvorio Quarry Garden i niz drugih lijepih vrtova. Sada je zamislio nešto više: otok ljepote. Pri ruci mu je bila Rowena Drake, zaljubljena u njega. On je u njoj vidio samo izvor novca kojim će stvoriti ljepotu. Da, možda je poludio. Kad bogovi nekog žele uništiti, najprije ga natjeraju u ludilo.

– Vi zbilja vjerujete da je toliko želio taj otok? čak i s Rowenom Drake na grbači? Premda bi mu ona cijelo vrijeme izdavala naređenja?

– Pa ima toliko nesretnih slučajeva! ... I Roweni Drake bi se moglo dogoditi nešto takvo, u prikladnom trenutku ...

– Još jedno ubojstvo?

– Da. Počelo je sasvim jednostavno. Olga je morala biti maknuta jer je znala za dodatak oporuci, a imala je i ulogu žrtve, s naljepnicom krivotvoriteljice. Kako je gospođa Llewellyn-Smythe sakrila originalni dokument, platili su Ferrieru da napravi sličan, krivotvoreni dokument, ali krivotvoren tako očito da odmah izazove sumnju. Vrlo brzo sam shvatio da između Leslevja Ferriera i Olge Seminoff nema nikakvog dogovora ni ljubavne afere. Uostalom, to mi je rekao Michael Garfield. No mislim da je Michael dao novaca Ferrieru. Jer Michael je bio taj koji je reflektirao na osjećaje Olge Seminoff, upozoravajući je da o tome šuti, osobito pred svojom gazdaricom. On joj je govorio o mogućoj ženidbi, istodobno je hladnokrvno odredivši za žrtvu koja će njemu i Roweni Drake biti potrebna ako žele da im pripadne novac. Nije im bilo važno da Olga Seminoff bude optužena za krivotvorina, već samo da se u nju posumnja. Bilo je jasno da je ona lako mogla krivotvoriti takav dokument jer se znalo da je oponašala rukopis svoje poslodavke. Ako ona naglo nestane, svi će pretpostaviti da ona nije samo krivotvoritelj, već da je pridonijela i nagloj smrti gospođe Llewellyn-Smythe. I tako je, kad se ukazala zgodna prilika, Olga Seminoff umrla. Leslev Ferrier ubijen je u okršaju dviju bandi ili ga je nožem u leđa udarila jedna od ljubomornih žena. Usput: taj nož što mu je zadao smrtonosne rane bio je jednak onome koji je nađen u bunaru ... Znao sam da tijelo

Olge Seminoff mora biti tu negdje skriveno, ali nisam imao pojma gdje. Posumnjao sam tek onoga dana kad se Miranda raspitivala o bunaru zelja, nagovarajući Michaela Garfielda da je do njega odvede. On je odbio. Ubrzo nakon toga, u razgovoru s gospođom Goodbody, spomenuo sam da me čudi kamo je djevojka odjednom mogla nestati. Ona mi je na to samo rekla: 'Trajla lila lala, mačkica u bunar pala. Odmah sam bio posve siguran da je leš djevojke u bunaru. Brzo sam ustanovio da mora biti u šumi nedaleko od Quarry Gardena, na padini brežuljka blizu Garfieldove kućice.

Zato sam i vjerovao da je Miranda vidjela ili čin ubojstva ili pak pokapanje leša. Gospođa Drake i Michael u prvi su mah sumnjali da je netko bio svjedok njihova djela, ali nisu znali tko. Ali kako se ništa nije događalo, uljuljali su se u osjećaj sigurnosti. Dogovorili su se o svojim planovima. Nije im se nikamo zurilo. Radili su polako. Ona je pričala kako namjerava negdje u inozemstvu kupiti zemlju, dajući tako na znanje da želi otići iz Woodleigh Commona. Imala je, kako je uvijek naglašavala, previše žalosnih uspomena iz ovog mjesta. Tu je izgubila muža. - I planovi su tako krasno išli svojim tokom, sve dok nije doživjela strašan šok na pripremama za zabavu, kad je Joyce iznenada izjavila da je bila očevidac jednog zločina.

Rowena je bila uvjerenjena da je doznala tko je onoga dana bio u šumi. Brzo je djelovala. Ali slučaj time nije bio riješen. Leopold je tražio od nje novaca. Rekao je da ima mnogo stvari koje bi htio kupiti. Ne zna se točno što je on znao ili nagađao, ali bio je Joycin brat pa su njih dvoje sigurno vjerovali da zna kudikamo više no što je zapravo znao. Zato je i on morao umrijeti.

– U nju ste posumnjali zbog vode - reče gospođa Oliver. - A što vas je navelo da posumnjate u Michaela Garfielda?

– Naprosto se uklapao u sliku koju sam bio stvorio o tom slučaju. A kad sam zadnji put s njime razgovarao, postao sam potpuno siguran.

Rekao mi je u smijehu: 'Apage Sotono, idite i pridružite se svojim prijateljima policajcima'. Tada sam se posve uvjerio.

Znao sam da je stvar upravo obrnuta! Ja sam taj koji ostavljam Satanu; Satanu mladog i lijepog, kako se već Lucifer može ukazati smrtnicima ...

Još je jedna žena bila u sobi gdje se vodio ovaj razgovor.

Do ovog trenutka nije prozborila ni riječi. Sada se pomakla u svom naslonjaču.

– Lucifer - reče tiho. - Sad tek shvaćam da je to oduvijek bio.

– Veoma je lijep - reče Poirot - i volio je ljepotu; prije svega ljepotu koju je sam stvorio svojim umom, svojom maštom i svojim rukama. Sve je bio spreman žrtvovati za tu, svoju ljepotu. Mislim da je na svoj način volio Mirandu, ali i nju je bio spreman žrtvovati da bi spasio sebe. Njezinu je smrt veoma pažljivo planirao. Zamislio ju je kao ritual i zarazio Mirandu, ako se tako može reći, tom svojom idejom.

Dogovorili su se da će mu se ona javiti ukoliko bude nekamo putovala iz Woodleigh Commona. Tako su ugovorili i sastanak nedaleko od gostionice u kojoj ste namjeravali ručati. Računao je da će je pronaći na Kilterburv Ringu kod znaka dvostruke sjekire i sa zlatnom čašom u ruci, iz čega će se zaključiti da je njezina smrt bila ritualna žrtva.

– Luđak! - reče gospođa Oliver. - To je čisti luđak!

– Madame, vaša je kćerka sada izvan opasnosti. Ali ima nešto što bih vas veoma rado zapitao.

– Mislim da ste zaslužili da znate sve što ja mogu reći, gospodine Poirot.

– Miranda je vaša kćer. Je li ona i kćer Michaela Garfielda?

Judith je netko vrijeme šutjela, a onda reče: - Jest.

– Ona to ne zna?

– Ne. Nema pojma. Srela ga je ovdje sasvim slučajno. Ja sam ga upoznala kao veoma mlada djevojka i ludo se zaljubila u njega. A onda ... onda sam se prepala.

– Prepali ste se?

– Jest, premda ni sama nisam znala zašto. Nisam se uplašila zbog nečega što je rekao ili učinio, već naprosto zbog njegove naravi. Prestrašila sam se njegove ljubaznosti iza koje se krila strašna hladnoća i okrutnost. Čak sam se bojala i njegove strasti za ljepotom i stvaranjem. Nikad mu nisam rekla da ću imati dijete. Jednostavno sam ga ostavila. Otišla sam i nakon toga se rodilo dijete. Izmislila sam priču o muzu pilotu koji je poginuo u avionskoj nesreći. Selila sam se iz mjesta u mjesto, bila sam dosta nemirna. Slučajno sam došla u Woodleigh Common. Imala sam neke veze u Medchesteru za jedan tajnički posao.

– A onda se jednog dana pojavio Michael Garfield. Došao je raditi u Quarry Woodu. Nije me to smetalo. A ni njega.

Sve je prošlo prije toliko godina. Pa ipak, kasnije sam se počela brinuti... i ne misleći na to koliko često je Miranda odlazila u Quarry Wood.

– Da - reče Poirot. - Jer među njima je postojala veza, prirodni afinitet. Opazio sam tu međusobnu sličnost, s tom razlikom da je Michael Garfield, sljedbenik lijepog Lucifera, bio opak, dok je vaša kćer istodobno bezazlena i mudra; u njoj nema zloće.

Poirot sa svoga stola donese omotnicu s prozračnim crtežom olovkom.

– Vaša kći.

Judith pogleda crtež. Nosio je potpis Michael Garfield.

– Crtao ju je kod potoka - reče Poirot - u Quarry Woodu.

Crtao ju je od straha da je ne zaboravi, kako je rekao.

Bojao se zaboravljanja. To ga, ipak, ne bi spriječilo da je ubije.

Poirot pokaza riječ napisanu olovkom u lijevom uglu.

– Možete li to pročitati?

Ona polako pročita slovo po slovo.

– Ifigenija.

– Da- reče Poirot - Ifigenija. Agamemnon je također žrtvovao svoju kćer, kako bi dobio vjetar koji će njegovo brodovlje odvesti do Troje. Michael je bio spreman žrtvovati svoju kćer da bi dobio novi Rajski vrt.

– Bio je svjestan svega što radi - reče Judith. - Zanima me da li bi ikad požalio?

Poirot nije odgovorio. Pred očima mu se pojavi slika mladog čovjeka jedinstvene ljepote kako leži kraj megalita na kojemu je isklesan znak dvostruke sjekire. U ruci i dalje drži zlatnu čašu, koju je iskapio kad se iznenada pojavila pravda da njegovu žrtvu spasi a njega kazni.

I tako je umro Michael Garfield. Okolnosti prave tragedije.

Smrt koja mu je i dolikovala, pomisli Poirot. Pa ipak, šteta što neće biti otoka koji će cvjetati u Grčkom moru.

Umjesto toga postoji Miranda, živa, mlada i lijepa.

On uzme ruku gospođe Butler i poljubi je.

– Zbogom, madame. Pozdravite svoju kćer.

– Ona će se uvijek sjećati vas i onoga što vam duguje.

– To ne! Neke događaje najbolje je zaboraviti!

Priđe gospođi Oliver.

– Laku noć, chere madame. Lady Macbeth i Narcis. Bilo je nadasve zanimljivo. Moram vam zahvaliti što ste me upozorili na taj slučaj.

– Dobro, dobro - reče gospođa Oliver. - Svalite svu krivnju na moja leđa, kao i obično...

Napomene

[1] *Osnovnu školu u Engleskoj djeca završavaju s jedanaest godina. ELEVEN PLUS je ispit koji đacima omogućava prelazak u srednju školu. Ukoliko ga ne polože, moraju se upisati u vrstu škole koja se zove Secondary Modern.*

[2] *Ognjeni zmaj je igra koja se obično priređuje o Božiću a sastoji se u tome da se iz zapaljene rakije vade grožđice.*

[3] *Eau de vie (franc.) voda". – "rakija", doslovce "životna*

[4] *"Quarry House" - ime kuće poteklo od kamenoloma u kojem je sagrađena.*

[5] *"Quarry Garden" - ime parka poteklo od kamenoloma u kojem se nalazi.*

[6] *THE LABOURS OF HERCULES - odnosi se na istoimenu zbirku priča Agathe Christie, objavljenu 1947. Kao što naslov kazuje, zbirka povezuje mitsku temu Heraklovih zadataka (u - po nalogu bogova - službi Euristejevoj)*